

Urząd Miejski w Bytomiu

Raport o stanie miasta Bytom 2017

Bytom, maj 2018

Urząd Miejski w Bytomiu przedstawia kolejną edycję „Raportu o stanie miasta. Bytom 2017”, zawierającego podstawowe informacje charakteryzujące różne dziedziny funkcjonowania miasta w 2017 r.

Niniejszy dokument obejmuje 5 bloków tematycznych, do których należą:

1. Ogólna charakterystyka miasta
2. Zarządzanie miastem
3. Społeczność
4. Gospodarka
5. Środowisko naturalne

Podstawowym założeniem przygotowanego raportu jest zaprezentowanie możliwie pełnego spektrum życia miasta w oparciu o publicznie udostępniane dane statystyczne oraz inne informacje pozyskane i przetworzone na potrzeby tego dokumentu.

Niniejszy raport został opracowany przez pracowników Wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego, pod nadzorem Izabeli Domogały Kierownika Biura Rewitalizacji i Funduszy Europejskich.

Kierownictwo i redakcja opracowania: Izabela Domogała

Zespół redakcyjny w składzie:

Biuro Rewitalizacji i Funduszy Europejskich	– rozdz.: 2.5; 2.6;
Wydział Polityki Społecznej	– rozdz.: 2.3; 3.2; 5.1; 5.2; 5.3;
Wydział Architektury	– rozdz.: 3.4; 3.5; 3.6;
Biuro Organizacji Pozarządowych	– rozdz.: 4.1; 4.2; 4.4.4; 4.6;
Biuro Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy	– rozdz.: 3.3; 3.10;
Wydział Inżynierii Środowiska	– rozdz.: 4.3; 5;
Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków	– rozdz.: 3.7;
Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów	– rozdz.: 4.4.1; 4.4.3;
Wydział Edukacji	– rozdz.: 3.3;
Wydział Kultury i Sportu	– rozdz.: 2.6; 3.7; 3.8;
Biuro Promocji Bytomia	– rozdz.: 2.5;
Wydział Organizacyjny	– rozdz.: 2.4;
Wydział Finansowy	– rozdz.: 2.3;
Wydział Geodezji	– rozdz.: 1.1; 2.2.2;
Biuro Bezpieczeństwa Miasta	– rozdz.: 3.9;
Kancelaria Prezydenta Miasta	– rozdz.: 1.2;
Wydział Spraw Obywatelskich	– rozdz.: 3.1;
Wydział Obrotu Nieruchomościami	– rozdz.: 3.2;

Oprawa graficzna: Patrycja Dąbek

Zdjęcia: Wydziały i jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Bytomiu, sieć Internet

SPIS TREŚCI

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA.....	5
1.1 Położenie.....	5
1.2 Przynależność do organizacji krajowych.....	6
2. ZARZĄDZANIE MIASTEM.....	8
2.1 Planowanie strategiczne i operacyjne.....	8
2.1.1 Program Rewitalizacji Bytomia	10
2.1.2 Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.	13
2.1.3 Zintegrowane Inwestycje Terytorialne	16
2.1.4 Obszar Strategicznej Interwencji i program pilotażowy Narodowego Planu Rewitalizacji 2022	19
2.1.5 Projekt pilotażowy w zakresie rewitalizacji dla miasta Bytomia.....	26
2.1.6 Monitoring i ewaluacja	28
2.2 Zagospodarowanie przestrzenne.....	29
2.2.1 Planowanie przestrzenne	29
2.2.2 Bytomska Infrastruktura Informacji Przestrzennych	31
2.3 Finanse miasta	33
2.3.1 Dochody i przychody budżetu miasta.....	33
2.3.2 Wydatki i rozchody budżetu miasta	35
2.3.3. Pozyskane środki zewnętrzne	38
2.4 System obsługi klienta	46
2.5. Promocja miasta.....	47
2.6 Współpraca z zagranicą	48
2.6.1. Miasta partnerskie	48
2.6.2. Pozostała współpraca	49
3. SPOŁECZNOŚĆ	51
3.1 Demografia.....	51
3.2 Zasoby mieszkaniowe w mieście	52
3.3 Oświata i wychowanie	56
3.4 Ochrona zdrowia	81
3.5 Stan sanitarny miasta i działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej	85
3.6 Pomoc społeczna	86
3.7 Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	97
3.8. Sport i rekreacja	111
3.9 Bezpieczeństwo Publiczne	116
3.10 Organizacje pozarządowe	123
3.10.1 Bytomska Rada Seniorów	134
3.10.2 Bytomska Rada Działalności Pożytku Publicznego	136
4. GOSPODARKA	138
4.1 Przedsiębiorczość w mieście	138
4.2. Rynek pracy	141
4.2.1 Bezrobocie	141
4.3 Infrastruktura techniczna i usługi komunalne	147
4.3.1 Gospodarka wodno-kanalizacyjna.....	147
4.3.2 Gospodarka odpadami komunalnymi i oczyszczanie miasta	150

4.4. Inwestycje.....	160
4.4.1 Inwestycje miasta	160
4.4.2 Gospodarka nieruchomościami	162
4.4.3 Inne inwestycje w mieście	164
4.4.4 Obsługa inwestorów i oferty inwestycyjne	165
4.5. Otoczenie biznesu	170
4.5.1 Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna	170
4.5.2 Bytomska Strefa Aktywności Gospodarczej	171
4.5.3 Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji	172
4.5.4 BIPH - Bytomska Izba Przemysłowo – Handlowa	175
4.5.5 Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Bytomiu	176
4.5.6 Bytomska Rada Biznesu.....	179
5. ŚRODOWISKO	180
5.1 Uwarunkowania środowiskowe	180
5.1.1 Morfologia terenu i warunki geologiczne	180
5.1.2 Warunki glebowe	180
5.1.3 Warunki hydrologiczne	180
5.1.4 Warunki klimatyczne.....	180
5.1.5 Szata roślinna i fauna	181
5.1.6 Obszary cenne przyrodniczo	181
5.1.7 Obszar NATURA 2000	182
5.2 Działania na rzecz ochrony środowiska	182
5.3 Eksploatacja górnicza.....	187
5.3.1 Zakłady górnicze prowadzące działalność na terenie Bytomia	187
5.3.2 Wpływ i skutki eksploatacji górnictwa – ujęcie dzielnicowe.....	187
5.3.3 Zadania związane z usuwaniem szkód górniczych	190
SPIS MAP	192
SPIS RYSUNKÓW	192
SPIS TABEL	192
SPIS WYKRESÓW	193

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

1.1 Położenie

Historia Bytomia sięga XII wieku, natomiast prawa miejskie otrzymał w 1254 roku i tym samym jest jednym z najstarszych miast Polski. Bytom położony jest na terenie Górnego Śląska w centralnej części Wyżyny Śląskiej na średniej wysokości 280–290 m n.p.m., chociaż w rejonie rezerwatu przyrody Segiet osiąga wysokość do 346 m n.p.m., zaś w dolinie rzeki Bytomki jedynie 249 m n.p.m.¹. Obecna rzeźba terenu Bytomia jest wynikiem wielowiekowej działalności górniczej. W związku z czym, na terenie miasta można spotkać następujące, już antropogeniczne, formy rzeźby terenu: garby, hałdy, nasypy, niecki czy doły. Częstym widokiem są również stawy powstałe w miejscach zapadlisk poeksploatacyjnych.

Bytom wraz z całym obszarem Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego leży w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego. Wpływ na warunki pogodowe mają tu zarówno masy powietrza napływające z Atlantyku jak i te kontynentalne ze wschodu, a okresowo nawet ciepłe masy powietrza zwrotnikowego².

Bytom stanowi ważny węzeł komunikacyjny zarówno drogowy, jak i kolejowy. Miasto znajduje się na trasie łączącej Kraków i Katowice z Poznaniem czy Wrocławiem. Przez Bytom przebiega również odcinek autostrady A1 mającej docelowo łączyć przejście graniczne z Czechami w Gorzyczkach, z Łodzią i Gdańskiem na północy.

Powierzchnia Bytomia wynosi 69,44 km² a długość granic z poszczególnymi sąsiadami prezentuje się następująco:

- Tarnowskie Góry – 7,8 km,
- Radzionków – 8,4 km,
- Piekary Śląskie – 7,9 km,
- Świętochłowice – 2,6 km,
- Chorzów – 5,3 km,
- Ruda Śląska – 3,4 km,
- Zabrze – 12,5 km,
- Zbrostawice – 6,4 km.

Mapa 1. Powierzchnia i granice miasta Bytomia

Źródło: mapa wygenerowana z i-BIIP – internetowego serwisu Bytomskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennych

¹ Wieczorek E., *Bytom i okolice- przewodnik turystyczny*, Bytom, 2001

² Dulias R., Hibszer A., *Województwo Śląskie. Przyroda, gospodarka, dziedzictwo kulturowe*, Wyd. Kubajak, Kraków, 2004

Struktura i powierzchnia gruntów według sposobu użytkowania oraz wg form własności

1. Powierzchnia miasta ogółem (w km²) - **69,44 km²**, w tym:
  - grunty rolne – 18,04 km² (obecnie nieużytki zawierają się w grupie gruntów rolnych),
  - lasy – 14,53 km²,
  - grunty pod zabudowę mieszkaniową – 12,46 km²,
  - grunty pod zabudowę przemysłową – 8,19 km²,
  - grunty pod wodami – 0,2 km²,
  - inne – 16,02 km².
2. Struktura gruntów pod względem form własności (w km²), w tym:
  - komunalne – 11,95 km²,
  - prywatne – 9,71 km²,
  - spółdzielcze – 0,96 km²,
  - Skarbu Państwa – 7,44 km²,
  - pozostałe – 39,38 km².
3. Tereny zielone ogółem (w km²) – **15,70 km²**, w tym:
  - lasy – 14,53 km²,
  - grunty zadrzewione i zakrzewione – 1,17 km².

1.2 Przynależność do organizacji krajowych

Miasto Bytom jest członkiem takich organizacji jak: Górnośląski Związek Metropolitalny (1 lipca 2017 r. powstaje Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia), Związek Miast Polskich, Śląski Związek Gmin i Powiatów, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego i Śląskiej Organizacji Turystycznej.

Górnośląski Związek Metropolitalny to związek międzygminny, który obejmował 13 miast na prawach powiatu, leżących na obszarze konurbacji górnośląskiej (Bytom, Chorzów, Gliwice, Dąbrowa Górnicza, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze). Jego celem była koordynacja działań na terenie miast-uczestników związku w zakresie: ustalenia wspólnej strategii rozwoju, pozyskiwania środków finansowych z krajowych i zagranicznych funduszy celowych, wspieranie programów gospodarczych, podnoszących poziom konkurencyjności miast, czy też aktywizacja rynku pracy. Siedzibą GZM były Katowice. Związek został zarejestrowany 8 czerwca 2007 r. Działalność zakończył 28 grudnia 2017 r.

Nowa Metropolia - GZM od lat zabiegał o stworzenie prawnych podstaw dla powstania metropolii. Po uchwaleniu Ustawy o związkach metropolitalnych, związek powołuje zespół, który przygotowuje miasta GZM oraz okoliczne miasta ze Śląska i Zagłębia do złożenia wniosku o utworzenie związku metropolitalnego. Związek powstaje 1 lipca 2017 r. pn. **Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia** i ma rozpocząć działalność 1 stycznia 2018 r. Jest to formalne usankcjonowanie istniejących i sukcesywnie pogłębianych więzi społeczno-gospodarczych i kulturalnych, integrujących gminy Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego (41 największych miast). Jest to także drugie co do wielkości centrum naukowe w Polsce i najlepsze miejsce do inwestycji. Związek otrzymuje dochody z budżetu państwa – 5% udziału w podatku PIT od osób mieszkających na obszarze związku. Otrzymuje także składki z budżetów tworzących go gmin.

Wykonuje zadania publiczne w zakresie: kształtowania ładu przestrzennego, rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru związku metropolitalnego, planowania, koordynacji, integracji oraz rozwoju publicznego transportu zbiorowego, w tym transportu drogowego, kolejowego oraz innego transportu szynowego, a także zrównoważonej mobilności miejskiej, metropolitalnych przewozów pasażerskich, współdziałania w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze związku metropolitalnego, promocji związku metropolitalnego i jego obszaru.

Związek może wykonywać również inne zadania zlecane przez gminy, zawierając z nimi porozumienia lub ich związkami oraz organami administracji rządowej. Będzie realizować także zadania

wykraczające poza jedną gminę (np. hurtowy zakup energii elektrycznej), powoływany jest bowiem dla rozwiązywania ponadlokalnych problemów.

Związek Miast Polskich to organizacja samorządów miejskich, powołana do opracowywania wspólnego stanowiska wobec rządu i promocji miast członkowskich w Polsce i za granicą.

Jest najstarszą organizacją samorządową, założoną w 1917 roku.

Poprzez propagowanie wymiany doświadczeń w zakresie wykonywanych zadań, inspirowanie i podejmowanie wspólnych inicjatyw gospodarczych, ma wpływ na rozwój i bogacenie się miast polskich oraz prowadzenie pracy informacyjnej, konsultacyjnej i programowej. Związek Miast Polskich od wielu lat wspiera miasta członkowskie w prowadzeniu współpracy międzynarodowej oraz promuje ideę miast partnerskich. Związek realizuje wiele projektów we współpracy ze stowarzyszeniami skupiającymi samorządy w Europie oraz wspiera miasta członkowskie w poszukiwaniach zagranicznych partnerów do współpracy. Reprezentuje interesy miast członkowskich w organizacjach europejskich i międzynarodowych, takich jak: Komitet Regionów Unii Europejskiej, Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR) oraz Kongres władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy (CLRAE).

Śląski Związek Gmin i Powiatów to stowarzyszenie, którego priorytetowym zadaniem jest działalność na rzecz rozwoju województwa śląskiego, a przede wszystkim społeczności lokalnych i samorządów terytorialnych. Zajmuje się kształtowaniem wspólnej polityki rozwoju gospodarczego i reprezentowaniem interesów gmin członkowskich, także w zakresie promocji. Prowadzi działalność informacyjno-szkoleniową i edukacyjną na rzecz gmin i powiatów w dziedzinie polityk i programów UE. Realizuje program "Rozwój obszarów wiejskich w gminach i powiatach województwa śląskiego". Integruje śląskie gminy i powiaty na płaszczyźnie regionalnej, wspiera i promuje samorządność lokalną, inicjatywy na rzecz rozwoju gmin i powiatów oraz kształtuje lobbing samorządowy.

Obecnie Związek zrzesza 133 jednostki samorządu terytorialnego z województwa śląskiego (w tym wszystkie miasta na prawach powiatu), a swoim zasięgiem obejmuje teren zamieszkały przez ponad 4 mln osób.

prawach powiatu),

Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego prowadzi działalność na rzecz zrzeszonych w nim gmin i powiatów członkowskich. W jego skład wchodzi: 81 członków jednostek samorządu terytorialnego, 14 miast na prawach powiatu oraz 8 powiatów ziemskich.

Związek został powołany dla realizacji wspólnych przedsięwzięć i inwestycji oraz rozwoju i ochrony wspólnych interesów. Wspiera wzrost innowacyjności i konkurencyjności podmiotów gospodarczych gmin związku (w tym sektora małych i średnich przedsiębiorstw). Dąży do wymiany doświadczeń, promuje osiągnięcia i wspiera ideę samorządności lokalnej. Członkowie związku współpracują ze sobą także w zakresie efektywnego wykorzystania środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, a w szczególności w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz pozyskiwania środków zewnętrznych, tj. funduszy krajowych i zagranicznych, w tym funduszy Unii Europejskiej. Ważnym aspektem działalności związku jest też poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej.

Związek
Subregionu
Centralnego

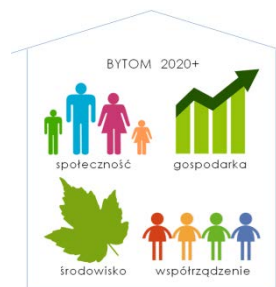
Śląska Organizacja Turystyczna została powołana dla kreowania atrakcyjnego wizerunku Województwa Śląskiego w kraju i za granicą, sprzyjającego zwiększeniu liczby turystów odwiedzających region oraz dochodów z turystyki. Jej najważniejszym zadaniem jest szeroko pojęta promocja Województwa Śląskiego. Organizacja została założona w 2004 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Powiat Cieszyński, Miasto Gliwice, Beskidzką Izbę Turystyki, Górnośląską Izbę Turystyki i Polską Izbę Turystyki.

2. ZARZĄDZANIE MIASTEM

2.1 Planowanie strategiczne i operacyjne

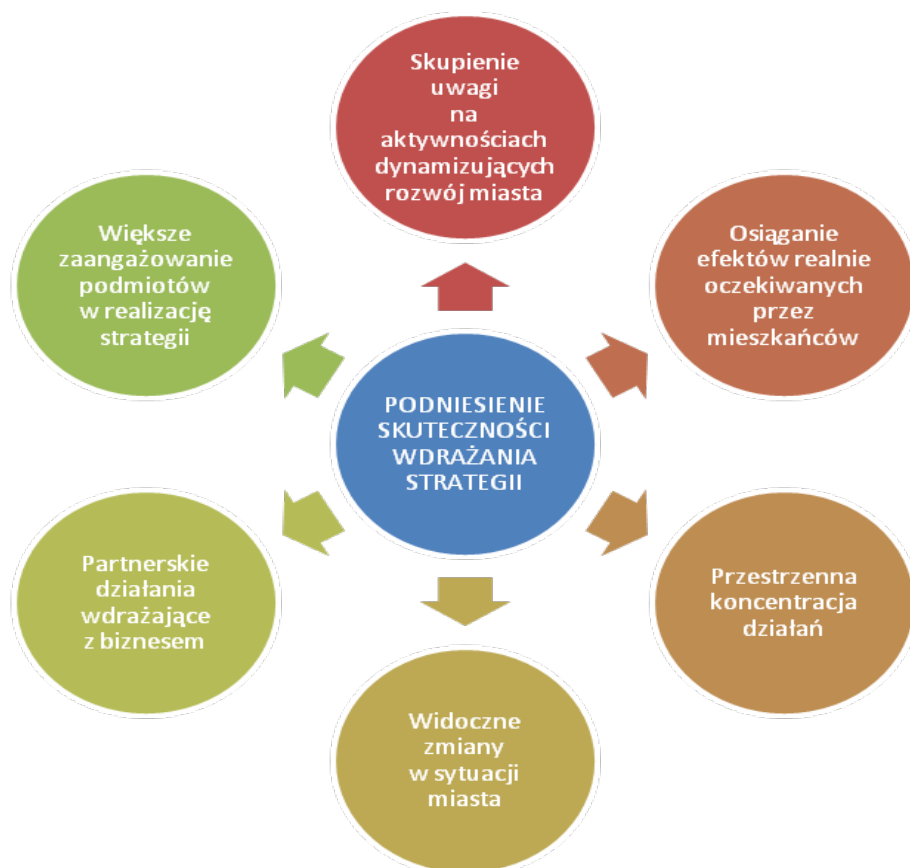
Strategia rozwoju miasta. Bytom 2020+” została przyjęta uchwałą nr XXXVI/501/14 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 22 września 2014 r. Projekt strategii poddany był konsultacjom społecznym. Przeprowadzono, także procedurę oddziaływania na środowisko projektu strategii. Wyniki przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko wskazują, że brak realizacji dokumentu skutkował będzie dalszym pogarszaniem stanu środowiska na obszarze miasta, co będzie wynikiem utrzymania dotychczasowych negatywnych trendów.

Przy aktualizacji Strategii Rozwoju Bytomia przyjęto następujące założenia:

- potraktowanie aktualnej strategii jako wizji długofalowej oraz wyselekcjonowanie z niej celów i aktywności do realizacji w horyzoncie:
  - krótkim – 2016/2017,
  - średnim – 2020,
- stworzenie dokumentów wykonawczych wdrażających strategię, na które złożą się konkretne projekty, w szczególności inicjowane przez podmioty lokalne,
- ograniczenie „warstwy wdrożeniowej” strategii do projektów, które władze miasta i podmioty lokalne chcą z pełną determinacją realizować,
- powiązanie projektów z podmiotami i wykreowanie liderów wdrażających strategię,
- traktowanie strategii jako swego rodzaju kontraktu władz lokalnych i podmiotów lokalnych,
- wzbogacenie potencjału strategicznego miasta o wykorzystanie podmiotów i zasobów w otoczeniu – szczególnie w Aglomeracji Górnośląskiej.

Rysunek 1. Zakładane efekty realizacji strategii

źródło: Strategia Rozwoju Miasta. Bytom 2020+, str. 5

Wśród oczekiwanych szczegółowych efektów procesu aktualizacji i wdrażania strategii rozwoju Bytomia wskazano:

- doskonalenie dotychczasowych procesów rozwoju oraz stałe podnoszenie poziomu kreatywności w zarządzaniu rozwojem lokalnym,
- rozszerzanie zakresu dostępnych potencjałów rozwojowych, zarówno uruchamianych w mieście, jak również pozyskiwanych z otoczenia,
- integrowanie różnych funkcji i działalności w spójny rozwój miasta,
- identyfikowanie nowych funkcji decydujących o rozwoju społeczno-gospodarczym miasta, w tym rozwijanie funkcji, które pozwalają na wykorzystywanie najbardziej wartościowych potencjałów miasta,
- stworzenie pola działania dla podmiotów lokalnych, zwiększanie liczby podmiotów zaangażowanych w rozwój miasta, a w dalszej kolejności integrowanie aktywności podmiotów lokalnych,
- przyciągnięcie podmiotów zewnętrznych z ich potencjałami i aktywnościami napędzającymi rozwój miasta,
- określenie pozycji miasta w otoczeniu oraz określenie pożądaných relacji z podmiotami w otoczeniu, w szczególności z podmiotami w Aglomeracji Górnośląskiej oraz podmiotami subregionu centralnego,
- stworzenie punktu odniesienia dla oceny zachodzących procesów rozwoju.

Szczególna uwaga we wdrażaniu strategii przypisywana jest przedsiębiorcom oraz ich aktywizacji i integracji. Sektor biznesu winien stawać się wiodącym partnerem wdrażania możliwie dużej części celów rozwoju Bytomia.

Rysunek 2. Strategia rozwoju miasta a rozwój przedsiębiorczości

źródło: Strategia Rozwoju Miasta. Bytom 2020+, str. 6

Rysunek 3. Specyficzne efekty realizacji strategii w kontekście przedsiębiorczości

źródło: Strategia Rozwoju Miasta. Bytom 2020+, str. 7

Zaktualizowana strategia rozwoju Bytomia jest opracowaniem, którego zawartość merytoryczna, jak też przyjęta metodologia formułowania i wdrażania tworzą podstawy dla uruchomienia partnerskich działań podmiotów lokalnych na rzecz rozwoju miasta. Wartość tego dokumentu nie ogranicza się jedynie do jego treści, ale dotyczy także zawiązania – w trakcie realizacji warsztatów strategicznych z udziałem różnych środowisk – forum dyskusji o mieście, jego problemach i przyszłości. W tym kontekście, znaczenie strategii wykracza poza pełnienie funkcji planu działania. Staje się ona raczej podstawą dla komunikacji społecznej i swoistym zaproszeniem do współpracy dla wszystkich podmiotów lokalnych.

2.1.1 Program Rewitalizacji Bytomia

W 2016 r. Rada Miejska w Bytomiu podjęła uchwałę Nr XXIII/300/16 z dnia 29 marca 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Bytom³. Jako obszar rewitalizacji wskazano 6 jednostek zamieszkałych przez 28,97% mieszkańców miasta oraz 9 jednostek przemysłowych, który łącznie zajmuje 828 ha, co stanowi 11,93% powierzchni miasta.

³ http://bytomodnowa.pl/uploads/docs/XXIII_300_16.pdf, 12.03.2018 r.

Tabela 1. Ludność obszaru rewitalizacji (2015 r.)

Obszar	ID obszaru	Osoby zameldowane	% populacji miasta
OBSZAR REWITALIZACJI		45 991	28,97%
W tym:			
Bobrek	8	4 664	2,94%
Śródmieście	10	13 060	8,22%
Śródmieście Zachód	11	8 610	5,42%
Rozbark	12	7 904	4,98%
Śródmieście Północ	13	11 601	7,31%
Kolonia Zgorzelec	19	152	0,10%

źródło: Opracowanie Instytutu Rozwoju Miast, „Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+”

Tabela 2. Powierzchnia obszaru rewitalizacji

Obszar	ID obszaru	Powierzchnia [ha]	% powierzchni miasta
MIASTO BYTOM		6 944	100,00%
RAZEM OBSZAR REWITALIZACJI - OBSZARY ZAMIESZKAŁE I POPRZEMYSŁOWE		828	11,93%
OBSZARY ZAMIESZKAŁE			
Bobrek	8	49	0,71%
Śródmieście	10	90	1,30%
Śródmieście Zachód	11	61	0,88%
Rozbark	12	76	1,09%
Śródmieście Północ	13	133	1,92%
Kolonia Zgorzelec	19	7	0,10%
RAZEM OBSZARY ZAMIESZKAŁE		416	6,00%
OBSZARY POPRZEMYSŁOWE			
Teren dawnej KWK Rozbark	24	15	0,22%
Teren dawnej KWK Szombierki	25	64	0,92%
Teren dawnej Huty Zygmunt	26	39	0,56%
Teren KWK Centrum	27	44	0,63%
Teren inwestycyjny – Bytom Miechowice	28	39	0,56%
Teren dawnej Huty Bobrek	29	56	0,81%
EC Szombierki + Pola Szombierskie	30	44	0,63%
Rezerwat przyrody „Żabie Doły”	31	41	0,59%
Tereny poprzemysłowe „Orzeł Biały”	32	70	1,01%
RAZEM OBSZARY POPRZEMYSŁOWE		412	5,93%

źródło: Opracowanie Instytutu Rozwoju Miast, „Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+”

„Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+” przygotowano w oparciu o zapisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r. poz.1023, 1529, 1566) oraz w zgodności z Wytycznymi Ministra Rozwoju „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” z dnia 2 sierpnia 2016 r. Opracowany dokument w styczniu 2017 r. zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy o rewitalizacji przekazano odpowiednim instytucjom do zaopiniowania. Uzyskano pozytywnie opinie nt. projektu dokumentu, również Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach wydała pozytywną decyzję o odstąpieniu od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

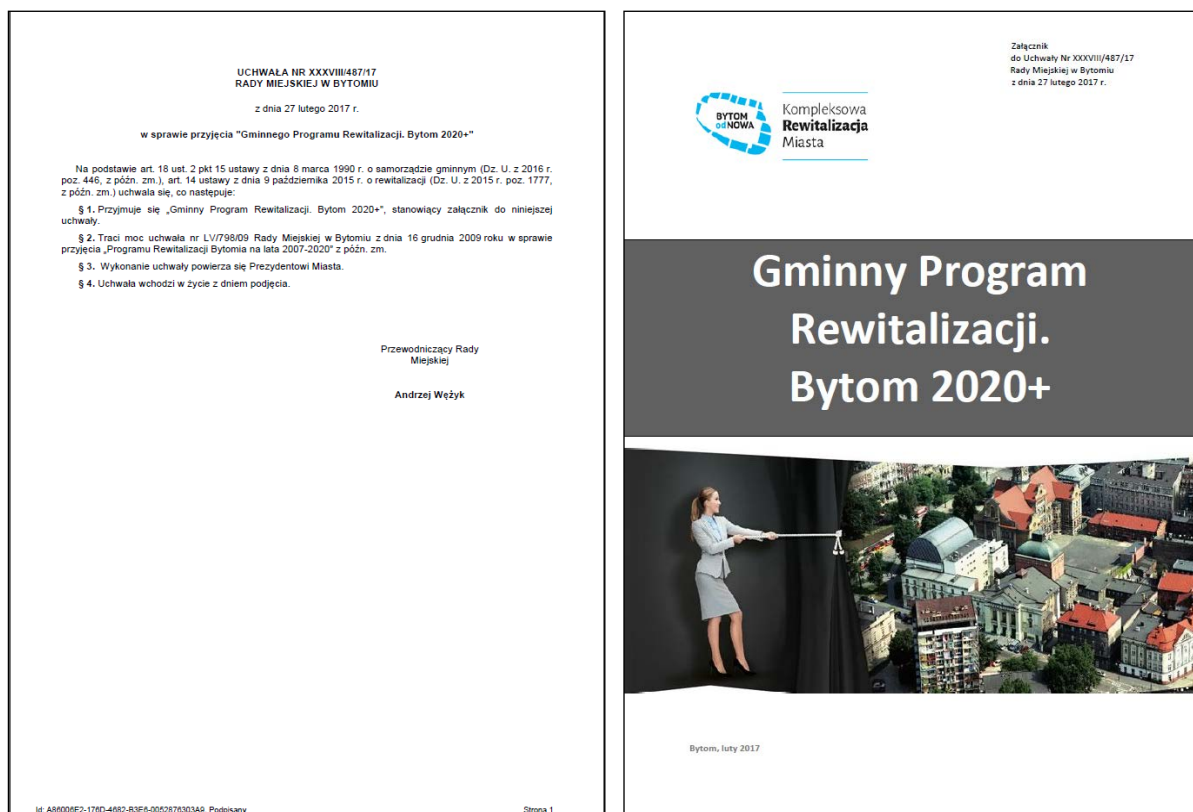
W lutym 2017 r. „Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+” został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej – podstawę prawną niniejszego dokumentu stanowi uchwała Nr XXXVIII/487/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom

2020+” – natomiast 22 marca został on wpisany do Wykazu programów rewitalizacji województwa śląskiego (https://rpo.slaskie.pl/czytaj/wykaz_programow_rewitalizacji_województwa_slaskiego).

Ostateczna wersja dokumentu wraz z uchwałą dostępna jest na stronie:

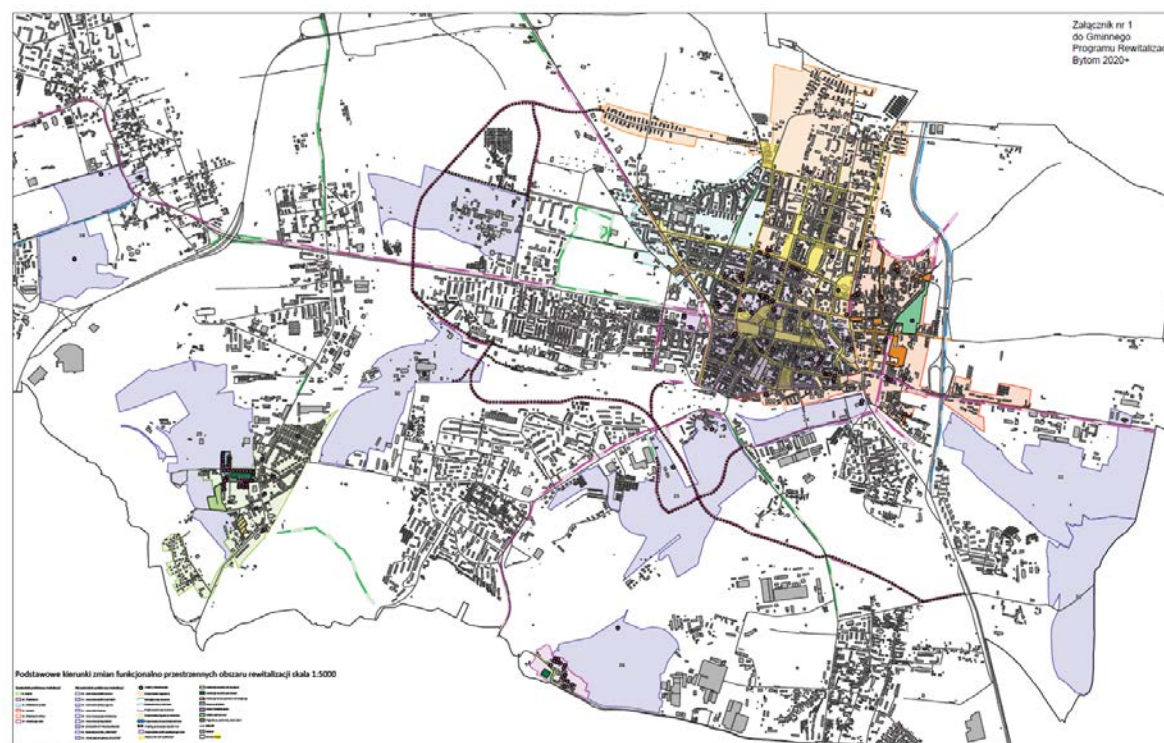
- Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+
http://bytomodnowa.pl/uploads/news/Gminny%20Program%20Rewitalizacji/Gminny_Program_Rewitalizacji%20_Bytom_2020+_luty_2017.pdf
- Załącznik 1 – Mapa „Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji”
http://bytomodnowa.pl/uploads/news/Gminny%20Program%20Rewitalizacji/GPR_luty%202017_z%C5%82.1_mapa.pdf
- Załącznik 2 – „Lista przedsięwzięć podstawowych do Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+”
http://bytomodnowa.pl/uploads/news/Gminny%20Program%20Rewitalizacji/List%C4%99przed%C4%99%C4%87%20do%20GPR%20_luty%202017_z%C5%82.%202.pdf
- Załącznik 3 – „Matryca logiczna”
http://bytomodnowa.pl/uploads/news/Gminny%20Program%20Rewitalizacji/Matryca%20logiczna_luty%202017_z%C5%82.%203.pdf
- Uchwała Nr XXXVIII/487/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+”
http://bytomodnowa.pl/uploads/news/Gminny%20Program%20Rewitalizacji/Uchwa%C5%82a%20Nr%20XXXVIII_487_17.pdf

Rysunek 4. Uchwała Rady Miejskiej – GPR. Bytom 2020+

źródło: <http://bytomodnowa.pl/gminny-program-rewitalizacji-bytom-2020>, 12.03.2018 r.

Rysunek 5. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (Załącznik nr 1 do GPR. Bytom 2020+)

źródło:

http://bytomodnowa.pl/uploads/news/Gminny%20Program%20Rewitalizacji/GPR_luty%202017_z%C5%82.1_mapa.pdf, 26.03.2018 r.

W niniejszym dokumencie zapisano projekty tworzące listę podstawową (Załącznik nr 2 - „Lista przedsięwzięć podstawowych do Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+”) oraz uzupełniającą do programu rewitalizacji. GPR. Bytom 2020+ zakłada realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych gminy oraz innych podmiotów publicznych i prywatnych - do załącznika nr 2 wpisano 127 projektów rewitalizacyjnych, który przedstawia ich szczegółową charakterystykę. Dodatkowo załącznik nr 1 (mapa) obrazuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną przedstawiającą m.in. podział na zamieszkałe i niezamieszkałe podobszary rewitalizacji, lokalizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych czy planowane inwestycje.

„Gminny Program Rewitalizacji. Bytom 2020+” obejmuje perspektywę programowania funduszy Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Dokument jest jednym z obligatoryjnych załączników do wniosków o dofinansowanie projektów realizowanych w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020”.

2.1.2 Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) wdrażany w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020 umożliwia partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego realizowanie zintegrowanych przedsięwzięć, służących zrównoważonemu rozwojowi miast i otaczających je obszarów. Instrument ZIT łączy działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Samorzady terytorialne tworzące Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego (Związek ZIT SC) w oparciu o porozumienie wszystkich jego członków, wypracowały wspólną Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Strategia ZIT), która jest podstawowym dokumentem, warunkującym wsparcie przedsięwzięć w formule ZIT i stanowi podstawę do uczestniczenia Związku w systemie wdrażania RPO WSL 2014-2020.

Strategia opracowana została w 2015 r. i była pierwszą pozytywnie zaopiniowaną - przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju - Strategią ZIT w skali całego kraju, co pozwoliło na uruchomienie środków unijnych na realizację uzgodnionych przez członków Związku ZIT SC przedsięwzięć planowanych do dofinansowania w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych RPO WSL 2014-2020.

Strategia ZIT określa zintegrowane działania służące rozwiązywaniu problemów gospodarczych, środowiskowych, demograficznych i społecznych, które mają wpływ na funkcjonowanie i rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych. W dokumencie przeprowadzono diagnozę stanu istniejącego Subregionu Centralnego, analizę szans i zagrożeń oraz zidentyfikowano ważniejsze problemy i wyzwania rozwojowe w zakresie ochrony środowiska, infrastruktury i organizacji transportu, gospodarki i rynku pracy oraz sektora usług społecznych.

Rysunek 6. Cele Strategii ZIT

Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej Subregionu Centralnego	Cel strategiczny 2. Zdrowe środowisko życia w Subregionie Centralnym dzięki zmniejszonej antropopresji
Priorytety i działania:	Priorytety i działania:
P1.1. Gospodarka i miejsca pracy	P2.1. Ochrona powietrza i efektywność energetyczna
D1.1.1. Przywrócenie funkcji gospodarczych na obszarach zdegradowanych	D2.1.1. Równoważenie mobilności
D1.1.2. Wyrównywanie szans wejścia i powrotu na rynek pracy	D2.1.2. Zapobieganie niskiej emisji w nieruchomościach publicznych i budynkach mieszkaniowych
D1.1.3. Wzmacnianie zdolności adaptacyjnej pracowników i przedsiębiorców	
P1.2. Aktywność społeczna i zapobieganie wykluczeniom	P2.2. Ochrona zasobów przyrody
D1.2.1. Wzmocnienie lokalnych potencjałów rozwoju oraz kompleksowa rewitalizacja	D2.2.1. Bezpieczne gospodarowanie odpadami
D1.2.2. Zapewnienie dostępu do dziedzictwa przyrodniczego	D2.2.2. Racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej

źródło: Publikacja „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020”, wydana przez Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego w Gliwicach

Strategia ZIT wskazuje najważniejsze działania i planowane przedsięwzięcia realizowane w celu:

- zwiększenia potencjału inwestycyjnego na terenach brownfield,
- zwiększenia udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii (OZE),
- poprawy efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- wzrostu atrakcyjności transportu publicznego,
- zwiększenia ilości unieszkodliwionych odpadów,
- rozbudowy systemu oczyszczania ścieków,
- ochrony zasobów naturalnych,
- poprawy dostępu do usług społecznych oraz aktywizację społeczno-gospodarczą na obszarach rewitalizowanych,
- zwiększenia dostępu do wychowania przedszkolnego oraz kształcenia zawodowego.

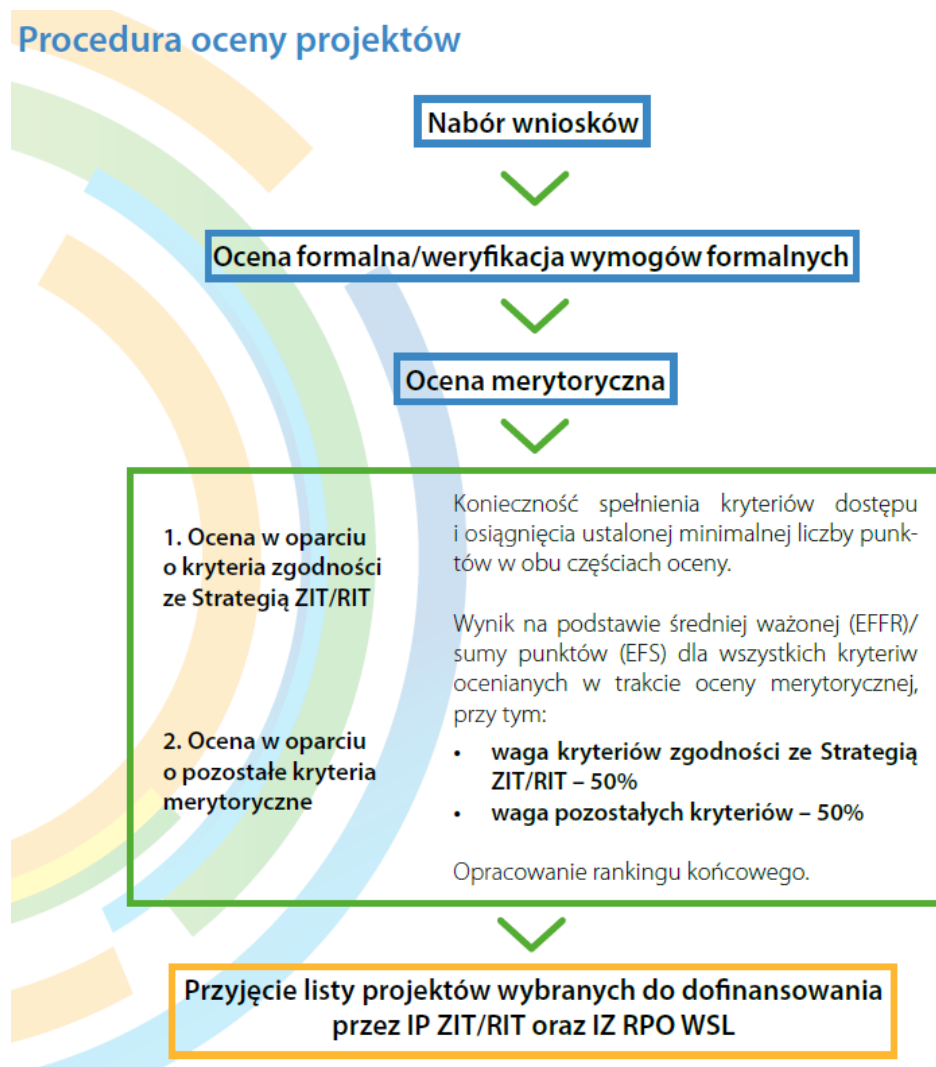
Na koniec grudnia 2017 r. obowiązywała IX wersja Strategii ZIT SC, która została przyjęta uchwałą nr 24/2016 Walnego Zebrania Członków Związku Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego z 24 listopada 2016 r.

Jej treść dostępna jest na stronie Związku pod adresem <http://www.subregioncentralny.pl>.

Wszystkie projekty zgłaszane do dofinansowania w naborach w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych są wybierane w trybie konkursowym i oceniane - poza oceną formalną i merytoryczną – także pod kątem zgodności ze Strategią ZIT SC. Ocena zgodności projektów z celami oraz priorytetami tego dokumentu stanowi 50% wartości wagowej całkowitej oceny projektu.

Rysunek 7. Procedura oceny projektów ZIT

źródło: publikacja „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020”, wydana przez Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego w Gliwicach

Procesy związane z wdrażaniem i ewaluacją Strategii ZIT Subregionu Centralnego wspiera powołana w 2016 r. Rada Konsultacyjna ds. ZIT, która stanowi ciało doradcze Zarządu Związku ZIT oraz służy zapewnieniu zwiększenia włączenia społecznego w realizację niniejszej Strategii. W skład Rady wchodzi przedstawiciele partnerów społecznych, pracodawców, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, a także osoby pozostające w bezpośredniej zależności służbowej względem jednostek samorządu terytorialnego tworzących Związek ZIT Subregionu Centralnego. Przewodniczącym Rady jest przedstawiciel Bytomia Pan Radosław Nowakowski - Prezes Zarządu Bytomskiej Agencji Rozwoju Inwestycji Sp. z o.o. Rada liczy 16 osób, a jej kadencja trwa 2 lata.

W 2017 r. Rada Konsultacyjna ds. ZIT podejmowała między innymi działania w zakresie:

- współpracy i włączenia ciał opiniotwórczo-doradczych oraz partnerów gospodarczych w zidentyfikowane działania w ramach ZIT RPO WSL 2014-2020,
- propagowania wśród samorządów innowacyjnych metod aktywizacji poszczególnych grup społecznych w ramach przygotowywanych projektów ZIT RPO WSL 2014-2020,
- organizacji dla członków Rady spotkań z zakresu włączenia partnerów społecznych w realizację projektów ZIT, przygotowania i realizacji procesu rewitalizacji, a także możliwości i realizacji projektów ZIT w formule partnerstwa publiczno-prywatnego,
- organizacji spotkań członków Rady z koordynatorami ZIT,
- dystrybuowania informacji o dostępnych naborach w ramach ZIT RPO WSL 2014-2020 i związanych z nimi spotkaniach informacyjnych,
- przygotowania materiałów informacyjno-promocyjnych dot. dostępnych obszarów wsparcia w ramach ZIT RPO WSL 2014-2020 dedykowanych partnerom społeczno-gospodarczym,
- dystrybuowania aktualności dot. ZIT RPO WSL 2014-2020 za pośrednictwem portalów dedykowanych partnerom społecznym i gospodarczym.

źródło: <http://www.subregioncentralny.pl/rada-konsultacyjna-ds-zit.html>

Działalność Rady Konsultacyjnej ds. ZIT została pozytywnie oceniona w raporcie pn. „Ewaluacja bieżąca wdrażania zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego w ramach RPO WSL na lata 2014-2020” opracowanym na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. W raporcie wskazano, że Rada jest skutecznym narzędziem wymiany informacji na temat instrumentu ZIT (w tym nt. planowanych projektów, poszukiwań partnerów, wymiany doświadczeń) oraz służy jako forum do zgłaszania potrzeb w zakresie realizacji projektów zintegrowanych. W dokumencie zarekomendowano również stworzenie podobnego rodzaju ciała opiniotwórczo-doradczego w każdym z subregionów województwa śląskiego.

2.1.3 Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to forma współpracy samorządów współfinansowana ze środków funduszy europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPO WSL 2014-2020). Przy pomocy tego instrumentu, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miasto i samorządy znajdujące się w jego oddziaływaniu) mogą realizować wspólne przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. ZIT oznacza również wyjście poza sztywne granice administracyjne miast i większe możliwości oddziaływania projektów unijnych.

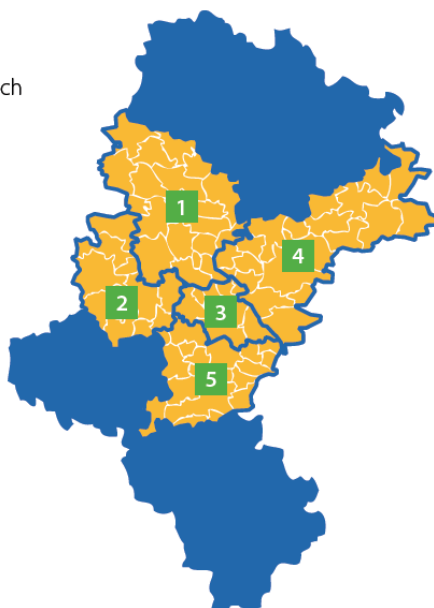
W województwie śląskim instrument ZIT wdrażany jest na obszarze Subregionu Centralnego, obejmującego 5 podregionów, tj.: bytomski, gliwicki, katowicki, sosnowiecki i tyski. Samorządy chcące realizować projekty w trybie ZIT zawiązały partnerstwo poprzez powołanie Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego (ZSC), który zrzesza 81 jednostek samorządu terytorialnego z subregionu. W skład Zarządu Związku wchodzi po 3 przedstawicieli każdego z pięciu podregionów. Bytom jest członkiem stowarzyszenia, a prezydent Damian Bartyła jest jednym z 15 członków Zarządu ZSC.

Mapa 2. Obszar Subregionu Centralnego

Związek obejmuje swym zasięgiem 81 jednostek samorządu terytorialnego w tym:

8 powiatów ziemskich
14 miast na prawach powiatu
28 gmin miejskich i miejsko-wiejskich
31 gmin wiejskich

- 1 Podregion bytomski
- 2 Podregion gliwicki
- 3 Podregion katowicki
- 4 Podregion sosnowiecki
- 5 Podregion tyski

źródło: Publikacja „Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020”, wydana przez Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego w Gliwicach

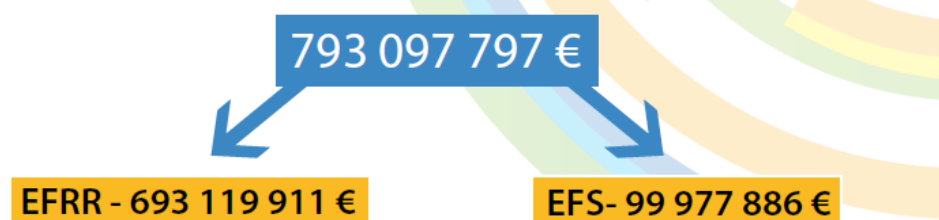
Związek Subregionu Centralnego pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej dla ZIT RPO WSL w zarządzaniu i wdrażaniu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych podejmując działania związane m.in. z monitorowaniem gotowości projektów do złożenia w naborach, wyborem projektów do dofinansowania, wsparciem merytorycznym wnioskodawców w przygotowaniu projektów, organizowaniem spotkań informacyjnych dla wnioskodawców, monitorowaniem postępu realizacji ZIT czy podejmowaniem działań naprawczych w razie zagrożenia realizacji uzgodnionych wartości wskaźników postępu rzeczowego i finansowego.

Związek w ramach realizacji swoich zadań współpracuje z gminnymi i powiatowymi Koordynatorami ZIT, którzy na bieżąco współpracują z Biurem Związku Subregionu Centralnego w zakresie sprawozdawczości projektowej, ewaluacji i monitoringu Strategii ZIT, koordynacji przygotowania projektów kwalifikujących się do wsparcia w ramach ZIT, zgodnie z założonym harmonogramem naborów. Ponadto koordynują oni działania gminnych i powiatowych komórek i jednostek organizacyjnych zaangażowanych we wdrażanie ZIT, organizują spotkania w podregionach, pracują nad listami projektów gotowych do złożenia i ich aktualizacją oraz uczestniczą w cyklicznych spotkaniach Koordynatorów ZIT oraz grup roboczych działających przy Zarządzie Związku.

Wartość środków przeznaczona na finansowanie ZIT Subregionu Centralnego wynosi 793 097 797 euro, z tego 693 119 911 euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz 99 977 886 euro z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rysunek 8. Alokacja ZIT

Całkowita alokacja dla Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, wyodrębniona z RPO WSL 2014-2020 to:

źródło: Publikacja „Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020”, wydana przez Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego w Gliwicach

Ogólny stan wdrażania ZIT Subregionu Centralnego w ramach RPO WSL 2014-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Stan wdrażania ZIT Subregionu Centralnego

Rok	Alokacja ZIT w PLN*	Wnioski wybrane do dofinansowania w PLN	% wykorzystania alokacji	Podpisane umowy w PLN	% wykorzystania alokacji
2016 r.	3 513 343 930,93	811 261 876,73	23,1%	491 620 383,29	14,0%
2017 r.	3 334 483 267,89	1 361 597 592,47	40,8%	1 308 235 061,59	39,2%

* Alokacja ZIT w PLN przeliczana jest według kursu na przedostatni dzień roboczy grudnia 2016 r. i 2017 r.

Na koniec grudnia 2017 r. w systemie identyfikacji projektów ZIT prowadzonym przez Biuro ZSC Miasto Bytom miało wpisanych 40 przedsięwzięć, w tym:

- 23 projekty ze środków EFRR, które dotyczą budowy węzła przesiadkowego na placu Wolskiego, modernizacji oświetlenia drogowego miasta, termomodernizacji budynków: Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Domu Pomocy Społecznej dla Dorosłych przy ul. Dworcowej, Środowiskowego Domu Samopomocy INTEGRACJA przy ul. Karpackiej, hal sportowych przy ul. Kosynierów i ul. Strzelców Bytomskich oraz budynku socjalno - administracyjnego przy stadionie miejskim na ul. Modrzewskiego, modernizacji gospodarki ciepłej budynków mieszkalnych na osiedlu Stroszek, usuwania azbestu z wielorodzinnych budynków mieszkalnych, adaptacji zdegradowanych budynków mieszkalnych na lokale socjalne, rewitalizacji zdegradowanych obiektów przemysłowych, adaptacji pomieszczeń na sale dydaktyczne w przedszkolach miejskich i poprawy infrastruktury kształcenia zawodowego;
- 17 projektów ze środków EFS, które dotyczą poprawy zdolności do zatrudnienia osób poszukujących i pozostających bez pracy, promocji samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych, wspomagania procesów adaptacji do zmian na regionalnym rynku pracy (działania w zakresie outplacementu), wsparcia dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa, rozwoju usług społecznych i zdrowotnych, wzrostu upowszechnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i poprawy jakości edukacji w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe.

Na koniec 2017 r. w trakcie oceny były m.in. wnioski o dofinansowanie projektów dotyczących:

- termomodernizacji hali sportowej przy ul. Strzelców Bytomskich i hali sportowej przy ul. Kosynierów,
- rewitalizacji zespołu dawnej kopalni „Rozbark”,
- poprawy infrastruktury kształcenia zawodowego w 8 zespołach szkół zawodowych: Zespole Szkół Administracyjno-Ekonomicznych i Ogólnokształcących, Zespole Szkół Mechaniczno-Elektronicznych, Zespole Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich, Państwowych Szkołach Budownictwa - Zespół Szkół, Zespole Szkół Usługowo-Rzemieślniczych, Technikum nr 4, Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących, Branżowej Szkole I Stopnia nr 8 Specjalnej.
- wspomagania procesów adaptacji do zmian na regionalnym rynku pracy (działania w zakresie outplacementu).

W 2017 r. w ramach ZIT podpisane zostały umowy o dofinansowanie oraz rozpoczęto realizację zadań inwestycyjnych ze środków EFRR dotyczących:

- termomodernizacji siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie przy ul. Strzelców Bytomskich 16,
- usuwania azbestu z wielorodzinnych budynków mieszkalnych zarządzanych przez:
  - Górnictw Spółdzielnię Mieszkaniową przy ul. Olimpijskiej 1-37,
  - Bytomskie Mieszkania przy ul. Armii Krajowej 54b, ul. Stalmacha 5 i ul. Olszewskiego 15,
  - Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o. – budynki wspólnot mieszkaniowych przy ul. Tysiąclecia 14a, ul. Szymały 190, ul. Miechowickiej 13-15, ul. Miechowickiej 19-23.

W ramach projektów społecznych dofinansowanych ze środków EFS realizowano przedsięwzięcia dotyczące:

- poprawy zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych,
- promocji samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych,
- zwiększenia jakości i dostępności usług wsparcia rodziny,
- wzrostu dostępności i jakości usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu poprzez realizację działań na rzecz dzieci i młodzieży w dzielnicach: Bobrek, Karb i Rozbark oraz usług mieszkalnictwa wspieranego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W 2017 r. w ramach ZIT zakończona została realizacja pięciu projektów polegających na przebudowie i adaptacji pomieszczeń na sale dydaktyczne dla nowych oddziałów przedszkolnych, w tym dla dzieci z niepełnosprawnością. Głównym celem zrealizowanych projektów dofinansowanych ze środków EFRR było upowszechnianie edukacji przedszkolnej dla dzieci 3-4 letnich poprzez zwiększenie liczby miejsc w pięciu przedszkolach miejskich nr: 21, 24, 25, 54 i 63.

W każdej z ww. placówek wprowadzono również nowe zajęcia dodatkowe wyrównujące szanse edukacyjne dzieci w zakresie stwierdzonych deficytów oraz szkolenia dla nauczycieli, co przyczyni się do podniesienia jakości edukacji przedszkolnej. Zakupiono również nowy sprzęt i wyposażenie oraz pomoce dydaktyczne.

źródło: <http://www.bytom.pl/nowe-oblicze-przedszkola-w-stolarzowicach>

Projekty zrealizowane zarówno ze środków EFRR, jak i EFS mają zintegrowany charakter i pozwolą w sposób kompleksowy zwiększyć dostęp do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i placówek wychowania przedszkolnego.

Zgodnie z raportem przekazanym na Walnym Zebraniu Członków Związku Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego Miasto Bytom (według stanu na 31 października 2017 r.) zajmuje:

- pierwsze miejsce w podregionie bytomskim z liczbą 34 złożonych wniosków o dofinansowanie w lokalnym systemie informatycznym LSI RPO WSL 2014-2020 i 22 wybranych do dofinansowania projektów,
- trzecie miejsce w całym Subregionie Centralnym (na 81 jednostek samorządu terytorialnego) pod względem wybranych do dofinansowania wniosków po Katowicach - 33 projekty otrzymały dofinansowanie i Sosnowcu - 24 projekty.

2.1.4 Obszar Strategicznej Interwencji i program pilotażowy Narodowego Planu Rewitalizacji 2022

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) to obszar obejmujący najbardziej problemowe regiony Unii Europejskiej. Za jeden z takich obszarów – w perspektywie finansowej funduszy Unii Europejskiej 2014-2020 – uznane zostało miasto Bytom. W Bytomiu wskutek wieloletniej eksploatacji górniczej i procesów likwidacyjnych w przemyśle wydobywczym i hutniczym doszło do dewastacji tkanki miejskiej, w tym dekapitalizacji budynków mieszkalnych, obiektów zabytkowych i poprzemysłowych, znacznego zanieczyszczenia środowiska, wysokiego poziomu niskiej emisji, zaniedbania przestrzeni publicznych, a równocześnie zmiany na rynku pracy (likwidacja miejsc pracy w górnictwie i przemyśle oraz przedsiębiorstwach około górniczych, niedostosowanie kierunków wykształcenia do zmieniających się potrzeb rynku) pociągnęły za sobą nawarstwianie się licznych problemów społecznych, jak wysoki poziom bezrobocia różnych grup społecznych, niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych i niechęć do podnoszenia kwalifikacji, niska aktywność społeczna mieszkańców, niski poziom kapitału społecznego, wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców, wysoki poziom przestępczości, uzależnień, przemocy w rodzinie, wysokie zadłużenie czynszowe.

Przykładowy stan kamienic zaplanowanych do wsparcia lub wyburzenia w ramach projektów OSI przedstawiają poniższe zdjęcia.

źródło: Archiwum Biura Rewitalizacji i Funduszy Europejskich

Konsekwencją trudnej sytuacji w mieście jest przyznanie dla Bytomia dodatkowej puli wsparcia w wysokości 100 mln euro (tzw. środki OSI Bytom) na przedsięwzięcia obejmujące kompleksową rewitalizację miasta. Środki te stanowią część Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 i wydatkowane mogą być jedynie w ramach wskazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego osi priorytetowych przy założeniu, że rewitalizacja fizyczna dotycząca przestrzeni miejskiej, powinna jedynie wspierać procesy przemian społecznych na obszarach, gdzie koncentracja problemów jest najwyższa. Dlatego też aż 45% środków przeznaczone musi być na działania skierowane do społeczności lokalnej (tzw. projekty miękkie). Pozostała część środków przeznaczona będzie na działania inwestycyjne, pod warunkiem, że wynikać one będą bezpośrednio z potrzeb społecznych.

Po długotrwałych konsultacjach z Urzędem Marszałkowskim, w ramach OSI zaplanowano do dofinansowania realizację 35 projektów inwestycyjnych w obszarach: efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii, dziedzictwo kulturowe, ochrona bioróżnorodności biologicznej, rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych, a przede wszystkim rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

Dla projektów tych w połowie 2017 r. karty informacyjne zostały zaakceptowane przez Urząd Marszałkowski. Projekty zostały wpisane do załącznika 4 *Wykaz projektów zidentyfikowanych w ramach trybu pozakonkursowego RPO WSL na lata 2014-2020.*

Tabela 4. Lista projektów inwestycyjnych zaproponowana do wsparcia ze środków EFRR w ramach OSI (stan na grudzień 2017 r.)

Działanie EFRR	Alokacja z EFRR wg Urzędu Marszałkowskiego	Projekt	Beneficjent
4.3 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej	7 500 000 euro 30 000 000 zł	Termomodernizacja oraz zmiana systemów ogrzewania nieruchomości zlokalizowanych w Śródmieściu Bytomia	Miasto Bytom/ Bytomskie Mieszkania
		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 4 w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 5 w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Administracyjno-Ekonomicznych i Ogólnokształcących w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynków zlokalizowanych przy ul. Sądowej 1 i 2 – siedziby Prokuratury Rejonowej w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Termomodernizacja budynku Wydziału Zdrowia Publicznego w Bytomiu przy ul. Piekarskiej 18	Śląski Uniwersytet Medyczny
5.3 Dziedzictwo kulturowe	5 000 000 euro 20 000 000 zł	Rewaloryzacja zespołu pałacowego Thiele-Wincklerów zlokalizowanego w Parku Ludowym przy ul. Dzierżonia w Bytomiu-Miechowicach	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Renowacja budynku i pomieszczeń Młodzieżowego Domu Kultury Nr 1 w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Renowacja zabytkowego kościoła Św. Wojciecha w Bytomiu	Zakon Braci Mniejszych Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Dom Zakonny w Bytomiu
		Remont budynku kościoła p.w. Świętej Trójcy w Bytomiu	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Trójcy w Bytomiu
		Prace renowacyjne przy kościele parafialnym p.w. Wniebowzięcia NMP w Bytomiu	Rzymskokatolicka Parafia Wniebowzięcia NMP w Bytomiu
		Prace remontowe przy kościele filialnym p.w. Ducha Św.	Rzymskokatolicka Parafia Wniebowzięcia NMP w Bytomiu
		Renowacja zabytkowego kościoła Św. Krzyża w Bytomiu	Parafia Rzymskokatolicka Świętego Krzyża w Bytomiu
		Konserwacja i zachowanie zabytkowego kościoła św. Małgorzaty w Bytomiu	Zgromadzenie Słowa Bożego Księży Werbistów Dom Misyjny
5.4 Ochrona różnorodności biologicznej	637 500 euro 2 550 000 zł	Uporządkowanie ruchu turystycznego na terenie Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Żabie Doły celem ochrony przyrody i bioróżnorodności oraz przystosowania obszaru na cele edukacyjne i rekreacyjno-wypoczynkowe	Miasto Bytom/ Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
10.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione oraz infrastruktury usług społecznych	10 883 250 euro 43 533 000 zł	Utworzenie Centrum Usług Społecznych oraz lokali socjalnych, wspomaganych i chronionych w Bytomiu (Śródmieście i Rozbark)	Miasto Bytom/ Bytomskie Mieszkania
		Utworzenie Centrum Usług Społecznych oraz lokali socjalnych, wspomaganych i chronionych w Bytomiu (Bobrek)	Miasto Bytom/ Bytomskie Mieszkania
		Przebudowa i adaptacja budynku przy ul. Karola Miarki 10 na potrzeby Centrum Integracji Społecznej	Miasto Bytom/ Centrum Integracji Społecznej w Bytomiu

Działanie EFRR	Alokacja z EFRR wg Urzędu Marszałkowskiego	Projekt	Beneficjent
10.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	30 979 250 euro 123 917 000 zł	Program Terapii dla Młodzieży	Miasto Bytom/ Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom (od 2017 r. Centrum Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom)
		Uruchomienie mieszkań chronionych z zapleczem treningowym dla mieszkańców DPS dla Dorosłych oraz osób przewlekłe psychicznie chorych mieszkańców miasta Bytom	Miasto Bytom/ Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych
		Rewitalizacja obiektów na potrzeby Centrum Integracji Aktywnej	Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji we współpracy z Urzędem Miejskim
		Rewitalizacja części podobszaru 8 - Bytom Bobrek	Miasto Bytom/ Bytomskie Mieszkania
		Rewitalizacja podobszarów 10, 11,12,13 - Bytom Śródmieście i Rozbark	Miasto Bytom/ Bytomskie Mieszkania
		Stworzenie przyjemnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku	Miasto Bytom/ Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
		Remont konserwatorski elewacji budynku plebani kościoła p.w. Św. Trójcy w Bytomiu zlokalizowanego przy ul. Kwietniewskiego 1	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Trójcy w Bytomiu
		Rewitalizacja starego domu katechetycznego przy ul. Ks. Koziółka 3	Rzymskokatolicka Parafia Wniebowzięcia NMP w Bytomiu
		Rewitalizacja społeczna poprzez kulturę kościoła Św. Jacka w Bytomiu	Parafia Św. Jacka w Bytomiu
		Rewitalizacja gmachu Bytomskiego Centrum Kultury III etap	Bytomskie Centrum Kultury
		Rewitalizacja obiektu UL na cele działalności społecznej bytomskich harcerzy	Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Śląska – Hufiec Bytom
		Masz firmę masz lokal - Program Aktywizacji Lokalni Użytkownicy	Bytomsko-Radzionkowska Spółdzielnia Socjalna we współpracy z BARI Sp. z o.o.
		Rewitalizacja obiektów po byłym zakładzie naprawczym zabytkowej Górnośląskiej Kolei Wąskotorowej w Bytomiu	Miasto Bytom/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
		Rewitalizacja podobszaru 19 - Bytom zabytkowe osiedle Kolonia Zgorzelec	Miasto Bytom/ Bytomskie Mieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie alokacji przekazanej przez Urząd Marszałkowski oraz informacji z kart projektów do GPR przekazanych przez wydział Urzędu Miejskiego i podmioty z terenu miasta

Równolegle trwały prace nad opracowaniem projektów nieinwestycyjnych wspierających rozwój społeczności lokalnej, podnoszenie kwalifikacji oraz aktywności społecznej i zawodowej, a także włączenie społeczne i zapobieganie wykluczeniu. Łącznie zaplanowano około 70 projektów przygotowanych zarówno przez jednostki miejskie jak i organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne, kluby sportowe, parafie czy przedsiębiorstwa.

Tabela 5. Liczba projektów nieinwestycyjnych zaproponowana do wsparcia ze środków EFS w ramach OSI w poszczególnych poddziałaniach RPO WSL na lata 2014-2020 (stan na grudzień 2017 r.)

Poddziałanie EFS	Alokacja EFS wg Urzędu Marszałkowskiego	Liczba zaproponowanych projektów na liście podstawowej w GPR
7.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia - konkurs	33 000 000,00	10
7.3.3 Promocja samozatrudnienia - konkurs	17 500 000,00	6
7.4.2 Outplacement	15 000 000,00	3
8.2.3 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa - konkurs		1
8.1.3 Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 lat - konkurs	1 000 000,00	3
9.1.3 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - OSI	40 000 000,00	27

Poddziałanie EFS	Alokacja EFS wg Urzędu Marszałkowskiego	Liczba zaproponowanych projektów na liście podstawowej w GPR
9.2.3 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - OSI	68 000 000,00	21
9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej - konkurs	1 000 000,00	0
11.1.3 Wzrost upowszechnienia wysokiej jakości edukacji przedszkolnej - konkurs	4 500 000,00	3
11.1.4 Poprawa efektywności kształcenia ogólnego - konkurs		4

źródło: Opracowanie własne na podstawie alokacji przekazanej przez Urząd Marszałkowski oraz informacji z kart projektów do GPR przekazanych przez wydziału Urzędu Miejskiego i podmioty z terenu miasta

Pierwsze nabory dla projektów inwestycyjnych zostały ogłoszone przez Instytucję Zarządzającą (Urząd Marszałkowski) w lipcu 2017r., natomiast dla projektów nieinwestycyjnych we wrześniu 2017 r.

Z zaplanowanych do wsparcia w ramach OSI 35 projektów inwestycyjnych, w 2017 r. złożono zgodnie z harmonogramem 16 wniosków o dofinansowanie. Do końca grudnia do dofinansowania wybranych zostało 8 projektów:

- Konserwacja i zachowanie zabytkowego kościoła św. Małgorzaty w Bytomiu
- Remont budynku kościoła p.w. Świętej Trójcy w Bytomiu,
- Uporządkowanie ruchu turystycznego na terenie Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego Żabie Doły celem ochrony przyrody i bioróżnorodności oraz przystosowanie obszaru na cele edukacyjne i rekreacyjno – wypoczynkowe,
- Stworzenie przyjemnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku,
- Program Terapii dla Młodzieży,
- Przebudowa i adaptacja budynku przy ulicy Karola Miarki 10 na potrzeby Centrum Integracji Społecznej,
- Rewitalizacja społeczna poprzez kulturę kościoła Św. Jacka w Bytomiu,
- Rewitalizacja gmachu Bytomskiego Centrum Kultury III etap.

Pozostałe projekty nadal były w trakcie oceny formalnej lub merytoryczno-technicznej.

Wartości poszczególnych projektów miasta oraz planowane terminy ich realizacji przedstawiono w rozdziale 2.3.3. Pozyskane środki zewnętrzne.

Do dofinansowania został wybrany też jeden projekt wsparty z Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Usługi rozwojowe dla bytomskich przedsiębiorstw. Bytomski podmiotowy system finansowania” w ramach poddziałania 8.2.3 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa – OSI.

źródło: Archiwum UM Bytom

Informacje o pracach związanych z projektami w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji śledzić można m.in. na portalu: <http://www.bytomodnowa.pl>.

Pierwszym wybranym do dofinansowania projektem był projekt dotyczący zabytkowego kościoła św. Małgorzaty w Bytomiu.

Prace na terenie oraz w obrębie kościoła Świętej Małgorzaty prowadzone będą do końca 2018 roku, a ich realizacja wewnątrz obiektu sakralnego spowoduje, że kościół zostanie na 2-3 miesiące wyłączony z użytkowania. Prace pozwolą przywrócić wartość historyczną kościoła Świętej Małgorzaty, jako jednego

z najważniejszych obiektów sakralnych w mieście oraz miejsca, gdzie rodziła się historia Bytomia. Wartość projektu to prawie 2,4 mln zł.

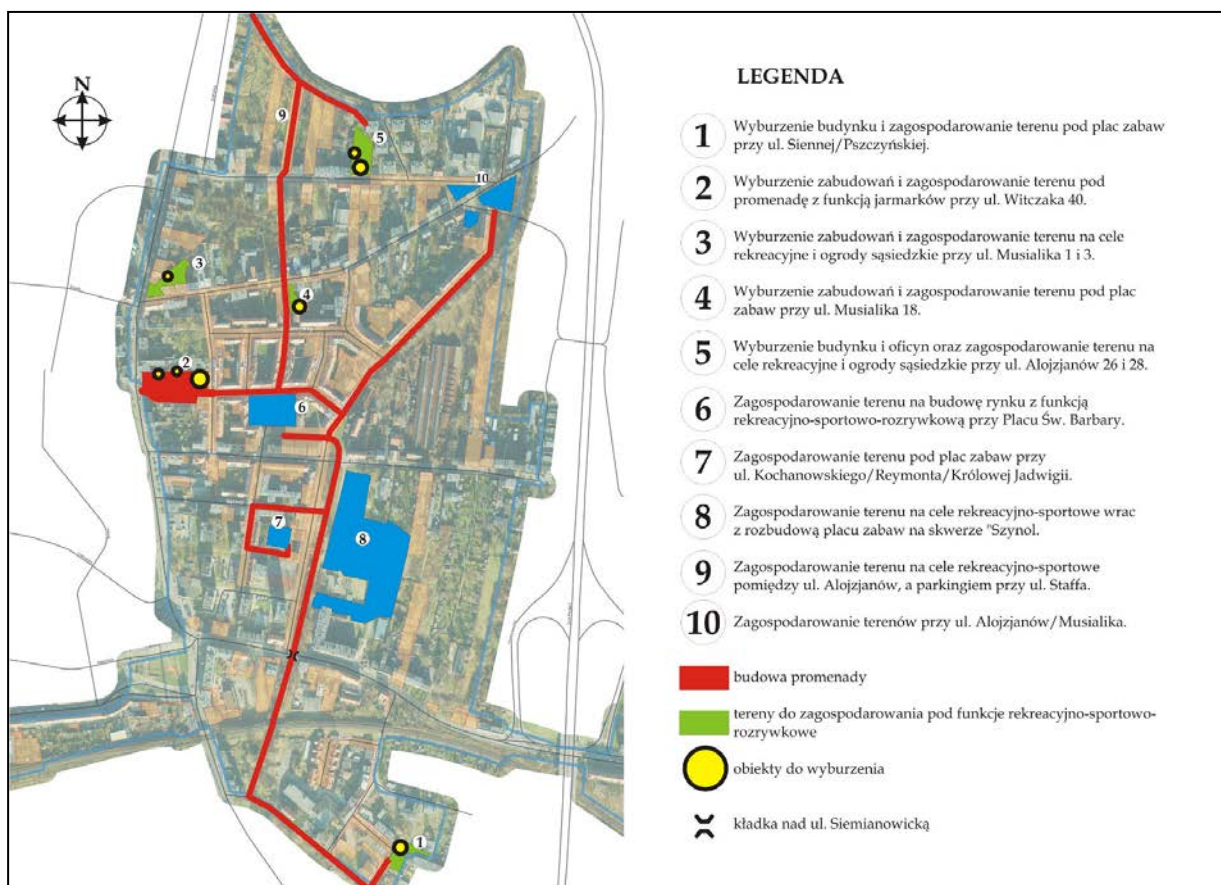
Remonty rozpoczną się także w kościele Św. Trójcy (blisko 0,5 mln zł) oraz w kościele Św. Jacka (8,4 mln zł).

Dużym kompleksowym projektem (o łącznej wartości ok. 12 mln zł) będzie stworzenie przyjemnych

i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku.

Zaplanowano tu m.in. budowę promenady wraz z zielenią oraz elementami architektonicznymi. Zagospodarowane zostaną tereny po wyburzonych budynkach (przy ul. Siennej/Pszczynskiej, zabudowania przy ul. Witczaka 40, ul. Musialika 1-3, oficyna przy ul. Musialika 18, budynek wraz z oficyną przy ul. Alojzjanów 28 i oficyna przy ul. Alojzjanów 26), na których powstaną place zabaw i ogródki zielono – warzywno - kwiatowe. Nowe oblicze zyskają też okolice placu św. Barbary, ul. Kochanowskiego/Reymonta/Królowej Jadwigi, skweru „Szynol” oraz tereny pomiędzy ul. Alojzjanów i parkingiem przy ul. Staffa, a także miejsca przy ul. Alojzjanów/Musialika. Szczegółowy zakres projektu zaprezentowano na poniższej mapie.

Mapa 3. Projekt Stworzenie przyjemnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku

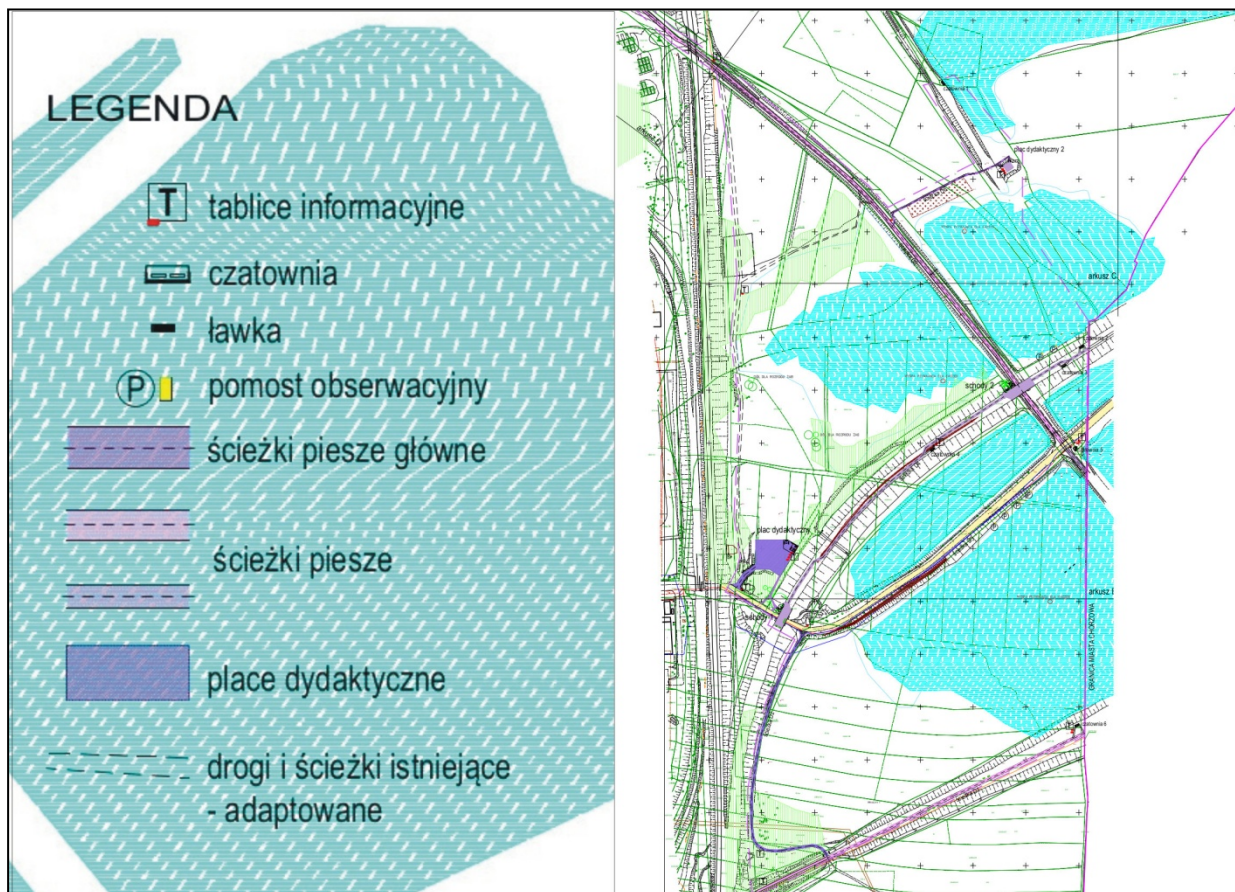

źródło: materiały Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w Bytomiu

W ramach projektu obejmującego Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Żabie Doły zaplanowano uporządkowanie drzewostanu przy ul. Krzyżowej (wycinkę chorych drzew oraz sadzenie nowych roślin) czy remont istniejących oraz budowę nowych ścieżek pieszo-rowerowych. Będą też specjalne stanowiska edukacyjne, a także pomosty obserwacyjne, miejsca do fotografowania ptaków. Przewidziano również pływające wyspy dla gniazdowania ptaków wodnych, sadzawki dla rozrodu płazów i budki dla ptaków. Celem projektu jest przede wszystkim ochrona bioróżnorodności oraz przystosowanie obszaru na cele edukacyjne i rekreacyjno-wypoczynkowe. Wartość projektu to ok. 2,7 mln zł. Zakres projektu przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4. Projekt dot. Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Żabie Doły

źródło: Materiały Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w Bytomiu

Ze środków OSI zmodernizowane zostaną obiekty, w których realizowane będą działania nieinwestycyjne, w szczególności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji zmierzające do ich aktywizacji społeczno-zawodowej oraz zapobiegania dalszemu wykluczeniu społecznemu:

- budynek Centrum Integracji Społecznej przy ul. Karola Miarki,
- budynek Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom przy ul. Tarnogórskiej (projekt Program terapii dla Młodzieży),
- budynek Bytomskiego Centrum kultury.

W obiektach tych planowane są remonty, przebudowy oraz dostosowanie i doposażenie pomieszczeń do nowych funkcji.

Łączna wartość tych projektów to ponad 14 mln zł.

Równolegle w 2017 r. trwały prace nad opracowaniem dokumentacji dla kolejnych (planowanych do złożenia w 2018 r.) projektów.

Między innymi w ramach projektu pilotażowego „Bytom Odnowa – innowacyjne projekty mieszkaniowe i rozwój inicjatyw społecznych” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 mieszkańcy zostali zaproszeni do spacerów studyjnych po terenie dawnych warsztatów Górnoląskiej Kolei Wąskotorowej przy ul. Brzezińskiej, a także do prezentowania pomysłów na zagospodarowanie tego terenu. Wynikiem prac było opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego, który zostanie wykorzystany przy ubieganiu się o wsparcie dla dwóch projektów rewitalizacyjnych w ramach OSI:

- Rewitalizacja obiektów po byłym zakładzie naprawczym zabytkowej Górnoląskiej Kolei Wąskotorowej w Bytomiu,
- Rewitalizacja obiektów na potrzeby Centrum Integracji Aktywnej.

Niżej zamieszczone zdjęcia przedstawiają wizytę studyjną na terenie dawnych warsztatów Górnośląskiej Kolei Wąskotorowej przy ul. Brzezińskiej.

źródło: Archiwum Biura Rewitalizacji i Funduszy Europejskich

Na 2018 r. zaplanowano złożenie do dofinansowania pozostałych projektów w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji, realizację prac inwestycyjnych w projektach już wybranych do dofinansowania, uruchomienie działań w projektach nieinwestycyjnych, a także zakończenie kilku inwestycji.

2.1.5 Projekt pilotażowy w zakresie rewitalizacji dla miasta Bytomia

Bytom od października 2015 r. objęty jest dodatkowym wsparciem ze strony Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju obecnie Ministerstwa Rozwoju w ramach projektu pilotażowego rewitalizacji. Celem projektu pilotażowego jest udzielenie miastu wsparcia merytorycznego - pomocy eksperckiej w wypracowaniu rozwiązań dla różnego rodzaju obszarów zdegradowanych oraz różnego rodzaju problemów i zagadnień. Realizacja projektu pilotażowego ma się przyczynić do zaprogramowania przez miasto zintegrowanych, kompleksowych działań rewitalizacyjnych, ściśle odpowiadających specyficznym potrzebom miasta oraz wybranego obszaru kryzysowego. Zadaniem pilotażu jest też wypracowanie i testowanie nowych, modelowych, ambitnych i wzorcowych działań. Jednocześnie, należy mieć na uwadze, że projekt pilotażowy ma wspierać nie tylko miasto, przez które jest realizowany, ale także inne podmioty, w szczególności władze samorządowe innych polskich miast, które podejmując działania rewitalizacyjne, będą mogły wykorzystać doświadczenie oraz dorobek z prowadzonego projektu pilotażowego.

W ramach wsparcia eksperckiego w 2016 r. wypracowano koncepcję projektu pilotażowego pn. **Bytom OdNowa – innowacyjne projekty mieszkaniowe i rozwój inicjatyw społecznych**. W grudniu miasto podpisało z Ministerstwem Rozwoju umowę dotacyjną współfinansowaną ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz z budżetu państwa.

Na realizację projektu otrzymano dotację w wysokości ponad 5 mln zł.

Projekt „Bytom OdNowa – innowacyjne projekty mieszkaniowe i rozwój inicjatyw społecznych” realizowany będzie w latach 2016-2018 i skupia się wokół 4 wiązek działań:

1) Opracowanie „Gminnego Programu Rewitalizacji. Bytom 2020+”.

Dokument został opracowany w 2016 roku. Wiązka obejmuje nie tylko opracowanie samego dokumentu ale także przeprowadzenie szerokiego procesu partycypacyjnego oraz wypracowanie formuły Komitetu Rewitalizacji;

2) Wzmocnienie zdolności instytucjonalnej miasta Bytomia do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Wiązka obejmuje m.in.:

- działania edukacyjne skierowane do pracowników UM wzmacniające ich zdolność do uczestnictwa w procesie rewitalizacji;
- działania informacyjno-promocyjne skierowane do mieszkańców np. spacer studyjne/ badawcze po podobszarach rewitalizacji, publikację gazety, prowadzenie strony internetowej czy bloga,
- organizację stałego punktu informacyjnego w obszarze rewitalizacji, w ramach którego zapewniane będzie doradztwo (dyżury) oraz szkolenia dla interesariuszy, w tym:
  - wsparcie edukacyjne i doradcze dla organizacji pozarządowych, wspierające zdolność instytucjonalną tych organizacji do zaangażowania się w realizację projektów społecznych,
  - doradztwo prawne, ekonomiczne i techniczne dla interesariuszy w obszarze pilotażowym i obszarze rewitalizacji.

3) „Bytomski Model Mieszkalnictwa Dostępnego”.

Wiązka obejmuje m.in.:

- inwentaryzację stanu technicznego budynków mieszkalnych w zasobie gminy na obszarze rewitalizacji,
- analizę kwestii występowania pomocy publicznej w różnych wariantach przeprowadzenia remontów i innych inwestycji w zasobie mieszkaniowym gminy oraz w zasobach wspólnot mieszkaniowych i innych podmiotów,
- badanie diagnostyczne postaw mieszkaniowych potencjalnych klientów mieszkań w zasobie mieszkaniowym gminy Bytom,
- doradztwo w wyborze modeli inwestycji mieszkaniowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz w poszukiwaniu inwestorów zainteresowanych testowaniem rozwiązań technologicznych oraz organizacyjno-prawnych w pustostanach w obszarze pilotażowym wraz z fundraisingiem dla podmiotów zainteresowanych testowaniem wybranych modeli w kwartale pilotażowym.

4) Rozwój inicjatyw społecznych.

Wiązka obejmuje:

- badanie jakości życia w obszarze rewitalizacji wraz z ewaluacją wpływu dotychczas realizowanych projektów społecznych w Bytomiu na zmiany jakości życia mieszkańców obszarów zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, którego efektem będą rekomendacje dotyczące zmian w realizowanych projektach oraz potencjalnych nowych projektów (tzw. innowacji społecznych),
- opracowanie poradnika dla interesariuszy procesu rewitalizacji w Bytomiu, które przedstawi szczegółowo dostępne w latach 2017-2022 źródła finansowania projektów, których realizacja na obszarze rewitalizacji może poprawić sytuację grup docelowych,
- utworzenie generatora wniosków dla organizacji pozarządowych na wspólne świadczenie usług w ramach otwartych konkursów ofert dla konsorcjów NGO,
- opracowanie mechanizmu regrantingowego, który pozwoli zaangażować społeczność lokalną w poszczególnych zamieszkałych podobszarach do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji. Fundusz będzie służył finansowaniu niewielkich projektów infrastrukturalnych i projektów społecznych,
- przeprowadzenie konkursu na innowacje społeczne,
- wdrożenie działań stymulujących szerokie stosowanie narzędzi budowania zaangażowania społeczności lokalnej w rewitalizacji, w tym z wykorzystaniem metody planning for real.

Celem działań przeprowadzonych w ramach projektu jest wypracowanie najbardziej adekwatnego mechanizmu prowadzenia działań rewitalizacyjnych w Bytomiu poprzez dopasowanie podejmowanych działań do zidentyfikowanych problemów wynikających z pogłębionej diagnozy. W związku z tym większość wiązek działań obejmuje działania diagnostyczne, przygotowanie interesariuszy i jednostek UM do wykorzystania zebranych informacji i odebranych diagnoz oraz wdrożenie sztygo na miarę rozwiązania. Z tego punktu widzenia **miasto Bytom będzie modelowym przykładem budowania i wzmocnienia zdolności instytucjonalnej interesariuszy procesu rewitalizacji do programowania i realizacji działań rewitalizacyjnych zgodnie z Krajową Polityką Miejską 2023**. Jednocześnie wypracowane diagnozy będą mogły służyć programowaniu podobnych badań i rozwiązań w innych obszarach tego i innych miast. **Celem pilotażu w tym punkcie jest wskazanie planu działań, który – dzięki pilotażowym wdrożeniom, licznym wzorom dokumentów oraz materiałom instruktażowym – będzie użyteczny dla innych miast, które będą mogły wykorzystać go w swoich działaniach rewitalizacyjnych poprzez Krajowe Centrum Wiedzy o Rewitalizacji**.

W 2017 r. Miasto Bytom w ramach projektu pilotażowego:

- zakończyło I etap wdrożenia działań stymulujących szerokie stosowanie narzędzi budowania zaangażowania społeczności lokalnej w rewitalizacji, w tym z wykorzystaniem metody planning for real, którego efektem są **konceptcje programowo-organizacyjne i plany działania** dla 6 lokalizacji obszaru pilotażowego;
- opracowało **konceptcję regrantingu** dla bytomskiego funduszu regrantinowego;
- opracowało **poradnik dla interesariuszy procesu rewitalizacji w Bytomiu**, które przedstawia szczegółowo dostępne w latach 2017-2022 źródła finansowania projektów, których realizacja na obszarze rewitalizacji może poprawić sytuację grup docelowych;
- przeprowadziło **badanie jakości życia w obszarze rewitalizacji** wraz z ewaluacją wpływu dotychczas realizowanych projektów społecznych w Bytomiu na zmiany jakości życia mieszkańców obszarów zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- przeprowadziło **inwentaryzację stanu technicznego budynków mieszkalnych w zasobie gminy na obszarze rewitalizacji**;
- przeprowadziło **badanie diagnostyczne postaw mieszkaniowych** potencjalnych klientów mieszkań w zasobie mieszkaniowym gminy Bytom;
- wybrało wykonawcę na **doradztwo w wyborze modeli inwestycji mieszkaniowych** dostosowanych do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz w poszukiwaniu inwestorów zainteresowanych testowaniem rozwiązań technologicznych oraz organizacyjno-prawnych w pustostanach w obszarze pilotażowym wraz z fundraisingiem dla podmiotów zainteresowanych testowaniem wybranych modeli w kwartale pilotażowym;
- zorganizowało **stały punkt informacyjny w obszarze rewitalizacji**, w ramach którego zapewniane było doradztwo (dyżury) oraz szkolenia dla interesariuszy, w tym: wsparcie edukacyjne i doradcze dla organizacji pozarządowych, wspierające zdolność instytucjonalną tych organizacji do zaangażowania się w realizację projektów społecznych oraz doradztwo prawne, ekonomiczne i techniczne dla interesariuszy w obszarze pilotażowym i obszarze rewitalizacji. Punkt było prowadzony w Bytomskim Teatrze Tańca i Ruchu Rozbark przy ul. Kilara;
- wydało 5 numerów gazety poświęconej kompleksowej rewitalizacji Bytomia oraz prowadzono stronę www.bytomodnowa.pl oraz fb Bytom Odnowa.

2.1.6 Monitoring i ewaluacja

Podstawę wdrażania monitoringu i ewaluacji rozwoju miasta stanowi zbiór wskaźników zapisanych w „Strategii Rozwoju Miasta. Bytom 2020+”⁴ umożliwiających ocenę procesów zachodzących w mieście oraz skuteczności realizacji strategii.

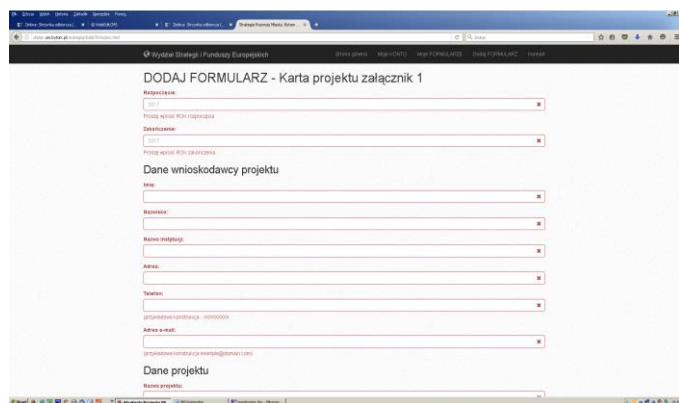
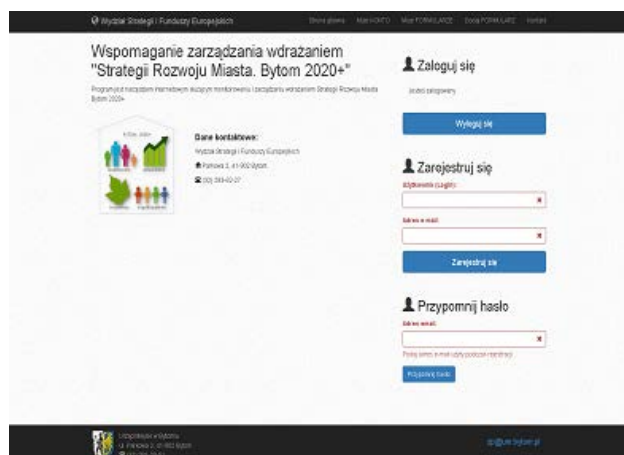
Na system wskaźników składa się:

- zbiór dziesięciu wskaźników umożliwiających generalną ocenę przemian zachodzących w mieście i otoczeniu,
- zbiór wskaźników szczegółowych, których monitorowanie pozwala na ocenę tempa osiągania celów strategicznych,
- zbiór wskaźników projektowych umożliwiających śledzenie tempa realizacji projektów strategicznych.

⁴ <http://bytomodnowa.pl/dokumenty-do-pobrania>, 21.03.2018 r.

Poprzez wskaźniki generalne dokonano porównania tempa rozwoju Bytomia na tle 7 wybranych miast tj.: Bielsko-Biała, Gliwice, Radom, Rybnik, Sosnowiec, Wałbrzych, Zabrze, których charakterystyka porównywalna jest do Bytomia. W celu usprawnienia procesu monitorowania przygotowano oprogramowanie „Wspomaganie zarządzania wdrażaniem Strategii Rozwoju Miasta. Bytom 2020+”. W 2016 r. uruchomiono pierwszy moduł oprogramowania, który umożliwił wprowadzenie projektów strategicznych za pomocą formularza internetowego dostępnego pod adresem: <http://sitplan.um.bytom.pl/strategia/>.

Wydziały i jednostki urzędu wprowadzają za pomocą formularza projekty, realizowane od 2014 r., czyli od czasu przyjęcia „Strategii Rozwoju Miasta. Bytom 2020+”. Założeniem programu jest monitorowanie wdrażania strategii – sprawdzenie czy realizowane projekty są zgodne ze „Strategią Rozwoju Miasta. Bytom 2020+”, a także planowanie i realizowanie w pierwszej kolejności takich, które odpowiadają celom i kierunkom strategii rozwoju miasta.

Przy wykorzystaniu ww. narzędzia w roku 2017 przeprowadzono monitoring strategii - począwszy od września 2014 r. do grudnia 2016 r. wprowadzono do systemu 92 projekty odpowiadające na cele i kierunki zapisane w strategii rozwoju miasta. Oprogramowanie pozwala na wygenerowanie raportów w tym m.in. listy projektów odpowiadających na poszczególne cele strategiczne czy zestawienia wartości wskaźników w ramach realizowanych projektów pozwalających ocenić przemiany zachodzące w mieście i otoczeniu. W przyszłości planowane jest rozbudowanie narzędzia, aby móc w podobny sposób monitorować efekty prowadzonego w mieście procesu rewitalizacji.

2.2 Zagospodarowanie przestrzenne

2.2.1 Planowanie przestrzenne

W zakresie planowania przestrzennego, Wydział Architektury Urzędu Miejskiego w Bytomiu w 2017 roku podjął następujące działania:

Uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- dla terenu położonego w rejonie ulicy Hutniczej w Bytomiu – uchwała nr XXXVIII/481/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 lutego 2017 r. Publikacja: Dziennik Urzędowy Woj. Śląskiego poz. 1509 z dnia 22 marca 2017r.
- dla terenu położonego w rejonie ulic: Przyjemnej i Stolarzowskiej w Bytomiu – uchwała nr LVIII/755/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 18 grudnia 2017 r. Publikacja: Dziennik Urzędowy Woj. Śląskiego poz. 7272 z dnia 27 grudnia 2017 r.

Uchwalenie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Karbia w Bytomiu, przyjętego uchwałą nr IX/129/15 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 maja 2015 r., dla terenu położonego przy ulicach: Świętej Elżbiety i Konstytucji w Bytomiu – uchwała XLIII/523/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 kwietnia 2017r. Publikacja: Dziennik Urzędowy Woj. Śląskiego poz. 2943 z dnia 9 maja 2017 r.

Ogłoszenie tekstu jednolitego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu „Starych Miechowie” – Dziennik Urzędowy Woj. Śląskiego poz. 4931 z dnia 12 września 2017 r.

Kontynuacja procedury planistycznej dot. następujących planów zagospodarowania przestrzennego:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w południowej części Bytomia, zwanego planem „Łagiewniki-Wschód” – na podstawie uchwały nr XVII/221/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 28 września 2011 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego śródmieścia Bytomia oraz terenu położonego w rejonie ul. Wrocławskiej w Bytomiu – na podstawie uchwały nr XVII/222/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 28 września 2011 r., zmienionej uchwałą nr XXXVIII/482/17 z dnia 27 lutego 2017 r. oraz uchwały nr XVII/223/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 28 września 2011 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w Bytomiu pomiędzy ulicami: Chorzowską, Juliana Tuwima i Wojciecha Kilara – na podstawie uchwały nr XXXIII/460/14 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 23 czerwca 2014 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulic: Suchogórskiej i Tęczowej w Bytomiu – na podstawie uchwały nr VIII/118/15 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 kwietnia 2015 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie Placu Jana w Bytomiu – na podstawie uchwały nr VIII/119/15 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 kwietnia 2015 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w rejonie ulicy Żołnierskiej w Bytomiu – na podstawie uchwały nr VIII/120/15 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 kwietnia 2015 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy ul. Cegielnianej w Bytomiu – na podstawie uchwały nr XX/265/16 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 stycznia 2016 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w rejonie ulicy Wiejskiej w Bytomiu – na podstawie uchwały nr XXVIII/367/16 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 29 sierpnia 2016 r., zmienionej uchwałą nr LV/674/17 z dnia 30 października 2017 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego pomiędzy ulicami: Strzelców Bytomskich i Długą w Bytomiu – na podstawie uchwały nr XXIX/392/16 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 26 września 2016 r.

Kontynuacja procedury planistycznej dot. zmiany *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bytom*:

- zmiana *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bytom*, przyjętego uchwałą nr XVI/204/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 sierpnia 2011 r. i zmienionego uchwałą nr X/120/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 lutego 2013 r., dla terenu położonego w rejonie ul. Cegielnianej – na podstawie uchwały nr XXXIII/434/16 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 28 listopada 2016 r.

Przystąpienia do sporządzenia (lub zmiany) następujących opracowań planistycznych:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w rejonie ulic: Konstytucji i Pawła Stalmacha w Bytomiu – na podstawie uchwały nr XXXVIII/484/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 lutego 2017 r.
- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Bobrka w Bytomiu, przyjętego uchwałą nr X/119/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 lutego 2013 r., dla terenów położonych przy ulicy Ludwika Pasteura w Bytomiu – na podstawie uchwały nr L/615/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 lipca 2017 r.
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru Bobrka w Bytomiu, dla terenów położonych w dolinie rzeki Bytomki – na podstawie uchwały nr LI/629/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 29 sierpnia 2017 r.

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego pomiędzy ulicami: Władysława Łokietka, Strzelców Bytomskich oraz Franciszka i Wawrzyńca Holeczków w Bytomiu – na podstawie uchwały nr LVIII/754/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 18 grudnia 2017 r.
- zmiany *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bytom*, przyjętego uchwałą nr XVI/204/11 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 sierpnia 2011 r., zmienionego uchwałą nr X/120/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 lutego 2013 r. i uchwałą nr XXXVIII/485/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 lutego 2017 r. dla terenu położonego w rejonie ulic: Konstytucji i Pawła Stalmacha w Bytomiu – na podstawie uchwały nr XXXVIII/483/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 27 lutego 2017 r.

W dniu 31 grudnia 2017 r. w Gminie Bytom 2704,1 ha (tj. 38,9 % powierzchni miasta) objęte było obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, natomiast 1607,3 ha (tj. 23,1 % powierzchni miasta) objęte było przystąpieniami do sporządzania planów.

2.2.2 Bytomska Infrastruktura Informacji Przestrzennych

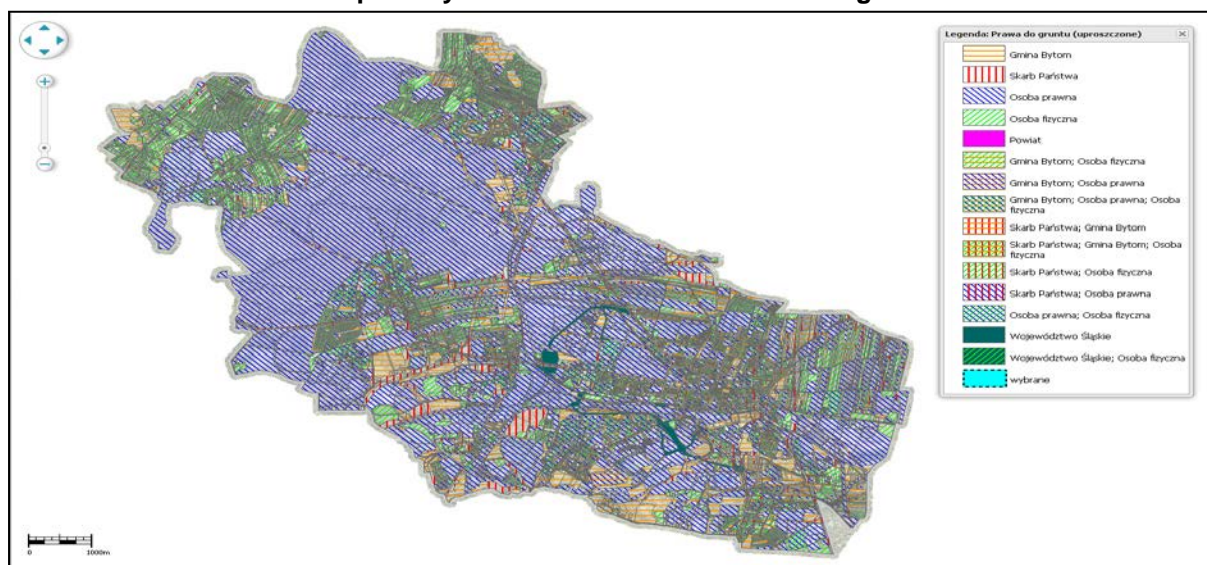
Wzrost znaczenia oraz zapotrzebowania w ostatnim dwudziestoleciu na dane przestrzenne spowodował utworzenie w Mieście Bytom systemu klasy GIS, który wychodzi na przeciw pojawiającym się oczekiwaniom.

Bytomska Infrastruktura Informacji Przestrzennej (BIIP) powstała z inicjatywy Wydziału Geodezji Urzędu Miejskiego w Bytomiu i jest pod jego nadzorem prowadzona oraz rozwijana. Funkcjonowanie BIIP jest przede wszystkim zorientowane na gromadzenie i udostępnienie danych, integrację danych, tworzenie opracowań kartograficznych i sporządzanie analiz przestrzennych. Prowadzenie powyższych działań usprawnia procesy zarządzania miastem, ale również sprzyja rozwojowi społeczeństwa informacyjnego.

W 2017 r. zrealizowano niżej wymienione działania związane z rozwijaniem i zwiększaniem funkcjonalności Bytomskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej:

- opracowanie (wraz z jej automatyczną codzienną aktualizacją) i opublikowanie warstwy "Prawa do gruntu" wizualizującej uproszczoną strukturę własności gruntów,

Mapa 5. System WIIP - warstwa: Prawa do gruntu

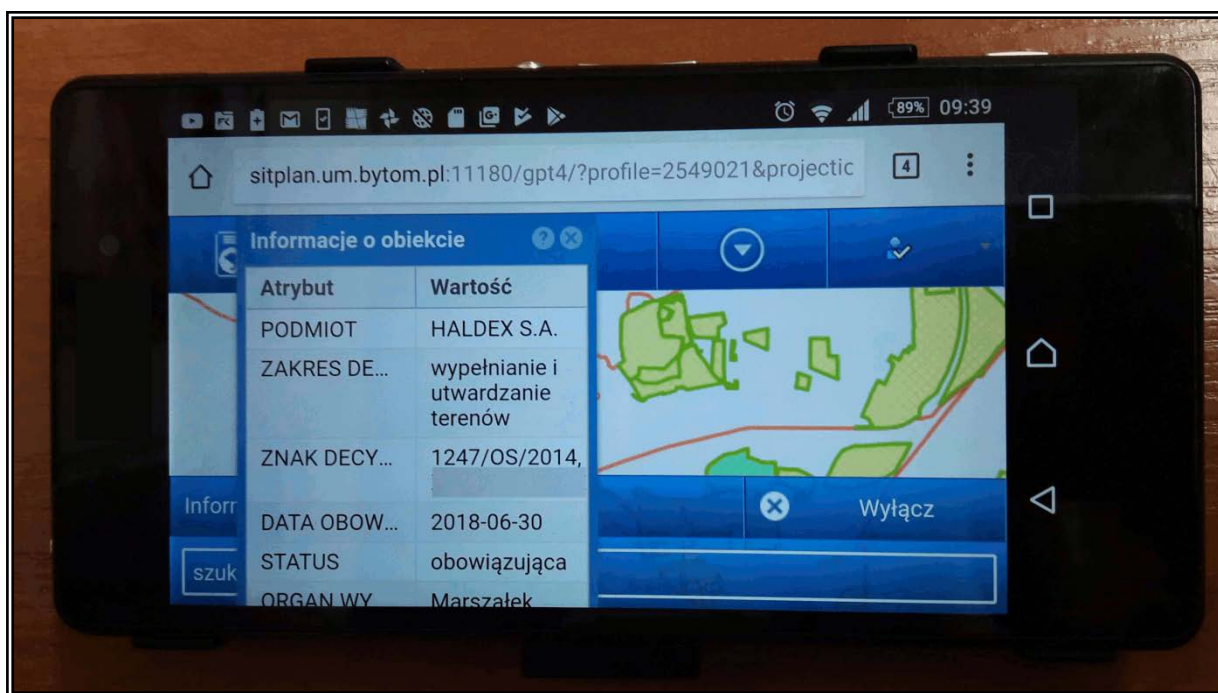

źródło: Urząd Miejski w Bytomiu

- skonfigurowanie systemu SOWA do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w Biurze Miejskiego Konserwatora Zabytków,
- zaktualizowanie warstw: wspólnot mieszkaniowych, bezpieczeństwa miasta, zdarzeń drogowych, przestępstw, osób zameldowanych, bezrobocia, ścieżek rowerowych, gęstości zaludnienia, wód powierzchniowych, terenów oraz obszarów górniczych, tereny Unesco, obiektów budowlanych objętych szczególnym nadzorem inspekcji i straży.

- opracowanie oraz wdrożenie skryptów w języku programowania PowerShell i zastąpienie nimi obecnych skryptów, mające na celu poprawienie bezpieczeństwa przechowywanych danych oraz zaszyfrowanie widocznych haseł,
- koordynacja działań, które umożliwiły doprowadzanie do prawidłowego generowania się danych, dotyczących wartości majątku Gminy Bytom w odniesieniu do wartości posiadanych przez nią gruntów,
- opracowanie i weryfikacja map oraz warstw mapowych dla potrzeb rewitalizacji miasta, w porozumieniu z Biurem Rewitalizacji i Funduszy Europejskich,
- opracowanie i weryfikacja map oraz warstw mapowych dotyczących ofert inwestycyjnych, w porozumieniu z Biurem Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy,
- aktualizacja warstwy mapowej okręgów, obwodów i komisji wyborczych,
- opracowanie danych geometrycznych wraz z warstwą mapową dla potrzeb Krajowego Zasobu Nieruchomości,
- opracowanie warstwy mapowej budynków wraz z interaktywnym narzędziem umożliwiającym podgląd rzutów kondygnacji,
- aktualizacja warstwy mapowej „Decyzje odpady”, opracowanie map dot. decyzji, zrealizowanie działań umożliwiających pracownikom Wydziału Inżynierii Środowiska podgląd obiektów związanych z decyzjami odpadowym w terenie,

Mapa 6. Internetowy plan miasta Bytom na urządzeniu mobilnym - warstwa: Decyzje odpady

źródło: Opracowanie własne

- opracowanie mapy dla Biura Bezpieczeństwa Miasta "Plan działania powiatowego ośrodka analizy danych i alarmowania miasta Bytomia".
- wykonanie map koniecznych do aktualizacji katalogu ofert inwestycyjnych,
- udostępnienie na planie miasta portalu internetowego i-BIIP tras Tour de Pologne w Bytomiu z filmami obrazującymi przebieg trasy,
- uzyskanie pozytywnego wyniku kontroli okresu trwałości dla projektu: Stworzenie stref aktywności inwestycyjnej na terenach przemysłowych Bytomia (Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, lata 2007-2013, Działanie 6.2 – Poddziałanie 6.2.2).

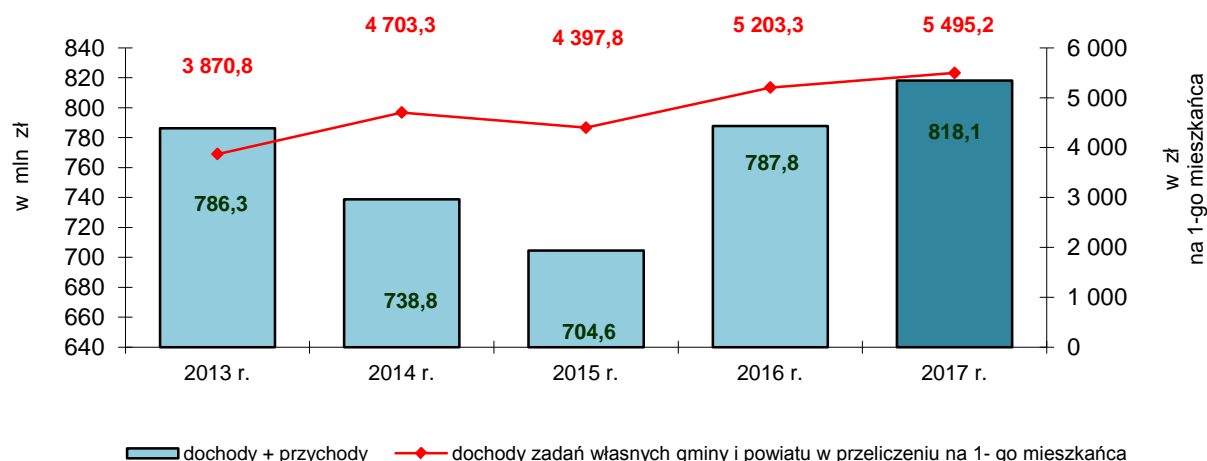

2.3 Finanse miasta

2.3.1 Dochody i przychody budżetu miasta

Dochody i przychody budżetu miasta w 2017 r. wyniosły łącznie 818 052 tys. zł i były wyższe o 3,84 % od uzyskanych w 2016 roku.

Wykres 1. Kształtowanie się dochodów i przychodów miasta w latach 2013–2017

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

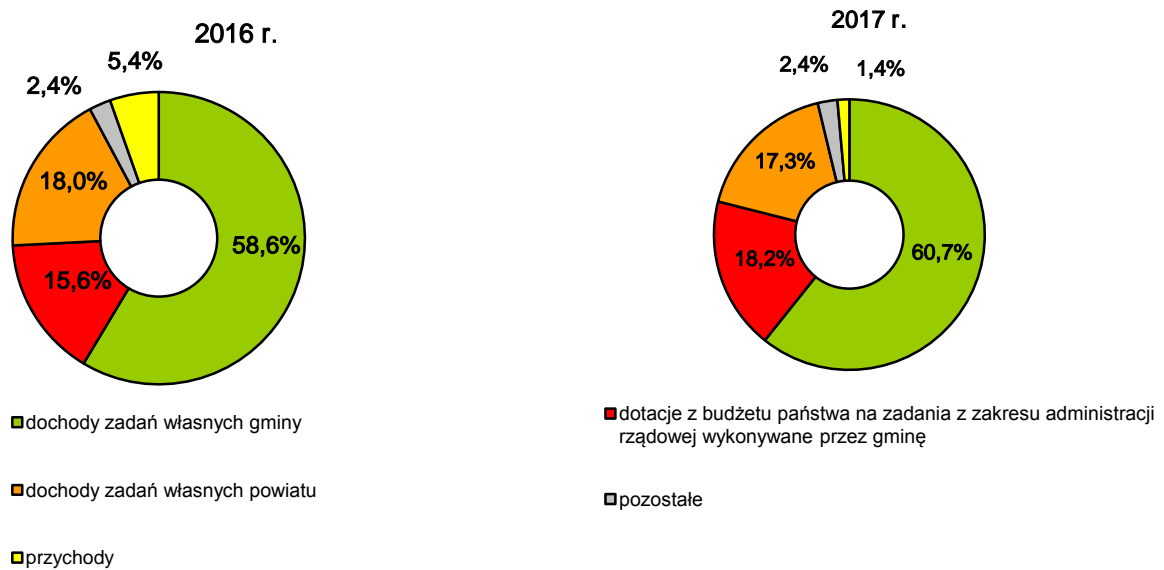
W przeliczeniu na 1-go mieszkańca dochody miasta wyniosły w 2017 r. 5 495,2 zł i były wyższe o 291,9 zł, tj. o 5,61 % w porównaniu do 2016 r.

Tabela 6. Zestawienie dochodów i przychodów budżetu miasta według rodzaju zadań (w mln zł)

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Dochody i przychody ogółem:	786,30	738,81	704,64	787,82	818,05
1. Dochody ogółem, w tym:	678,23	696,52	678,05	745,20	806,51
■ dochody zadań gminy:	510,41	527,51	522,29	584,97	646,52
dochody zadań własnych	464,89	480,04	470,90	461,80	496,86
dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej	44,81	46,72	50,35	122,53	148,85
dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0,20	0,33	0,48	0,37	0,51
dotacje na zadania realizowane w ramach porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	0,51	0,42	0,56	0,27	0,30
■ dochody zadań powiatu:	167,84	169,01	155,76	160,23	159,98
dochody zadań własnych	150,78	151,47	139,32	142,08	141,58
dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej	16,64	17,03	15,78	17,57	17,79
dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0,00	0,02	0,00	0,00	0,04
dotacje na zadania realizowane w ramach porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	0,42	0,49	0,56	0,56	0,57
2. Przychody	108,07	42,29	26,59	42,62	11,54

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

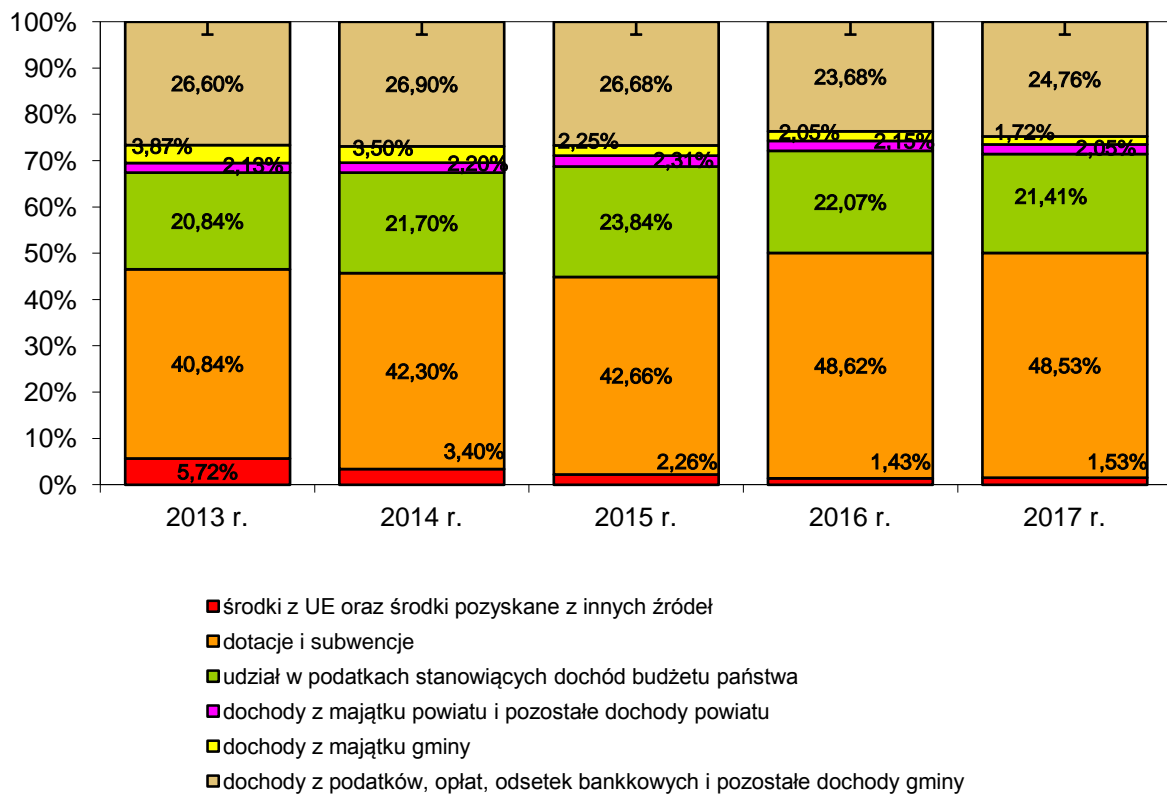
Wykres 2. Struktura dochodów i przychodów budżetu miasta wg rodzaju

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

Porównując strukturę dochodów i przychodów budżetu miasta wg rodzaju zadań w roku 2016 i w roku 2017, można zauważyć zmniejszenie udziału przychodów w dochodach ogółem, zwiększenie dochodów z zakresu zadań własnych gminy oraz zadań z zakresu administracji rządowej wykonywanych przez gminę. Minimalnej tendencji spadkowej uległy dochody zadań własnych powiatu.

Wykres 3. Struktura dochodów budżetu miasta według źródeł pochodzenia

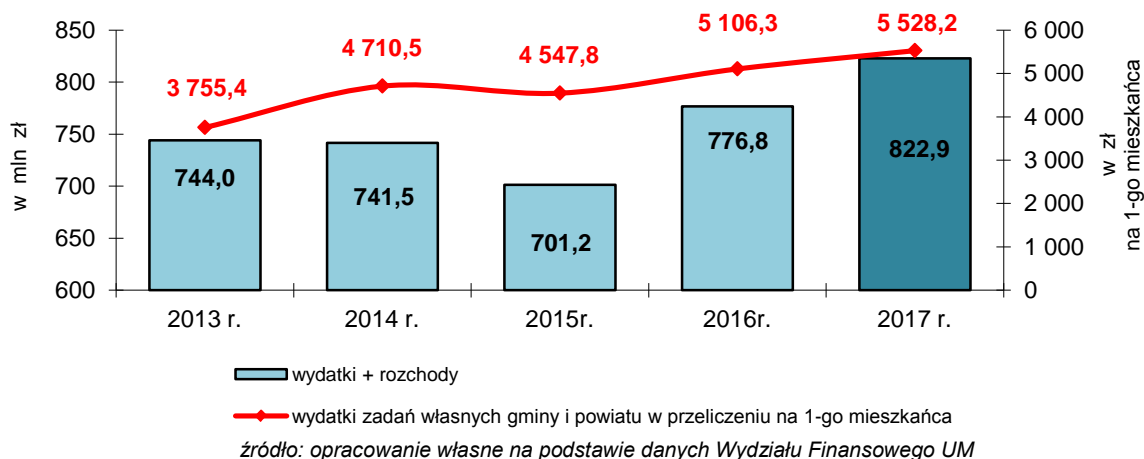
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

W 2017 r. podobnie jak w latach poprzednich dotacje i subwencje stanowiły największy udział w dochodach budżetu ogółem, następnie dochody z podatków, opłat, odsetek bankowych i pozostałych dochodów własnych.

2.3.2 Wydatki i rozchody budżetu miasta

Wydatki i rozchody budżetu miasta wyniosły ogółem 822.967 tys. zł i były o 5,93 % wyższe w odniesieniu do 2016 roku.

Wykres 4. Kształtowanie się wydatków i rozchodów miasta w latach 2013–2017

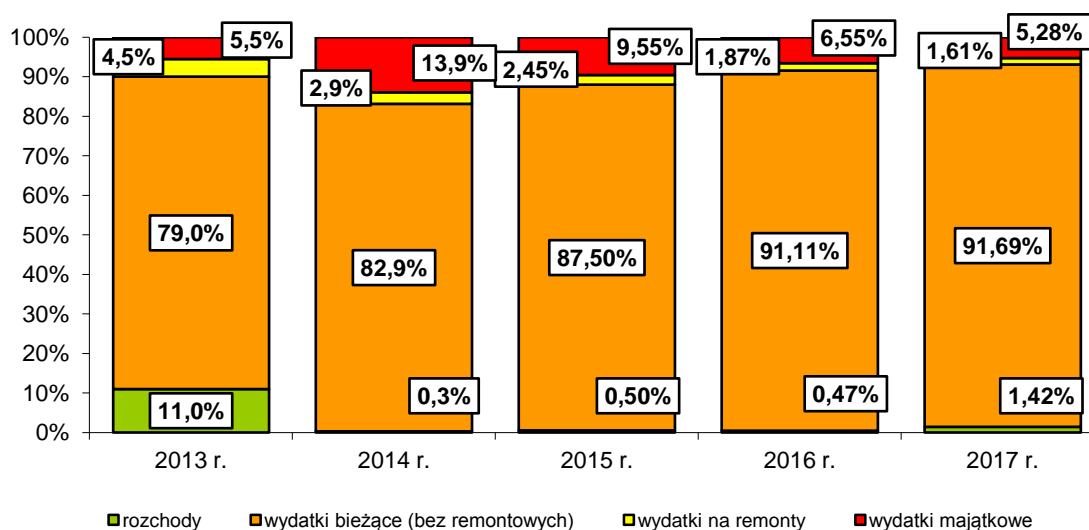
W przeliczeniu na jednego mieszkańca Bytomia wydatki miasta wyniosły 5.528,2 zł i w porównaniu z 2016 r. były o 8,26 % wyższe.

Tabela 7. Zestawienie wydatków i rozchodów budżetu miasta według rodzaju zadań (w mln zł)

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Wydatki i rozchody ogółem:	744,48	741,5	701,18	776,81	822,96
1. Wydatki ogółem, w tym:	662,23	739,89	697,71	773,13	811,3
■ wydatki zadań gminy	491,40	491,40	542,03	617,73	652,68
▪ wydatki zadań własnych	446,03	505,99	491,19	494,83	503,32
▪ wydatki zadań zleconych z zakresu administracji rządowej	44,81	46,72	50,36	122,53	148,85
▪ wydatki zadań administracji rządowej realizowane na podstawie porozumień	0,56	0,33	0,48	0,37	0,51
■ wydatki zadań powiatu	170,83	170,83	155,68	155,40	158,62
▪ wydatki zadań własnych	151,28	166,78	136,74	134,74	137,76
▪ wydatki zadań zleconych z zakresu administracji rządowej	16,64	17,03	15,78	17,57	17,79
▪ wydatki zadań administracji rządowej realizowane na podstawie porozumień	-	0,02	0,0	0,0	0,04
▪ dotacje na zadania realizowane w ramach porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	2,91	0,50	3,16	3,09	3,03
2. Rozchody	82,25	1,60	3,47	3,68	11,66

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

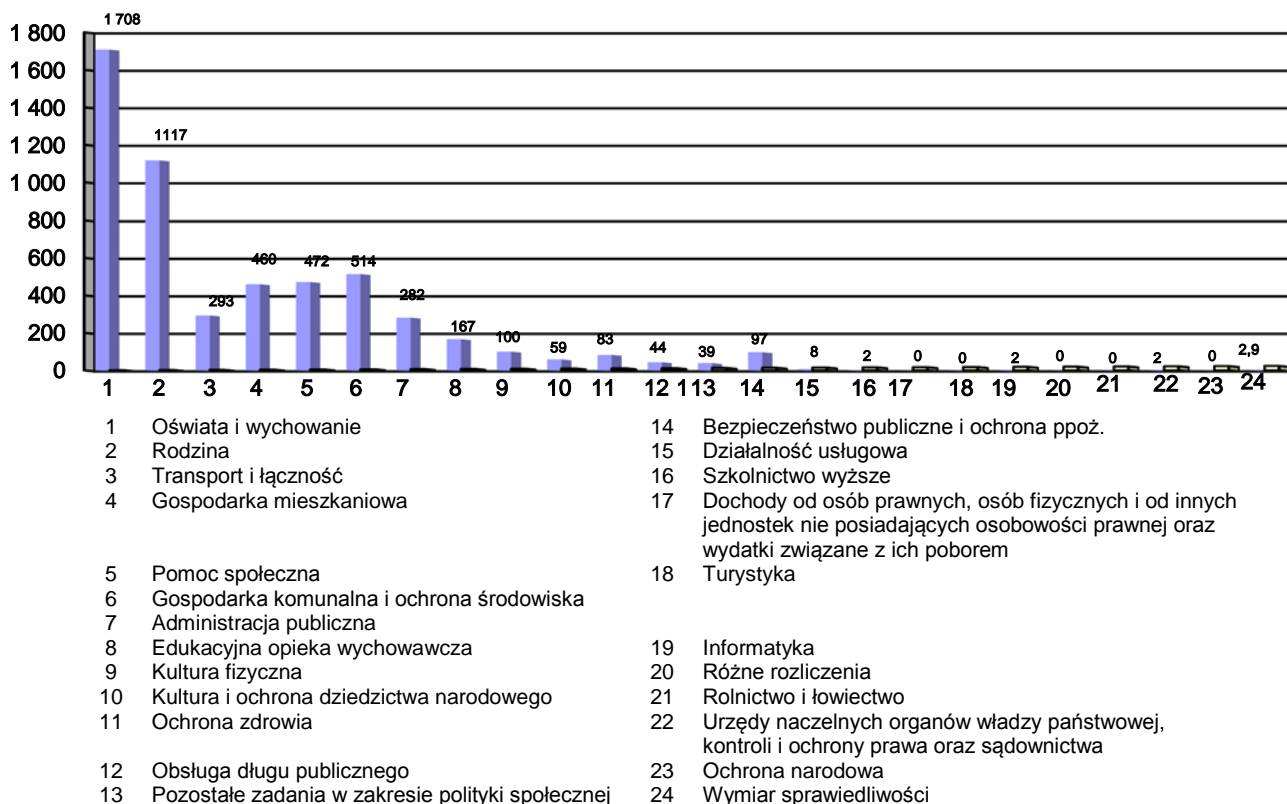
Wykres 5. Struktura wydatków budżetu miasta według rodzajów wydatków

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

Udział rozchodów w strukturze wydatków wynika z konieczności spłaty uprzednio zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji. W 2016 roku udział rozchodów wyniósł 0,5%, natomiast w 2017 r. osiągnął wartość 1,4%.

Wykres 6. Wykonanie wydatków budżetowych miasta na 1 mieszkańca Bytomia (w złotych) według działów klasyfikacji budżetowej

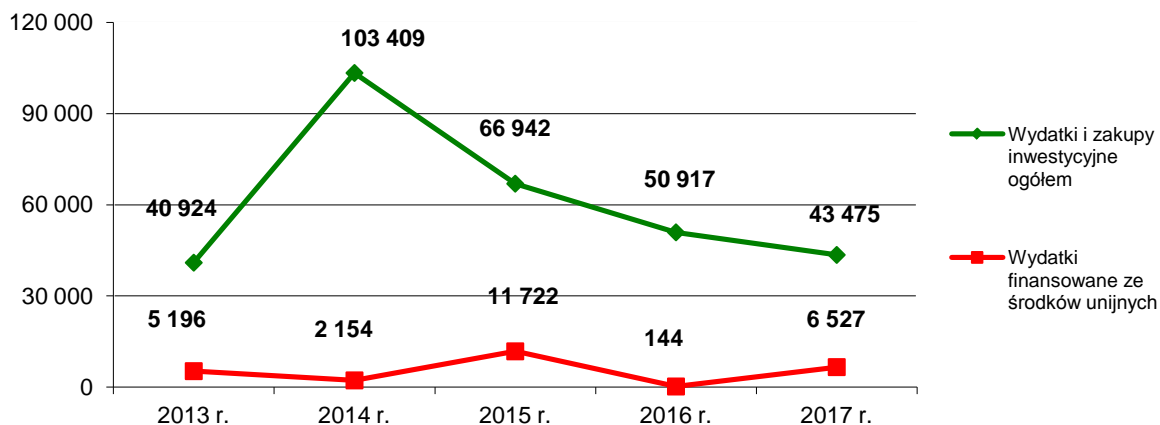

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

W rozbiu na poszczególne działy klasyfikacji budżetowej największe kwoty w 2017 r. przeznaczone zostały na oświatę i wychowanie oraz rodzinę.

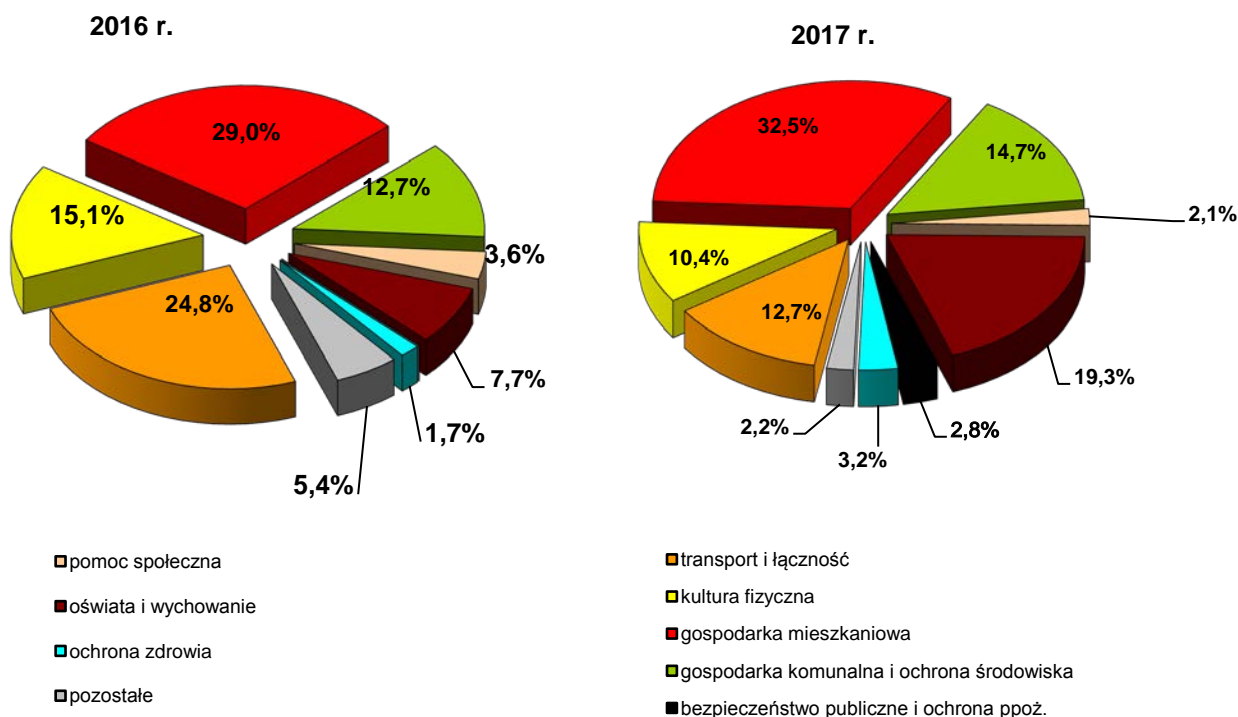

Wykres 7. Wydatki i zakupy inwestycyjne w latach 2013–2017 (w tys. zł)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

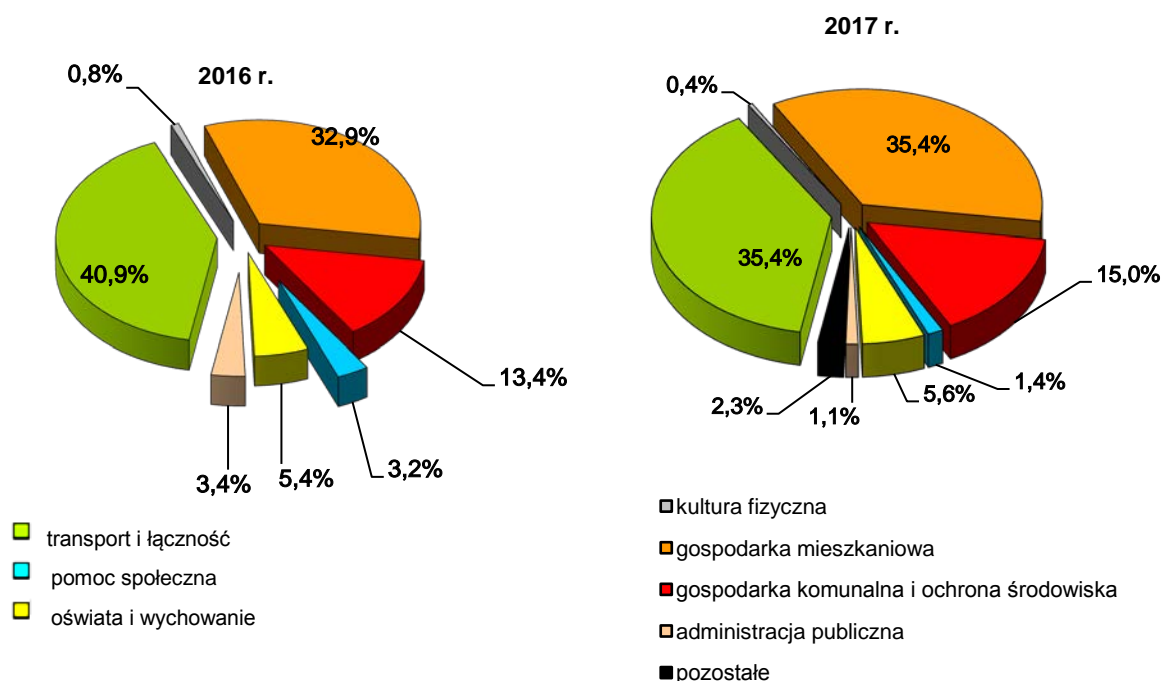
Wykres 8. Struktura wydatków majątkowych finansowanych ze środków budżetu miasta według podstawowych działów klasyfikacji budżetowej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

Struktura wydatków inwestycyjnych w okresie 2016–2017 uległa pewnym zmianom. Największe zmiany obserwujemy w udziale wydatków w dziale „Gospodarka mieszkaniowa” - wzrost o 3,5% i „Oświata i wychowanie” - wzrost o 11,6% oraz spadku udziału wydatków w dziale „Transport i łączność” o 12,1% i dziale „Kultura fizyczna” o 4,7%.

W latach 2013–2017 na remonty wydatkowano odpowiednio: 2013 r. – 33 193 tys. zł., 2014 r. – 21 487 tys. zł, 2015 r. – 16 763 tys. zł, 2016 r. – 14 530 tys. oraz w 2017 r. – 13.227 zł.

Wykres 9. Struktura wydatków na działalność remontową według podstawowych działów klasyfikacji budżetowej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Finansowego UM

Główne wydatki na działalność remontową w 2017 r. dotyczyły zadań zaliczanych zgodnie z klasyfikacją budżetową do działów: „Transport i łączność”, „Gospodarka mieszkaniowa” oraz „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”.

2.3.3. Pozyskane środki zewnętrzne

W 2017 roku Gmina Bytom pozyskała ze środków unijnych dofinansowanie w łącznej kwocie **125 881 707,49 zł**, w tym z:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) na 7 projektów inwestycyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 w kwocie 28 735 127,39 zł,
- Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na 12 projektów: 11 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 na łączną kwotę 44 839 942,42 zł i 1 w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 na kwotę 12 660 433,95 zł,
- Funduszu Spójności na 3 projekty w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na kwotę 37 550 032,79 zł,
- programów europejskich (Europa dla Obywateli, Erasmus+) na 7 projektów w łącznej kwocie 2 096 170,94 zł.

Tabela 8. Liczba projektów dofinansowanych ze środków unijnych w 2017 r.

Źródło finansowania	Wartość projektów (w zł)	Wysokość dofinansowania (w zł)	Liczba projektów
RPO WSL na lata 2014-2020 (EFRR)	33 230 736,57	28 735 127,39	7
RPO WSL na lata 2014-2020 (EFS)	49 751 551,00	44 839 942,42	11
POWER na lata 2014-2020 (EFS)	12 660 433,95	12 660 433,95	1
POIiS na lata 2014-2020 (Fundusz Spójności)	73 971 317,82	37 550 032,79	3
inne programy unijne (Erasmus+, Europa dla Obywateli)	2 845 977,29	2 096 170,94	7
Razem:	172 460 016,63	125 881 707,49	29

źródło: Opracowanie własne

Na powyższe projekty w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 środki pozyskiwane są w ramach różnych narzędzi:

- w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji pozyskano kwotę 40 571 740,25 zł na pięć projektów inwestycyjnych (EFRR) i jeden nieinwestycyjny (EFS);
- w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych pozyskano kwotę 7 627 930,14 zł na dwa projekty inwestycyjne (EFRR) i cztery nieinwestycyjne (EFS);
- w naborach konkursowych pozyskano kwotę 25 375 399,42 zł na 6 projektów nieinwestycyjnych (EFS).

Zestawienie projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej przedstawia poniższa tabela:

Tabela 9. Zestawienie projektów dofinansowanych ze środków unijnych w 2017 r.

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
projekty w ramach OSI					
EFRR					
Stworzenie przyjemnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 10.3.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych - OSI	12 000 000,00	11 400 000,00	2018	Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
Uporządkowanie ruchu turystycznego na terenie Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Żabie Doły celem ochrony przyrody i bioróżnorodności oraz przystosowanie obszaru na cele edukacyjne i rekreacyjno-wypoczynkowe	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 5.4.2 Ochrona bioróżnorodności biologicznej - OSI	2 747 625,00	2 224 618,41	2018	Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
Rewitalizacja gmachu Bytomskiego Centrum Kultury III etap	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 10.3.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych - OSI	7 774 223,97	5 972 963,28	2018	Bytomskie Centrum Kultury
Program terapii dla młodzieży	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 10.2.3 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione oraz infrastruktury usług społecznych - OSI	1 043 961,00	991 762,95	2016-2020	Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom
Przebudowa i adaptacja budynku przy ul. Karola Miarki 10 na potrzeby Centrum Integracji Społecznej	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 10.2.3 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione oraz infrastruktury usług społecznych - OSI	6 000 000,00	5 649 647,62	2016-2019	Wydział Polityki Społecznej/ Centrum Integracji Społecznej
EFS					
Usługi rozwojowe dla bytomskich przedsiębiorstw. Bytomski podmiotowy system finansowania	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 8.2.3 Wsparcie dla przedsiębiorców i ich pracowników w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa – OSI	16 862 056,46	14 332 747,99	2018-2022	Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
projekty w ramach ZIT					
EFRR					
Zastąpienie materiałów azbestowych materiałami nieszkodliwymi w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych w Bytomiu oraz unieszkodliwienie wyrobów azbestowych	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 5.2.1 Gospodarka odpadami - ZIT	2 164 926,60	1 840 187,61	2016-2018	Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o. (lider projektu Wspólnota Mieszkaniowa Tysiąclecia 14a)
Demontaż, unieszkodliwienie oraz zastąpienie wyrobów azbestowych materiałami nieszkodliwymi dla zdrowia w budynkach stanowiących własność Gminy Bytom	EFRR w ramach RPO WSL na lata 2014-2020 Poddziałanie 5.2.1 Gospodarka odpadami ZIT	1 500 000,00	655 947,52	2018-2019	Bytomskie Mieszkania
EFS					
Droga do aktywności zawodowej	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 7.1.1 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych - ZIT	932 412,50	885 791,87	2017-2019	Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji
Masz pomysł – masz firmę	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 7.3.1 Promocja samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych - ZIT	1 704 720,00	1 657 734,00	2017-2019	Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji
Kształcenie komputerowe i językowe osób pracujących z terenów rewitalizowanych	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 11.4.1 Kształcenie ustawiczne - ZIT	2 008 032,18	1 706 827,35	2018-2019	Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji
W partnerstwie skuteczni - dostępne i efektywne usługi społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi w mieście Bytom	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 9.2.1 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne - ZIT	955 313,75	881 441,79	2017-2018	Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych (Partner projektu, którego liderem jest Stowarzyszenie "Bytomska Radość Życia")
projekty w ramach konkursów/ pozakonkursowe					
Fundusz Spójności					
Odnowa zieleni w parkach miejskich w Bytomiu	Fundusz Spójności w ramach PO IiŚ na lata 2014-2020, Działanie 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego	15 464 046,82	13 144 439,79	2018	Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
Modernizacja gospodarki ciepłej dla gmin: Bytom i Radzionków - 2015-2020	Fundusz Spójności w ramach PO IiŚ na lata 2014-2020, Działanie 1.7.2 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	46 340 571,00	16 399 894,00	2017-2020	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Wdrażanie programu ograniczania niskiej emisji przez PEC Bytom - uciepłnienie zabudowy wielorodzinnej	Fundusz Spójności w ramach PO IiŚ na lata 2014-2020 Działanie 1.7.2 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	12 166 700,00	8 005 699,00	2017-2018	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.
EFS					
AS Aktywny Społecznie	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - projekty OPS i PCPR	9 444 299,66	8 027 654,71	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Bytomska Akademia Kompetencji	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 11.1.4 Poprawa efektywności kształcenia ogólnego - konkurs	3 374 100,10	2 979 103,39	2017-2019	Wydział Edukacji (projekt realizowany w partnerstwie, podane kwoty dotyczą Bytomia)
Szkoła na miarę rynku pracy	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 11.2.3 Wsparcie szkolnictwa zawodowego - konkurs	399 770,51	394 315,39	2017-2019	Wydział Edukacji we współpracy z SYNTEA S.A. (Gmina Bytom jest partnerem, podane kwoty dotyczą Bytomia)
MARKA SUKCESU	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 11.1.4 Poprawa efektywności kształcenia ogólnego - konkurs	231 519,06	208 367,15	2016-2017	Stowarzyszenie Komputer i Sprawy Szkoły KISS, projekt realizowany w i na rzecz Gimnazjum nr 5 w Zespole Szkół nr 1)
Moja firma - mój sukces	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Poddziałanie 7.3.3 Promocja samozatrudnienia - konkurs	2 997 360,00	2 923 992,00	2018-2020	Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji
Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30+ zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytomiu (III)	EFS w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, Działanie 7.2. Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia- projekty pozakonkursowe (dla publicznych służb zatrudnienia)	10 841 966,78	10 841 966,78	2017-2018	Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w Bytomiu (III)	EFS w ramach POWER na lata 2014-2020, Działanie 1.1. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy- projekty pozakonkursowe	12 660 433,95	12 660 433,95	2017-2019	Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu
Jak skutecznie uczyć się i nauczać	Erasmus+ KA 1, Edukacja szkolna, Mobilność kadry edukacji szkolnej	782 018,12	62 566,50	2015-2017	Wydział Edukacji/IV Liceum Ogólnokształcące
Odkryj swoje możliwości zawodowe w Europie i uwierz w siebie	Erasmus+ KA1 Kształcenie i szkolenie zawodowe, Mobilność osób uczących się i kadry w ramach kształcenia zawodowego	535 070,64	535 070,64	2015-2017	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Przekonaj się czy twoje umiejętności zawodowe są wystarczające by zacząć karierę na europejskim rynku pracy	Erasmus+ KA1 Kształcenie i szkolenie zawodowe, Mobilność osób uczących się i kadry w ramach kształcenia zawodowego	666 684,04	666 684,04	2016-2018	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
Zwiększ swoje szanse na zatrudnienie w swoim zawodzie po zakończeniu edukacji	Erasmus+ KA1 Kształcenie i szkolenie zawodowe, Mobilność osób uczących się i kadry w ramach kształcenia zawodowego	611 943,57	611 943,57	2017-2019	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
Kadra nauczycielska ZSTiO w poszukiwaniu nowych rozwiązań edukacyjnych	Erasmus+ KA1 Edukacja szkolna, Mobilność kadry edukacji szkolnej	70 636,11	70 636,11	2017-2018	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
Ekologiczny i inteligentny dom	Erasmus+ KA2 Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk	107 270,08	107 270,08	2015-2017	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących
Nie jesteś sam: solidarność jako sposób na europejskie wartości - festiwal wolontariatu w Bytomiu	Europa dla Obywateli, Partnerstwo Miast	72 354,73	42 000,00	2017	Biuro Rozwoju Miasta i Współpracy Zagranicznej we współpracy z Biurem Organizacji Pozarządowych (euro przeliczone po kursie 1 euro = 4,2 zł)

źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych z wydziałów Urzędu Miejskiego i instytucji (stan na koniec 2017 r.)

W 2017 r. pozyskano dla Gminy Bytom i jednostek podległych również dotacje z innych źródeł w łącznej wysokości 17 142 343,45 zł, co jest wielkością o blisko 7 mln zł większą w porównaniu z rokiem 2016 (10 214 794,28 zł) i 2015 (10 319 291,99 zł). Zestawienie projektów, źródła ich dofinansowania, wartości projektów oraz kwoty dofinansowania przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Zestawienie projektów dofinansowanych z innych niż unijne źródła zewnętrznych w 2017 r.

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Przebudowa budynku hotelu robotniczego przy ul. Siemianowickiej 105 w Bytomiu w wyniku, którego powstaną 54 lokale socjalne	Rządowy Program Finansowego Wsparcia Budownictwa Socjalnego i Komunalnego. Program finansowany ze środków Funduszu Dopłat	6 581 643,39	2 961 735,64	2017-2019	Bytomskie Mieszkania
Przebudowa budynków hoteli robotniczych położonych w Bytomiu przy ul. Siemianowickiej 105a, 105e na budynki mieszkalne	Rządowy Program Finansowego Wsparcia Budownictwa Socjalnego i Komunalnego. Program finansowany ze środków Funduszu Dopłat	13 222 376,38	5 950 056,15	2017-2019	Bytomskie Mieszkania
Remont i modernizacja lokali mieszkalnych dla rodzin romskich	Program Integracji Społeczności Romskiej w Polsce w latach 2014-2020	214 467,00	184 909,00	2017	Bytomskie Mieszkania
Program ograniczania niskiej emisji dla zabudowy wielorodzinnej na terenie miasta Bytomia	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, Program KAWKA, edycja 2014	3 055 940,83	1 217 500,00	2014-2018	Wydział Inżynierii Środowiska

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Modernizacja systemu ogrzewania budynków w rejonie ulic: Tuwima, Schenka, Smółki, Prokopa w Bytomiu	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach, Program KAWKA, Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii	2 149 043,00	526 012,00	2014-2018	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (wykazano jedynie dotacje, bez pożyczek)
Modernizacja systemu ogrzewania budynku przy ul. Wrocławskiej 32/34 w Bytomiu	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	803 272,00	274 391,00	2015-2017	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (wykazano jedynie dotacje/umorzenia, bez pożyczek)
Modernizacja systemu ogrzewania budynku Centrum Stomatologii i Medycyny Specjalistycznej przy pl. Akademickim 17 w Bytomiu	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	179 767,00	108 000,00	2016-2017	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (wykazano jedynie dotacje/umorzenia, bez pożyczek)
Przebudowa sieci ciepłowniczych Dn. 700 w zakresie wymiany izolacji termicznej	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	398 989,00	375 351,00	2016-2017	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (wykazano jedynie dotacje/umorzenia, bez pożyczek)
Modernizacja systemu ogrzewania budynku przy ul. Katowickiej 19-21 A, B w Bytomiu	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	249 100,00	220 000,00	2017-2018	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (wykazano jedynie dotacje/umorzenia, bez pożyczek)
Modernizacja systemu ogrzewania budynku przy ul. Chrobrego 2 w Bytomiu	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	170 000,00	154 416,00	2017-2018	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (wykazano jedynie dotacje/umorzenia, bez pożyczek)
Zielona Pracownia Projekt 2017 i Zielona Pracownia	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	75 000,00	72 995,14	2017	Wydział Edukacji/ Szkoła Podstawowa nr 38, Szkoła Podstawowa nr 45
Aktywna Tablica	Rządowy program rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych "Aktywna tablica"	129 350,00	103 480,00	2017	Wydział Edukacji/ Szkoły Podstawowe nr 3, 38, 32, 46, 16, 51, 47, 40
Przeciwdziałanie problemowi narkomanii w środowisku uczniów szkół bytomskich - psychoedukacja	Fundusz Alkoholowy	8 000,00	8 000,00	2017	Wydział Edukacji/ Zespół Policealnych Szkół Medyczno-Społecznych
Prowadzenie świetlicy integracyjnej Amaro Strychos w SP 16 w Bytomiu	Dotacja Wojewody Śląskiego w ramach rządowego "Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020"	105 600,00	105 600,00	2017	Szkoła Podstawowa nr 16 we współpracy z Fundacją Księdza Prałata Pawła Krafczyka w Bytomiu

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Kompleksowe wsparcie dla rodzin "Za życiem"	Porozumienie z Ministerstwem Edukacji Narodowej MEN/2017/DWKI/1982	38 040,00	864 840,00	2017-2021	Wydział Edukacji/ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
"Poprzez sport zyskuję MOC" - zajęcia sportowe dla uczniów z elementami gimnastyki korekcyjnej w 19 bytomskich szkołach	Ministerstwo Sportu i Turystyki, Departament Sportu dla Wszystkich	88 000,00	40 000,00	2017	Wydział Edukacji/ Szkoła Podstawowa nr 46
Sfinansowanie wyposażenia gabinetów profilaktyki zdrowotnej	Ustawa o szczególnych rozwiązaniach zapewniających poprawę jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej	235 445,15	235 445,15	2017	Wydział Edukacji (dla szkół)
Profilaktyka zdrowotna dzieci realizowana w trakcie wyjazdów śródrocznych w roku szkolnym 2016/2017 i 2017/2018, tzw. zielone szkoły	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	949 048,00	159 230,00	2017	Wydział Edukacji (dla szkół)
Priorytet 3 "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa"	Program wspierania w latach 2016-2020 organów prowadzących szkoły oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów poprzez promocję i wspieranie czytelnictwa dzieci i młodzieży, w tym zakup nowości wydawniczych	105 066,95	83 999,13	2017	Wydział Edukacji (dla szkół)
Druk publikacji "Zieleń miejska w Bytomiu"	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	62 810,00	18 000,00	2016-2017	Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
Druk publikacji "Bytomskie ogrody ozdobne"	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	63 900,00	22 700,00	2017	Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej
Polska Platforma Tańca 2017	środki Instytutu Muzyki i Tańca	251 163,46	179 993,85	2017	Bytomski Teatr Tańca i Ruchu ROZBARK
"Nie ograniczaj...mnie" - prezentacja taneczno-ruchowa poprzedzona cyklem warsztatów tanecznych	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	9 765,50	3 515,58	2017	Bytomski Teatr Tańca i Ruchu ROZBARK
Białe kłamstwo	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program Sztuki wizualne	121 704,65	88 900,00	2017	Bytomskie Centrum Kultury/ CSW Kronika
Nie wszystkie kwiaty są sztuczne	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program Sztuki wizualne	38 845,08	29 000,00	2017	Bytomskie Centrum Kultury/ CSW Kronika
Zakup zestawu nagłośnieniowego dla BCKina	Polski Instytut Sztuki Filmowej, Program Rozwój Kin	70 220,00	35 000,00	2017	Bytomskie Centrum Kultury
Wniosek zbiorczy na realizację wydarzeń w ramach BCKina	Filmoteka Narodowa	21 011,27	9 250,00	2017	Bytomskie Centrum Kultury
KinoSzkoła - Interdyscyplinarny Program Edukacji Medialnej	Filmoteka Narodowa, Program Edukacja	48 705,00	8 000,00	2017	Bytomskie Centrum Kultury
Edukacja filmowa w ramach Zimowej Ferie Artystycznej	Filmoteka Narodowa	8 580,00	3 000,00	2017	Bytomskie Centrum Kultury

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Program Wieloletni "Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa"	67 650,00	67 650,00	2017	Miejska Biblioteka Publiczna
Szkolenie nt. wypalenia zawodowego dla pracowników	Krajowy Fundusz Szkoleniowy, Priorytet 1	4 050,00	3 240,00	2017	Bytomskie Centrum Wsparcia
Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu "Senior+"	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Program Wieloletni "Senior+" na lata 2015-2020 Edycja 2017	147 600,00	59 040,00	2017	Bytomskie Centrum Wsparcia
Zadanie publiczne "Partnerstwa przeciw wykluczeniu społecznemu - profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego" - edycja 2017	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu "Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - nowy wymiar 2020"	186 527,96	100 000,00	2017	Wydział Polityki Społecznej/ Centrum Integracji Społecznej
Przebudowa i dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i pobytu dziennego oraz ciągów komunikacyjnych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, na parterze budynku Środowiskowego Domu Samopomocy "Integracja" w Bytomiu, ul. Karpacka 25	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, projekty w ramach obszarów B, C, D, F, G "Programu wyrównywania różnic między regionami III"	292 990,15	124 164,68	2017	Środowiskowy Dom Samopomocy "Integracja"/ Wydział Realizacji Inwestycji i Remontów
Program "Maluch"	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wsparcie na lata 2012-2017	63 000,00	50 400,00	2017	Wydział Polityki Społecznej/ Żłobek Miejski nr 1
Kształcenie ustawiczne pracowników i pracodawców	Krajowy Fundusz Szkoleniowy	12 420,00	9 441,41	2017	Dom Pomocy Społecznej "Wędrowiec"
Drogowskaz dla rodzin kontynuacja	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, program Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, edycja 2017	42 200,00	29 000,00	2017	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym - animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego, edycja 2017	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, program Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - nowy wymiar 2020	103 328,00	80 000,00	2017	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów rodzin w 2017 r.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, program Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017	404 792,48	253 009,99	2017	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

Projekt	Źródło dofinansowania	Całkowita wartość projektu (w zł)	Kwota dofinansowania (w zł)	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
Dofinansowanie kosztów wynagrodzenia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2017 r.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, program Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017	76 418,33	46 447,73	2017	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Modernizacja i rozbudowa zespołu boisk treningowych przy ul. Piłkarskiej i Olimpijskiej w Bytomiu	Ministerstwo Sportu i Turystyki, Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej w ramach Programu Modernizacji Infrastruktury Sportowej - edycja 2016	3 042 255,00	2 276 630,00	2016-2018	Bytomski Sport Polonia Bytom Sp. z o.o.
RAZEM		33 898 085,58	17 142 343,45		

źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych z wydziałów Urzędu Miejskiego i instytucji (stan na koniec 2017 r.)

W 2017 r. kontynuowano też realizację projektów, na które dofinansowanie uzyskano we wcześniejszych latach, w szczególności:

- Projekt pilotażowy „Bytom Odnowa – innowacyjne projekty mieszkaniowe i rozwój inicjatyw społecznych” realizowany we współpracy z Ministerstwem Rozwoju i współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 (projekt koordynowany przez Biuro Rewitalizacji i Funduszy Europejskich);
- Projekt wsparty z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 pn. "Rewitalizacja terenów poprzemysłowych dzielnic Szombierki i Łagiewniki w dolinie rzeki Bytomki" (wartość projektu 30 mln zł) realizowany przez Ośrodek Sportu i Rekreacji;
- Projekty Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie: „By-PAS Bytomska Pracownia Aktywności Społecznej” (EFS, poddziałanie 9.1.6), „Asystent z Rodziną - razem silniejszy!” (EFS, poddziałanie 9.2.1), „Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej przy ul. Strzelców Bytomskich 16 (siedziba Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu)” (EFRR, poddziałanie 4.3.1).

W 2017 r. zakończono także projekty modernizacji budynków 5 przedszkoli miejskich (nr 21, 24, 25, 54 i 63) dofinansowane ze środków EFRR, poddziałanie 12.1.1.

Ponadto na koniec 2017 r. w trakcie oceny (na różnym etapie: ocena formalna, merytoryczno-techniczna) znajdowało się 28 projektów, w tym 6 inwestycyjnych (EFRR), 21 nieinwestycyjnych (EFS) i jeden złożony do programu krajowego (Program wspierania w latach 2016-2020 organów prowadzących szkoły oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów poprzez promocję i wspieranie czytelnictwa dzieci i młodzieży, w tym zakup nowości wydawniczych).

2.4 System obsługi klienta

W czerwcu 2017 roku audyt przeprowadzony przez Polski Rejestr Statków S.A. potwierdził, że wdrożony w Urzędzie Miejskim w Bytomiu system zarządzania jakością spełnia wymagania określone w normie ISO 9001:2015. System zarządzania jakością w oparciu o normę ISO 9001 funkcjonuje w Urzędzie od 2002 roku.

Podczas audytu przeprowadzonego przez audytorów Biura Certyfikacji Polskiego Rejestru Statków S.A. sprawdzono system działania Urzędu, w tym: jakość obsługi klienta, sposób komunikowania się z klientem, przekazywanie kompletnych informacji o sposobie załatwiania spraw, stosowanie przepisów, a także realizację zadań przez wybrane Wydziały Urzędu. Pozytywny wynik z audytu, jest dowodem poprawnego funkcjonowania Urzędu w badanych obszarach. Realizowano również prace z zakresu kontroli zarządczej obowiązującej w Urzędzie. Działający zespół ds. zarządzania ryzykiem przeprowadził bieżącą analizę ryzyk oraz działań zapobiegających ich powstawaniu.

2.5. Promocja miasta

Najwięcej uwagi w 2017 roku poświęcono promowaniu atrakcji miejskich, wydarzeń kulturalnych i sportowych, walorów turystycznych i przyrodniczych, działalności lokalnych organizacji pożytku publicznego, a także wysokiego poziomu szkolnictwa i usług medycznych.

Informacje o mieście pojawiały się na różnych nośnikach w przestrzeni publicznej (także wirtualnej):

- **1913** - teksty na stronie www.bytom.pl,
- **3261** informacji w Biuletynie Informacji Publicznej,
- **300** ogłoszeń w gazetach lokalnych, regionalnych, krajowych,
- **500** zapowiedzi imprez kulturalnych na stronie www.kulturalnybytom.pl,
- **250** informacji kulturalnych na jednym ekranie ledowym (jest 6 ekranów, – czyli wyświetlono ok. **1500** plakatów i filmów).

W 2017 roku kontynuowana była także komunikacja za pomocą mediów społecznościowych. Internauci **42084** razy klikali „lubię to” w posty zamieszczone na miejskim profilu Facebooka. Jedna wiadomość trafiała średnio do **7005** osób.

Kontynuowano ponadto wydawanie informatora kulturalno-społecznego „Rynek 7”. Wydano **10 numerów** tej gazety, a nakład każdego numeru wyniósł **6.000 egzemplarzy**. Informator jest dystrybuowany.

Biuro Promocji Bytomia zorganizowało w swojej siedzibie, samodzielnie bądź we współpracy z bytomskimi stowarzyszeniami, instytucjami kulturalno-społecznymi czy lokalnymi pasjonatami, wiele spotkań o różnorodnej tematyce. Kontynuowano cykl „Spotkanie z ekspertem”, który odbywał się w czwartki, a także cykl – „Soboty z pasją”. W 2017 roku w Biurze Promocji Bytomia zorganizowano:

- **25 „Spotkań z ekspertem”,**
- **11 spotkań w ramach „Soboty z pasją”.**

W ramach promocji najciekawszych miejsc w mieście po raz trzeci Biuro Promocji Bytomia wraz z bytomskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego zorganizowało wakacyjne wycieczki z przewodnikiem. W zakresie popularyzacji ciekawych obiektów historycznych podejmowało również współpracę z miłośnikami obiektów militarnych. W 2017 roku przygotowało **9 wycieczek** w ramach cyklu „Poznaj Bytom z przewodnikiem” (lipiec-sierpień).

W Biurze Promocji Bytomia odbył się ponadto cykl wykładów przygotowanych przez młodych historyków z Towarzystwa Miłośników Bytomia.

Zorganizowano również **2 imprezy plenerowe**:

- „Feriend” – zakończenie ferii zimowych (miejsce: lodowisko przy placu Sobieskiego),
- „Uwolnij pasję” – prezentacja klubów i stowarzyszeń sportowych oraz szkół ponadgimnazjalnych, impreza dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ich rodziców (miejsce: Rynek).

Wspólnie z partnerami przygotowano wydarzenia:

- Dzień Dziecka z Kinder JOY,
- Premię Specjalną Tour de Pologne,
- Rynek smaku – Rączka gotuje,
- Świąteczny koncert na trasie Coca-coli.

W 2017 roku zrealizowano m.in.: wydanie **książki prof. Piotra Obrączki pt. „Honorowi Obywatele Miasta Bytomia”**, wykonanie **rysunków Bytomia** przeznaczonych do wykorzystania w książeczkach dla dzieci, magnesach i innych publikacjach wydawanych przez Biuro, zakup 10 roll-upów z herbem Bytomia.

W sprzedaży w Biurze Promocji Bytomia pojawiły się nowe materiały promocyjne:

- kalendarze na rok 2018 z grafiką Bytomia,
- worko-plecaki,
- kartki pocztowe,
- magnesów, naklejki z herbem Bytomia,
- reklamówki z tramwajem.

Przeprowadzono ponadto **7 kampanii bilbordowych** na 10 nośnikach rozmieszczonych w różnych lokalizacjach w mieście

2.6 Współpraca z zagranicą

2.6.1. Miasta partnerskie

W 2017 r. w ramach umów partnerskich miasto Bytom kontynuowało współpracę międzynarodową z następującymi miastami:

Vsetín (Czechy) – umowę partnerską miasta podpisały dnia 11 listopada 2003 r. w Bytomiu. W 2017r. miasta współpracowały w zakresie:

- organizacji 27 Międzynarodowego Tygodnia Turystyki Górskiej na Morawskiej Wołoszczyźnie, który odbył się w dniach 08.07.-14.07.2017r.;
- udział bytomskiej delegacji w obchodach święta Vsetina *Valaske Zarenii* - corocznej imprezie promującej Morawską Wołoszczyznę. Z partnerską wizytą do Czech udała się wiceprezydent Bożena Mientus, która spotkała się z władzami Vsetina oraz wzięła udział w festiwalowych wydarzeniach, na które złożył się m.in.

koncert Ewy Farny. Była to również okazja do rozmów i wymiany doświadczeń z partnerami Vsetina, którzy specjalnie na tę okazję przyjechali z Mödling w Austrii oraz Starej Lubovnej i Trencianskich Teplic w Słowacji.

Recklinghausen (Niemcy) – umowę partnerską miasta podpisały dnia 15 grudnia 2000 r. w Bytomiu, a następnie dnia 13 marca 2001r. w Recklinghausen. W 2017r. współpraca z miastem Recklinghausen była realizowana następująco:

- udział bytomskiej delegacji w konferencji otwierającej projekt pn.: Powrót do korzeni. Co łączy Europę. Obywatele Europy dla Europy w unijnym programie Europa dla Obywateli, zorganizowanej w mieście Recklinghausen w dniach 09.03.-11.03.2017r.;
- 34 Heimattreffen. W ramach spotkania Izabela Kühnel zaprezentowała wystawę Ligii Kobiet Nieobojętnych poświęconą Matce Ewie. Ekspozycja ukazująca dobroczynną działalność diakonisy, została opracowana w wersji polskiej i niemieckiej oraz była pokazywana w ubiegłym roku w Oberschlesisches Landes Museum w Ratingen. Kolejnym wydarzeniem towarzyszącym imprezie było wręczenie przez Ligę Kobiet Nieobojętnych tytułu „Bytomianki Lata 2017” Ruth Skaletz, bytomiance zasłużonej dla miasta, mieszkającej obecnie w Recklinghausen
- na początku listopada 2017r. gościła w Bytomiu kilkudziesięcioosobowa grupa młodzieży z Recklinghausen, która wraz z uczniami Państwowych Szkół Budownictwa – Zespołu Szkół, realizuje projekt KunstORT 2017. To kolejna edycja projektu, w którym brali już udział nie tylko młodzi Niemcy, Polacy, Ukraińcy czy Izraelczycy, realizowany jest przez działający w Recklinghausen Instytut Die Brücke. Edycja projektu w 2017r. skupiła się na wymianie kulturowej, wymianie poglądów oraz edukacji związanej z II wojną światową, na wspólnych warsztatach, spotkaniach integracyjnych oraz wycieczkach śladami polsko-niemieckiej historii. Podczas warsztatów w PSB, młodzi nie tylko rozmawiali o europejskich totalitaryzmach, ale też odwiedzili miejsca pamięci, m.in. Muzeum Auschwitz – Birkenau i Śląskie Centrum Deportacji w Radzionkowie. W programie wymiany znalazła się też wycieczka do Muzeum Śląskiego czy gliwickiej Radiostacji

Drohobycz (Ukraina) - umowę partnerską miasta podpisały dnia 5 grudnia 2011r. W 2017r. delegacja z Drohobycza i Bytomia uczestniczyły we własnych uroczystościach miejskich.

Dmitrov (Rosja) – umowę partnerską miasta podpisały 5 kwietnia 2005 r. w Dmitrowie i 11 lipca 2005r. w Bytomiu. W 2017r. 863 rocznicę nadania praw miejskich obchodził Dmitrow – nasze rosyjskie miasto partnerskie. Bytom reprezentował Sekretarz Miasta Łukasz Wiejacha. W ramach wizyty odbyły się spotkania z władzami oraz przedstawicielami miast partnerskich Dmitrova, rozmowy na temat możliwości nawiązania relacji gospodarczych między Bytomiem a Dmitrowem.

Butte Silver Bow (Montana, USA) - umowę partnerską miasta podpisały dnia 22 maja 2001r. w Bytomiu. W 2017r. poza korespondencją kurtuazyjną, nie prowadzono wspólnych działań.

Żytomierz (Ukraina) - umowę partnerską miasta podpisały podczas I Międzynarodowego Festiwalu NGO w Bytomiu, tj. dnia 9 września 2016r. Współpraca z Żytomierzem w 2017 roku była realizowana poprzez:

- organizację koncertu noworocznego Kolędniczy z Żytomierza w dniu 17.01.2017r. w kościele pw. Św. Jacka;
- udział delegacji z Bytomia w obchodach Dni Europy w Żytomierzu w terminie 19.05.-20.05.2017 r.
- Udział przedstawicieli Żytomierskiego Klubu Judo w IV Memoriale Józefa Wiśniewskiego (5 listopada 2017r.)

Ormož (Słowacja)

- Umowę partnerską miasta podpisały 9 września 2017r. w Bytomiu;
- Kulturze, gospodarce, rewitalizacji oraz turystyce i współpracy zagranicznej poświęcono spotkanie władz Bytomia z przedstawicielami naszego miasta partnerskiego ze słoweńskiego Ormož. Sześcioosobowa delegacja gościła w Bytomiu w dniach 19-21 października 2017. Delegacja przybyła do Bytomia w ramach projektu Erasmus + realizowanego przez Bytomski Uniwersytet

Trzeciego Wieku we współpracy z ormoskim Centrum Edukacji Dorosłych (Ljudska Uniwerza). Choć projekt ten skoncentrowany jest na działaniach twórczych i nauce języków obcych, nie zabrakło miejsca także na inne kwestie związane ściśle z obowiązującą od tego roku umową partnerską.

2.6.2. Pozostała współpraca

Poza współpracą z miastami partnerskimi wspólne działania realizowane z partnerami zagranicznymi w 2017 roku obejmowały następujące, dodatkowe projekty:

- przygotowanie i organizacja wystawy fotograficznej: Festiwal NGO – Wspomnienia, zrealizowanej w ramach projektu I Międzynarodowy Festiwal NGO w Bytomiu, w dniach 20.06.-04.07.2017 r.;
- organizacja międzynarodowej konferencji pn.: Rola organizacji samorządowych w rozwoju miast europejskich w Bytomiu w dniach 09.06.-10.06.2017 r.;
- Międzynarodowy Anioł Wolontariatu - w projekt zaangażowało się wiele podmiotów, instytucji oraz stowarzyszeń, również z miast partnerskich Bytomia, czyli Recklinghausen, Ormož i Vsetina. Projekt Międzynarodowy Festiwal Wolontariatu w Bytomiu był realizowany w ramach unijnego programu „Europa dla Obywateli, Partnerstwo Miast” W projekcie wzięli udział m.in. bytomscy harcerze, skauci drużyn harcerskich ze Vsetina, stowarzyszenie Netzwerk Burgerengagement fur den Kreis Recklinghausen, Onko Duha ze Vsetina, Rdeci Kriz Slovenije, terapeuci, pracownicy Centrum Pomocy Rodzinie ze Vsetina, przedstawiciele Kościoła Ewangelickiego, diakonia we Vsetinie, Grupa Pedagogów Ulicy przy Centrum Ewangelizacji kościoła Augsbursko-Ewangelickiego nauczyciele, studenci, uczniowie szkół średnich i podstawowych.
- współorganizacja projektu „Lato z Polską” w dniach 19.06-23.06.2017., realizowanego przez Górnośląski Oddział Stowarzyszenia Wspólnota Polska. Starania Gminy Bytom zostały nagrodzone przez Marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego, wręczył certyfikaty samorządom, które przyjęły polskie dzieci z 36 krajów. Wśród uhonorowanych znalazło się także nasze miasto.
- przygotowanie wniosku o dofinansowanie projektu pn.: „Nie jesteś sam. Festiwal Wolontariatu w Bytomiu w ramach programu Europa dla Obywateli. Wniosek otrzymał dofinansowanie”;
- pomoc w organizacji Międzynarodowego Turnieju Bokserskiego im. Leszka Błazyńskiego w zakresie przygotowywania i wysyłki zaproszeń do klubów niemieckich i ukraińskich;
- całoroczna działalność Punktu Informacji Partnerstwa Wschodniego i Współpracy z Regionem Bałkanów, prowadzona w ramach działań podejmowanych przez Stowarzyszenie Gmin Regionu Południowo - Zachodniego Mazowsza we współpracy z miastem Bytom;

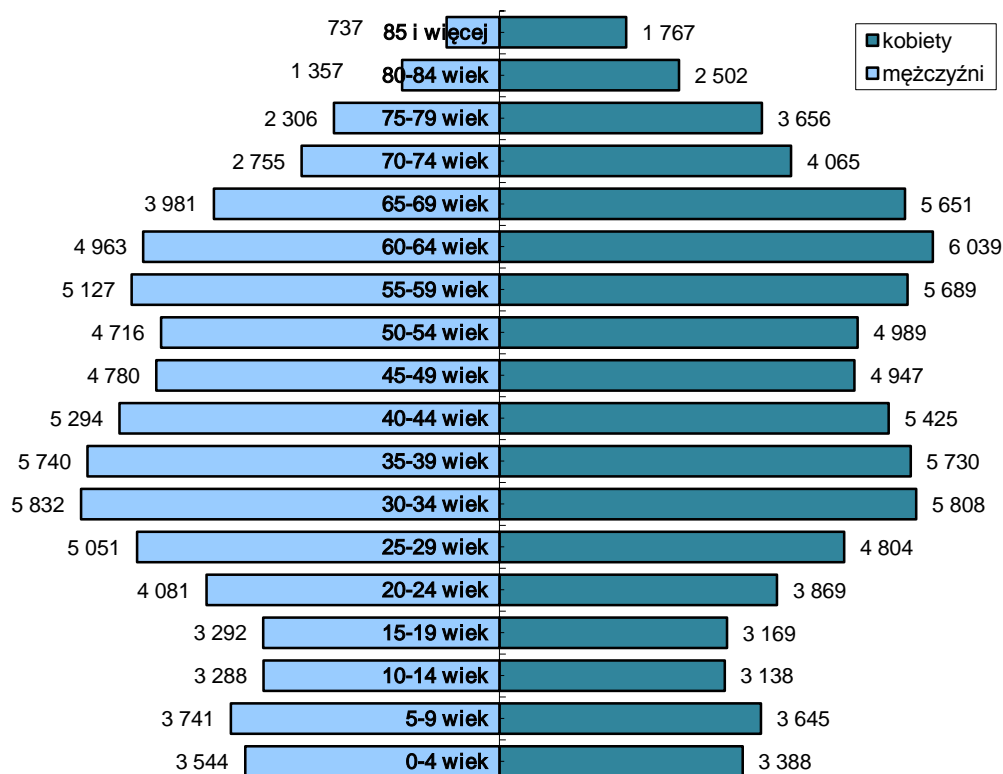
- współpraca z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Polsce w ramach organizacji Bytomskich Spotkań Europejskich 2017, odbywających się pod honorowym patronatem Przedstawicielstwa;
- kontynuacja uczestnictwa miasta Bytom w projekcie „Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Ukrainy oraz konkurencyjności regionów” realizowanym przez Ministerstwo Rozwoju w ramach Programu Polskiej Pomocy Rozwojowej poprzez udział bytomskiej delegacji w wizycie studyjnej w Kijowie, Żytomierzu i Czerkasach w dniach 10.04-14.04.2017 r. oraz przyjęcie wizyty studyjnej w Bytomiu w dniach 09.05-12.05.2017r.;
- przygotowanie uroczystości wręczenia **Bytomskiej Nagrody Europejskiej** za rok 2017. Laureatami XIII Bytomskiej Nagrody Europejskiej w 2017 roku zostali: Katarzyna Moś, Orkiestra Muzyki Nowej oraz Przemysław Łukasik i Łukasz Zagala, architekci firmy Medusa Group; wręczenie nagrody odbyło się podczas obchodów Parkowej Nocy Świętojańskiej w dniu 21.06.2017 r. organizowanej muszli koncertowej w Parku Miejskim im. Franciszka Kachla;
- Patronat honorowy Prezydenta Bytomia nad akcją „Podaruj znicz na Kresy” Zapłonęły na opuszczonych grobach Polaków, którzy zostali pochowani w dziesiątkach nekropolii w Drohobyczu, Boryslawiu, Stryju, Samborze i w Łanowicach.
- Akcja „Podziel się opłatkiem z seniorem na Kresach” w którą włączyły się: Urząd Miejski w Bytomiu, Bytomska Rada Seniorów, Górnośląski Oddział Stowarzyszenia Wspólnota Polska, Śląski Bank Żywności i Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Bytomiu.

3. SPOŁECZNOŚĆ

3.1 Demografia

Zgodnie z rejestrem mieszkańców gminy Bytom, w Bytomiu na 31.12.2017r. zameldowanych na pobyt stały było 148 866 osób, w tym 78 281 osób tj. 52,6% ogółu mieszkańców stanowiły kobiety.

Wykres 10. Piramida płci i wieku mieszkańców Bytomia na dzień 31.12.2017r.

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Bytomiu

W strukturze mieszkańców Bytomia wg grup ekonomicznych na dzień 31.12.2017r. udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 16,5%, w wieku produkcyjnym 60,1%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 23,4%.

Tabela 11. Struktura mieszkańców Bytomia wg grup ekonomicznych

Grupy ekonomiczne mieszkańców	Płeć	31.12.2017r.	
		Liczba	%
Ogółem	Kobiety	78 281	52,6
	Mężczyźni	70 585	47,4
	RAZEM	148 866	100
Wiek przedprodukcyjny	Kobiety (0-17 lat)	12 051	8,1
	Mężczyźni (0-17 lat)	12 517	8,4
	RAZEM	24 568	16,5
Wiek produkcyjny	Kobiety (18-59 lat)	42 550	28,6
	Mężczyźni (18-64 lat)	46 932	31,5
	RAZEM	89 482	60,1
Wiek poprodukcyjny	Kobiety (60 i więcej lat)	23 680	15,9
	Mężczyźni (65 i więcej lat)	11 136	7,5
	RAZEM	34 816	23,4

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Bytomiu

W 2017 r. przyrost naturalny ukształtował się na poziomie – 548. Odnotowano 1511 urodzeń żywych oraz 2059 zgonów.

Wybrane wskaźniki demograficzne dot. mieszkańców Bytomia kształtują się następująco:

- na 100 mężczyzn przypadało 111 kobiet,
- na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 27 osób w wieku przedprodukcyjnym i 39 osób w wieku poprodukcyjnym
- wskaźnik starości demograficznej⁵ wynosił 23%

Średni wskaźnik gęstości zaludnienia na dzień 31.12.2017r. wynosił 2143 osoby na 1 km² powierzchni miasta.

Tabela 12. Gęstość zaludnienia w ujęciu dzielnicowym

Dzielnica	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (liczba osób na 1 km ²)
BOBREK	4162	1639
GÓRNIKI	1072	648
KARB	5707	1660
ŁAGIEWNIKI	7718	1663
MICHOWICE	21 793	1892
OSIEDLE GEN. ZIĘTKA	7664	8796
ROZBARK	15 865	1975
STOLARZOWICE	3267	393
STROSZEK- DĄBROWA MIEJ.	11 895	1116
SUCHA GÓRA	3747	739
SZOMBIERKI	21 047	4269
ŚRÓDMIEŚCIE	44 929	5752
RAZEM	148 866	2143

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Bytomiu

3.2 Zasoby mieszkaniowe w mieście

Zasoby mieszkaniowe Bytomia obejmują budynki komunalne, spółdzielcze, będące własnością osób prawnych i fizycznych oraz wspólnoty mieszkaniowe. Z uwagi na brak aktualnych danych dot. budynków spółdzielczych, osób prawnych oraz fizycznych poniżej zostały opisane jedynie budynki komunalne oraz wspólnot mieszkaniowych zarządzanych przez Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o. Zgodnie z danymi opublikowanymi w Roczniku Statystycznym za 2016 rok miasto Bytom dysponowało potencjałem mieszkaniowym liczącym 73 403 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 4 026,6 tys.m².

W tabeli nr 13 zaprezentowano dane dot. komunalnych zasobów mieszkaniowych oraz wspólnot mieszkaniowych za lata 2013-2017.

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w Bytomiu

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Lokale mieszkalne:	73 209	73 266	73 364	73 403	*
w budynkach komunalnych	8 029	7 786	12 785	12 475	12 156
we wspólnotach mieszkaniowych będących w zarządzie Zakładu Budynków Miejskich Sp. z o.o.	12 553	12 367	12 255	12 152	12 813
Powierzchnia użytkowa mieszkań (w tys. m²):	3 998,1	4 007,6	4 019,7	4 026,6	*
komunalnych	414,9	473,5	653,5	637,5	619,3
wspólnoty mieszkaniowe będące w zarządzie Zakładu Budynków Miejskich Sp. z o.o.	674,8	556,9	657,16	649,2	646,8

⁵ Jako próg przyjęto 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m²:	x	x	x	x	x
1 mieszkania	54,6	54,7	54,8	54,9	*
*na 1 osobę	23,1	23,3	23,5	23,7	*
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,4	2,35	2,33	2,31	*
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania (nowo wybudowane) ogółem, w tym:	55	59	78	*	*
mieszkalne wielomieszkaniowe	14	16	*	*	*
mieszkalne jednorodzinne	41	43	*	*	*

* dane nie zostały opublikowane w Roczniku Statystycznym

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZBM Sp. z o.o., z Bytomskich Mieszkań oraz danych z Rocznika Statystycznego 2017.

Komunalne zasoby mieszkaniowe

Zasób komunalny miasta jest zarządzany przez jednostkę budżetową Bytomskie Mieszkania. W 2017 r. zasób obejmował 727 budynków (bez Wspólnot Mieszkaniowych), w których znajdowało się 12 156 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 619,3 tys. m², w tym m.in.:

- 1 583 (13,02%) wolnostany,
- 331 (2,7%) lokali socjalnych,
- 30 (0,25%) lokali o czynszu wolnym.

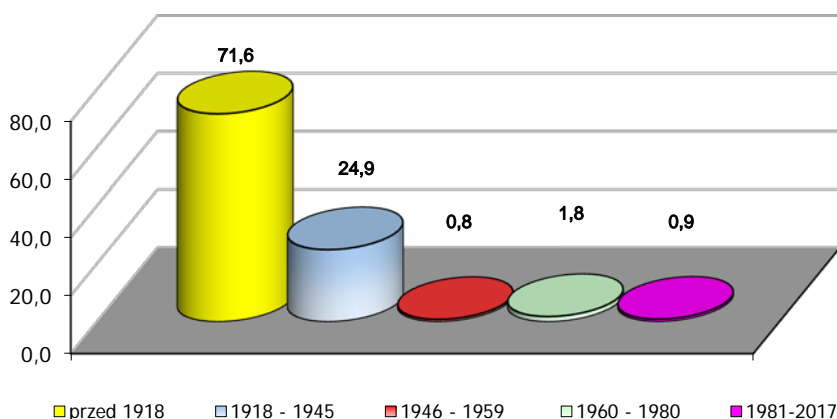
W skład zasobu wchodziło także 1 715 lokali użytkowych zarządzanych i użytkowanych o łącznej powierzchni 118,9 tys. m².

Tabela 14. Komunalne zasoby mieszkaniowe w Bytomiu w latach 2013-2017

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba budynków mieszkalnych	798	780	759	729	727
Liczba lokali mieszkalnych, ogółem, w tym m.in.:	8 029	7 786	12 785	12 475	12 156
- wolnostany	1 365	1 480	1 464	1 450	1 583
- lokale socjalne	923	310	346	358	331
- lokale o czynszu wolnym	30	37	35	35	30
Powierzchnia użytkowa mieszkań (w tys. m²)	414,9	473,5	653,5	637,5	619,3
Liczba lokali użytkowych	2 041	1 919	1 540	1 776	1 715
Powierzchnia lokali użytkowych (w tys. m²)	149,9	139,7	129,9	125,0	118,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bytomskich Mieszkań

Wykres 11. Struktura wiekowa budynków komunalnych w Bytomiu [%]

źródło: Opracowano na podstawie danych z Bytomskich Mieszkań

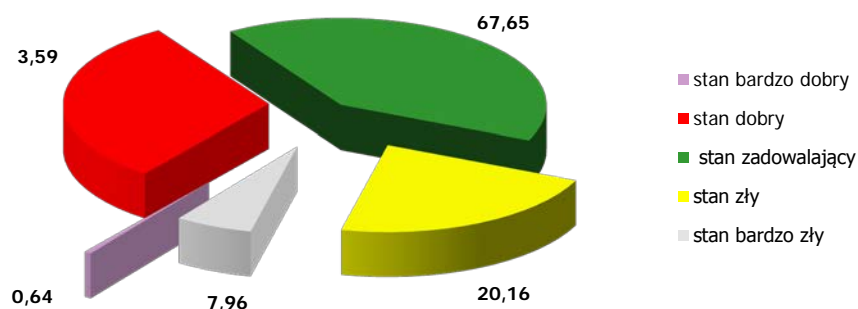
Stan techniczny mieszkań komunalnych określony został w około 71% jako zadowalający, natomiast w 28% jako zły i bardzo zły.

Zły stan techniczny doprowadził do wyburzenia 3 budynków, położonych przy:

- ul. Chorzowskiej 9 (1900 r.),
- ul. Jałowcowej 4 (1904 r.),
- ul. Słonecznej 24 (1930 r.),

w których znajdowało się 25 mieszkań o łącznej powierzchni 1434,29 m².

Wykres 12. Struktura budynków mieszkalnych według stanu technicznego

Źródło: opracowano na podstawie danych z Bytomskich Mieszkań

Stopień wyposażenia zasobów mieszkaniowych w podstawowe instalacje i urządzenia sanitarne przedstawiał się następująco:

- 99,00% mieszkań posiadało instalację wodociągową,
- 66,69% mieszkań posiadało WC,
- 60,40% mieszkań posiadało łazienki,
- 11,94% mieszkań posiadało centralne ogrzewanie i 1,53% centralnie dostarczaną ciepłą wodę użytkową.

Wspólnoty mieszkaniowe

Na terenie Bytomia na dzień 31.12.2017 r. istniało 931 wspólnot mieszkaniowych zarządzanych przez Zakład Budynków Miejskich Sp. z o.o. w Bytomiu. W budynkach wspólnot znajdowało się 12 813 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 646,8 tys. m², w tym:

- 7390 lokali własnościowych, w tym 12 lokali TBS Sp. z o.o.,
- 5423 lokali gminnych.

W budynkach wspólnot znajdowało się 781 lokali użytkowych o powierzchni użytkowej 64,3 tys.m², z czego :

- 211 to lokale własnościowe,
- 570 to lokale gminne.

Tabela 15. Wspólnoty mieszkaniowe w Bytomiu w latach 2013-2017

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba wspólnot mieszkaniowych w zarządzie ZBM sp. z o.o.	970	953	943	937	931
Liczba lokali mieszkalnych ogółem w tym m.in.	13 500	13 236	13 264	13 009	12 813
- lokale własnościowe	7 452	7 456	7 326	7 608	7 390
- lokale gminne	6 048	5 780	5 938	5 401	5 423
- pustostany	br. danych	13	0	0	0
Powierzchnia użytkowa mieszkań (w tys. m ²)	670,6	661,9	657,2	649,2	646,8
Liczba lokali użytkowych	944	904	836	789	781
Powierzchnia lokali użytkowych (w tys. m ²)	69,5	65,6	63,8	59,9	64,3

źródło: Dane na podstawie sprawozdań Zarządu z działalności ZBM Sp. z o.o. za poszczególne lata

Spośród budynków wspólnot mieszkaniowych 32,1% zostało wybudowanych przed 1918 r., 37,0% w latach 1918-1945, 15,5% w latach 1946-1959, 12,3% w latach 1960-1980 oraz 3,1% w latach 1981-2017.

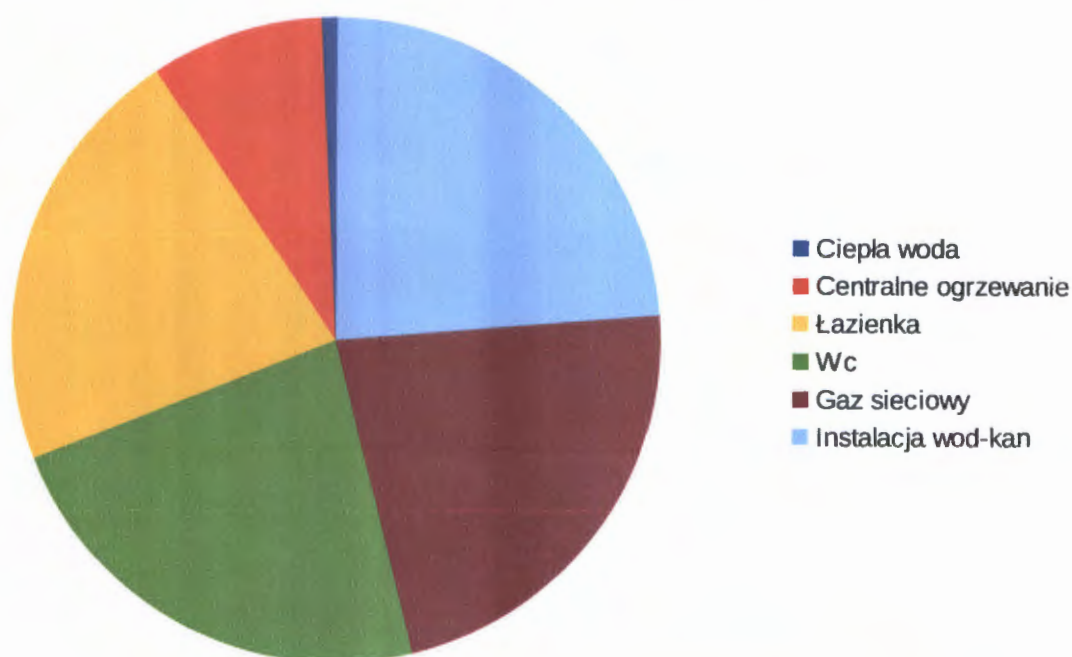
Tabela 16. Struktura budynków wspólnot mieszkaniowych na dzień 31.12.2017 r. wg stanu technicznego

Wyszczególnienie	Ilość budynków szt. (% udziału)
Stan bardzo dobry	25 (2,7)
Stan dobry	278 (29,8)
Stan zadowalający	582 (62,6)
Stan zły	46 (4,9)
Stan bardzo zły	0

Źródło: opracowano na podstawie danych z Bytomskich Mieszkań

Na wykresie i w tabeli poniżej przedstawiono stopień wyposażenia lokali mieszkalnych znajdujących się w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Wykres 13. Stopień wyposażenia technicznego lokali mieszkalnych we wspólnotach mieszkaniowych (%)

Rodzaj wyposażenia	Udział (%)
Ciepła woda	3,3
Centralne ogrzewanie	36,2
Łazienka	91,2
Wc	96,4
Gaz sieciowy	94,5
Instalacja wod-kan	100

Źródło: opracowano na podstawie danych z Bytomskich Mieszkań

Ponadto, według stanu na dzień 31.12.2017 r. w przymusowym zarządzie gminy oraz w administracji zleconej był 1 budynek mieszkalny, obejmujący 12 lokali mieszkalnych, o łącznej powierzchni użytkowej 554,91 m².

Towarzystwo Budownictwa Społecznego Bytom Spółka z o. o.

Przedmiotem działania TBS Bytom Spółka z o.o. jest budowanie domów mieszkalnych i ich eksploatacja na zasadach najmu. Spółka może także m.in. nabywać budynki mieszkalne, przeprowadzać remonty i modernizacje obiektów przeznaczonych na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach najmu, wynajmować lokale użytkowe w budynkach znajdujących się w zasobach Spółki, sprawować na podstawie umów zlecenia zarząd budynkami mieszkalnymi i niemieszkalnymi niestanowiącymi własności Spółki.

Na zasoby mieszkaniowe, którymi dysponuje TBS Bytom Sp. z o.o. składają się:

- 3 budynki przy ul. Nowej 74, 76, 78, w których znajduje się 25 lokali mieszkalnych i 14 lokali użytkowych;
- 1 budynek przy ul. Nowej 94, w którym znajduje się 20 lokali mieszkalnych;
- 1 budynek przy ul. Francuskiej 70bc, w którym znajdują się 42 lokale mieszkalne;
- 1 budynek przy ul. Hutniczej 4, w którym znajduje się 14 lokali mieszkalnych oraz 1 lokal użytkowy;
- 1 budynek przy ul. Karpackiej 4, w którym znajduje się 40 lokali mieszkalnych;
- 1 budynek przy ul. Karpackiej 6, 6a, w którym znajdują się 24 lokale mieszkalne;
- 1 budynek przy ul. Karpackiej 8, 8a, 8b, w którym znajduje się 36 lokali mieszkalnych;
- 1 budynek przy Rynku 19 o charakterze użytkowym, obiekt objęty ochroną konserwatorską;
- 1 budynek przy Rynku 20, w którym znajduje się 10 lokali mieszkalnych i 9 lokali użytkowych, budynek objęty ochroną konserwatorską;
- 1 budynek przy Rynku 21, w którym znajduje się 1 lokal mieszkalny i 3 lokale użytkowe, budynek objęty ochroną konserwatorską;
- 1 budynek przy ul. Rynek 26, ul. Krawieckiej 1, w którym znajdują się 3 lokale mieszkalne i 9 lokali użytkowych, budynek objęty ochroną konserwatorską;
- 1 budynek przy ul. Katowickiej 58, w którym znajduje się 7 lokali mieszkalnych;
- 1 lokal mieszkalny w budynku przy ul. Karola Miarki 13;
- 1 lokal mieszkalny w budynku przy ul. Karola Miarki 21;
- 2 lokale mieszkalne w budynku przy ul. Jainty 18.

Plany inwestycyjne – OSIEDLE POD BRZozAMI

W drugim kwartale 2018 r. planowane jest rozpoczęcie inwestycji polegającej na wybudowaniu osiedla domków jednorodzinnych przy ulicy Pod Brzozami w Bytomiu. TBS Bytom Sp. z o.o. jest właścicielem działek, które zostaną przekazane inwestorowi prywatnemu, a w zamian wybuduje on dla naszej Spółki domki jednorodzinne przeznaczone do sprzedaży. Inwestycja powinna zakończyć się najpóźniej w drugim kwartale 2019 roku.

3.3 Oświata i wychowanie

Na sieć placówek oświatowych w Bytomiu składają się placówki publiczne prowadzone przez gminę i powiat tj. przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, placówki wychowania pozaszkolnego oraz placówki publiczne i niepubliczne (w tym szkoły wyższe) prowadzone przez inne osoby

Wychowanie przedszkolne

Na dzień 30 września 2017 r. na terenie Bytomia działało 41 przedszkoli, w tym 236 oddziałów, do których zapisanych zostało łącznie 5 088 dzieci. Średnia liczba dzieci w oddziałach kształtowała się na poziomie 22 wychowanków.

W jednej placówce przedszkolnej (Przedszkole Miejskie nr 4 im. Marii Konopnickiej) funkcjonował oddział specjalny, natomiast w Przedszkolu Miejskim nr 8 wszystkie oddziały miały charakter

integracyjny. W Przedszkolu Miejskim nr 63 im. K. Korczaka z Oddziałami Integracyjnymi – działalność prowadziły 3 oddziały integracyjne, a w Przedszkolu Miejskim 21 funkcjonował 1 oddział integracyjny. Oddziały Integracyjne i specjalne przeznaczone były dla dzieci wymagających szczególnej opieki pedagogicznej, psychologicznej, logopedycznej lub rehabilitacyjnej bądź innej specjalistycznej. W przedszkolach tych realizowane były programy autorskie i specjalistyczne uwzględniające indywidualne potrzeby podopiecznych. Ponadto dzieci były objęte opieką specjalistów m.in. z zakresu pedagogiki specjalnej, surdopedagogiki, tyflopedagogiki, rehabilitacji itd. Dodatkowo Przedszkole Miejskie Integracyjne nr 8 oraz Przedszkole Miejskie nr 63 im. J. Korczaka z Oddziałami Integracyjnymi realizowało zadanie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, mającego na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. Powołane przez dyrektorów ww. przedszkoli Zespoły specjalistów na życzenie rodziców i w oparciu o opinię Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej realizują pracę indywidualnie z dzieckiem zgodnie z zaleceniami wynikającymi z opinii.

W wyniku dwuetapowej rekrutacji i ze względu na zapotrzebowanie społeczne, ale na miarę możliwości organizacyjno-lokalowych wprowadzono dodatkowe oddziały przedszkolne w budynkach szkół podstawowych, organizacyjnie podległych przedszkolom miejskim oraz jeden oddział w budynku przy ul. Kolejowej 27 należąc do Spółdzielni Mieszkaniowej „CENTRUM” tj.:

- Przedszkole Miejskie nr 5 – 1 oddział w Szkole Podstawowej nr 5,
- Przedszkole Miejskie nr 16 – 2 oddziały w Szkole Podstawowej nr 9,
- Przedszkole Miejskie nr 20 – 3 oddziały w Szkole Podstawowej nr 6,
- Przedszkole Miejskie nr 21 – 1 oddział w Szkole Podstawowej nr 51,
- Przedszkole Miejskie nr 25 – 1 oddział w budynku Spółdzielni Mieszkaniowej „Centrum”,
- Przedszkole Miejskie nr 36 – 2 oddziały w Szkole Podstawowej nr 21,
- Przedszkole Miejskie nr 39 – 2 oddziały w Szkole Podstawowej nr 45,
- Przedszkole Miejskie nr 43 – 2 oddziały w Szkole Podstawowej nr 33.

W sumie 7 przedszkoli korzysta z pomieszczeń w 7 szkołach podstawowych oraz 1 przedszkole korzysta z pomieszczeń budynku przy ul. Kolejowej 27 należącym do Spółdzielni Mieszkaniowej „CENTRUM” na potrzeby organizacyjne 14 oddziałów przedszkolnych dla 6-latków realizujących roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne oraz w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r., Prawo Oświatowe dla dzieci 3, 4 i 5-letnich, które uzyskały prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego.

Na terenie miasta realizowano projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, których celem był dostęp do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, w efekcie czego utworzono po jednym dodatkowym oddziale w

- Przedszkolu Miejskim nr 21,
- Przedszkolu Miejskim nr 24,
- Przedszkolu Miejskim nr 25,
- Przedszkolu Miejskim nr 54,
- Przedszkolu Miejskim nr 64

co daje łącznie 5 oddziałów dla 125 dzieci.

Sieć przedszkoli miejskich – 41 jednostek – wg stopnia organizacji:

- 1 przedszkole 10-oddziałowe (PM-10),
- 1 przedszkole 9-oddziałowe (PM-63),
- 6 przedszkoli 7-oddziałowych (PM- 20, 25, 31, 33, 36, 48)
- 5 przedszkoli 6-oddziałowych (PM-8, 21, 39, 42, 44),
- 13 przedszkoli 5-oddziałowych (PM-2,3,4,15,16,23,29,30,31,32,40,58,59),
- 10 przedszkoli 4-oddziałowych (PM-5,9,12,24,35, 43,45,51,52,54),
- 4 przedszkola 3-oddziałowe (PM-18,49,53,62),
- 1 przedszkole 2-oddziałowe (PM-56).

Za organizację obsługi finansowo-księgowej dla Przedszkoli Miejskich odpowiada gminna jednostka organizacyjna pod nazwą Centrum Usług Wspólnych mieszcząca się w budynku przy ul. Kolejowej 2A.

W oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe, dzieci 6-letnie są obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne, a 3, 4, 5-latki uzyskały prawo do miejsca w przedszkolu.

W Przedszkolu Miejskim nr 23 znajduje się siedziba nauczyciela doradcy metodycznego, który wspiera wszystkich nauczycieli wychowania przedszkolnego w mieście, organizuje szkolenia, doradztwo indywidualne, pomoc w organizacji konkursów, wsparcie metodyczne.

W ramach działań prozdrowotnych wszystkie miejskie przedszkola uzyskały wsparcie logopedyczne dla dzieci poprzez zatrudnienie w placówkach specjalistów w tym zakresie. Przedszkole 54 stosuje nowoczesną metodę poprawy pracy mózgu i zwiększenia koncentracji u dzieci poprzez zastosowanie terapii EEG BIOFEEDBACK, która ma także zastosowanie w procesach poznawczych i pomaga w pracy z dziećmi z ADHD. W Przedszkolu Miejskim nr 10 z basenem dzieci korzystały m.in. z nauki pływania i gimnastyki korekcyjnej. Organizowano 3 razy w tygodniu dla każdej grupy wiekowej zajęcia obejmujące naukę pływania oraz zabawy, ćwiczenia zdrowotne i profilaktyczne. Począwszy od 3-latków, które oswoją się w ten sposób z wodą, hartują ciało i eliminują lęki przed wodą. Zapewnia się zajęcia sportowe również na sali gimnastycznej ze sprzętem i urządzeniami do zabaw ruchowych, ćwiczeń gimnastycznych oraz dodatkowych zajęć z gimnastyki korekcyjnej. Wychodzi się naprzeciw oczekiwaniom rodziców i w razie potrzeby zapewnia posiłki w/g zaleceń lekarza lub rodzica. Dzieci z bytomskich przedszkoli uczestniczyły także w projektach ogólnokrajowych mających na celu promowanie zdrowego sposobu życia i świadomego odżywiania. Wychowankowie mieli możliwość zaangażowania się w projekty „Mamo, Tato lubię wodę”, „Dzieciństwo bez próchnicy”, „5 porcji warzyw i owoców lub sok” oraz „Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy”. Placówki zachęcały dzieci w ten sposób do odpowiedzialnego myślenia o zdrowiu i odżywianiu.

Tabela 17. Typy i ilość bytomskich szkół publicznych, prowadzonych przez gminę i powiat Bytom, liczba uczniów i absolwentów, w roku szkolnym 2017/2018 – stan SIO na dn. 30.09.2017 r.

Wyszczególnienie	Liczba					
	szkół	oddziałów	uczniów	uczniów/ 1 oddział	absolwentów	uczniów klas pierwszych
Szkoły podstawowe razem, w tym:	29	494	9 501	19	0	1 316
- samodzielne	23	434	8 974	21	0	1 260
- w zespołach szkół ogólnokształcących	1	2	32	16	0	32
- mistrzostwa sportowego	1	18	247	14	0	0
- specjalne	4	40	248	6	0	24
Gimnazja razem, w tym:	3	112	2 290	21	923	0
- mistrzostwa sportowego w zespole	1	9	147	16	62	0
- w zespołach szkół ogólnokształcących	1	6	108	18	35	0
- w zespołach szkół zawodowych	1	4	85	21	41	0
- klasy dotychczasowych gimnazjów prowadzone w szkołach podstawowych	0	85	1 879	22	752	0
- klasy dotychczasowych gimnazjów specjalnych prowadzone w szkołach podstawowych specjalnych	0	8	71	9	33	0
Licea ogólnokształcące razem, w tym:	7	57	1 522	27	538	519
- samodzielne	2	30	944	31	357	333
- mistrzostwa sportowego w zespole	1	9	126	14	35	49
- w zespołach szkół ogólnokształcących	2	9	205	23	68	71

Wyszczególnienie	Liczba					
	szkół	oddziałów	uczniów	uczniów/ 1 oddział	absolwentów	uczniów klas pierwszych
- w zespołach szkół zawodowych	2	9	247	27	78	66
Szkoły ponadgimnazjalne zawodowe razem, w tym:	18	142	2 915	21	745	992
- policealne studium zawodowe / szkoła policealna	4	14	321	23	141	192
- technikum	7	91	1 952	22	437	559
- branżowe szkoły I stopnia	6	25	531	21	137	191
- branżowe szkoły I stopnia specjalna	1	12	111	9	30	50
- inne – jakie:						
- szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	1	4	31	8	15	9
-CENTRUM KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO dla dorosłych, (kształcenie w systemie wieczorowym i zaocznym) w tym:	3	13	207	16	113	66
- szkoła podstawowa dla dorosłych	1	0	0	0	0	0
- klasy dotychczasowego gimnazjum dla dorosłych prowadzone w szkole podstawowej dla dorosłych	0	1	14	14	14	0
- liceum ogólnokształcące	1	8	148	19	60	39
- szkoła policealna	1	4	45	12	39	27
Razem:	61	822	16 466	20	2 334	2 902

Źródło: Urząd Miejski w Bytomiu

Tabela 18. Zespoły szkół publicznych w roku szkolnym 2017/2018

Wyszczególnienie	Liczba zespołów szkół
Zespoły szkół ogólnokształcących	2
Zespoły ponadgimnazjalnych szkół zawodowych	6
Zespoły szkół specjalnych	1
Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego	1

Źródło: Urząd Miejski w Bytomiu

Reforma systemu edukacji została wprowadzona ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, z późn. zm.). Z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa stała się ośmioletnią szkołą podstawową. Uczniowie kończący klasę VI szkoły podstawowej stali się uczniami klasy VII szkoły podstawowej. Tym samym rozpoczął się proces wygaszania gimnazjów.

Art. 210 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe nałożył na organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego obowiązek podjęcia uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego. W związku z powyższym 27 marca 2017 r. Rada Miejska w Bytomiu podjęła uchwałę nr XXXIX/497/17 w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego – wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe, na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r.

W Bytomiu w wyniku przekształcenia publicznych samodzielnych gimnazjów od 1 września 2017 r. powstały cztery nowe szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa nr 26 w Bytomiu przy ul. Józefa Nickla 19 – powstała w wyniku przekształcenia dotychczasowego Gimnazjum nr 14 w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5 im. J.F. Kennedy'ego w Bytomiu;

- Szkoła Podstawowa nr 27 w Bytomiu przy ul. Świętochłowickiej 12 – powstała w wyniku przekształcenia dotychczasowego Gimnazjum nr 9 w Bytomiu;
- Szkoła Podstawowa nr 47 w Bytomiu przy ul. Tadeusza Kościuszki 4 – powstała w wyniku przekształcenia dotychczasowego Gimnazjum nr 15 w Bytomiu;
- Szkoła Podstawowa Mistrzostwa Sportowego w Bytomiu przy ul. Tarnogórskiej 2 – powstała w wyniku przekształcenia dotychczasowego Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Ks. Józefa Szafranka w Bytomiu.

Ponadto:

- Gimnazjum nr 2 w Bytomiu przy Pl. Klasztornym 2 włączono do Szkoły Podstawowej nr 3 im. Władysława Broniewskiego w Bytomiu przy ul. Strażackiej 2;
- Gimnazjum nr 7 w Bytomiu przy ul. Karpackiej 27 włączono do Szkoły Podstawowej nr 45 w Bytomiu przy ul. Zakątek 20;
- Gimnazjum nr 8 im. Janusza Korczaka w Bytomiu przy ul. Worpie 14-16, włączono do Szkoły Podstawowej nr 21 im. Józefa Lompy w Bytomiu przy ul. Raclawickiej 17;
- Gimnazjum nr 11 w Bytomiu przy ul. Tysiąclecia 7 włączono do Szkoły Podstawowej nr 37 w Bytomiu przy ul. Gabriela Narutowicza 9.

Z dniem 1 września 2017 r. zespół szkół, w skład którego wchodziła jedynie dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum stał się z mocy ustawy ośmioletnią szkołą podstawową. Takie przekształcenie dotyczy:

- Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 7 z siedzibą w Bytomiu przy ul. Henryka Siemiradzkiego 9, w skład którego wchodziła Szkoła Podstawowa nr 36 oraz Gimnazjum nr 3;
- Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 11 z siedzibą w Bytomiu przy ul. Szymały 124, w skład którego wchodziła Szkoła Podstawowa nr 32 oraz Gimnazjum nr 10;
- Zespołu Szkół nr 1 z siedzibą w Bytomiu przy ul. Arki Bożka 21, w skład którego wchodziła Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 oraz Gimnazjum nr 5 z oddziałami specjalnymi;
- Zespołu Szkół Specjalnych nr 6 z siedzibą w Bytomiu przy ul. Orłąt Lwowskich 12 b, w skład którego wchodziła Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 oraz Gimnazjum Specjalne nr 19.

Natomiast zespoły szkół, w skład których wchodzi jedynie dotychczasowe gimnazjum i liceum ogólnokształcące, tj.:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 z siedzibą w Bytomiu przy ul. Stefana Żeromskiego 46, w skład którego wchodzi Gimnazjum nr 4 im. Kamili Skolimowskiej oraz II Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego;
- Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego z siedzibą w Bytomiu przy ul. Powstańców Śląskich 2, w skład którego wchodzi Gimnazjum Mistrzostwa Sportowego im. Kamili Skolimowskiej oraz V Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego im. Kamili Skolimowskiej

z mocy ustawy staną się z dniem 1 września 2019 r. czteroletnim liceum ogólnokształcącym.

- Gimnazjum nr 6 im. Karola Goduli w Bytomiu, przy ul. A. F. Modrzewskiego 5 w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Bytomiu przy ul. A. F. Modrzewskiego 5 zostanie wygaszone.
- Dotychczasowe Gimnazjum nr 2 dla Dorosłych w Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Wojciecha Korfanteo w Bytomiu zostało przekształcone w Szkołę Podstawową nr 1 dla Dorosłych, której kształcenie obejmuje klasę VII i VIII.
- Gimnazjum Specjalne nr 16 zostało włączone do Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 17 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 przy ul. Konstytucji 20-22.
- Gimnazjum Specjalne nr 20 zostało włączone do Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 1 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 przy ul. Konstytucji 20-22.

Art. 217 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe nałożył na organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego obowiązek podjęcia uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych oraz szkół ponadpodstawowych do nowego ustroju szkolnego.

W związku z powyższym 27 marca 2017 r. Rada Miejska w Bytomiu podjęła uchwałę nr XXXIX/496/17 w sprawie dostosowania sieci szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych do nowego ustroju szkolnego, – wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe oraz ustalenia sieci szkół ponadpodstawowych i specjalnych, na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r.

Od 1 września 2017 r. dotychczasowe zasadnicze szkoły zawodowe, w tym specjalna stały się odpowiednio 3-letnimi branżowymi szkołami I stopnia, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. c ustawy – Prawo oświatowe.

Wszystkie powyższe zmiany w sieci szkół nastąpiły z dniem 1 września 2017 r. i dotyczą aktualnie trwającego roku szkolnego 2017/2018.

Baza lokalowa, dydaktyczna i opiekuńczo-wychowawcza bytomskich szkół publicznych

Realizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego wymaga stworzenia właściwych warunków organizacyjnych i technicznych, które będą pozwalały na pełną realizację zadań wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego i zawodowego. W roku 2017 bytomskie szkoły dysponowały następującymi pracownikami dydaktycznymi:

Tabela 19. Baza lokalowa bytomskich szkół publicznych

Lp.	Rodzaj pomieszczeń	Liczba pomieszczeń
1.	sale lekcyjne	756
2.	pracownie ogółem, w tym:	484
	pracownie komputerowe	88
	pracownie językowe	28
	pozostałe pracownie przedmiotowe	368
3.	pomieszczenia do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	86
4.	pomieszczenia świetlic szkolnych	51
5.	pomieszczenia bibliotek i czytelni	47

źródło: dane Wydziału Edukacji UM na podstawie inf. przekazanych przez szkoły i placówki

Tabela 20. Pracownie dydaktyczne do kształcenia w zawodach

Liczba pracowni
43

źródło: dane Wydziału Edukacji UM na podstawie inf. przekazanych przez szkoły i placówki

Bytomskie szkoły są dobrze wyposażone w sprzęt komputerowy. Warto zaznaczyć, że wszystkie komputery posiadają dostęp do Internetu. Szczegółowe zestawienie sprzętu komputerowego dostępnego w bytomskich szkołach przedstawia tabela 21.

Tabela 21. Wyposażenie szkół i placówek w sprzęt komputerowy

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba sztuk
1.	Komputery wykorzystywane do celów dydaktycznych ogółem, w tym:	2 188
	z dostępem do Internetu	2 180
	w bibliotekach	174
	wykorzystywane przez uczniów	1 160
2.	Pozostałe komputery w szkołach	559
3.	Stanowiska komputerowe ogółem, w tym:	1 920
	z dostępem do Internetu	1 912
	komputery przenośne	512

źródło: dane Wydziału Edukacji UM na podstawie inf. przekazanych przez szkoły i placówki

Szkoły bytomskie dysponują szeroką bazą specjalistycznego sprzętu dydaktycznego, którego zestawienie prezentuje tabela 22.

Tabela 22. Specjalistyczne wyposażenie szkół i placówek oświatowych

Lp.	Rodzaj wyposażenia	Liczba
1.	Kamery video	47
2.	Magnetofony	528
3.	Odtwarzacze DVD	199
4.	Telewizory z przekątną ekranu powyżej 28"	131
5.	Projektory multimedialne	517
6.	Kserografy	75
7.	Tablice interaktywne	282

źródło: dane Wydziału Edukacji UM na podstawie inf. przekazanych przez szkoły i placówki

Baza sportowa bytomskich placówek oświatowych w roku 2017 prezentuje tabela 23.

Tabela 23. Obiekty sportowe w bytomskich szkołach publicznych

Lp.	Rodzaj obiektu	Liczba
1.	Sale gimnastyczne razem, w tym:	58
	sale gimnastyczne poniżej 24x12 m	40
	sale gimnastyczne o pow. 24x12 m	7
	sale gimnastyczne powyżej 24x12 m	11
2.	Inne pomieszczenia sportowe	28
3.	Boiska szkolne ogółem	51
4.	Bieżnie	11
5.	Skocznie	10
6.	Rzutnie	2
7.	Inne urządzenia sportowe	5
8.	Pływalnie kryte	3

źródło: dane Wydziału Edukacji UM na podstawie inf. przekazanych przez szkoły i placówki

Działania opiekuńczo-wychowawcze i pomocowe dla uczniów z rodzin najuboższych oraz zagrożonych społecznie

Działania opiekuńcze, wychowawcze oraz w zakresie dożywiania uczniów na dzień 30.09.2017 r. prowadziło 36 świetlic szkolnych w bytomskich szkołach publicznych. Ponadto na terenie miasta w 2017 r. funkcjonowało 7 świetlic socjoterapeutycznych, w których 334 dzieci zostało objętych opieką.

Tabela 24. Uczniowie objęci opieką w świetlicach bytomskich szkół publicznych w latach 2012–2017

Lp.	Uczniowie objęci opieką w świetlicach bytomskich szkół publicznych	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
1.	Liczba uczniów korzystających z różnych form opieki w świetlicach	3 447	3 058	3 514	3 672	3 767	3344*
2.	Liczba uczniów korzystających ze stołówki szkolnej, w tym:	4 512	4 385	4 682	5 395	4 688	4519*
	objętych dożywianiem bezpłatnym i refundowanym	2 017	960	2 040	2 119	1 137	969*

* średnia liczba uczniów w 2017 r.

źródło: dane Wydziału Edukacji UM na podstawie inf. z SIO

W 2017 r. bezpośrednią, indywidualną pomocą objęto 2 762 osoby, przeprowadzono 3 166 badań, z czego 1 231 psychologicznych, 966 pedagogicznych, 457 logopedycznych, 488 lekarskich oraz przeprowadzono 24 badania dotyczące wyboru kierunku kształcenia. Wydano także 899 opinii i 455 orzeczeń, w tym:

- 242 orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- 13 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym i niedostosowanej społecznie, a także o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci,
- 193 orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży,
- 7 orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu głębokim,
- 72 opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do momentu podjęcia nauki w szkole,
- 827 opinii stanowiących wynik przeprowadzonych diagnoz psychologiczno-pedagogicznych.

W minionym roku pomocą postdiagnostyczną na terenie poradni objęto 5 152 osoby, w tym w ramach:

- zajęć korekcyjno-kompensacyjnych – 15 osób;
- terapii logopedycznej – 547 osób;
- indywidualnej terapii psychologicznej lub pedagogicznej – 423 osoby;
- przesiewowych badań słuchu i wzroku – 51 osób;
- prowadzonych grupowo zajęć o charakterze profilaktyczno – wychowawczym, terapeutycznym i socjoterapeutycznym na terenie poradni, przedszkoli, szkół i placówek oświatowych – 2 183 osoby;
- innej pomocy – 1 944 osoby.

Poradnia w dalszym ciągu zapewniała indywidualną terapię EEG Biofeedback, którą są objęci uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz małe dzieci w ramach wczesnego wspomagania rozwoju.

Ponadto na terenie szkół i placówek realizowano zajęcia o charakterze psychoedukacyjnym, w których uczestniczyło łącznie 660 dzieci i młodzieży. Zajęcia obejmowały problematykę z zakresu uzależnień od internetu, dopalaczy, alkoholu itp.; sprawnej komunikacji i relacji w grupie, wsparcia dzieci dotkniętych depresją, radzenia sobie ze stresem, konsekwencji wczesnego macierzyństwa, występującej wśród młodzieży agresji i przemocy oraz metod spędzania wolnego czasu. Na terenie poradni przeprowadzono również zajęcia grupowe dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Zajęcia te obejmowały zajęcia edukacyjno-terapeutyczne, które miały na celu usprawnienie funkcji wzrokowo-słuchowych oraz koordynację wzrokowo-ruchową, wskazując techniki efektywnego uczenia się, rozwijania procesu czytania i pisanie, wzmacniania sprawności ortograficznej oraz matematycznej, poprawienia koncentracji i skupienia uwagi w nauce.

W roku 2017 r. poradnia służyła także pomocą psychologiczno-pedagogiczną udzieloną bezpośrednio nauczycielom i wychowawcom poprzez indywidualne konsultacje, doradztwo zawodowe, jak również poprzez cykl warsztatów, prelekcji i konferencji dotyczących różnorodnych zagadnień. Tematyka przeprowadzonych zajęć warsztatowych była poświęcona głównie wskazaniu efektywnej pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych m.in. z dziećmi autystycznymi z zespołem Aspergera oraz przedstawienie różnych możliwości pomocy psychologiczno – pedagogicznej w środowisku lokalnym. Ponadto na zajęciach poruszano wątek występującej agresji w szkołach, depresji wśród nastolatków, stanu emocjonalnego dziecka w obliczu śmierci w rodzinie. Przedstawiono różne wizje szkoły oczami rodziców i uczniów oraz poruszono zagadnienia dotyczące sukcesów i wsparcia uczniów uzdolnionych. Skupiono uwagę także na metodach behawioralnych w wychowaniu dzieci i młodzieży oraz wskazano jak motywować rodzinę do podjęcia terapii w obliczu problemów wychowawczych.

Pomocą psychologiczno-pedagogiczną zostali objęci także rodzice, dla których przeprowadzono prelekcje, warsztaty i inne formy pomocy, mające na celu motywowanie dziecka w jego procesie edukacyjnym, wspomaganie w trudnościach w nauce, rozwijanie jego uzdolnień i umiejętności, utrwalanie dobrych relacji z dzieckiem, a w szczególności wpieranie nastolatka w potrzebach i problemach w okresie dojrzewania, wzmacnianie dobrej i konstruktywnej relacji ze swoim dzieckiem oraz przygotowanie rodzica na wprowadzenie dziecka w dorosłość. Ponadto zajęcia obejmowały

wskazówki jak pomóc dziecku w trudnej sytuacji rodzinnej związanej z rozwodem, śmiercią czy konfliktami oraz utrwalić w procesie wychowawczym konsekwencje rodzica.

Łącznie 669 rodziców, nauczycieli i wychowawców brało udział w proponowanych treningach, warsztatach, szkoleniach, wykładach i terapiach rodzin, w tym w:

- treningach, warsztatach i szkoleniach dla nauczycieli i wychowawców – 106 osób;
- konferencjach i szkoleniach rad pedagogicznych – 69 osób;
- wykładach i prelekcjach – 289 osób;
- terapiach rodzin – 205 rodzin.

Kadra pedagogiczna w bytomskich szkołach publicznych i placówkach oświatowych

W bytomskich szkołach publicznych i placówkach oświatowych w 2017 r. zatrudnionych było 2 668 nauczycieli. Szczegółowa charakterystyka w tabeli 25.

Tabela 25. Placówki oświatowe – liczba zatrudnionych nauczycieli

Placówki oświatowe	liczba
Przedszkola Miejskie	496
Szkoły podstawowe i gimnazja	1193
Licea ogólnokształcące nie wchodzące w skład zespołów szkół ogólnokształcących	95
Zespoły szkół ogólnokształcących (szkoły podstawowe, gimnazja, licea ogólnokształcące)	137
Szkoły ponadgimnazjalne zawodowe	409
Zespoły szkół specjalnych (szkoły podstawowe specjalne, gimnazja specjalne, zawodowe specjalne)	210
Placówki wychowania pozaszkolnego (MDK, SOW)	88
Poradnie psychologiczno-pedagogicznych	40
R a z e m:	2668

źródło: Urząd Miejski w Bytomiu

W roku 2017r. w strukturze zatrudnienia było 1915 nauczycieli dyplomowanych i 528 mianowanych.

Zajęcia pozalekcyjne w bytomskich szkołach publicznych

W roku 2017 zajęcia pozalekcyjne prowadzone były w 908 kołach, w których uczestniczyło ok. 10 186 uczniów. Szczegółowy podział zajęć przedstawia poniższa tabela:

Tabela 26. Zestawienie i podział zajęć pozalekcyjnych w bytomskich szkołach publicznych

Lp.	Rodzaj zajęć	Szkoły Podstawowe			Gimnazja i klasy dotychczasowych Gimnazjów			Szkoły Ponadgimnazjalne		
		Liczba uczniów	Liczba kół	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów	Liczba kół	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów	Liczba kół	Liczba nauczycieli
1.	Ogółem, w tym:	7 174	596	596	1 411	135	135	1 601	177	177
2.	koło informatyczne	311	21	21	105	9	9	73	9	9
3.	koło techniczne	165	13	13	46	6	6	54	11	11
4.	koło przedmiotowe	2 182	200	200	617	65	65	788	81	81
5.	koło artystyczne	1 550	113	113	222	22	22	191	23	23

Lp.	Rodzaj zajęć	Szkoły Podstawowe			Gimnazja i klasy dotychczasowych Gimnazjów			Szkoły Ponadgimnazjalne		
		Liczba uczniów	Liczba kół	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów	Liczba kół	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów	Liczba kół	Liczba nauczycieli
6.	koło sportowe	1 396	88	88	276	22	22	291	25	25
7.	koło turystyczno - krajoznawcze	71	7	7	9	1	1	43	7	7
8.	inne zajęcia pozalekcyjne	1 499	154	154	136	10	10	161	21	21

źródło: Dane wg SIO na dn.30.09.2017 r. – rok szkolny 2017/2018

Realizacja przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych

Przedmiot podstawy przedsiębiorczości jest realizowany w ramach kształcenia zawodowego i ogólnego przez szkoły ponadgimnazjalne. Wśród działań realizowanych w roku 2017 należy wymienić:

- W Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących udział w:
  - Szkolnej Internetowej Grze Giełdowej – „Rynek kapitałowy”,
  - Ogólnopolskim projekcie organizowanym przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości „Dzień przedsiębiorczości”,
  - Ogólnopolskim projekcie organizowanym przez ZUS pt. „Lekcje z ZUS”,
  - Młodzieżowym Forum Przedsiębiorczości (GWSP, NBP, Fundacja Edukacji Przedsiębiorczości),
  - Ogólnopolskim konkursie organizowanym przez NBP „Laptop na bank”,
  - Olimpiadzie wiedzy o ZUS,
  - Olimpiadzie przedsiębiorczości,
  - udział nauczycieli w szkoleniach i warsztatach o tematyce ekonomicznej.
- W Zespole Szkół Gastronomiczno - Hotelarskich:
  - zorganizowano w szkole, w ramach Tygodnia Przedsiębiorczości, XII Olimpiadę Wiedzy o Przedsiębiorczości,
  - zorganizowano w szkole Olimpiadę Wiedzy o ZUS - etap szkolny (listopad)
  - organizacja Dnia Śląskiego - (5.12.2016),
  - w ramach Tygodnia Przedsiębiorczości udział młodzieży w zajęciach z pracownikami ZUS, na następujące tematy:
    - Prezentacja rzeczniczki ZUS "Co warto wiedzieć o ubezpieczeniach społecznych",
    - Wykład - rozmowa z Miejskim Rzecznikiem Konsumentów z Bytomia Ewą Stachowicz-Radosz "Jak kupować?". Reklamacje w gastronomii i hotelarstwie,
    - Wykład GWSP z Chorzowa "Zasady żywienia wg tradycyjnej medycyny chińskiej" Dr Mirosław Mazur,
    - Ciekawa lekcja z WSZOP Katowice: "Rozmowa kwalifikacyjna bez tajemnic" mgr Ewa Walewska
    - Turniej Opel – PUCHAR PRODUKTYWNOŚCI 2016/2017 w Gliwicach - I miejsce w województwie – V. 2017 r.
- W Zespole Szkół Administracyjno-Ekonomicznych i Ogólnokształcących:
  - Organizacja szkolnego konkursu „Ekologiczna przedsiębiorczość – drugie życie butelki PET”,
  - Udział w międzyszkolnej grze z przedsiębiorczości „Chłopska szkoła biznesu”,
  - udział w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Przedsiębiorczości „Przywództwo w biznesie”,
  - udział w Projekcie Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości „Moje Finanse”.
- W Technikum nr 4 w zakresie przedsiębiorczości udział w:
  - Olimpiadzie Wiedzy o ZUS,
  - Olimpiadzie Statystycznej,
  - Ogólnopolskim konkursie NBP „Laptop na bank”,
  - Szkolna Internetowa Gra Giełdowa,
  - Dniu Przedsiębiorczości.
- W Zespole Szkół Usługowo - Rzemieślniczych udział w:
  - warsztatach w ramach Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości,

- Bądź przedsiębiorczy – zostań przedsiębiorcą”.
- W Zespole Szkół Mechaniczno-Elektronicznych:
  - Zadania orientujące zawodowo:
    - zbieranie informacji o rynku pracy,
    - spotkania z pracodawcami, zwiedzanie okolicznych zakładów pracy związanych z kierunkami kształcenia,
    - spotkania z absolwentami szkoły będącymi pracownikami naukowymi Politechniki Śląskiej oraz prowadzącymi działalność gospodarczą,
    - analiza ogłoszeń dotyczących zatrudnienia,
    - czytanie ofert pracy,
    - zaznajomienie z działalnością różnych zakładów i ich potrzebami kadrowymi,
  - Zajęcia przygotowujące do podjęcia przyszłej pracy:
    - samoocena predyspozycji zawodowych,
    - wyrabianie umiejętności przygotowania dokumentów towarzyszących procesowi poszukiwania pracy (list motywacyjny, curriculum vitae),
    - przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej,
  - Zorganizowanie Dnia Przedsiębiorczości pod patronatem prezydenta RP – udział uczniów w jednodniowych praktykach zawodowych w wybranych zakładach pracy.
- W Zasadniczej Szkole Zawodowej nr 8 Specjalna udział w:
  - realizacji programu „Młody człowiek na rynku pracy”,
  - programie preorientacji zawodowej „Przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy”.
- W I Liceum Ogólnokształcącym udział w:
  - Dniu przedsiębiorczości – udział wzięło 150 uczniów,
- IV Liceum Ogólnokształcącym w zakresie przedsiębiorczości działania podejmowane:
  - Zorganizowanie Dnia Przedsiębiorczości.

Inne przedsięwzięcia i inicjatywy z dziedziny oświaty realizowane w 2017 roku

Bytomskie szkoły i placówki wychowania pozaszkolnego prowadziły współpracę z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, w tym m.in. z:

- firmami: TAURON Dystrybucja S.A., TVS Sp. z o.o., Siemens Sp. z o.o.;
- IOGT Polska – organizacja pozarządowa;
- Poczta Polską S.A.;
- Stowarzyszeniem Technicznych Szkół Lotniczych;
- Górnośląskim Towarzystwem Lotniczym, Linetech;
- Aresztem Śledczym w Bytomiu – realizacja programu profilaktycznego „To be free”;
- Wojskową Komendą Uzupełnień w Gliwicach – realizacja innowacji pedagogicznej „Klasa mundurowa w technikum”; Wojskową Komendą Uzupełnień w Chorzowie – współpraca przy realizacji projektu „Poligon z Bankową” (WKU Chorzów, WSB Chorzów);
- Miejską Biblioteką Publiczną w Bytomiu;
- Powiatowym Urzędem Pracy w Bytomiu;
- szkołami wyższymi: Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „APEIRON” w Krakowie, Politechnika Śląska, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna w Krakowie, Wydział Tańca w Bytomiu, Wyższa Szkoła Technologii Informatycznych w Katowicach, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet Śląski w Katowicach;
- Stowarzyszeniem Elektryków Polskich Oddział Gliwicki;
- Towarzystwem Miłośników Lwowa – udział młodzieży w akcji „Podaruj Znicz na Kresy”, „Zaświeć Gwiazdkę dla Rodaków na Wschodzie”, w kwestach na bytomskich cmentarzach;
- Centralną Komisją Egzaminacyjną – udział w projekcie „Budowa banku zadań”;
- Fundacją Euro Week;
- Fundacją Ekologiczną Arka;
- Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Bytomiu, co zaowocowało realizacją kilku cyklicznych programów profilaktycznych: *ARS, czyli jak dbać o miłość; Podstępne WZW; Znamie! Znam je?; Wybierz życie – pierwszy krok;*

- Hufcem Pracy i Domem Nadziei w Bytomiu-Rozbark, Centrum Interwencji Kryzysowej i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną;
- Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym „Metis” w Katowicach w ramach „Śląskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie”;
- ratownikami medycznymi z Grupy Ratownictwa Polskiego Czerwonego Krzyża (oddział Czechowice-Dziedzice);
- Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Bytomiu;
- Państwową Strażą Pożarną w Bytomiu – współorganizacja w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 i PSP w Bytomiu XV Mistrzostw Śląska PSP i OSP w pływaniu;
- Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Bytomiu;
- BeCeKiem, Teatrem Korez i Teatrem Rozbark;
- Stowarzyszeniem Przyjaciół Szkoły im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu „SIKORAK” – nawiązanie współpracy z Fundacją Śląskie Obrazy, która zaowocowała utworzeniem na terenie IV Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego galerii stałej obrazów śląskich artystów, zainicjowanie oraz realizacja projektu Śląskie Obrazy w Sikoraku;
- Fundacją Rozwoju Świętochłowic – realizacja projektu „Akademia Lidera” oraz „Akademia Wolontariusza”;
- Dziennym Domem Opieki nr 2 w Bytomiu (występy dla pensjonariuszy);
- Recklinghausen, miastem partnerskim Bytomia;
- Procter&Gamble – realizacja programu edukacyjnego „Między nami kobietkami”.

Bytomskie szkoły i placówki wychowania pozaszkolnego organizowały różne konkursy, konferencje, gale oraz imprezy w tym m.in.:

- Zespół Szkół Usługowo-Rzemieślniczych – Gala Umiejętności Zawodowych w Bytomskim Centrum Kultury w Bytomiu, darmowe strzyżenie dla mieszkańców dzielnicy Łagiewniki;
- Szkoła Podstawowa nr 36 – V Wojewódzki Festiwal Piosenki Literackiej „Z DALA OD ZGIEŁKU”;
- Technikum nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie – II Ogólnopolska Konferencja dla Bibliotekarzy, VI Konkurs Wiedzy Lotniczej „Latająca Miotła Baby Jagi”;
- Szkoła Podstawowa nr 43 – organizacja pierwszego biegu charytatywnego „Pęd do wiedzy”, współorganizacja „Dożynek 2017”, Konkurs Historii Miasta Bytomia;
- Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego – XIX Targi Edukacyjne, III Rodzinny Piknik Sportowy, V Memoriał Kamili Skolimowskiej, Wojewódzki Konkurs Języka Niemieckiego *Deutsch ist für mich*, Konkurs matematyczny Komnata Tajemnic, obchody Europejskiego Dnia Języków Obcych, Makulatura na misje – zbiórka makulatury;
- Szkoła Podstawowa nr 44 im. UNICEF – Koncert charytatywny w BCK *Matczyne ręce*, sesja naukowa w sali sesyjnej Urzędu Miejskiego *„Bohaterowie-Żołnierze Wyklęci”*, imprezy środowiskowej *Dzieci dziękują*, przedstawienie Jasełek w Domu Opieki „Senior-Vigor” oraz Dziennym Domu Samopomocy „Integracja”, miejski konkurs matematyczny - „1 z 10”, miejski konkurs poetycko – recytatorskiego *Gwiazdka w poezji*, miejski konkurs *SP4&Sp44 Komputerowe maniery* (współpraca z SP4), *Gwiazdka w poezji*, miejski konkurs *Ekologiczne Boże Narodzenie* (współpraca z SP 21), konkurs czytelniczy *Książkę można nie tylko przeczytać*;
- I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Smolenia – XIX Międzyszkolny Konkurs Ortograficzny, Sprzątanie Świata, XIX Ogólnopolski Konkurs Poetycki Młodych „Nadchodzące Pokolenie”, Przegląd Twórczości Artystycznej „TYTA”, turniej tańca dla gimnazjalistów „Bytomskie rytmy”, warsztaty dla ojców „Tato – odkrywca talentów”, Międzyszkolny Konkurs Ortograficzny, Konkurs „Smoleń – Moje Liceum”, Tydzień Twórczości Artystycznej „TYTA”;
- Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich – Warsztaty Kulinarne dla młodzieży tureckiej, VII Międzynarodowe Warsztaty Gastronomiczno-Hotelarskie, w ramach których przygotowano pokazy Mistrzów - szefów kuchni renomowanych restauracji w kraju i zagranicą, przygotowano pokaz kuchni polowej, zorganizowano warsztaty barmańskie, konkurs nakrywania stołów „Europa na stole”, konkurs smoothie;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 – rejs na STS „Generale Zaruskim”, współpraca z Miejskim Szkolnym Związkiem Sportowym – organizacja: Mistrzostwa Bytomia Szkół Ponadgimnazjalnych w Koszykówce Chłopców, Mistrzostwa Bytomia Szkół Gimnazjalnych w Pływaniu Juniorów i Juniorek, Mistrzostwa Bytomia Szkół Ponadgimnazjalnych w Pływaniu Juniorów i Juniorek;

- IV Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego – organizacja imprez dla przedszkolaków: z zabawy andrzejkowej, zabawy mikołajkowej, imprezy z okazji Dnia Dziecka oraz Dnia Rodzica, pomoc w organizacji pracy uczniów będących wolontariuszami Wspólnoty Burego Misia, zbiórka żywności na obóz oraz akcja „Ciastko dla Burego Misia”, przeprowadzenie akcji charytatywnych i zbiórek zabawek, przyborów szkolnych oraz odzieży na rzecz wychowanków Specjalnego Ośrodka Wychowawczego nr 2 i Zespołu Szkół Specjalnych nr 6, zbiórka słodczy dla podopiecznych Domu Pomocy Społecznej św. Antoniego w Piekarach Śląskich, organizacja Międzyszkolnego Konkursu Prozy, Poezji i Pieśni Patriotycznej;
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Poli Maciejowskiej – organizacja IV Miejskiego Konkursu Multimedialnego „Ruszamy w świat”, XIII Międzyszkolnych Zawodów Sportowych dla uczniów klas III bytomskich szkół podstawowych;
- Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących – organizacja miejskich obchodów GIS DAY, kolejnej edycji Miejskiego Konkursu Wiedzy o Krajach Unii Europejskiej „EUROTOUR” pod patronatem Prezydenta Miasta Bytomia;
- organizacja konkursów międzyszkolnych przez Szkołę Podstawową Specjalną nr 40 we współpracy ze Stowarzyszeniem POMOST: Międzyszkolny turniej tenisa stołowego, XVIII edycja Eskulapiady, Mistrzostwa Śląska szkół specjalnych w piłce nożnej, VIII Wojewódzki Konkurs Kolęd i Pastoralek „W grudniowe dni kolęda brzmi”;
- Młodzieżowy Dom Kultury nr 1: Klub Klopsztanga 2017, Bytom Keyboardton 2017, Sileziany 2017, Wiosenne Szantowisko 2017, Koncert Noworoczny;
- zorganizowane przedsięwzięcia przez Centrum Kształcenia Ustawicznego i Bytomski Uniwersytet Trzeciego Wieku: konkurs zawodowca „Przylapani - zapracowani. Zawody moich dzieci”; II edycja sztafety pływackiej „Seniorzy i młodzież - 10 km w wodzie” z udziałem zespołów 4 UTW - 64 pływaków-seniorów (współorganizator - OSiR w Bytomiu); czwarta edycja konkursu ortograficznego „Trzy Pokolenia” z udziałem uczniów i słuchaczy 15 bytomskich szkół i placówek oświatowych, impreza pod patronatem Prezydenta Bytomia – Damiana Bartyli i prof. dr hab. Ewy Jaskółowej – Kierownika Katedry Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; III Otwarte Mistrzostwa Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Strzelaniu Sportowym z udziałem reprezentacji UTW; „Kilka słów po chińsku. Język czy pismo chińskie?” - warsztaty i wykład Barbary Michałek – Kierownika Wydziału Informacji, Promocji i Współpracy ze Środowiskiem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach w ramach X Bytomskiego Festiwalu Nauki i Sztuki; II Bytomski Przegląd Twórczości Artystycznej Słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku z udziałem 15 UTW - 405 artystów-seniorów. (współorganizator - Bytomski Teatr tańca i Ruchu ROZBARK) - impreza pod patronatem Prezydenta Bytomia – Damiana Bartyli; ogólnopolski konkurs fotograficzny „Bytom - reporterskim okiem” impreza pod patronatem Prezydenta Bytomia – Damiana Bartyli; IX Turniej UTW w Szachach i Brydżu Sportowym o Puchar Dyrektora CKU z udziałem 9 UTW.

Bytomskie szkoły i placówki wychowania pozaszkolnego realizowały wiele projektów edukacyjnych, profilaktycznych, ogólnopolskich, unijnych oraz brały udział w akcjach charytatywnych, w tym m.in.:

- „Praktyki zawodowe w Irlandii szansą na lepszy start w dorosłość”;
- „Europejskie mobilności uczniów i nauczycieli gwarancją rozwoju osobistego i zawodowego”;
- K2 – Kariera i Kompetencje;
- „Zainwestuj w swoją przyszłość”;
- „Zawodowa Akademia Rynku Pracy”;
- „Bezpiecznie Tu i Teraz” – projekt ogólnopolski;
- *Superkoderzy ścieżka „Majsterkowicze”* – projekt ogólnopolski;
- „Twoje dane – Twoja Sprawa” – projekt ogólnopolski;
- „Szkoła Globalna” – projekt ogólnopolski;
- Realizacja Programu Grantowego mPotęga;
- międzynarodowa wymiana młodzieży w ramach projektu ERASMUS +;
- „Owoce w szkole” – akcja ogólnopolska;
- „Mleko w szkole” – program ogólnopolski;
- *Cała Polska Czyta Dzieciom*;
- *Zaczytani* – kontynuacja zbiórki książeczek i gier dla małych pacjentów Oddziału Pediatrycznego Szpitala Miejskiego przy ul. Batorego;
- *SCRABBLE w szkole* – program ogólnopolski;

- UNICEF: Wszystkie Kolory Świata – IV edycja, pomoc dla dzieci w Angoli;
- „Lepsza szkoła” – projekt ogólnopolski;
- „Trzymaj Formę” – inicjatywa propagująca zdrowy styl życia;
- „Znajdź właściwe rozwiązanie” – program profilaktyczny przeciwdziałający paleniu tytoniu oraz rozpoznawaniu i umiejętności przeciwdziałania naciskowi grupy, monitorowany przez PSSE w Bytomiu;
- „Smak Życia – debata o dopalaczach” – program profilaktyczny, przygotowany z inicjatywy Ministerstwa Zdrowia oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, jego organizatorem jest Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, monitorowany przez PSSE w Bytomiu;
- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet 3 – Projekt MEN *Rozwijanie zainteresowań uczniów przez promowanie i wspieranie rozwoju czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, w tym zakup nowości wydawniczych*;
- Lekki tornister – projekt ogólnopolski;
- Akademia bezpiecznego Puchatka – program ogólnopolski;
- program edukacji ekologicznej *Z przyrodą za pan brat* – Projekt „Zielona Pracownia”;
- *Bezpieczeństwo dzieci online* – projekt Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, realizowany przez Stowarzyszenie Twórczych Umysłów z Czeladzi;
- *Bezpieczni w sieci* – warsztaty z zakresu cyberbezpieczeństwa w ramach Akademii Bezpiecznego Internetu;
- „Dla pacjenta edukacja – Poznaj swoje prawa” – projekt ogólnopolski;
- ogólnopolski happening „Nie dla smogu”;
- Poprzez sport zyskuję MOC!
- „Międzynarodowy Dzień Tabliczki Mnożenia” – akcja ogólnopolska;
- „Szlachetna paczka” – akcja ogólnopolska;
- „Edward”, czyli „Europejski Dzień Bez Ofiar Śmiertelnych na Drogach”;
- „Lekcje z ZUS” – projekt ogólnopolski przygotowany przez ZUS;
- „Aleja Krzemowa” – prezentacje i warsztaty dla młodzieży dotyczące wykorzystywania nowych technologii w młodych firmach;
- „MOJE MIASTO BEZ ELEKTROŚMIECI” – program ogólnopolski (organizator: ElektroEko, patronat honorowy: Minister Edukacji Narodowej, Ministerstwo Środowiska, Związek Miast Polskich);
- VII edycja programu ŻYJ SMACZNIE I ZDROWO (organizator Winiary, Patronat honorowy: Minister Edukacji Narodowej, Rzecznik Praw Dziecka, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Instytut Żywności i Żywnienia);
- „Ratujemy i uczymy ratować”;
- „Zdrowo jem, więcej wiem”;
- „Mamy kota na punkcie mleka”;
- „Owoce i warzywa w szkole”;
- „Szkoła promująca zdrowie”;
- „Stop – 18”;
- „Bezpieczne wędrówki od grosika do złotówki”;
- „PoczytajMY”;
- „Cybernauci”;
- „Insta.Ling dla szkół”;
- „Plecak pełen uśmiechu”;
- Stowarzyszenie AIESEC International – międzynarodowy program wolontaryjny.

Publiczne placówki wychowania pozaszkolnego

W 2017 r. kontynuowały działalność dwie bytomskie publiczne placówki wychowania pozaszkolnego, tj.:

- Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 przy ul. Powstańców Warszawskich 12,
- Młodzieżowy Dom Kultury nr 2 przy ul. Ks. Popiełuszki 9.

Celem ich działań jest prowadzenie zajęć wspierających rozwój dzieci i młodzieży, kształtowanie i udoskonalanie umiejętności spędzania wolnego czasu, pogłębianie wiedzy oraz rozwijanie

zainteresowań twórczych, m.in. plastycznych, muzycznych, aktorskich, wokalnych, literackich, tanecznych, sportowych i naukowych.

W 2017 r. budynek Młodzieżowego Domu Kultury nr 2 został poddany rektyfikacji, który z uwagi na powstałe szkody górnicze polegał na kompleksowym jego remoncie związanym z przywróceniem obiektu do pionu. Na czas remontu dyrekcja zadbała o zachowanie ciągłości w realizacji zadań placówki, dzięki temu młodzież i dzieci mogły uczestniczyć w zajęciach pozaszkolnych bez koniecznej przerwy. Z uwagi na ww. przedsięwzięcie placówka nie miała możliwości organizacyjnych do przygotowania większości imprez stałych i okresowych.

Tabela 27. Działalność bytomskich placówek wychowania pozaszkolnego w roku 2017

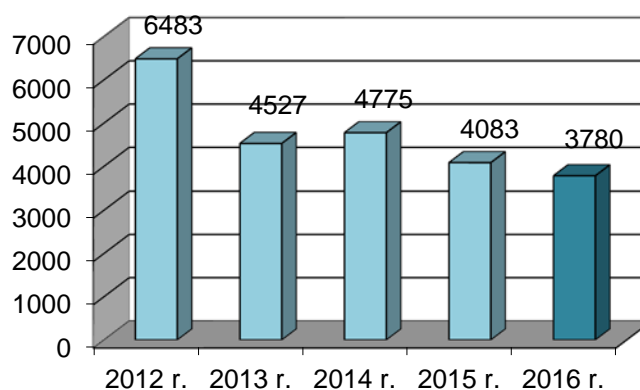
MDK	Liczba działań	Liczba pracowni	Liczba kół i zespołów	Liczba uczestników zajęć stałych	Tygodniowa liczba godzin zajęć dydaktyczno-wychowawczych	Liczba imprez	Liczba uczestników imprez
Ogółem:	7	26	207	4 380	914	164	14 540
MDK nr 1	4	18	122	2 858	531	113	12 975
MDK nr 2	3	8	85	1 522	383	51	1 565

źródło: dane Wydziału Edukacji UM

Zajęcia odbywały się również poza siedzibami Miejskich Domów Kultury, w następujących punktach zamiejscowych:

- Zajęcia prowadzone przez MDK nr 1 w:
  - Klubie „Relaks” Bytomskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Zabrzeńskiej 78;
  - Szkole Podstawowej nr 45 przy ul. Zakątek 20;
  - Szkole Podstawowej nr 37 przy ul. Narutowicza 9;
  - Szkole Podstawowej nr 38 przy ul. Korczaka 1;
  - Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych przy Pl. Sobieskiego 1;
  - Ośrodku Wodnym – Przeczyce.
- Zajęcia prowadzone przez MDK nr 2 w:
  - Klubie „Muza” Spółdzielni Mieszkaniowej „Miechowice” przy ul. Felińskiego 19;
  - Szkole Podstawowej nr 33 przy ul. Matki Ewy 9;
  - Szkole Podstawowej nr 54 przy ul. Reptowska 86;
  - Gimnazjum nr 8 przy ul. Worpie 14 -16 → do czerwca 2017 r.;
  - Przedszkolu Miejskim nr 36 przy ul. Ks. Popiełuszki 11;
  - Szkole Podstawowej nr 21 przy ul. Raclawicka 17, a ul. Worpie 14 –16 → od września 2017 r.;
  - Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5 im. J.F. Kennedy’go przy ul. Nickla 19;
  - Bytomskim Ośrodku Edukacji / Centrum Kształcenia Praktycznego w Śródmieściu przy ul. Miarki 2;
  - Niepublicznym Katolickim Przedszkolu „Ochronka” przy ul. Ks. Popiełuszki 6;
  - Zespole Policealnych Szkół Medyczno – Społecznych w Centrum przy ul. Wrocławskiej 120 → do czerwca 2017 r.

Wykres 14. Liczba uczestników zajęć stałych prowadzonych przez bytomskie placówki wychowania pozaszkolnego w latach 2012 - 2017

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM

Najważniejsze osiągnięcia krajowe i międzynarodowe uczniów bytomskich szkół publicznych i placówek oświatowych

W roku 2017 uczniowie bytomskich szkół i placówek oświatowych uczestniczyli w licznych konkursach, turniejach i zawodach na szczeblu miejskim, wojewódzkim, krajowym i międzynarodowym. Do szczególnych osiągnięć uczniów należy zaliczyć:

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Władysława Broniewskiego

- Ogólnopolski konkurs przedmiotowy „Synapsik” MEN dla klas – 3 finalistów;
- Ogólnopolski konkurs „Alfik matematyczny” – 9 miejsce;
- Konkurs poetycki dla szkół podstawowych i gimnazjalnych pod patronatem marszałka województwa śląskiego i śląskiego kuratora oświaty – laureatka;
- Konkurs piosenki żeglarskiej „Wiosenne Szantowisko” – III miejsce;
- Indywidualne Mistrzostwa Śląska Szkół Podstawowych w Lekkoatletyce – bieg na 600m – III miejsce;
- Indywidualne Mistrzostwa Śląska Szkół Podstawowych w Lekkoatletyce – pchnięcie kulą – IV miejsce;
- Wojewódzki konkurs plastyczny „Ozdoba choinkowa” – I miejsce.
- Klasy gimnazjalne:
- Międzynarodowy Konkurs Programistyczny Baltie 2017 – etap wojewódzki – XII miejsce, XV miejsce, XVI miejsce, XIX miejsce;
- Międzynarodowy Konkurs Kangur Matematyczny 2017 – wyróżnienie.

Szkoła Podstawowa nr 5 im. Poli Maciejowskiej

- Międzynarodowy Konkurs Kangur Matematyczny – 2 wyróżnienia w kategorii Żaczek, 1 wyróżnienie w kategorii Maluch, 2 wyróżnienia w kategorii Benjamin;
- XI edycja Międzynarodowego Konkursu Informatycznego „Bóbr” – II miejsce w Polsce, III miejsce w Polsce, 2 wyróżnienia;
- X edycja Ogólnopolskiego Konkursu Nauk Przyrodniczych „Świetlik” – kl. I-III Nagroda i 13 wyróżnień, kl. IV-VI 3 wyróżnienia;
- Etap okręgowy konkursu organizowanego przez Parlamentarny Zespół ds. Dzieci „Obrazki z Sienkiewicza” – 2 nagrody.

Szkoła Podstawowa nr 6 im. Księdza Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego

- 5 miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Pingwin z matematyki;
- 3 miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Panda z matematyki;
- wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Pingwin;
- wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Panda;
- 2 wyróżnienia w Międzynarodowym Konkursie Kangur Matematyczny;
- Ogólnopolski Konkurs Polonistyczny "Z poprawną Polszczyzną na co dzień" udział w II etapie;
- Ogólnopolski Konkurs Wiedzy "Jasnogórska Królowa Polski", udział w II etapie.

Szkoła Podstawowa nr 9 im. Adama Mickiewicza

- Międzynarodowy Konkurs Kangur matematyczny 2017 – wyróżnienie;
- IV Międzynarodowy Konkurs Plastyczno- Scenograficzny Żywy obraz - III miejsce w kategorii film;
- Konkurs plastyczny Czy wrzesień to jesień? – wyróżnienie;
- Konkurs na najpiękniejsze jajko wielkanocne – wyróżnienie;
- Konkurs plastyczny Kotylion biało-czerwony – wyróżnienie;
- Konkurs plastyczny na plakat do spektaklu Cudowna lampa Aladyna – wyróżnienie.

Szkoła Podstawowa nr 21 im. Józefa Lompy

- Ogólnopolski Konkurs matematyczny „Multitest” – 38 i 39 miejsce;
- Wojewódzki Konkurs Matematyczno Plastyczny Origami „Mozaika” – III miejsce oraz wyróżnienie;
- XIV Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Drzewko choinkowe” – III miejsce;
- Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Ozdoby choinkowe” – I i II miejsce;
- IV Wojewódzki Turniej Mini Koszykówki Dziewcząt – IV miejsce;
- Wojewódzki Turniej Koszykówki – Zabrze 2017 – III miejsce;
- Wojewódzka Liga Rugby Tag –Zabrze 2017 – IV miejsce.

Szkoła Podstawowa nr 23

- Alfik Matematyczny 2017 - 123 miejsce w województwie oraz dyplom organizatorów;
- „Ogólnopolskie Dyktando (nie tylko) dla mistrzów” organizowane przez Instytut Rozwoju Oświaty w Warszawie w dniu 15.12.2017 roku – 7 miejsce, wyróżnienie i dyplom organizatora oraz 11 miejsce, wyróżnienie i dyplom organizatora;
- Wojewódzki Konkurs Poetycki "Antologia Poezji Dziecięcej" pod patronatem Marszałka Województwa Śląskiego, Śląskiego Kuratora Oświaty, Prezydenta Miasta Zabrze oraz Regionalnego Ośrodka Kultury w Katowicach - laureatka konkursu;
- Ogólnopolski Konkurs Polonistyczny organizowany przez Komisję Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej we współpracy z Fundacją im. Św. Cyryla i Metodego – Inicjatywa Tato pt. „List do Taty” – w kategorii klas VI wyróżnienie.

Szkoła Podstawowa nr 32 im. Generała Jerzego Ziętka

- Lauretka ogólnopolskiego konkursu plastycznego w ramach Edukacji Globalnej – „Jak wyobrażam sobie kraje rozwijające się po roku 2030”;
- XIII miejsce w kraju – ogólnopolski konkurs historyczny „Panda historyczna”;
- I miejsce w kraju „Alfik Humanistyczny 2017”;
- Laureat ogólnopolskiego konkursu humanistycznego „Omnibus 2017” oraz bardzo dobre wyniki w kraju dyplomy II stopnia.

Szkoła Podstawowa nr 33

- Mistrzostwa Polski Młodzików w Judo – 2 srebrne medale, 1 brązowy medal;
- Warsaw Open – jeden z największych turniejów Judo w Europie w kat. Młodzika – złoty medal;
- Budapest Cup – największy w Europie turniej Judo w kat. Dzieci – dwa brązowe medale.

Szkoła Podstawowa nr 36

- I miejsce w Turnieju Czterech Narodów w Hokeju na lodzie U18;
- III miejsce w Mistrzostwach Polski Młodzików w Hokeju na lodzie;
- I miejsce w Igrzyskach Młodzieży Szkolnej Województwa Śląskiego w Unihokeju Chłopców;
- I miejsce w Igrzyskach Młodzieży Szkolnej Województwa Śląskiego w biegach łyżwiarskich chłopców;
- I miejsce w Igrzyskach Młodzieży Szkolnej Województwa Śląskiego w biegach łyżwiarskich dziewcząt;
- II miejsce w Igrzyskach Młodzieży Szkolnej Województwa Śląskiego w Unihokeju dziewcząt.

Szkoła Podstawowa nr 37

- Wojewódzki Konkurs Poetycki *Antologia poezji dziecięcej* – laureatka;
- Wojewódzki Konkurs Plastyczny *Krajobraz z flagą w tle* – II miejsce;
- Przedmiotowy Konkurs z Języka Polskiego dla uczniów gimnazjów – laureatka.

Szkoła Podstawowa nr 38 im. Jana III Sobieskiego

- Konkurs Plastyczny – 2 uczniów I miejsce, jeden uczeń II miejsce;
- Konkurs matematyczny – IV miejsce i wyróżnienie;
- Otwarte Mistrzostwa Polski Karate Tsunami: 3 – I miejsca, 2 – II miejsca oraz 1 – III miejsce;
- Mistrzostwa Polski w pływaniu – pierwsza 10-tka;
- Kolarstwo Górskie – III i IV miejsce.

Szkoła Podstawowa nr 43

- Matematyczny Kangur – 3 wyróżnienia;
- „Rywalizacja na multimedia” w konkursie „Bezpiecznie Tu i Tam” – I miejsce;
- Pionier – język polski – wyróżnienie.

Szkoła Podstawowa nr 44 im. UNICEF

- Tytuł laureata za zajęcie 5 miejsca w Ogólnopolskim Konkursie Przedmiotowym PINGWIN 2017 z języka angielskiego na poziomie klasy 7;
- wyróżnienie za zajęcie 9 miejsca w Ogólnopolskim Konkursie Przedmiotowym PINGWIN 2017 z języka angielskiego na poziomie klasy 7;
- wyróżnienie za zajęcie 9 miejsca w Ogólnopolskim Konkursie Przedmiotowym PINGWIN 2017 z języka angielskiego na poziomie klasy 6.

Szkoła Podstawowa nr 45

- Międzynarodowy Konkurs Kangur Matematyczny /Towarzystwo Upowszechniania Wiedzy i Nauk Matematycznych – 1 bardzo dobry wynik oraz 7 wyróżnień;
- Ogólnopolski Konkurs „Orzeł Matematyczny/Delta” – wyróżnienie;
- Ogólnopolski Konkurs Nauk Przyrodniczych „Światlik” /Akademia Młodych Odkrywców – 1 nagroda, 13 wyróżnień;
- Ogólnopolski Festiwal Pieśni Maryjnej Sancta Maria, SP 47 w Częstochowie – laureat;
- Ogólnopolskie Dyktando Szkolne, Centrum Edukacji Szkolnej w Warszawie – 9 wyróżnień;
- „Erlebnisreise mit Deutsch” – 5 wyróżnień.

Szkoła Podstawowa nr 46 im. Leona Kruczkowskiego

- XI Międzynarodowy Turniej Judo Silesia Cup – III miejsce.

Szkoła Podstawowa Mistrzostwa Sportowego

- Wojewódzki Konkurs przedmiotowy z matematyki – dwóch laureatów i finalistę;
- Wojewódzki Konkurs przedmiotowy z języka rosyjskiego – laureat;
- Mistrzostwo Polski Juniorów 2017 – piłka wodna;
- Stypendium Śląskie inwestujemy w talenty – przyznane dla sześciu uczniów.

Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40

- Międzynarodowy Konkurs Plastyczny "Inne spojrzenie" – wyróżnienie.

Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna

- III miejsce w XII Ogólnopolskim Turnieju Tenisa Stołowego dla dziewcząt z MOW i szkół środowiskowych.

I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Smolenia

- Srebrny Medal na Międzynarodowej Konferencji Młodych Naukowców ICYS 2017 – Stuttgart Niemcy;
- Srebrny Medal na Ogólnopolskiej Konferencji Młodych Naukowców w 2017 r.;
- Mistrz Polski w Surfingu;
- Mistrz Świata w Karate;
- wyróżnienie w VII Ogólnopolskim Konkursie Talentów „Talentia”;
- laureat XXV Ogólnopolskiego Konkursu Chemicznego Politechniki Śląskiej w Gliwicach;
- finalistka XLVI Ogólnopolskiej Olimpiady Biologicznej;
- I miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Geograficznym Geo-Planeta;
- I Miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Geo-Planeta Plus;
- I miejsce w Ogólnopolskim konkursie Wiedzy o Unii Europejskiej;
- II miejsce za „Model Naukowy”;
- wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Ekologicznym „EKO-PLANETA”;
- finalistka Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Informatyczno-Matematycznej „Algorytmion” – edycja 8;
- finalistka Olimpiady Wiedzy i Wartości w Sporcie;
- II m. w Zawodach Strzeleckich „O srebrne muszkiety” Juniorów;
- III m. w Zawodach Strzeleckich „O srebrne muszkiety” Juniorek.

IV Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego

- Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Tęcza” – wyróżnienie;
- Ogólnopolski Konkurs Geograficzny GEOPLANETA – 5 wyróżnień;
- XXXIII Ogólnopolski Sejmik Matematyków – wyróżnienie;
- Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Wakacje” – nagroda;
- FOX - I i III miejsce w powiecie 2 osoby.

Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego

- Mistrzostwa Świata juniorek młodszych na 100 m w Nairobi (lekkoatletyka) – II miejsce;
- Mistrzostwa Świata juniorek młodszych w Chile (judo) – II miejsce;
- Puchar Europy w Berlinie (judo) – I miejsce;
- Mistrzostwa Polski seniorów (judo) – III miejsce;

- Mistrzostwa kobiet w hokeju na lodzie – I miejsce;
- Puchar Europy juniorek młodszych w Gior (judo) – III miejsce.

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2

- II miejsce w XXXV Ogólnopolskich Konfrontacjach Teatrów Młodzieżowych w Łodzi (Teatru Tworzeń Ograniczonych);
- II miejsce w XII Ogólnopolskim Integracyjnym Festiwalu Tańca i Piosenki „Chrzanowska Lokomotywa Artystyczna”;
- IV miejsce w Wojewódzkim Festiwalu Piosenki Frankofońskiej;
- III miejsce w Rejonowych Mistrzostwach Pierwszej Pomocy PCK;
- II miejsce w Ogólnopolskim Konkursie „Zgierskie Spotkania Małych Talentów” (Teatr Tworzeń Ograniczonych);
- II miejsce w Ogólnopolskim Konkursie interpretacji dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza w Słupsku (Teatr Tworzeń Ograniczonych).

Państwowe Szkoły Budownictwa – Zespół Szkół

- Finał ogólnopolski Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Budowlanych – laureat oraz finalista.

Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich

- III Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Turystyce w AWF im. J. Kukuczki w Katowicach – II miejsce zespołowo;
- Turniej OPEL 2016/2017 Puchar Produktowności w Gliwicach – I miejsce;
- Metamorfozy książek – II miejsce;
- IX Wszechstronny Konkurs Konesera Polszczyzny – II miejsce;
- Ozdoby choinkowe – konkurs – I, II miejsce;
- Konkurs Ortograficzny „Trzy pokolenia” – I miejsce, wyróżnienie;
- XXVII Konkurs Ortograficzny, organizowany przez LO im. J. Smolenia – I miejsce;
- Łyżwiarstwo szybkie (25.03.2017) – I, I, II, III miejsce;
- Pływanie 14.11.2017 – I, II miejsce.

Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących

- „ROBOTICTOURNAMENT” (VIII edycja) – konkurs międzynarodowy, uczestnicy konkursu zajęli 1 miejsce w konkurencji Freestyle-roboczołowiek;
- Energia dla młodych – Konkurs Ogólnopolski, uczestnicy zajęli 6 miejsce;
- Ogólnopolski Konkurs Języka Angielskiego FOX 2016 – 6 miejsce w powiecie;
- „Laptop na Bank” – Ogólnopolski Konkurs Ekonomiczny (udział w II etapie);
- Ogólnopolski konkurs „Pokaż język” – do II etapu zakwalifikowało się 5 osób;
- „Geodezja z Pasją” Wojewódzki Konkurs Geodezji – V miejsce;
- „Młody mechatronik” – Wojewódzki Konkurs, uczestnicy zajęli I miejsce;
- „Klasówka powstańcza” – Wojewódzki Konkurs Historyczny (finalista).

Zespół Szkół Administracyjno-Ekonomicznych i Ogólnokształcących

- Olimpiada Wiedzy i Umiejętności z Zakresu Projektowania i Wytwarzania Odzieży – Politechnika Łódzka – V miejsce w Polsce oraz 2 finalistki;
- Olimpiada Policyjna – Wyższa Szkoła Policyjna w Szczytnie – 6 miejsce w Polsce;
- Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Podatkach – II miejsce w województwie, XVII miejsce w kraju oraz VII miejsce w województwie/XVIII miejsce w kraju;
- Ogólnopolski Konkurs „Ubiór znakiem lata” – „Lata 20, lata 30”, Zespół Szkół Gospodarczych w Rzeszowie – trzy wyróżnienia;
- Ogólnopolski Konkurs Młodych Projektantów „Mała Pętka”, Zespół Szkół Odzieżowych w Poznaniu – wyróżnienie;
- V Ogólnopolski Konkurs Kreowania Ubiorów „Geometryczne Eksplozje”, Zespół Szkół Odzieżowych w Warszawie – osiem wyróżnień.

Technikum nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie

- 2 uczniów zostało Laureatami Ogólnopolskiego Konkursu „Tadeusz Kościuszko, niezłomny bojownik w walkach o niepodległość”;
- Wojewódzki Konkurs Wiedzy o Morzu Bałtyckim - II i III miejsce;

- Wyróżnienie w II Wojewódzkim Konkursie na prezentację multimedialną - "Żołnierze Wyklęci. Niezlomni Bohaterowie" zorganizowanym przez Panią Europosel Jadwigę Wiśniewską;
- Uczeń zakwalifikował się do finału Ogólnopolskiego Konkursu Grafiki Komputerowej „Grafkom” w kategorii animacja;
- Drużyna uczniów zdobyła 3 miejsce w VI Konkursie Wiedzy Lotniczej.

Zespół Szkół Usługowo-Rzemieślniczych

- I miejsce w Ogólnopolskim Turnieju na Najlepszego Ucznia w Zawodzie Piekarz (Wrocław, kwiecień 2017 r.), organizator: Dolnośląska Izba Rzemieślnicza;
- IV miejsce w XXV Mistrzostwach Fryzjerstwa Polskiego w kategorii junior w Poznaniu.

Centrum Kształcenia Ustawicznego i Bytomski Uniwersytet Trzeciego Wieku

- Wyróżnienie w kategorii licealnej dla słuchacza IX Liceum dla Dorosłych, w XIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu "Obraz a słowo. Literacki opis dzieła malarskiego", organizowanego przez Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (czerwiec 2017);
- III nagroda w kategorii zespoły wokalne dla chóru "Wrzosa Jesieni" Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku na 10. Juwenaliach III Wieku w Warszawie (czerwiec 2017);
- Złote, srebrne i brązowe medale dla pływaków reprezentujących Bytomski Uniwersytet Trzeciego Wieku na amatorskich mistrzostwach w Bytomiu (18 listopad 2017), w Rudzie Śląskiej (25 listopad 2017) i w Radzionkowie (13 sierpień 2017) oraz w III Świętochłowickiej Uniwersjadzie Seniorów (23 wrzesień 2017) i IX Olimpiadzie Sportowej Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Organizacji Senioralnych "Trzeci Wiek Na Start" w Łazach (27 maj 2017);
- Brązowy medal dla słuchacza Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu z łuku w zorganizowanej IX Olimpiadzie Sportowej Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Organizacji Senioralnych "Trzeci Wiek Na Start" w Łazach (27 maj 2017);
- Srebrny medal dla słuchaczki Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu w III Świętochłowickiej Uniwersjadzie Seniorów z broni pneumatycznej (23 wrzesień 2017);
- Złoty medal dla drużyny Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu z broni pneumatycznej na zawodach sportowych Klubów Seniora i Uniwersytetów III Wieku - SENIORALIA w Piekarach Śląskich (8 maj 2017).

Młodzieżowy Dom Kultury nr 1

- Konkurs plastyczny „Aniołowo” – II miejsce, III miejsce;
- Ogólnopolski konkurs Wokalny Talentiada – II miejsce;
- Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży w sportach halowych (brydż sportowy) – I miejsce;
- Turniej Ogólnopolski w Szpadzie - I miejsce, III miejsce;
- XVII Krajowy Memoriał Szachowy im. Stanisława Szymanowskiego – I miejsce do rankingu 1700, I miejsce w grupie dziewcząt do lat 10;
- Ogólnopolski Młodzieżowy Festiwal Brydża Sportowego o Puchar Podbeskidzia – I miejsce;
- Ogólnopolski Konkurs Polskiej Poezji Religijnej „Pierścień św. Kingi” – III miejsce;
- XV Międzynarodowy Turniej „O Miecz Zerwikaptur Longinusa Podbipięty” – VII miejsce;
- XIII Turniej Międzynarodowy Perła Bałtyku (szachy) – II miejsce do lat 8, III miejsce do lat 10;
- Turniej Mikołajkowo – Święteczny w szachach – I miejsce do lat 10;
- XXXV Międzynarodowy Turniej Szachowy – II miejsce w grupie do lat 12;
- Międzynarodowy Turniej Szermierczy „Turniej Niepodległości” – V miejsce;
- XI Międzynarodowe Biennale Współczesnej Tkaniny Artystycznej SILEZIANY 2017: 2 – I miejsca, 2 – II miejsca, 3 – III miejsca, 9 wyróżnień.

Młodzieżowy Dom Kultury nr 2

- V Częstochowski Festiwal Modelarski – wyróżnienie;
- II Międzynarodowy Przegląd Modeli Bielsko-Biała – 3 wyróżnienia;
- XIV Konkurs Plastikowych Modeli Redukcyjnych Spółdzielnia Katowice – dwa wyróżnienia;
- Zawody o Puchar Prezydenta Miasta Tychy – I miejsce;
- Noworoczny Turniej Ogólnopolski W OYAMA KARATE – I, II miejsce;
- XXIV Dziecięcy Festiwal Piosenki Religijnej w Katowicach – wyróżnienie.

Stypendia i nagrody Prezydenta Miasta Bytomia przyznawane wyróżniającym się uczniom i studentom

W 2017 r. wpłynęły 133 wnioski o przyznanie nagrody dla uczniów i studentów, posiadających wybitne osiągnięcia naukowe, artystyczne i sportowe. Łącznie przyznano 73 nagrody finansowe i rzeczowe o łącznej wartości 55.650,00zł, tj.:

- 18 nagród rzeczowych dla uczniów szkół podstawowych;
- 27 nagród rzeczowych dla uczniów szkół gimnazjów;
- 23 nagrody rzeczowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych;
- 5 nagród rzeczowych dla studentów.

W 2017 r. wpłynęło także 14 wniosków o przyznanie stypendiów „Młode Talenty”. Przyznano 5 stypendiów w wysokości 240zł miesięcznie przez okres 10 miesięcy na łączną kwotę 12.000,00zł

Nagrody i odznaczenia dla nauczycieli

W roku 2017 z okazji *Dnia Edukacji Narodowej* 19 nauczycieli wyróżniono Medalami Komisji Edukacji Narodowej, 10 nauczycieli otrzymało Nagrodę Śląskiego Kuratora Oświaty. Ponadto nauczyciele zostali odznaczeni 1 Złotym Medalem za Długoletnią Służbę, oraz 4 Srebrnymi Medalami za Długoletnią Służbę.

Prezydent Miasta Bytomia wyróżnił swoją nagrodą 70 nauczycieli, którzy zanotowali znaczące rezultaty w kierowaniu i zarządzaniu placówkami oświatowymi oraz posiadali indywidualny dorobek w pracy pedagogicznej.

Edukacja osób dorosłych w publicznych placówkach oświatowych

Placówką ukierunkowaną na edukację osób dorosłych jest Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Wojciecha Korfańskiego. Strukturą organizacyjną Centrum Kształcenia Ustawicznego w roku 2016/2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Typy szkół, liczba oddziałów, słuchaczy oraz absolwentów CKU w roku szkolnym 2016/2017

Lp.	Typ szkoły	Liczba oddziałów		Liczba uczniów		Absolwenci
		Ogółem	Klas I	Ogółem	Klas I	System zaoczny i wieczorowy
1.	Ogółem, w tym:	17	4	217	46	118
2.	IX Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	9	2	132	27	61
3.	Szkoła Policealna nr 7 dla Dorosłych	6	2	58	19	39
4.	Gimnazjum nr 2 dla Dorosłych	2	0	27	0	18

źródło: dane Wydziału Edukacji UM

W ramach CKU w Bytomiu działa Uniwersytet Trzeciego Wieku. W roku szkolnym 2016/2017 z oferty Uniwersytetu korzystało 623 słuchaczy.

W ramach działalności edukacyjnej w roku 2017 zorganizowano i zrealizowano:

- 13 wykładów otwartych z historii powszechnej i historii polski, medycyny, filozofii, historii literatury, finansów seniora, ekonomii i politologii, kulturoznawstwa.
- 5 cykli wykładów tematycznych z historii literatury, historii powszechnej i historii polski, dietytyki, kulturoznawstwa, zdrowego stylu życia
- lektoraty z języków obcych – angielskiego, niemieckiego, francuskiego, rosyjskiego, włoskiego i hiszpańskiego (37 grup - 535 słuchaczy),

- zajęcia warsztatowe z obsługi komputera i korzystania z Internetu (8 kursów – 128 słuchaczy),
- zajęcia warsztatowe: warsztaty kulinarne, warsztaty fotograficzne, Akademia Wina.

W ramach rozwijania i wspierania działalności artystycznej słuchaczy Uniwersytetu w roku 2017 działały:

- chór "Wrzosa Jesieni" - 40 słuchaczy,
- grupa teatralna "TREMA" - 14 słuchaczy,
- Klub Roman-tycznych Serc (5 spotkań poświęconych literaturze, muzyce, filmowi, formom kabaretowym...),
- studio piosenki „60-tka” (rozpoczęło działalność w roku 2017),
- 4 grupy (56 słuchaczy) plastyczne,
- 2 grupy (35 osób) fotograficzne,
- 1 grupa (15 osób) rękodzieła artystycznego,

oraz organizowane były:

- wyjścia słuchaczy na koncerty, spektakle teatralne, projekcje filmów i wystawy w Bytomiu, Katowicach, Krakowie...;
- wystawy prezentujące twórczość artystyczną słuchaczy (malarstwo, fotografia, rękodzieło...) - 5 wystaw.

Dla przywrócenia, poprawy i utrzymania sprawności fizycznej słuchaczy Uniwersytetu w roku 2017 organizowane były:

- gimnastyka ogólna z elementami gimnastyki korekcyjnej - 110 słuchaczy,
- zajęcia z jogi - 105 słuchaczy,
- zajęcia na basenie + aerobik w wodzie – ok. 100 osób,
- strzelanie z broni pneumatycznej - 10 osób,
- Nordic Walking - ok. 40 osób,
- tenis stołowy - 12 osób,
- zajęcia ruchowo-taneczne i ruchowo-teatralne - 40 słuchaczy,
- karate z elementami samoobrony – 15 osób,
- rzucanie strzałkami do celu (dart) – 15 osób.

W roku 2017 zorganizowano dla słuchaczy Uniwersytetu:

- 12 wycieczek w regionie i kraju,
- 4 wycieczki zagraniczne (Czechy - dwie, Chorwacja, Hiszpania),

W roku 2017 słuchacze Uniwersytetu uczestniczyli w kilku projektach realizowanych przez podmioty zewnętrzne. W ramach tych projektów:

- finansowane były zajęcia edukacyjne i usprawniające dla słuchaczy,
- słuchacze uczestniczyli w szkoleniach,
- słuchacze realizowali działania na rzecz społeczności lokalnej.

Wśród tych projektów wymienić można:

- projekt "UTW dla społeczności" Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę” w Warszawie,
- projekt Akademia Lidera (III edycja) Fundacji Rozwoju Świętochłowic,
- projekt „Ja i Ty inaczej My. O kulturze wspieranej dialogiem międzypokoleniowym” Fundacji Wskazówka w Cieszynie,
- projekt LEO – „Lokalnie, Efektywnie, Obywatelsko – wspólnie realizujemy inicjatywy społeczne” Fundacji Rozwoju Świętochłowic,
- projekt „Zdrowo się starzec” Szpitala Specjalistycznego nr 1 przy ul. Żeromskiego w Bytomiu”,
- projekt „Edukacja żywieniowa seniorów” Wydziału Zdrowia Publicznego w Bytomiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach,
- projekt „Bohaterzy+” Fundacji Centrum Rozwoju NoDrama w Katowicach,
- projekt „Mam prawo wiedzieć i działać” Fundacji Ziemia i Ludzie w Warszawie,
- projekt "Metamorfozy – projekt międzypokoleniowej integracji poprzez sztukę” Opery Śląskiej w Bytomiu,

- projekt „Karate z elementami samoobrony” w ramach programu „Aktywny senior” Międzyszkolnego Uczniowskiego Klubu Sportowego przy Zespole Ogólnokształcących Szkół Społecznych w Bytomiu,
- projekt Tradycyjna rocznica dla nas zbliża (Tradycyjne rękodzieło nas zbliża) Ljudska univerza Ormož (Centrum Edukacji Dorosłych w Ormož) w ramach Programu ERASMUS+.

Realizacja własnych projektów i przedsięwzięć dla społeczności miasta i regionu

Występy i koncerty zespołów artystycznych Uniwersytetu

Grupa teatralna TREMA

- 11.04.2017 - Dom Pomocy Społecznej „Ostoja Pokoju” w Bytomiu,
- 7.11.17 - Dzienny Dom Pomocy nr 3 w Bytomiu,
- 21.11.17 - Dom Pomocy Społecznej „Kombatant” w Bytomiu;

Chór „Wrzosa Jesieni”

- 29.01.2017 - kościół pw. Bożego Ciała w Bytomiu,
- 12.02.2017 - Zapusty w Operze Śląskiej w Bytomiu,
- 20.05.2017 - VI Kongres Obywatel Senior - Park Śląski w Chorzowie,
- 27.05.2017 - Festyn szkolny w Bytomiu-Stolarzowicach,
- 10.06.2017 - Industriada „W rytmie maszyn” w Elektrociepłowni Szombierki,
- 10.06.2017 - Jubileusz 100-lecia OSP w Siemonii,
- 09.09.2017 - Dni Organizacji Pozarządowych w Bytomiu,
- 13.10.2017 - Apel w 6. rocznicę powstania 34. Śląskiego Dywizjonu Rakietowej Obrony Powietrznej w Bytomiu,
- 11.11.2017 - kościół p.w. Bożego Ciała w Bytomiu,
- 17.11.2017 - CH Agora w Bytomiu,
- 11.11.2017 - Stadion Śląski w Chorzowie (z okazji Święta Niepodległości),
- 02.12.2017 - Bytom - Gala rozdania statuetek "Anioł Wolontariatu",
- 09.12.2017 - dworzec PKP w Bytomiu (strojenia miejskiej choinki),
- 13.12.2017 - CH Agora w Bytomiu (spotkanie opłatkowe);

Studio piosenki „60-tka”

- 09.09.2017 - III Bytomska Senioriada,
- 15.11.2017 - Dom Pomocy Społecznej „Ostoja Spokoju” w Bytomiu,
- 24.11.2017 - Miejski Dom Kultury w Piekarach Śląskich – Brzezinach,
- 30.11.2017 – Dom Pomocy Społecznej „Kombatant” w Bytomiu.

Zorganizowane otwarte wystawy, konkursy, przeglądy i zawody

- 12.02.2017 - Międzypokoleniowe Zawody w Pływaniu „10 kilometrów w wodzie” (pływalnia kryta OSiR w Bytomiu),
- 06.04.2017 - III Otwarte Mistrzostwa Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu (strzelnica ZSM-E w Bytomiu),
- 01.03.2017 - Konkurs Ortograficzny „Trzy pokolenia” - współorganizator z CKU (aula CKU w Bytomiu),
- 14.03.2017 - wystawa obrazów Katarzyny Bukowskiej-Korzus i Marii Mzyk (galeria Biura Promocji Bytomia),
- 09.05.2017 - wystawa obrazów „Szybkie jak wiatr” (Galeria Rotunda Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bytomiu),
- 18.05.2017 - wystawa prac grupy plastycznej Aleksandry Herisz (galeria „Pod Sztrychem” MDK nr 1 w Bytomiu),
- 31.05.2017 - II Bytomski Przegląd Twórczości Artystycznej Słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku (współorganizatorzy: Centrum Kształcenia Ustawicznego w Bytomiu i Bytomski Teatr Tańca i Ruchu ROZBARK),
- 09.05.2017 - wystawa fotografii „Bytom inspiruje” (galeria „Na poziomie” w CH Agora w Bytomiu,
- 17.10.2017 - Benefis Klubu Roman-Tycznych Serc i występ zespołu Gang Marcela (BTTiR Rozbark),

- 25.11.2017 - IX Turniej UTW w Szachach i Brydżu Sportowym o puchar Dyrektora CKU w Bytomiu (aula CKU w Bytomiu),

Sukcesy słuchaczy uniwersytetu:

- III nagroda w kategorii zespoły wokalne dla chóru "Wrzosi Jesieni" Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku na 10. Juwenaliach III Wieku w Warszawie (czerwiec 2017);
- złote, srebrne i brązowe medale pływaków reprezentujących Bytomski Uniwersytet Trzeciego Wieku na amatorskich mistrzostwach w Bytomiu (18 listopada), w Rudzie Śląskiej (25 listopada) i w Radzionkowie (13 sierpnia) oraz w III Świętochłowickiej Uniwersjadzie Seniorów (23 września) i IX Olimpiadzie Sportowej Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Organizacji Senioralnych "Trzeci Wiek Na Start" w Łazach (27 maja);
- brązowy medal słuchacza Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu z łuku IX Olimpiadzie Sportowej Uniwersytetów Trzeciego Wieku i Organizacji Senioralnych "Trzeci Wiek Na Start" w Łazach (27 maja);
- srebrny medal słuchaczki Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu III Świętochłowickiej Uniwersjadzie Seniorów z broni pneumatycznej (23 września);
- złoty medal dla drużyny Bytomskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w strzelaniu z broni pneumatycznej na zawodach sportowych Klubów Seniora i Uniwersytetów III Wieku - SENIORALIA w Piekarach Śląskich (8 maja).

Inwestycje i remonty

W roku 2017 w bytomskich szkołach i placówkach oświatowych przeprowadzono zadania inwestycyjne i remontowe na kwotę ok. 0,984 mln zł, która pochodziła z budżetu miasta. Do najważniejszych zadań inwestycyjno-remontowych należy:

- modernizacja pomieszczeń sanitarnych zgodnie z zaleceniem PPiS w Przedszkolu Miejskim nr 52;
- przebudowa kuchni zgodnie z zaleceniem PPiS w Przedszkolu Miejskim nr 56;
- modernizacja sali gimnastycznej zgodnie z zaleceniami PPiS w Szkole Podstawowej nr 6;
- przebudowa dojścia do szkoły w Szkole Podstawowej nr 9;
- budowa pochylni dla niepełnosprawnych w Szkole Podstawowej nr 36;
- adaptacja pomieszczenia na potrzeby sali lekcyjnej w Szkole Podstawowej nr 38;
- budowa pochylni dla niepełnosprawnych w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 40;
- modernizacja instalacji odgromowej w Zespole Szkół Administracyjno- Ekonomicznych i Ogólnokształcących;
- wymiana sieci centralnego ogrzewania w Technikum nr 4;
- budowa pochylni dla niepełnosprawnych w Zespole Szkół Gastronomiczno Hotelarskich;
- rozbudowa aparatury kontrolno- pomiarowej w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących;
- modernizacja centralnego ogrzewania w Młodzieżowym w Domu Kultury nr 2.
- modernizacja dachu w Zespole Szkół Mistrzostwa Sportowego
- remont podłóg w Przedszkolu Miejskim nr 9, zgodnie z zaleceniami PPiS;
- remont podłóg w Przedszkolu Miejskim nr 15, zgodnie z zaleceniami PPiS;
- remont instalacji elektrycznej w Przedszkolu Miejskim nr 29;
- wymiana kotłów CO w Przedszkolu Miejskim nr 30;
- wymiana podgrzewacza ciepłej wody użytkowej w Przedszkolu Miejskim nr 32;
- wymiana pompy w Przedszkolu Miejskim nr 39;
- wymiana drzwi zgodnie z zaleceniami PPiS w Przedszkolu Miejskim nr 49;
- remont ściany budynku wraz z robotami towarzyszącymi w Przedszkolu Miejskim nr 58;
- remont dachu zgodnie z zaleceniem PINB w Szkole Podstawowej nr 6;
- remont sanitariatów w Szkole Podstawowej nr 27;
- remont sieci kanalizacji sanitarnej w Szkole Podstawowej nr 45;

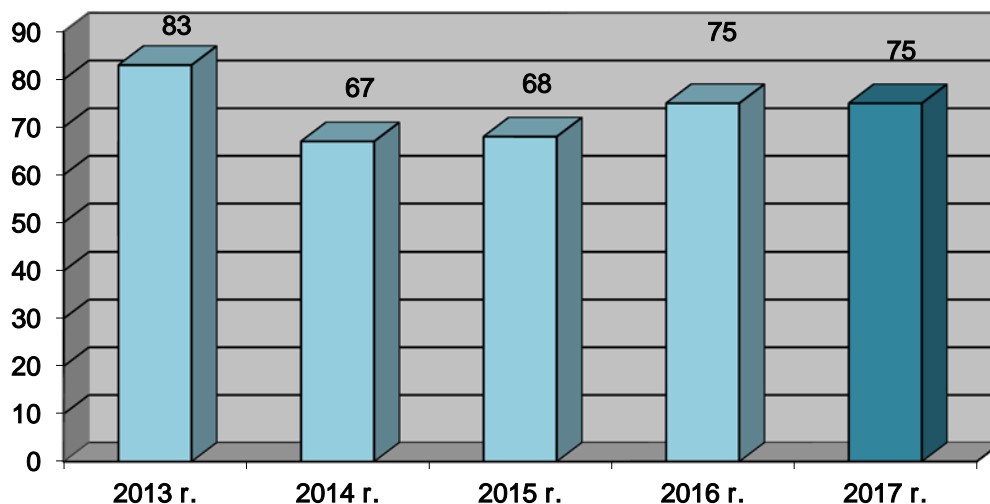

- remont sanitariatów w Gimnazjum nr 15;
- remont sanitariatów w Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi;
- remont sanitariatów w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5;
- modernizacja wewnętrznych instalacji sanitarnych budynków oraz wykonanie izolacji pionowej ściany Szkoły Podstawowej nr 45;
- modernizacja sanitariatów w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 11;
- wykonanie drenażu oraz izolacji ściany budynku w Szkole Podstawowej nr 43 w Bytomiu;
- modernizacja kuchni w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 7;
- termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 4;
- termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 5;
- modernizacja sanitariatów w Przedszkolu Miejskim nr 15;
- termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Specjalnych nr 3;
- termomodernizacja Zespołu Szkół Mechaniczno-Elektrycznych;
- termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Administracyjno-Ekonomicznych i Ogólnokształcących;
- adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 25 w Bytomiu;
- adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 54 w Bytomiu;
- adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 24 w Bytomiu;
- adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 63 w Bytomiu;
- adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 21 w Bytomiu.

Niepubliczne placówki oświatowe

Na koniec 2017 r. zarejestrowanych było w Bytomiu 75 niepublicznych placówek oświatowych (nie licząc szkół wyższych). Wśród nich zarejestrowano 1 szkołę niepubliczną: Szkoła Podstawowa dla Dorosłych w Bytomiu ZDZ. Wyrejestrowano 1 szkołę niepubliczną: Szkoła Podstawowa dla Dorosłych DELTA.

Wykres 15. Ilość niepublicznych placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Bytomia na przestrzeni lat 2013-2017.

źródło: Urząd Miejski w Bytomiu

Szkolnictwo Wyższe

Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie

Zamiejscowy Wydział Teatru Tańca w Bytomiu

41-902 Bytom, ul. Piłsudskiego 24a

(placówka publiczna działająca na terenie Bytomia od 2008 r.)

Na Wydziale Teatru Tańca prowadzone są 4,5 letnie studia stacjonarne na kierunku: Aktorstwo, specjalność: aktor teatru tańca. Od października 2017 r.

kształciło się 116 studentów.

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Wydział Zdrowia Publicznego

41-902 Bytom, ul. Piekarska 18

(placówka publiczna, działająca na terenie Bytomia od 2001 r.)

W ramach Wydziału Zdrowia Publicznego prowadzone są studia I i II stopnia w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym na kierunkach: Zdrowie publiczne i Dietetyka oraz w trybie stacjonarnym na kierunku: Zarządzanie ryzykiem zdrowotnym. Od października 2017 r. liczba studentów wynosiła 866.

3.4 Ochrona zdrowia

W 2017 r. dla mieszkańców Bytomia usługi medyczne świadczyły placówki lecznictwa zamkniętego oraz publiczne i niepubliczne placówki lecznictwa ambulatoryjnego.

W ramach lecznictwa zamkniętego na terenie Bytomia nadal funkcjonowały 3 szpitale:

- Szpital Specjalistyczny Nr 1 przy ul. Żeromskiego 7,
- Szpital Specjalistyczny Nr 2 przy ul. Batorego 15,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Nr 4 przy Al. Legionów 10.

W ramach lecznictwa ambulatoryjnego różnorodne świadczenia medyczne zapewniały:

- 54 poradnie specjalistyczne publicznych zakładów opieki zdrowotnej,
- 36 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej z kontraktem z NFZ,
- 19 gabinetów i praktyk stomatologicznych z kontraktem z NFZ.

W mieście działały 53 apteki ogólnodostępne, w tym 2 apteki działające całą dobę.

Tabela 29. Wybrane dane dot. funkcjonowania placówek lecznictwa zamkniętego, publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz Pogotowia Ratunkowego w Bytomiu w latach 2013-2017

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2013 r.	Stan na 31.12.2014 r.	Stan na 31.12.2015 r.	Stan na 31.12.2016 r.	Stan na 31.12.2017 r.
1.	Liczba oddziałów szpitalnych	30	37	38	39	39
2.	Liczba oddziałów klinicznych	8	7	8	8	8
3.	Liczba łóżek szpitalnych ogółem	1 486	1 304	1 312	1 266	1261
4.	Łączna liczba przyjętych do szpitali pacjentów	46,3 tys.	62,0 tys.	61,8 tys.	68,0 tys.	61,2 tys.
5.	Średni czas pobytu pacjenta w szpitalu (w dniach):					
	- Szpital Specjalistyczny nr 1	8,3	6,5	6,1	6,7	6,9
	- Szpital Specjalistyczny nr 2	6,4	6,2	6,1	6,2	6,1
	- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 4	6,0	9,0	9,2	8,1	8,0

6.	Liczba pracowników medycznych w publicznych zakładach opieki zdrowotnej:				
	- lekarzy medycyny	511	490	516	545
	- lekarzy dentyistów	1	1	1	1
	- pielęgniarek	861	834	807	800
	- położnych	113	111	119	118
7.	Liczba pracowników medycznych w publicznych zakładach opieki zdrowotnej przypadających na 10 tys. mieszkańców:				
	- lekarze medycyny	32	31	33	36
	- lekarze dentyści	0	0	0	0
	- pielęgniarki	54	53	52	53
	- położne	7	7	7	8
8.	Liczba wyjazdów Pogotowia Ratunkowego ogółem, w tym:	12 522	14 888	15 409	15 280
	- do zachorowań	10 330	12 144	12 481	12 683
	- do wypadków	2 192	2 744	2 928	2 597
9.	Ilość udzielonych porad specjalistycznych ogółem:	281,3 tys.	276,1 tys.	269,5 tys.	255,8 tys.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Społecznej UM

W poradniach specjalistycznych publicznych zakładów opieki zdrowotnej udzielono 254,3 tys. porad, w tym 230,9 tys. dorosłym i 23,4 tys. dzieciom.

Z ogólnej liczby porad udzielonych dzieciom najwięcej dotyczyło porad chirurgicznych (8,6 tys.), otolaryngologicznych (3,6 tys.), chorób płuc i gruźlicy (2,6 tys.), neurologicznych i leczenia padaczek (2,3 tys.). Spośród porad udzielanych dorosłym największa ich liczba, podobnie jak w latach poprzednich, obejmowała porady chirurgiczne (30,6 tys.), urazowo-ortopedyczne (18,8 tys.) diabetologiczne (17,0 tys.) oraz kardiologiczne (15,8 tys.).

Tabela 30. Dane dot. zachorowań na choroby społeczne i cywilizacyjne oraz liczby osób hospitalizowanych w latach 2013-2017

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2013 r.	Stan na 31.12.2014 r.	Stan na 31.12.2015 r.	Stan na 31.12.2016 r.	Stan na 31.12.2017 r.
1.	Liczba zachorowań na choroby społeczne i cywilizacyjne					
	Gruźlica	68	67	78	91	119
	Cukrzyca	1 731	233	298	581	665
	Nowotwory	5 645	3 640	4 454	3 165	2 905
	Choroby układu krążenia	9 608	5 669	13 311	3 308	2 665
	Nadciśnienie	2 019	569	748	3 747	403
	Zawał	427	19	15	22	17
	Choroby psychiczne i alkoholizm	2 383	61	343	149	3
	Ogółem	21 883	10 258	19 247	11 063	6 777
2.	Liczba osób hospitalizowanych z powodu chorób społecznych i cywilizacyjnych					
	Gruźlica	26	26	24	33	27
	Cukrzyca	984	889	752	861	346
	Nowotwory	2 543	3 488	3 194	5 793	4 370
	Choroby układu krążenia	8 575	6 196	6 235	9 060	4 517
	Nadciśnienie	214	1 481	1 443	1 279	161
	Zawał	744	584	827	492	392
	Choroby psychiczne i alkoholizm	448	518	568	664	577
	Ogółem	13 580	13 182	13 043	18 182	10 390

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Społecznej UM.

W roku 2017 zmniejszyła się liczba zachorowań na choroby społeczne i cywilizacyjne o 4 286 osób w stosunku do roku poprzedniego. Jak wynika z danych ujętych w tabeli nr 29 spośród chorób największy spadek zachorowań odnotowano wśród chorych z nadciśnieniem – o 3 344 osoby oraz z chorobami psychicznymi i alkoholizmem – o 146 osób. Tak wysoki spadek zachorowań prawdopodobnie wynika z popełnienia błędów w prowadzonej w podmiotach leczniczych sprawozdawczości.

Liczba osób hospitalizowanych z powodu chorób społecznych i cywilizacyjnych w 2017 r. wynosiła 10 390 i w stosunku do 2016 r. również zmniejszyła się znacznie, bo o 7 792 osoby. Największy spadek hospitalizowanych osób odnotowano z powodu chorób układu krążenia – o 4 543 osoby oraz nadciśnienia – o 1 118 osób.

W 2017 r. w ramach dotacji dla Szpitala Specjalistycznego Nr 1 w Bytomiu:

- zakupiono nowy sprzęt i aparaturę medyczną (dotacja w wysokości 1 250 000 zł), w tym, m.in. gastrokop, aparat UKG, aparat USG, sterylizator plazmowy,
- wykonano termomodernizację budynku nr 2 tego szpitala (dotacja w wysokości 198 829 zł).

W 2017 r. kontynuowano realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego, a także programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych patologii społecznych.

Zdrowie Publiczne – Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 - 2020

W ramach współpracy z Bytomskim Ośrodkiem Promocji Zdrowia podjęto działania w zakresie:

- profilaktyki chorób nowotworowych, układu krążenia i cukrzycy,
- zajęć z ratownictwa medycznego (pierwsza pomoc przedlekarska w stanach zagrożenia życia i zdrowia),
- profilaktyki raka piersi i szyjki macicy,
- przeciwdziałania zaburzeniom depresyjnym i nieprzystosowawczym (anoreksja i bulimia),
- prowadzenia zajęć gimnastyki rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych,
- prowadzenia zajęć gimnastyki korekcyjnej dla dzieci (udzielanie porad rodzicom),
- profilaktyki otyłości (gimnastyka usprawniająca i zdrowotna dla dorosłych, edukacja nt. zdrowego odżywiania dla dzieci i młodzieży, porady dietetyka, ocena składu ciała),
- profilaktyki uzależnień (prowadzenie edukacji zdrowotnej wśród młodzieży szkolnej na temat uzależnień od nikotyny, alkoholu, narkotyków, leków, substancji psychoaktywnych, itp.),
- profilaktyki próchnicy i chorób przyzębia wśród dzieci,
- profilaktyki fonoholizmu wśród młodzieży szkolnej,
- organizacji konferencji naukowej „Zdrowie Seniora”.

W ramach zadań z zakresu pomocy społecznej przeprowadzono otwarty konkurs ofert na świadczenie w 2017 r. dziennej opieki nad dzieckiem z terenu miasta Bytomia w placówkach wsparcia dziennego. Na realizację zadania przekazano podmiotom środki dotacyjne w wysokości 310 000 zł.

Przeprowadzono także postępowania konkursowe na realizację zadań publicznych w zakresie:

- organizacji opieki nad dzieckiem w wieku do 3 lat prowadzonej w formie żłobka dla dzieci z terenu miasta Bytomia, w ramach którego wyłoniono wykonawcę – Stowarzyszenie na Rzecz Utrzymania Żłobka w Bytomiu, przy ul. Świętochłowickiej 3a,
- zapewnienia opieki hospicyjno – paliatywnej w domu chorego na rzecz mieszkańców miasta Bytomia, w ramach którego wyłoniono wykonawcę – Caritas Diecezji Gliwickiej, Stację Opieki w Bytomiu, przy ul. Matejki 18a.

Szpital Specjalistyczny nr 2 w Bytomiu realizował programy zdrowotne finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, tj.:

- „Program profilaktyki raka piersi” – w dwóch etapach: podstawowym i pogłębionej diagnostyki,
- „Program badań prenatalnych”,
- „Program profilaktyki raka szyjki macicy” – w trzech etapach: podstawowym, diagnostycznym oraz diagnostyki pogłębionej.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bytomiu na 2017 rok oraz Bytomski Program Przeciwdziałania Narkomanii.

W zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz innych patologii społecznych przeprowadzono postępowanie konkursowe na realizację przedmiotowych zadań, w wyniku których przyznano dofinansowanie organizacjom pozarządowym i innym podmiotom niepublicznym, w tym m.in.: Bytomskiemu Stowarzyszeniu Rodzin Abstynenckich „Odrodzenie” w Bytomiu, Fundacji Dom Nadziei w Bytomiu, Parafii Rzymskokatolickiej św. Jana Nepomucena w Bytomiu, Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Przyszłość” w Bytomiu, Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Bytomiu, Trzeźwościowemu Stowarzyszeniu Kulturalno – Turystycznemu z siedzibą w Katowicach, Stowarzyszeniu Absolwentów i Sympatyków I LO im. J. Smolenia w Bytomiu „SMOLENIACY”, Stowarzyszeniu Opiekuńczemu im. Św. Franciszka z Asyżu w Bytomiu. Łącznie dla ww. organizacji w 2017 r. przekazano kwotę 147.330 zł. Ponadto zlecono realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego Bytomskiemu Centrum Kultury z siedzibą w Bytomiu i przekazano środki finansowe w wysokości 15.000 zł.

W 2017 r. **Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu** w ramach swojej statutowej działalności:

- udzielało schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie (skorzystało 37 osób),
- udzielało schronienia osobom będącym w kryzysie (skorzystało 26 osób),
- prowadziło konsultacje i terapię rodzinną w zakresie problemów opiekuńczo – wychowawczych (skorzystało 143 rodziców),
- prowadziło terapię indywidualną dla: osób stosujących przemoc w rodzinie (20 osób), osób doświadczających przemocy w rodzinie (105 osób), osób uzależnionych (310 osób), osób współuzależnionych (129 osób), osób będących w kryzysie (zagrożonych samobójstwem – 14 osób), osób doświadczających przemocy seksualnej (7 osób), dorosłych dzieci alkoholików (DDA – 7 osób), małżeństw i par (35 par), młodzieży z problemami okresu adolescencji (93 osoby), osób z innymi problemami (zaburzenia psychiczne, psychosomatyczne – 205 osób),
- prowadziło grupy: psychoedukacyjne dla osób doświadczających przemocy w rodzinie (16 osób), w ramach programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie (24 osoby), z programem terapeutycznym dla osób uzależnionych (185 osób), edukacyjną dla rodziców „Szkoła dla rodziców” (24 osoby), dla adolescentów (8 osób),
- prowadziło zajęcia profilaktyczne i edukacyjne dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na temat: „Agresja i przemoc” (254 uczniów), „Alkohol” (71 uczniów), „Narkotyki” (144 uczniów), „Wybór partnera” (79 uczniów), „Uzależnienia” (1076 uczniów), „Komputer, multimedia” (29 uczniów), „Cyberprzemoc” (92 uczniów), „Dopalacze i środki dopingujące” (75 uczniów), „Bezpieczne wakacje” (11 uczniów), „Prezentacja placówki” (32 uczniów),
- zorganizowało XV Konferencję HIV/AIDS, w której uczestniczyło 55 osób,
- prowadziło warsztaty edukacyjne dla pracowników różnych służb społecznych – 194 osoby,
- uczestniczyło w 84 spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grup roboczych,
- prowadziło: Punkt Konsultacyjny ds. Przeciwdziałania Narkomanii (konsultacje indywidualne 104 osoby, 6 konsultacji rodzinnych – 14 osób), Punkt Konsultacyjny udzielający porad prawnych (233 osoby), Punkt Konsultacyjny Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom (spotkania indywidualne – 61 osób, spotkania grupowe – 54 osoby).

Z usług Izby Wyrzeźwień, funkcjonującej w strukturze Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu, w 2017 r. skorzystało 6 111 osób.

W 2017 r. złożono wnioski o dofinansowanie nowych projektów ze środków Unii Europejskiej, tj.: Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, projekt pn. „Program terapii dla młodzieży”, celem którego jest modernizacja budynku w celu dostosowania pomieszczeń do prowadzenia terapii indywidualnej i grupowej dla osób, w tym młodzieży, eksperymentujących lub uzależnionych od środków psychoaktywnych, uzależnionych od alkoholu rodzin osób uzależnionych oraz rodzin z bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – Europejski Fundusz Społeczny, projekt pn.: „Lepszy start”, przedmiotem którego są indywidualne i grupowe

zajęcia wspierające integrację społeczną i zawodową, rozwój emocjonalny i poznawczy uczestników projektu na podstawie indywidualnych ścieżek reintegracyjnych.

W ramach dotacji dla Szpitala Specjalistycznego Nr 1 w Bytomiu w 2017 r.:

- zakupiono sprzęt i aparaturę medyczną (dotacja w wysokości 1.120.500 zł), w tym m.in. aparat UKG, aparat do znieczulenia, aparat USG, sterylizator plazmowy,
- wykonano termomodernizację budynku nr 2 Szpitala (dotacja w wysokości 198.829 zł), w tym m.in. ocieplenie stropodachu, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania

3.5 Stan sanitarny miasta i działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest czuwanie nad bezpieczeństwem sanitarno-epidemiologicznym mieszkańców. Prowadzenie systematycznych badań oraz dokonywanie okresowych ocen stanu sanitarnego umożliwia monitorowanie sytuacji epidemiologicznej i sanitarnej oraz podejmowanie niezbędnych działań interwencyjnych. Ponadto, Inspekcja Sanitarna podejmuje działania mające na celu pobudzanie aktywności społecznej na rzecz własnego zdrowia, inicjowanie i wytyczanie kierunków przedsięwzięć zmierzających do zaznajomienia społeczeństwa z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, popularyzowanie zasad higieny i racjonalnego odżywiania oraz zapobieganie chorobom zakaźnym.

Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (PPIS) w Bytomiu w 2017 r. przeprowadzili łącznie 2 670 kontroli na terenie miasta Bytomia. W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości wydano 312 decyzji administracyjnych zarządzających. Za stwierdzone w czasie kontroli uchybienia sanitarne nałożono 35 mandatów karnych na łączną kwotę 4 400 zł.

Tabela 31 Kontrole przeprowadzone na terenie Bytomia przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w latach 2013–2017

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ilość kontroli	2 684	2 919	2 648	2 740	2670
Ilość wydanych decyzji ogółem, w tym:	202	816	638	337	312
- decyzje stwierdzające choroby zawodowe	18	24	11	52	38
Ilość nałożonych mandatów karnych	92	100	90	59	35

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Bytomiu

Łącznie na terenie miasta w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody (w 13 punktach kontrolnych) oraz nadzoru bieżącego nad jakością wody do spożycia, pobrano 98 próbek wody, w tym przebadano pod względem:

- fizykochemicznym – 98,
- bakteriologicznym – 85.

Nie stanowiące potencjalnego zagrożenia dla zdrowia przekroczenia dopuszczalnych wartości mętności i żelaza oraz chloru wolnego, stwierdzono w 5 próbkach wody. Ogółem wodę wodociągową dostarczaną odbiorcom na terenie miasta Bytomia oceniono jako przydatną do spożycia.

W 2017 r. na terenie miasta eksploatowanych było 5 basenów kąpielowych krytych (1 przedszkolny, 2 szkolne, 2 rekreacyjne) oraz 1 sezonowy. Na podstawie przeprowadzonych badań (23 próbki wody) stwierdzono przypadki niespełnienia wymagań dla następujących parametrów: *Pseudomonas aeruginosa*, *legionella*, ogólna liczba mikroorganizmów w $36 \pm 2^\circ\text{C}$, mętność, chlor wolny, chlor związany i chloroform.

W okresie 12 miesięcy 2017 r. nadzorem PPIS objętych było 55 przedszkoli, w tym 9 niepublicznych. Skontrolowano 48 obiektów przedszkolnych. W wyniku kontroli dla 14 przedszkoli wydano decyzje administracyjne zmieniające termin wykonania zarządzeń decyzji wydanych w latach wcześniejszych.

Równocześnie w roku sprawozdawczym wydano 5 nowych decyzji administracyjnych dotyczących, m.in.: złego stanu technicznego nawierzchni dojścia do placówki i ogrodu, złego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego podłogi na korytarzu i w szatni, złego stanu technicznego ogrodzenia,

schodów oraz drogi przed schodami zewnętrznymi, złego stanu technicznego nawierzchni dróg i dojścia na teren placówki.

W tym samym czasie pod nadzorem PPIS było 36 szkół, w tym 29 szkół podstawowych, 2 szkoły policealne i 5 zespołów szkół, w których przeprowadzono 56 kontroli. W wyniku kontroli wydano 9 nowych decyzji administracyjnych zarządzających oraz 12 decyzji zmieniających termin wykonania zarządzeń.

Prowadzono także nadzór sanitarny nad 4 szpitalami funkcjonującymi na terenie Bytomia, tj.: Szpitalem Specjalistycznym Nr 2 w Bytomiu przy ul. Batorego 15, Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym Nr 4 w Bytomiu przy al. Legionów 10, Szpitalem i Ambulatorium z Izłą Chorych Aresztu Śledczego w Bytomiu przy ul. Wrocławskiej 4 oraz Katolickim Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży „Dom Nadziei” w Bytomiu przy ul. Konstytucji 9.

W szpitalach przeprowadzono łącznie 67 kontroli. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami sanitarno-higienicznymi wydano 4 decyzje administracyjne zarządzające, które dotyczyły poprawy stanu sanitarno-technicznego obiektów (malowanie pomieszczeń, wymiana zniszczonej wykładziny podłogowej, płytek podłogowych i ściennych oraz paneli sufitowych, zamontowanie osłon na lampach oświetleniowych, wyposażenie punktów wodnych w salach chorych w pojemniki na zużyte ręczniki jednorazowego użytku, dozowniki na mydło w płynie, środki do dezynfekcji rąk, odnowienie lub wymianę zniszczonych mebli i sprzętu stanowiącego wyposażenie oddziałów, takich jak: materace, szafki przyłóżkowe, miska ustępowa, przewijaki dla niemowląt, regały do przechowywania basenów i kaczek, baterie umywalkowe, łóżka, szafy na czystą bieliznę pościelową, regały do przechowywania sterylnych pakietów, podnóżki, taborety, szafy do przechowania sprzętu, wózki transportowe dla pacjentów, drzwi, okna).

Na wniosek strony, PPIS w Bytomiu wydał 17 decyzji zmieniających termin wykonania zarządzeń w uprzednio wydanych decyzjach, 2 decyzje o odmowie zmiany decyzji, 3 decyzje o uchyleniu zarządzeń ujętych w uprzednio wydanych decyzjach.

Stan sanitarno-higieniczny większości szpitali z roku na rok ulega sukcesywnej poprawie. Stopniowo realizowane są obowiązki nałożone w wydanych decyzjach, przeprowadzane są prace modernizacyjne w celu poprawy warunków leczenia pacjentów i pracy personelu.

Szpital posiada programy dostosowania, które są stopniowo realizowane.

Nadzorem Inspekcji Sanitarnej objęte są również, m.in. 1 583 zakłady branży spożywczej, zakłady materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz zakłady kosmetyczne.

W roku 2017 przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bytomiu skontrolowali 1 112 zakładów ww. branży, w których przeprowadzono łącznie 1 476 kontroli. Wydano łącznie 296 decyzji administracyjnych. W 2017 r., w związku ze stwierdzeniem złego stanu sanitarno-technicznego PPIS w Bytomiu wydał 70 decyzji nakazujących. Za stwierdzone uchybienia w zakresie stanu sanitarno-higienicznego nałożono 16 mandatów karnych na łączną kwotę 2 400 zł.

Analizując wydane w 2017 r. dla zakładów żywnościowo-żywnościowych decyzje administracyjne stwierdzono, że stan sanitarno-techniczny ww. zakładów, w porównaniu do roku ubiegłego, utrzymuje się na podobnym poziomie.

3.6 Pomoc społeczna

Świadczenia z pomocy społecznej

Świadczenia z zakresu pomocy społecznej (w ramach zadań własnych gminy i zleconych z zakresu administracji rządowej oraz zadań powiatu - własnych i z zakresu administracji rządowej) realizował Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Bytomiu (MOPR).

W 2017 r. w MOPR w Bytomiu pomocą społeczną zostały objęte 5 272 środowiska. Udzielono pomocy pieniężnej i niepieniężnej 4 843 rodzinom, liczącym łącznie 11 264 osoby. Wydano 23 342 decyzje administracyjne dla 8 366 osób. Pomocy wyłączonej w postaci pracy socjalnej udzielono 429 rodzinom. W ramach zadań własnych gminy, MOPR udzielił 739 944 świadczeń na takie formy pomocy jak: zasiłki stałe, okresowe, celowe, posiłki (w tym dożywianie dzieci w szkołach, w dziennych domach pomocy oraz noclegowni), schronienie, usługi opiekuńcze, DPS oraz sprawianie pogrzebów. W zakresie zadań powiatu przyznano 8 665 świadczeń na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz pomoc rzeczową na zagospodarowanie dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz świadczeń dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka. Ze środków administracji rządowej na zadania zlecone gminie udzielono 4 564 świadczenia na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wynagrodzenie opiekuna za sprawowanie opieki oraz pomoc dla cudzoziemców. Z dodatku mieszkaniowego skorzystało 3 361 gospodarstw.

Tabela 32. Ilość osób, którym decyzją przyznano świadczenia oraz liczba wypłaconych świadczeń w ramach pomocy społecznej w latach 2013-2017

LP.	Wyszczególnienie		2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
1.	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia		9 073	8 925	8 915	8 466	8 366
2.	Liczba świadczeń	Zadania własne gminy	544 538	629 989	629 112	629 989	739 944
		Zadania powiatu	7 057	10 089	8 433	10 089	8 665
		Zadania zlecone gminie	8 708	6 867	4 917	6 867	4 564
		Zadania zlecone powiatu	15	3	12	3	20

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Bytomiu

Na świadczenia wydatkowano ogółem 27 562,6 tys. zł, tj. o 5 150,2 tys. mniej niż w roku 2016.

Spośród wypłaconych w 2017 r. świadczeń z zakresu pomocy społecznej najwięcej środków finansowych przeznaczono na:

- odpłatność za pobyt w DPS 8 030,8 tys. zł (tj. 29,1%)
- zasiłki okresowe 7 503,2 tys. zł (tj. 27,2%)
- dodatki mieszkaniowe 6 488,5 tys. zł (tj. 23,5%)
- zasiłki stałe 5 474,5 tys. zł (tj. 19,8%)
- posiłek ogółem 4 108,6 tys. zł (tj. 14,9%)
- w tym dożywianie dzieci (w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”) 1.125,7 tys. zł
- usługi opiekuńcze 787,5 tys. zł (tj. 2,8%)

W Bytomiu na dzień 31.12.2017 r. funkcjonowało 286 rodzin zastępczych, w których przebywało 486 dzieci. Wypłacono 6 462 świadczenia na kwotę 4 301 tys. zł. z tytułu m.in.: pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania dzieci, jednorazowej pomocy na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka, a także z tytułu utrzymania lokalu oraz remontu lokalu, w którym prowadzona jest rodzina zastępcza. Z tytułu dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowaniu dzieci zrealizowano 4 691 świadczeń na kwotę 2 283,3 tys. zł.

W 2017 r. 154 dzieci zmieniło środowisko wychowawcze, w tym m.in.:

- 42 dzieci powróciło do rodziny naturalnej, w tym 18 z rodzinnej pieczy zastępczej i 24 z instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 47 osób opuściło pieczę z uwagi na osiągnięcie pełnoletności,
- 26 dzieci zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w tym 12 z rodzinnej pieczy zastępczej,
- 11 dzieci zostało umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 13 dzieci zostało umieszczonych w rodzinie adopcyjnej,
- 15 dzieci opuściło pieczę zastępczą na terenie Bytomia z innego powodu, w tym rozwiązano rodzinę zastępczą, rodzina zmieniła miejsce zamieszkania, nastąpił zgon rodzica zastępczego.

Na koniec 2017 r. w Bytomiu funkcjonowały następujące placówki pomocy społecznej:

- 5 Domów Pomocy Społecznej, dysponujących 447 miejscami,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Integracja”, dysponujący 47 miejscami,
- Bytomskie Centrum Wsparcia realizujące zadania w formie:
  - Schroniska dla Bezdomnych, dysponującego 62 miejscami,
  - 5 Dziennych Domów Pomocy, dysponujących 111 miejscami dziennego pobytu i obejmujących dodatkowo opieką i świadczeniami 45 podopiecznych w środowisku,
- Noclegownia przy ul. Kosynierów 26, dysponująca 100 miejscami.

Ponadto na terenie Bytomia działały następujące placówki opiekuńczo - wychowawcze dla dzieci i młodzieży:

- 3 publiczne placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym:
  - Dom Dziecka nr 1 - liczba wychowawców 26, liczba wychowanków 56,

- Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza „Bezpieczny Dom” - liczba wychowawców 15, liczba wychowanków 30,
- Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza „Szansa dla Dziecka” - liczba wychowawców 12, liczba wychowanków 30,
- 7 niepublicznych placówek wsparcia dziennego, w których przebywało łącznie 374 dzieci,
- 5 żłobków dysponujących 184 miejscami, w tym: 4 żłobki niepubliczne, jeden prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Utrzymania Żłobka w Bytomiu oraz „Elfik”, „Tygryskovo” i Elfik Oddział I, prowadzone przez osoby fizyczne,
- 1 Klub Malucha „KoliKoli”, prowadzony przez osobę fizyczną, dysponujący 15 miejscami.

Projekty współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

a) By-PAS Bytomska Pracownia Aktywności Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w partnerstwie z Fundacją INICJATYWA kontynuował realizację projektu pn. *By-PAS Bytomska Pracownia Aktywności Społecznej*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego (RPO WSL) na lata 2014-2020. Okres realizacji projektu to 01.11.2015 – 31.12.2017. Celem projektu było zwiększenie poziomu integracji społecznej i zdolności do zatrudnienia osób korzystających z pomocy MOPR. Udział wzięło 605 uczestników/uczestniczek w okresie ponad dwóch lat. W tej grupie znalazły się 74 osoby niepełnosprawne. Z każdą z osób biorących udział zawarto kontrakt socjalny. Praca socjalna z wykorzystaniem kontraktu była realizowana przez pracowników Działu Pomocy Środowiskowej (PS). Część uczestników i uczestniczek skorzystała z zajęć Klubu Integracji Społecznej (KIS), będącego w strukturze MOPR (dział DU).

Łączna wartość projektu By-PAS w całym okresie realizacji wynosiła 8 195,8 tys. zł, z czego dotacja UE stanowiła 6 966,5 tys. zł (85%), a wkład własny gminy 1 229,3 tys. zł (15%). Wkład własny gminy stanowiły świadczenia finansowe przyznawane uczestnikom i uczestniczkom na podstawie przepisów pomocy społecznej.

Zakres zadań merytorycznych *By-PAS* był bardzo szeroki. Najważniejsze z nich służą poprawie funkcjonowania osób i rodzin dotkniętych różnorodnymi problemami – od problemów finansowych, poprzez problemy prawne, trudności opiekuńczo-wychowawcze, aż po przemoc domową i zagrożenie bezdomnością. Osiągnięte wskaźniki przedstawiają się następująco:

- liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie: 605 osób (wartość docelowa wskaźnika: 582 osoby),
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie: 74 osoby (wartość docelowa wskaźnika: 59 osób),
- liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu: 73 osoby (wartość docelowa wskaźnika: 59 osób),
- liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu: 15 osób (wartość docelowa wskaźnika: 59 osób),
- liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu: 128 osób (wartość docelowa wskaźnika: 59 osób).

Z funduszy projektu By-PAS finansowano w MOPR 35 etatów przez okres 2 lat. Pozostałe usługi zlecano wykonawcom zewnętrznym w ramach umów na realizację zadań projektu.

b) Asystent z Rodziną – razem silniejsi!

W marcu 2017 roku MOPR rozpoczął realizację konkursowego projektu z zakresu usług społecznych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego). Z uwagi na duże potrzeby w zakresie wsparcia bytomskich rodzin, projekt skupia się na zapewnieniu pomocy osobom bezradnym w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, szerokiego wachlarza usług towarzyszących, podnoszących ich kompetencje rodzicielskie. W ramach projektu MOPR zatrudnia pięciu dodatkowych asystentów rodziny (5 etatów w Dziale Wsparcia Rodziny – DD). Oprócz wsparcia asystentów, rodziny mają zapewnione treningi w grupach, wyjazdy szkoleniowo-integracyjne, wspólne zajęcia rodziców z dziećmi poza domem, coaching indywidualny po zakończeniu pracy z asystentami. W okresie 2 lat przewidziano udział 60 rodzin w działaniach. Do końca 2017 r. do projektu zrekrutowano 40 rodzin, z pośród których połowa (20 rodzin) zakończyła lub przerwała udział, a pozostałe 20 rodzin kontynuuje zajęcia w projekcie w 2018 r. Projekt MOPR uzyskał dofinansowanie w wysokości 872,8 tys. zł z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach

RPO WSL 2014-2020. Całkowita wartość projektu wynosi 938,5 tys. zł. Umowę zawarto w 2017 roku, natomiast realizacja została przewidziana na lata 2017 i 2018.

c) Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej przy ul. Strzelców Bytomskich 16 (siedziba MOPR w Bytomiu)

Budynek główny użytkowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie wymaga znacznych nakładów finansowych związanych z termomodernizacją i spodziewanymi oszczędnościami, możliwymi do uzyskania dzięki tej inwestycji. W związku z tymi potrzebami w 2016 roku złożony został wniosek o dofinansowanie termomodernizacji budynku MOPR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2014-2020 (Poddziałanie 4.3.1 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej – ZIT). Wniosek złożono w trybie konkursowym w marcu 2016 r., a ostateczne rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło w 2017 r. Projekt MOPR uzyskał dofinansowanie w wysokości 942,6 tys. zł z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WSL 2014-2020. Całkowita wartość projektu wynosi 1 108,9 tys. zł. W 2017 roku zawarto umowę i przystąpiono do realizacji inwestycji, natomiast zakończenie nastąpi w sierpniu 2018 roku.

Programy i projekty współfinansowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

W 2017 roku do konkursów MRPiPS złożono 3 wnioski i na wszystkie uzyskano dofinansowanie. Łącznie ze źródeł krajowych w 2017 roku dofinansowane były następujące działania (w nawiasach podano kwoty dotacji pozyskane z MRPiPS):

- 1a. Dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów rodzin (253 tys. zł);
- 1b. Dofinansowanie kosztów wynagrodzenia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej (46,4 tys. zł);
2. „Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym – animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego” edycja 2017 (80 tys. zł);
3. „Drogowskaz dla rodzin kontynuacja” w ramach Programu Ochrony „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” edycja 2017 (29 tys. zł);

Pozafinansowe formy wsparcia

1. Ciepłe posiłki w barach;
2. Program FEAD, polegający na pomocy żywnościowej;
3. Spotkania wigilijne;
4. Punkt Pomocy Koleżeńskiej, którego głównym zadaniem jest bezpłatna pomoc w znalezieniu pracy osobom bezrobotnym.

Działania podejmowane na rzecz osób starszych

W 2016 roku MOPR przystąpił do akcji Śląska Koperta Życia. Jest to karta, w której podaje się informacje, dotyczące jej właściciela – dane osobowe, numer telefonu do bliskiej osoby, przebyte choroby, zażywane leki, wiodące schorzenia i uczulenia. Kartę wkłada się najczęściej do lodówki, na której umieszcza się naklejkę z nadrukiem „Koperta życia”. Umieszczenie koperty w miejscu widocznym i dostępnym umożliwia służbom medycznym, w razie wypadku lub zasłabnięcia, a także policji, straży pożarnej, straży miejskiej czy innym służbom, szybki dostęp do podstawowych informacji o seniorze. „Koperta życia” przyspiesza ratownikom medycznym dostęp do ważnych informacji medycznych, mogących uratować życie, ułatwia pracę innym służbom oraz zwiększa poczucie bezpieczeństwa osób starszych.

Program Bytomska Karta Seniora i Program Ogólnopolska Karta Seniora

W 2017 roku wydano 2 046 Bytomskich Kart Seniora (od początku realizacji programu wydano 7 342 karty). Zniżki dla seniorów oferuje aktualnie 37 podmiotów.

Od maja 2017 r. mieszkańcom Bytomia wydano 621 Ogólnopolskich Karty Seniora z zamieszczonym herbem miasta (edycja lokalna).

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych

Z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dofinansowano:

- turnusy rehabilitacyjne dla 373 osób na łączną kwotę 386,7 tys. zł.
- zaopatrzenie 334 osób w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze na łączną kwotę 470,2 tys. zł,
- warsztaty terapii zajęciowej dla 145 osób na łączną kwotę 2.239,4 tys. zł,
- 87 umów w ramach likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych na łączną kwotę 377,6 tys. zł,
- 18 umów w zakresie sportu, kultury, rekreacji i turystyki na łączną kwotę 37,8 tys. zł.

Realizacja Programu pilotażowego „Aktywny Samorząd”

W 2017 r. na realizację programu pilotażowego Aktywny Samorząd MOPR w Bytomiu otrzymał łącznie 401,4 tys. zł. W ramach programu realizowano następujące zadania:

Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową:

Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

Zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu

Zawarto 4 umowy na kwotę 15,4 tys. zł (zrealizowano 3 umowy na kwotę 12,6 tys. zł; 1 umowa zostanie zrealizowana w 2018 r.).

Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B

Zawarto 3 umowy na kwotę 3,9 tys. zł (zrealizowano wszystkie umowy w pełnej kwocie).

Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania

Zawarto 13 umów na kwotę 123,2 tys. zł (zrealizowano 10 umów na kwotę 85,3 tys. zł; 3 umowy zostaną zrealizowane w 2018 r.; ponadto planuje się zawarcie w 2018 r. jednej umowy na kwotę 8 tys. zł).

Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania

Zawarto 5 umów na kwotę 10 tys. zł (zrealizowano 4 umowy na kwotę 8 tys. zł; 1 umowa zostanie zrealizowana w 2018 r.; ponadto planuje się zawarcie w 2018 r. jednej umowy na kwotę 2 tys. zł).

Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym

Zawarto 7 umów na kwotę 10,6 tys. zł (zrealizowano wszystkie umowy w pełnej kwocie).

Zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości

Zawarto 1 umowę na kwotę 20 tys. (zostanie zrealizowana w 2018 r.; ponadto planuje się zawarcie w 2018 r. jednej umowy na kwotę 14 tys. zł).

Zadanie 4: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy na co najmniej III poziomie jakości

Zawarto 2 umowy na kwotę 7,3 tys. zł (zrealizowano wszystkie umowy w pełnej kwocie).

Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej

Zawarto 6 umów na kwotę 6,7 tys. zł (zrealizowano wszystkie umowy na kwotę 5,1 tys. zł; ostateczna realizacja 3 umów nastąpi w 2018 r., po dostarczeniu przez beneficjentów dokumentów rozliczeniowych).

Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym

Zawarto 47 umów na łączną kwotę 143,3 tys. zł (zrealizowano 31 umów na kwotę 77,2 tys. zł; ostateczna realizacja umów dotyczących nauki w roku szkolnym 2017/2018 nastąpi w 2018 r., po dostarczeniu przez beneficjentów zaświadczeń dotyczących zakończenia nauki w bieżącym semestrze; ponadto planuje się zawarcie 13 umów w 2018 r.).

Ogółem w ramach Programu Pilotażowego *Aktywny Samorząd*, realizowanego w 2017 r. zawarto 88 umów na łączną kwotę 340,6 tys. zł. Zrealizowano 66 umów i wypłacono środki na łączną kwotę 210,1 tys. zł. Środki finansowe dotyczące umów zawartych w ramach realizacji programu w 2017 r. winny być wypłacone do 15 kwietnia 2018 r.

W 2017 r. dokonano również wypłaty środków na łączną kwotę 126,7 tys. zł, na podstawie 50 umów zawartych w 2016 r., w ramach realizacji Programu Pilotażowego *Aktywny Samorząd*.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzono następujące programy i projekty:

a) Bytomski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020, przyjęty uchwałą nr XXIII/314/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 listopada 2013 r.

Cel główny: Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Bytomia. Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbywała się poprzez pracę konsultanta do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który odpowiadał za:

- koordynowanie, konsultowanie, wspomaganie, procesu diagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez udzielanie porad, konsultacji;
- organizowanie, prowadzenie narad, spotkań z przedstawicielami służb i instytucji, tj. pracownikami socjalnymi, pedagogami szkolnymi, przedstawicielami ochrony zdrowia, funkcjonariuszami policji w obszarze przeciwdziałania przemocy;
- opracowanie oraz wdrożenie procedur wewnętrznych dotyczących zasad postępowania w sytuacji podejrzenia występowania przemocy w rodzinie.

W związku z realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w 2017 r., do Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 240 Niebieskich Kart, w tym 75 sporządzonych przez pracowników MOPR.

Pracownicy socjalni koordynując prace grup roboczych powołanych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Bytomiu, prowadzili działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, tj. osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc. Członkami grup roboczych byli pracownicy socjalni, asystenci rodziny, funkcjonariusze policji, pedagodzy, psychologowie, kuratorzy sądowi, specjaliści z Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przedstawiciele ochrony zdrowia. W ramach podejmowanych działań członkowie grup roboczych, m.in.: diagnozowali sytuację rodziny, udzielali niezbędnej pomocy adekwatnej do sytuacji, zapewniali w razie konieczności schronienie osobom dotkniętym przemocą, zobowiązywali osoby stosujące przemoc do zaprzestania jej stosowania, składali wnioski o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, motywowali do podjęcia właściwej terapii, kierowali osoby stosujące przemoc do programu korekcyjno-edukacyjnego, a także powiadamiali prokuraturę o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz występowali do sądu w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Działalność Zespołów Interdyscyplinarnych przyczyniła się, m.in. do:

- zmniejszenia ilości umieszczeń dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- przeciwdziałania, tzw. wyuczonej bezradności,

- wypracowania metod postępowania i porozumiewania się w rodzinie,
- łagodzenia skutków konfliktów w rodzinie,
- zapobiegania pogłębianiu się dysfunkcji rodzin.

b) Projekt „Prawo ochronnym parasolem dziecka”

Działając we współpracy z Komendą Miejską Policji w Bytomiu realizowano kolejną - VII edycję projektu pod nazwą: **Prawo ochronnym parasolem dziecka - przyjazne patrole**. Od stycznia - do grudnia 2017 r. przyjazne patrole, złożone z pracownika socjalnego MOPR i funkcjonariusza policji, zrealizowały 144 dyżury przyjaznych patroli, w trakcie których zmonitorowały 1 220 środowisk (rodziny z problemem alkoholowym, patologiczne, niewydolne opiekuńczo i wychowawczo. W dni, kiedy nie odbywały się dyżury przyjaznych patroli, realizowane były przez pracowników MOPR telefoniczne dyżury domowe. Dyżury prowadzone były w godzinach: 15.30-7.30 następnego dnia. W roku 2017 przyjazny patrol przeprowadził w sumie 57 interwencji – w tym 15 interwencji zostało przeprowadzonych w trakcie pełnienia przez pracowników MOPR dyżuru domowego. W trakcie przeprowadzonych dyżurów 91 dzieci zostało przekazanych pod opiekę najbliższej rodziny, krewnych, gdyż ich rodzice lub opiekunowie ze względu na upojenie alkoholowe nie byli w stanie sprawować należytej opieki nad małoletnimi. 14 dzieci zostało umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, pogotowiach rodzinnych bądź w rodzinach zastępczych. 10 dzieci przyjazny patrol przewiózł do szpitala na badania lekarskie, niektóre zostały hospitalizowane. 4 osoby dorosłe trafiły do izby wytrzeźwień. Przesłano 12 wniosków do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Opracowano 13 wystąpień do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Bytomiu.

Działania podjęte w związku z wdrażaniem Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Bytomia na lata 2006-2020

W roku 2017 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie podejmował szereg działań zmierzających do realizacji celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bytomia na lata 2015-2020. Działania MOPR były w głównej mierze nastawione na realizację celów zawartych w IV obszarze Strategii o nazwie „Rodzina”.

Cele operacyjne wskazane dla obszaru „Rodzina” Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bytomia na lata 2015-2020:

- wsparcie dla seniorów,
- ułatwianie życia osobom niepełnosprawnym,
- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo i dysfunkcyjnym,
- pomoc rodzinom uwięzonym w przemoc,
- działania na rzecz dzieci kierowanych do pieczy zastępczej i usamodzielnianych.

Realizowane były również działania dla celu operacyjnego II.3, obszaru drugiego, związanego z osiąganiem celów lokalnej polityki społecznej oraz celu III.2, obszaru trzeciego, dotyczącego reintegracji społeczno-zawodowej osób bezdomnych.

Część działań realizowanych przez MOPR, związanych z wdrażaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bytomia na lata 2015-2020, była możliwa dzięki środkom pozyskanym z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Inne zadania realizowane przez MOPR w Bytomiu

Bytomski program wspierania rodziny i rozwoju systemu pieczy zastępczej na lata 2015-2017

Program stanowi narzędzie polityki miasta na rzecz umacniania rodziny i rodzicielstwa zastępczego i jest kontynuacją *Bytomskiego programu wspierania rodziny i rozwoju systemu pieczy zastępczej na lata 2012-2014*. Program jest odpowiedzią na realizację obowiązku gminy, wynikającego z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 135, z późn. zm.), dotyczącego wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ale również obowiązku powiatu mającego za zadanie opracowanie programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej. W jego zapisach programowych wyodrębniono dwie części: *Gminny program wspierania rodziny oraz Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej*.

Gminny Program Wspierania Rodziny

Program adresowany jest do bytomskich rodzin przeżywających trudności w pełnieniu ról społecznych, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Celem głównym programu jest tworzenie warunków umożliwiających rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprawę ich społecznego funkcjonowania, poprzez oddziaływanie wspierające, korygujące i edukacyjne instytucji polityki społecznej samorządu lokalnego.

Cele szczegółowe gminnego programu wspierania rodziny to:

- wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w wypełnianiu ich podstawowych funkcji,
- zwiększenie bezpieczeństwa rodzin, dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
- wyrównywanie możliwości edukacyjnych i rozwojowych dzieci oraz młodzieży,
- doskonalenie kompetencji pracowników w zakresie wspierania rodzin w sytuacji kryzysowej.

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej

Adresatami programu są istniejące rodziny zastępcze, prowadzące rodzinne domy dziecka oraz kandydaci do prowadzenia ww. form pieczy zastępczej. Ponadto program kierowany jest do usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Program jest również adresowany do pracowników instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz instytucji odpowiedzialnych za jej doskonalenie.

Celem głównym jest rozwijanie i wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej oraz doskonalenie instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym organizowanie wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków opuszczających zarówno rodziną, jak i instytucjonalną pieczę zastępczą.

Cele szczegółowe powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej to:

- promowanie idei rodzinnej pieczy zastępczej oraz jej strukturyzacja,
- wspieranie funkcjonujących rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka,
- podnoszenie standardu placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- unormowanie sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
- wspieranie procesu usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

W 2017 r. MOPR wydał 5 691 skierowań dla najuboższych mieszkańców gminy do otrzymania paczek żywnościowych w ramach Programu Operacyjnego **Pomoc Żywnościowa 2014-2020**, którego realizatorem był PCK.

W 2017 r. MOPR kontynuował rządowy program dla rodzin wielodzietnych, którego celem jest podjęcie działań na rzecz rodzin wielodzietnych, mających zapewnić im szczególne uprawnienia na podstawie dokumentu: **Karta Dużej Rodziny**. W 2017 roku do MOPR złożonych zostało 167 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny. Wydanych zostało 890 kart, z czego 302 karty wydane zostały opiekunom, a 588 kart wydano dzieciom.

Rok 2017 był dziewiątym rokiem działalności **Klubu Integracji Społecznej (KIS)**. Obszary działalności Klubu to:

1. „Prace społecznie użyteczne”

To program pomagający w aktywizacji zawodowej osób zaliczanych do kategorii szczególnego ryzyka wykluczenia społecznego.

Tabela 33. Prace społecznie-użyteczne

Miesiące realizacji prac	styczeń	luty – maj	czerwiec – listopad	grudzień
Ilość uczestników	50	140	158	68

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Bytomiu

W roku 2017 realizowano omawiane prace w 57 instytucjach. W ramach programu *Prace społecznie użyteczne* na świadczenia wydatkowano 375,6 tys. zł, z czego 60% zrefundował PUP. Dodatkowo gmina pokryła wydatki związane z dojazdem uczestników programu do miejsca wykonywania prac – 15,5 tys. zł, a także koszty badań lekarskich uczestników programu w wysokości 1,2 tys. zł.

2. „Zajęcia szkoleniowo – edukacyjne z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej dla bezrobotnych mieszkańców miasta Bytomia”

W szkoleniach brało udział 152 uczestników podzielonych na 13 grup. Zajęcia indywidualne i grupowe prowadzili psycholog, doradca zawodowy, pracownik socjalny, konsultant prawny, informatyk oraz zaproszeni goście: przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji w Bytomiu oraz przedstawiciele Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytomiu.

Tematyka zajęć realizowanych w 2017 r. to między innymi pokazanie możliwości powrotu lub zaistnienia na rynku pracy, aspekty dotyczące komunikacji interpersonalnej, przygotowanie do przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcą, przygotowanie przez uczestników własnych dokumentów aplikacyjnych, umiejętność gospodarowania swoim budżetem domowym, a także aspekty prawne z zakresu prawa pracy.

3. „Poradnictwo prawne, zawodowe i psychologiczne”

Prowadzono poradnictwo prawne, zawodowe, psychologiczne. Można było skorzystać z pomocy terapeuty, psychologa, specjalisty reintegracji zawodowej, konsultanta prawnego, specjalisty pracy z rodziną. W 2017 r. z poradnictwa zawodowo – psychologiczno – prawnego oraz działań terapeutycznych i edukacyjnych w formie warsztatowej skorzystały łącznie 152 osoby. Ponadto psycholog i specjalista reintegracji zawodowej przeprowadzili rozmowy indywidualne, konsultacje oraz zajęcia grupowe z uczestnikami/uczestniczkami zajęć, mające na celu zintensyfikowane wsparcie specjalistów KIS w procesie poszukiwania pracy.

4. „Aktywizacja i Integracja”

Do udziału w Programie „Aktywizacja i Integracja” kierowane były osoby bezrobotne, dla których został ustalony profil pomocy III, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. Działania realizowane były poprzez grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie oraz udział w pracach społecznie użytecznych. W zajęciach uczestniczyły 33 osoby podzielone na 4 grupy.

Świadczenia rodzinne

W roku 2017 w Dziale Świadczeń Rodzinnych odnotowano wpływ 21 760 wniosków wraz z kompletem dokumentów, w tym – 1 207 wniosków o ustalenie prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, 6 782 wnioski o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, 1 310 wniosków o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego, 215 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, 112 wniosków o ustalenie prawa specjalnego zasiłku opiekuńczego, 1 wniosek o ustalenie prawa do zasiłku dla opiekuna, 576 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego, 10 wniosków o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia wynikającego z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” i 11 549 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego. W roku 2017 w wyniku prowadzonych postępowań wydano 23 075 decyzji administracyjnych, w tym decyzje: ustalające uprawnienia do świadczeń, wydane w związku z nabyciem uprawnienia do dodatków do przyznanego już zasiłku rodzinnego, w związku ze zmianą sytuacji rodzinnej lub finansowej świadczeniobiorców oraz ustalające świadczenia nienależnie pobrane.

Tabela 34. Świadczenia rodzinne wypłacone w Bytomiu w latach 2013-2017

Lp.	Wyszczególnienie		2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
1.	Zasiłki rodzinne	Liczba świadczeń	94 478	91 585	87 693	95 673	100 897
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	9 272,2	9 010,1	8 814,5	10 612,8	11 591,4
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych	Liczba świadczeń	41 457	39 708	38 647	40 726	43 715
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	5 326,1	4 915,7	4 817,4	5 390,3	5 874,2
3.	Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń	63 505	60 083	59 415	58 788	58 684
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	11 954,4	12 269,4	15 123,0	16 108,7	17 628,2
5.	Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	Liczba świadczeń	1 028	1 140	1 034	1 118	1 176
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	1 028,0	1 140,0	1 034,0	1 118,0	1 176,0

6.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	Liczba świadczeń	20	87	486	784	831
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	10,4	44,5	247,4	406,6	431,3
7.	Zasiłki dla opiekunów	Liczba świadczeń	-	1 551	690	523	428
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	-	769,3	362,4	273,2	221,7
8.	Fundusz alimentacyjny	Liczba świadczeń	33 883	33 478	31 601	30 495	28 374
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	12 528,8	12 663,0	12 269,0	12 032,7	11 340,4
9.	Świadczenie rodzicielskie	Liczba świadczeń	-	-	-	5 953	6950
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	-	-	-	5 477,4	6 338,6
10.	Razem (1+2+3+4+5+6+7+8)	Liczba świadczeń	234 375	227 632	219 566	234 060	241 055
		Kwota udzielonych świadczeń (w tys. zł)	40 113,8	40 812,0	42 667,7	51 419,7	54 651,8

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Bytomiu

W latach 2012–2017 wypłacono 1 398 822 świadczenia rodzinne na łączną kwotę 269 659,4 tys. zł,

Dodatki mieszkaniowe

W okresie od 2013 r. do 2017 r. złożono łącznie 32 358 wniosków o przyznanie dodatków mieszkaniowych. Liczba złożonych począwszy od 2013 r. wniosków zmniejszała się i w 2017 r. wyniosła 5 633.

Tabela 35. Liczba złożonych wniosków o przyznanie dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2017

Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ilość złożonych wniosków	6 987	6 839	6 548	6 351	5633

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Bytomiu

W 2017 roku na wypłatę dodatków mieszkaniowych wydatkowano kwotę 6 488,5 tys. zł, co stanowiło (99,46 %) planu rocznego przeznaczonego na ich realizację (6 523,6 tys. zł). Dodatki mieszkaniowe wypłacone zostały wnioskodawcom zajmującym lokale w budynkach, stanowiących mieszkaniowy zasób gminy, w wysokości 2 389,6 tys. zł (36,83 %) oraz pozostałym użytkownikom mieszkań w budynkach: spółdzielni, zakładowych, wspólnot mieszkaniowych, prywatnych oraz domów jednorodzinnych, w łącznej wysokości 4 098,9 tys. zł (63,17 %).

Łączna kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2017 wyniosła 35 982,8 tys. zł, z tego 12 900,5 tys. zł, to dodatki w mieszkaniowym zasobie gminy.

Tabela 36. Wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2017

Lp.	Wyszczególnienie	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
1.	Wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem, w tym:	7 509,4 tys. zł	7 564,7 tys. zł	7 294,4 tys. zł	7 125,8 tys. zł	6 488,5 tys. zł
	- mieszkaniowy zasób gminy	2 534,1 tys. zł	2 529,0 tys. zł	2 736,5 tys. zł	2 711,3 tys. zł	2 389,6 tys. zł
2.	Średnia wysokość wypłaconego dodatku mieszkaniowego ogółem w tym:	ok. 199 zł	203 zł	204 zł	208 zł	209 zł
	- mieszkaniowy zasób gminy	188 zł	189 zł	189 zł	189 zł	191 zł

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Bytomiu

W 2017 r. wypłacono dodatki na kwotę 6 488,5 tys. zł, z tego 36,8% stanowiły dodatki dla użytkowników mieszkań tworzących mieszkaniowy zasób gminy. Średnia wysokość wypłaconego dodatku wyniosła 209 zł.

Dodatek energetyczny

Od stycznia do grudnia 2017 r. zarejestrowano 1 578 wniosków o przyznanie dodatku energetycznego. Podjęte zostały 1 842 decyzje administracyjne, w tym 1 458 przyznających dodatek energetyczny i 112 odmawiających prawa do przedmiotowego świadczenia.

W roku 2017 na podstawie ustawy Prawo Energetyczne oraz Obwieszczenia Ministra Gospodarki w sprawie wysokości dodatku energetycznego, na wypłatę dodatków energetycznych wydatkowano kwotę 103,1 tys. zł.

W omawianym okresie z dodatku energetycznego skorzystało 913 gospodarstw domowych, w tym:

- dla gospodarstw domowych prowadzonych przez osoby samotne – 337 świadczeń,
- dla gospodarstw domowych składających się z 2 do 4 osób – 495 świadczeń,
- dla gospodarstw domowych składających się z co najmniej 5 osób – 81 świadczeń.

Przedsięwzięcia inwestycyjne i remontowe przeprowadzone w placówkach pomocy społecznej

1. Zadania inwestycyjne:

1. W budynku Dyrekcji MOPR przy ul. Strzelców Bytomskich 16 w Bytomiu wykonano częściową wymianę poziomów i zaworów c.o. w ramach projektu „Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej przy ul. Strzelców Bytomskich 16”.
2. Projekt BY-PAS pozwolił na realizację modernizacji i remontu 9 mieszkań dla uczestników/uczestniczek ww. projektu.
3. W związku z poszerzeniem bazy lokalowej Klubu Integracji Społecznej (dodatkowa sala szkoleniowa) w lokalu przy ul. Powstańców Warszawskich 14/34 wykonano centralne ogrzewanie.

2. Zadania remontowe:

1. W Terenowych Punktach Pomocy Środowiskowej wykonywano naprawy bieżące sprzętu biurowego, a w szczególności kserokopiarek, sprzętu komputerowego, niszczarek oraz dokonywano niezbędnych napraw instalacji c.o., wod.- kan. i elektrycznych, wymieniono drzwi zewnętrzne w TPPŚ Nr 8, natomiast w TPPŚ Nr 4 wymieniono skrzydło drzwiowe wewnętrzne.
2. W Noclegowni realizowano comiesięczne przeglądy wymiennika ciepła oraz kwartalne konserwacje instalacji sygnalizacji pożaru wraz z wymianą akumulatora.
3. Środki finansowe Klubu Integracji Społecznej przeznaczono na naprawy sprzętu komputerowego.
4. W ramach realizacji Programu 500+ wykonano remont korytarza na parterze budynku przy ul. Strzelców Bytomskich 21, polegający na naprawie tynków oraz odmalowaniu wysokich ścian.
5. Środki finansowe Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przeznaczono na konserwację klimatyzatorów, pomiary instalacji elektrycznej oraz naprawę dźwigu osobowego w budynku przy ul. Strzelców Bytomskich 16.
6. Wydatkowano środki na konserwację systemu alarmowego w Dziale Świadczeń Rodzinnych oraz konserwację sprzętu komputerowego, kserograficznego, naprawę niszczarki oraz konserwacje dźwigów.
7. Ze środków przeznaczonych na koszty obsługi zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej współfinansowano konserwację i naprawę dźwigu osobowego, naprawy kserokopiarek, sprzętu komputerowego oraz konserwacje systemu alarmowego wraz z naprawą linii napowietrznej.
8. W ramach projektu *"Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym - animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego - edycja 2017 r."* w lokalu przy ul. Powstańców Warszawskich 14/34 wykonano instalację elektryczną.

Zadania gminy w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym realizuje **Centrum Integracji Społecznej w Bytomiu**.

W 2017 r. w strukturze CIS funkcjonowało 6 pracowników: 3 porządkowe, 1 porządkowo – krawiecka, 1 gastronomiczna oraz 1 gastronomiczno-porządkowa. W ciągu całego roku w zajęciach Centrum Integracji Społecznej wzięły udział 94 osoby. Liczba uczestników, która ukończyła zajęcia, czyli

zrealizowała Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego – 38. Na dzień 31 grudnia 2017 r. na zajęcia w CIS uczęszczali 32 osoby.

Przedsięwzięcia:

1. Realizacja zadania publicznego pod nazwą: „Partnerstwo przeciw wykluczeniu społecznemu – profesjonalne formy pomocy ze szczególną rolą zatrudnienia socjalnego” – edycja 2017 w ramach programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020”. Całkowity koszt projektu w 2017 r. – 193,4 tys. zł (dotacja 84,8 tys. zł, wkład własny 108,5 tys. zł).
2. Współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Bytomiu przy realizacji programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020” p.n. „Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym – animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego” – edycja 2017.

3.7 Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego

Kultura

Kultura to ważny obszar aktywności miasta, który znacząco wpływa na jakość życia mieszkańców. Jest nie tylko istotnym elementem wizerunku miasta i odpowiedzią na potrzebę tworzenia i kontaktu ze sztuką, ale również narzędziem integracji i budowania wspólnej tożsamości lokalnej mieszkańców miasta oraz województwa. W rozwijanie szeroko rozumianej kultury w Bytomiu zaangażowanych jest 5 instytucji samorządowych – 3 miejskie: Bytomskie Centrum Kultury, Bytomski Teatr Tańca i Ruchu „Rozbark”, Miejska Biblioteka Publiczna i 2 wojewódzkie: Opera Śląska i Muzeum Górnośląskie, a także wiele organizacji pozarządowych, firm komercyjnych, grup nieformalnych, środowisk twórczych, osób indywidualnych.

Miejska Biblioteka Publiczna (instytucja kultury Gminy Bytom)

Tabela 37. Porównanie danych dot. MBP w Bytomiu w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba księgozbioru	252 703	248 533	249 216	249 707	238 849
Liczba czytelników	13 802	14 102	12 816	12 136	11 438
Procent liczby czytelników wobec ogółu mieszkańców	8,68%	8,98%	8,31%	8,02%	7,68%
Wskaźnik wypożyczeń na 100 mieszkańców Bytomia	181	176	161,5	161,7	174,42

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sportu UM w Bytomiu

Objętość księgozbioru i ilość nowego, zakupionego w 2017 r.

Stan ilościowy księgozbioru na 31.12.2017 r. wynosił **238 849 woluminów**. W roku 2017 zakupiono **5 082 woluminów**, z czego z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu operacyjnego Promocja czytelnictwa, priorytetu Rozwój księgozbiorów bibliotek zakupiono **2 871 woluminów**.

Liczba czytelników i liczba wypożyczeń na jednego czytelnika

- W wypożyczalniach zarejestrowano **11 438** czytelników, liczba wypożyczeń na 1 czytelnika wynosiła **20,64**
- W roku 2017 zorganizowano **51** lekcji bibliotecznych i **28** wycieczek po bibliotece.
- Liczba imprez edukacyjnych, warsztatów w 2017 roku: **426**
- Liczba czytelników na 100 mieszkańców Bytomia wynosiła: **7,68**
- Wskaźnik wypożyczeń na 100 mieszkańców Bytomia: **174,42**

W roku 2017 Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu promowała czytelnictwo wśród mieszkańców poprzez między innymi następujące wydarzenia:

- kącik artystyczny KreaTYwnia,
- akcję „Randkę w ciemno ... z książką!”,
- kolejną edycję konkursu fotograficznego „Kamienice Bytomia. Dzielnice”,
- Z okazji przypadającej 500. rocznicy Reformacji zorganizowano spotkanie zatytułowane „Ewangelicy w Bytomiu”. Program spotkania obejmował prelekcję pana Tomasza Śmiałka: „Dziedzictwo materialne Ewangelików w Bytomiu” oraz występ chóru Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Zabrze pod dyktando Barbary Dobkowskiej,
- 17-18 października 2017 roku odbyła się II edycja Ogólnopolskiej Konferencji „Biblioteki otwarte na zmiany” pod honorowym patronatem Śląskiego Kuratora Oświaty i Prezydenta Miasta Bytomia. Celem konferencji była zarówno dyskusja na temat społecznego wizerunku współczesnego bibliotekarza, nowoczesnej biblioteki, jak i integracja środowiska nauczycielskiego i bibliotekarskiego,
- kiermasz „Podziel się książką” (odbywał się w maju w ramach Tygodnia Bibliotek),
- Comiesięczne spotkania Dyskusyjnego Klubu Książki „Trzynastka”,
- 24 kwietnia 2017 roku w ramach obchodów Światowego Dnia Książki została zorganizowana konferencja pt. „Zakończaj się w Bibliotece”,
- comiesięczne spotkania Klubu Młodego „Dziennikarza Akapit”. W trakcie warsztatów dziennikarskich młodzież zapoznawała się z zasadami redagowania tekstów i składania gazety,
- W Wypożyczalni Literatury dla Dzieci i Młodzieży regularnie odbywały się spotkania bajkowe z cyklu „Czytamy zamiast mamy” skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym,
- Zorganizowano szereg lekcji bibliotecznych dla dzieci z bytomskich szkół podstawowych. Uczniowie zostali zapoznani z zasadami korzystania z księgozbioru i układem książek na półkach. Poznali zasady korzystania oraz możliwości jakie oferuje katalog OPAC.

Bytomskie Centrum Kultury (instytucja kultury Gminy Bytom)

Tabela 38. Porównanie liczby imprez i widzów w BCK w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba imprez	324	419	411	380	367
Liczba widzów	47 550	77 160	69 900	73 794	65 020

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sportu UM w Bytomiu

Łączna liczba widzów Bytomskiego Centrum Kultury w 2017 roku wyniosła **65 020 osób**. Liczba widzów w siedzibie to **41 046 osób** (w tym: koncerty – **11 489 osób**, spektakle – **1 838 osób**, kabarety – **683 osoby**, seanse filmowe – **14 285 osób**, imprezy pozostałe – **3 039 osób**, wynajmy i użyczenia – **9 712 osób**). Imprezy plenerowe zgromadziły **11 619 osób** (w tym, m.in. Coolturałny Wrzesień, Muzyka Narodów, Jarmark Średniowieczny). Spektakle szkolne – **12 546 osób**, a działania edukacyjne – **155 osób**.

Imprezy zorganizowane w Bytomskim Centrum Kultury w 2017 roku:

- 23 koncerty – 11 489 osób (m.in.: Koncert Noworoczny, koncerty plenerowe: Coolturałny Wrzesień (1 000 osób) – Krzysztof Bobeck, Sztynny Pal Azji i Śląska Gała Biesiadna, Muzyka Narodów (8 300 osób), koncerty w ramach projektu: „Obok Sceny”, koncerty zespołów: Paka Rycha, AUKSO, Wołosi i koncert Piotra Schmidta),
- 7 występów kabaretowych – 683 osoby (m.in.: Kabaret 44-200, Kabaret Weźrzesz, Kabaret Chyba, Kabaret Trzecia Strona Medalu czy Kabaret Czołówka Piekła),
- 860 seansów filmowych w tym 145 pozycji tytułowych – 14 285 widzów w siedzibie i 849 osób uczestniczących w kinie plenerowym,
- 4 wystawy - 145 osób (wystawa plakatu teatralnego, wystawa plakatu Marka Skupińskiego, wystawa zdjęć Dariusza Bohn: „Karpaty w obiektywie”, wystawa zdjęć Rity Dubas przy współpracy z Liga Kobiet Nieobojetnych),
- 32 spektakle szkolne – 12 200 osób (m.in.: „Skąpiec”, „Pinokio”, „Pan Kleks”, „Tango”, „Trzy świnki”, „Romeo i Julia”, „Mały Książę”, „Ania z Zielonego Wzgórza”, „Wigilijna Noc Piotrusia”, „Balladyna”, „Dziady cz. II”, „Makbet”, „Zemsta”, „Jaś i Małgosia”, „Wesele”, „W pustyni i w puszczy”, „Ferdynand”, „Hobbit”, „Edyp”, „Dorotka w krainie Oz”, „Opowieści z lodowej krainy” czy „Przygody Baltazara Gąbki”),

- 61 pozostałych imprez kulturalnych (w tym imprezy cykliczne m.in.: Klub Zielonej Żyrafy, Becekowy Pokój Gier, Zimowa Feriada Artystyczna, warsztaty teatralne w ramach projektu Klocki Teatralne oraz KinoSzkoła i Warsztaty Medialne),
- 8 spektakli teatralnych – 1 838 osób (spektakle w ramach projektów: Scena Familijna i „Klocki Teatralne. Dni Teatru dla Juniorów”).

Wzorem lat ubiegłych BCK współpracowało z wieloma stowarzyszeniami, których działalność posiada charakter „misyjny” oraz innymi instytucjami zajmującymi się działalnością kulturalną, co pozwoliło wielu uzdolnionym młodym ludziom na prezentację i występy na prawdziwej profesjonalnej scenie. BCK użyczyło salę widowiskową szkołom oraz następującym instytucjom:

- Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. L. Solskiego w Krakowie Wydział Teatru Tańca (spektakle dyplomowe: „Bezdech”, „Stan skupienia”),
- Szkoła Podstawowa nr 46 w Bytomiu (konkurs kolęd),
- Parafia Bożego Ciała (rekolekcje),
- Parafia św. Jacka (rekolekcje),
- Zespół Szkół Administracyjno-Socjalnych w Bytomiu (konkurs piosenki „Jeśli potrafisz pchaj się na afisz”),
- MDK nr 1 („Wiosenne Szantowisko”),
- ZHP Bytom (Festiwal Harcerski),
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nasz Dom”,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku (Koncert Noworoczny),
- Fundacja INICJATYWA (warsztaty teatralne),
- ZSUR w Bytomiu (gala umiejętności),
- Grupa Leo Corde (Jarmark Średniowieczny).

Przy współpracy z Domem Pomocy Społecznej w Bytomiu, w każdy poniedziałek i środę w siedzibie BCK odbywały się spotkania Seniorów w Kawiarence Internetowej oraz warsztaty komputerowe. Bytomskie Centrum Kultury od lat współpracuje z Ligą Kobiet Nieobojętnych, Oddziałem Związku Sybiraków oraz Oddziałem Polskiego Związku Esperantystów.

Z płatnych wynajmów sal w Bytomskim Centrum Kultury skorzystało kilka firm z całego kraju, które organizowały spotkania o charakterze handlowym i szkoleniowym oraz Agencje Artystyczne przy współpracy, z którymi na bytomskiej scenie wystąpiła Grażyna Łobaszewska, czy kabaret HRABI. Bytomskiej publiczności zaprezentowane zostały spektakle agencji teatralnych, m.in.: „Jak nie oszaleć z facetem”, „Mayday 2”, „Przepraszam, co pan tu robi”, „Przebój sezonu”, „Kłamstwo” czy „Dwie połówki pomarańczy”.

Bytomski Teatr Tańca I Ruchu Rozbark (instytucja kultury – instytucja artystyczna Gminy Bytom)

Tabela 39. Porównanie liczby spektakli i widzów w BTTiR Rozbark w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba spektakli	----	45	96	82	79
Liczba widzów	---	4 996	11 883	9 420	10 368

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sportu UM w Bytomiu

- Liczba spektakli w 2017 roku: **79 (w tym 6 premier)** w tym:
  - spektakle własne: 44
  - spektakle obce: 35
- Liczba widzów w 2017 roku: **10 368 osób** w tym:
  - liczba widzów na spektaklach własnych: **8553 osób**
  - liczba widzów na spektaklach obcych: **1815 osób**
- Liczba imprez edukacyjnych, warsztatów: **846**
- Liczba uczestników działań edukacyjnych w 2017 r.: **9525 osób**

Najważniejsze wydarzenia artystyczne w Bytomskim Teatrze Tańca i Ruchu „Rozbark” w roku 2017:

- Ferie w Teatrze ROZBARK – warsztaty, zajęcia taneczne, lalkarskie, aktorskie i wokalne skierowane do dzieci,
- Premiera spektaklu “Fast food foot” Choreografia Anna Piotrowska,
- „21 VIP” – premiera prezentacji taneczno-ruchowej „21 VIPto efekt pracy podopiecznych Stowarzyszenia Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Szansa”,
- BTTiR „Rozbark” gospodarzem Polskiej Platformy Tańca – prestiżowego wydarzenia artystycznego skupiającego polskie środowisko tańca współczesnego. Polska Platforma Tańca miała na celu wyłonienie i promocję najciekawszych oryginalnych produkcji tanecznych powstałych w Polsce lub zrealizowanych przez polskich choreografów zagranicą. Podczas PPT zaprezentowano w Bytomiu 14 najlepszych spektakli w 2017 r.,
- Dzień Twórczości Edukacyjnej i Społecznej Teatru ROZBARK - Przedsięwzięcia społeczne i edukacyjne stanowią ważny obszar działalności Teatru ROZBARK. Jednym z istotnych celów Teatru jest zwrócenie uwagi społeczeństwa na terapeutyczny aspekt sztuki tanecznej oraz innych form artystycznego wyrazu,
- Premiera – „Zjednoczone stany zmyśłone” Opieka artystyczna: Anna Piotrowska,
- III Biesiada Rozbarska,
- Ogólnopolska Konferencja Kultury – Taniec (18 września 2017 r.) - multidyscyplinarne, wielowątkowe przedsięwzięcie zaplanowane z myślą o możliwie kompletnym poznaniu, przedyskutowaniu, zinterpretowaniu, w efekcie zaś – wcieleniu w życie zamierzeń i realizacji potrzeb polskich środowisk artystycznych. Plenarne obrady zaprogramowane z udziałem środowiskowych autorytetów, artystów i organizatorów miały za zadanie omówienie najistotniejszych zagadnień wiążących się z aktualnym stanem kultury w Polsce, zarówno w jej wymiarze instytucjonalnym, jaki z punktu widzenia indywidualnego twórcy,
- Premiera „OR ID”. Najnowsza produkcja Teatru ROZBARK, łącząca taniec współczesny z warstwą dźwiękową tworzoną na żywo,
- “White house” – premiera. Projekt edukacyjny z udziałem niezależnych artystów śląskich,
- „Nie ograniczaj mnie” – premiera. Spektakl był efektem pięciomiesięcznej pracy grupy Integra skupiającej osoby niepełnosprawne,
- zabawa sylwestrowa.

Opera Śląska instytucja kultury (artystyczna) Samorządu Województwa Śląskiego

Tabela 40. Porównanie liczby spektakli i widzów w Operze Śląskiej w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba spektakli	203	190	183	197	205
Liczba widzów	78 115	75 075	67 187	76 721	92 679

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sportu UM w Bytomiu

W 2017 r.:

- liczba widzów ogółem: **92 679 osób**, z tego
  - imprezy własne – **75 230 osób**,
  - imprezy zewnętrzne – **17 449 osób**,
- liczba premier – **4**,
- liczby imprez:
  - własne – **205**,
  - w siedzibie – **159**,
  - wyjazdowe – **46**,
  - obce – **46**,
- liczba warsztatów edukacyjnych – **112** (prelekcje, lekcje teatralne, warsztaty)

Najważniejsze wydarzenia artystyczne w Operze Śląskiej w roku 2017 r.:

- 01.01.2017 – koncert NOWY ROK Z GWIAZDĄ z udziałem Małgorzaty Walewskiej
- 18.02.2017 – WIELKA GALA KARNAWAŁOWA - koncert „MELODIE DLA PRZYJACIÓŁ” - którego gospodarzem i reżyserem był światowej sławy tenor - Wiesław Ochman.

- 12.03.2017 – inauguracja nowego cyklu spotkań w Sali Koncertowej im. Adama Didura - OPERA BLISKO CIEBIE: Porozmawiajmy o Operze... Bohaterami nowo zainicjowanego cyklu są artyści, twórcy i ludzie teatru.
- 18.03.2017 – PREMIERA opery G. Verdiego „MOC PRZEZNACZENIA” – spektaklu powstałego w realizacji: TOMASZ KONINA - reżyseria i scenografia. Opera Śląska – obecnie jako jedyna w Polsce – dołączyła do grona elitarnych scen operowych świata mających ten tytuł w swoim repertuarze;
- 29.04.2017 – X JUBILEUSZOWA GALA BALETOWA z okazji Międzynarodowego Dnia Tańca
- 13.05.2017 - prezentacja opery G. Verdiego „Moc przeznaczenia” w ramach obchodów Dnia Teatru Publicznego i ogólnopolskiej akcji pn. „Bilet do teatru za 500 groszy”,
- 16.09.2017 – INAUGURACJA 73. SEZONU ARTYSTYCZNEGO OPERY ŚLĄSKIEJ. Na scenie zaprezentowany został dwuczęściowy koncert pt. „Miłość i Wojna”,
- 23.09.2017 – udział artystów Opery Śląskiej w XXVII Festiwalu im. Adama Didura
- 30.09.2017 – 8. METROPOLITALNA NOC TEATRÓW. Tego wieczoru Operę Śląską odwiedziło 1550 osób.
- 21.10.2017 - PREMIERA opery Charles’a Gounoda „ROMEO I JULIA” – arcydzieła francuskiego romantyzmu, które na scenie Opery Śląskiej zostało wystawione po raz pierwszy w historii. Spektakl nagrodzono nagrodą „Złota Maską” w kategorii spektakl roku
- 7.11.2017 – PREMIERA opery dla dzieci „MAŁY KOMINIARCZYK. ZRÓBMY OPERĘ!” Benjamina Brittena.
- 2.12.2017 - Opera Śląska gościła na V Festiwalu Oper Współczesnych we Wrocławiu.
- 29.12.2017 - PREMIERA operetki Imre Kálmána „KSIĘŻNICZKA CZARDASZA”

Nagrody dla opery śląskiej w roku 2017:

- **ZŁOTA MASKA** - Nagroda Artystyczna Marszałka Województwa Śląskiego w kategorii „Przedstawienie roku 2016” – spektakl „UBU KRÓL” na scenie Opery Śląskiej,
- „ROMEO I JULIA” w reżyserii Michała Znanieckiego nagrodzone **ZŁOTĄ MASKĄ** jako „Przedstawienie Roku 2017”. Za rolę Romeo w tym spektaklu Złotą Maską w kategorii rola wokalnno-aktorska nagrodzony został **ANDRZEJ LAMPERT**. Za scenografię do spektaklu „Romeo i Julia” Złotą Maskę otrzymał **LUIGI SCOGLIO**. Dodatkowo Nagroda im. Zbigniewa Grucy, którą przyznaje redakcja „Dziennika teatralnego”, trafiła do **ANDRZEJA LAMPERTA**, za kreację Romeo w Operze Śląskiej,
- **Teatralna Nagroda Muzyczna im. Jana Kiepury** w kategorii „Najlepszy Dyrygent” dla Jurka Dybała,
- **Teatralna Nagroda Muzyczna im. Jana Kiepury** w kategorii „Najlepszy Śpiewak Operowy” dla Andrzeja Lamperta,
- **Teatralna Nagroda Muzyczna im. Jana Kiepury** w kategorii „Najlepsze Kostiumy” dla Marii Balcerek,
- **Teatralna Nagroda Muzyczna im. Jana Kiepury** w kategorii „Najlepsza Choreografia” dla Henryka Konwińskiego,
- Wyróżnienie w konkursie „Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Śląskiego 2017” dla modernizacji gmachu Opery Śląskiej za „architekturę światła, która w udany sposób prezentuje i przywraca ważny dla miasta Bytomia budynek promujący miejsce, funkcję i znaczenie obiektu zarówno dla miasta, jak i regionu”.

Muzeum Górnos Śląskie - instytucja kultury Samorządu Województwa Śląskiego

Tabela 41. Porównanie liczby wystaw i odwiedzających w Muzeum Górnos Śląskim w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba wystaw	12	24	11	27	25
Odwiedzający	26	24	15	21	21
	281	258	302	512	981

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sportu UM w Bytomiu

W 2017 r.:

25 wystaw:

- wystawy stałe w MGB - 3
- wystawy czasowe własne organizowane w MGB - 19
- wystawy własne, czasowe poza siedzibą MGB -3

Frekwencja na wystawach łącznie – **21 981 osób**

Ważniejsze wydarzenia organizowane przez Muzeum Górnośląskie w Bytomiu:

- Otwarcie Galerii Malarstwa Polskiego w Muzeum Górnośląskim - jednej z najlepszych kolekcji malarstwa w Polsce po remoncie (8 października 2017 r.) W dniu otwartym Galerię odwiedziło około 400 osób;
- Wydanie albumu „Galeria Malarstwa Polskiego” Publikacja „Galeria Malarstwa Polskiego” towarzysząca wystawie stałej – pod tym samym tytułem, jest pierwszym wydawnictwem dopełniającym merytorycznie jedną z ważniejszych w kraju wystaw prezentujących malarstwo polskie od końca XVIII w. do lat 50. XX w. Kolekcja bytomska zawiera liczne dzieła, które swoją wartością symboliczną i artystyczną wpisały się na trwałe do historii sztuki polskiej. 8 października 2017 r.
- Przejęcie wyposażenia Domu Modlitwy Kongregacji Wyznania Mojżeszowego w Bytomiu. Aktem notarialnym przejęto elementy ruchomego wyposażenia Domu Modlitwy Kongregacji Wyznania Mojżeszowego w Bytomiu, przynależnego do Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Katowicach. Obok elementów wyposażenia związanego z kultem, typowego dla żydowskich domów modlitwy jak: Bima, Aron ha Kodesz, pulpit Kantora, liczne tality i mezuzy oraz ozdobnej drewnianej okładziny ścian, kaflowych pieców i fragmentu parkietu, przekazany został również niezwykle bogaty – liczący ponad 500 pozycji – księgozbiór, pochodzący z XVII i późniejszych stuleci.
- Obchody Jubileuszu 500-lecia Reformacji. Obchodom Roku Reformacji towarzyszyło otwarcie wystawy „Radą i czynem. Luteranie w Bytomiu w XIX i XX wieku” gdzie prezentowaliśmy nieliczne pamiątki po przedwojennej wspólnocie ewangelickiej, między innymi sztandar Ewangelickiego Stowarzyszenia Młodzieży, przedwojenna księga ogłoszeń parafialnych, kamień węgielny z Domu Parafii Ewangelickiej czy płyty nagrobne pochodzące z nieistniejącego już cmentarza przy ul. Kolejowej.

Wystawy czasowe:

- Śląsko betlyjka,
- Pięciopak Kultury,
- Przypadki i interwencje Jacka Sroki,
- Inwazja u bram,
- Z głową w chmurach? Czepki, czepce i półszepce,
- In mari via tua. W morzu twoja droga ,
- Radą i czynem. Luteranie w Bytomiu w XIX i XX wieku,
- Kresowe miasta i miasteczka. Fotografie Józefa Dańdy,
- W istocie rzeczy. Aldona Mickiewicz,
- Rekonstrukcje przeszłości. Ślężacy pod Grunwaldem,
- Fotografia dzięki przyrody 2016,
- Górnośląskie kroszonki 2017,
- Sport na kresach. Początki,
- Czarno-biały świat,
- Archeologiczne odkrywanie Górnego Śląska. Jerzy Szydlowski – sylwetka Mistrza,
- Miejsca osobiste. Młoda czeska fotografia,
- W rytmie buntu. Polska awangarda międzywojnia,
- Kresowe Judaika ze zbiorów dawnego Domu Modlitwy w Bytomiu,
- Pod betlejemską gwiazdą – Boże Narodzenie bez granic,
- Nasza Historia,
- Z Górnego Śląska po Nagrodę Nobla,
- Kierunek Namibia.

Konferencje:

- Rekonstrukcje przeszłości. Czy warto?, sesja ogólnopolska,
- V Międzynarodowa Konferencja Kresowa „Żydzi na Kresach Wschodnich w XIX i XX wieku,
- Archeologia górnośląska w 20-lecie śmierci prof. Jerzego Szydłowskiego,
- Konferencja Śląskiego Towarzystwa Entomologicznego.

Koncerty muzyczne: 23

Konkursy:

- „Obraz a słowo. Literacki opis dzieła malarskiego”,
- „Konkurs gwar śląskich”,
- „Górnośląskie kroszonki 2017”.

Noc Muzeów 2017, 20 maja 2017 r. Noc Muzeów, która w Muzeum Górnośląskim odbyła się pod hasłem coolturałnych wysp – wydarzeń, prezentacji, spotkań, warsztatów i gier nawiązujących do wielokulturowości Bytomia i regionu oraz różnorodności zbiorów zgromadzonych w instytucji. **W imprezie uczestniczyło 5543 osób.**

Wydarzenia edukacyjne:

- 43 lekcje muzealne,
- 113 wykładów muzealnych,
- 57 warsztatów.

Galerie

Centrum Sztuki Współczesnej „KRONIKA” (filia BCK)

Tabela 42. Porównanie liczby wystaw i odwiedzających w CSW „Kronika” w latach 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba wystaw	15	17	23	18	15
Odwiedzający	5 750	5 400	3 752	4 021	2 370

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kultury i Sportu UM w Bytomiu

CSW Kronika w 2017 r. zrealizowała **15 wystaw** - 11 w siedzibie CSW Kronika oraz 4 w przestrzeni publicznej poza siedzibą. W kwietniu 2017 r. dyrektorem programową CSW Kronika została Agata Cukierska, po odejściu dotychczasowego dyrektora Stanisława Rukszy. W czerwcu odbył się spektakl / performance Aurory Lubos *Witajcie*. Projekt został zrealizowany we współpracy z Instytutem Muzyki i Tańca w ramach programu *Scena dla tańca 2017*

CSW Kronika otrzymało z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowania na wystawę zbiorową *Białe Kłamstwo*, której otwarcie odbyło się 25 listopada 2017 oraz na projekt *Nie wszystkie kwiaty są sztuczne*, realizowany od sierpnia do września zwieńczonego wystawą *Uważaj! W oczku wodnym pływają rekiny*, która została przedłużona z uwagi na zainteresowanie grup szkolnych.

Spotkania, pokazy:

- Kulturalna giełda projektów,
- Spotkanie autorskie z Pawłem Pachciarkiem,
- Spotkanie autorskie z Mikołajem Długoszem,
- Wieczór funeralny (Noc Muzeów),
- oprowadzanie kuratorskie po wystawie Dominika Ritszela i Macieja Cholewy,
- Spotkanie z artystami podczas wernisażu wystawy *Białe kłamstwo*,
- 3 publikacje, w tym *Białe Kłamstwo* - publikacja podsumowująca projekt Białe kłamstwo, dofinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- 2 koncerty,
- 2 Performance.

Edukacja:

- zorganizowane, grupowe oprowadzanie po bieżących wystawach dla dzieci i młodzieży,
- spotkania z artystami w celu przygotowania wystawy *Uważaj! W oczku wodnym pływają rekiny*,
- *Children of Dust* - cykl spotkań prowadzonych przez Lakshmi Karunakaran, Annę Orkasko oraz Martynę Tecl-Reibel. Projekt był organizowany podczas rezydencji Lakshmi Karunakaran w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, we współpracy z Akademii Schloss Solitude oraz Instytutem Adama Mickiewicza.

Łączna liczba zwiedzających w CSW Kronika w 2017 roku wyniosła: **2370 osoby**

Poza CSW Kronika (w ramach współorganizowanych wydarzeń oraz wystaw): **5510 osób**.

Galeria Motoryzacji i Techniki (działalność w ramach Bytomskiego Ośrodka Edukacji)

W 2017 r. odwiedziło Galerię ponad **2950 osób**.

Ważniejsze wydarzenia, imprezy i spotkania:

- Od stycznia do grudnia prezentowana była stała ekspozycja Galerii pojazdów cywilnych pochodzących od lat 20-tych minionego wieku do okresu PRL (pozyskano nowe eksponaty, jak np. Citroen BN z 1954r., Moskwicz z 1951 r, kilkakrotnie dokonano wymiany części eksponowanych pojazdów),
- Stała wystawa grafik Andrzeja Wolfartha została powiększona o kolejny obraz "Mister XIII Parady Pojazdów Zabytkowych Bytom 2016 " motorower NSU z 1943 roku. Wystawa liczy obecnie 13 obrazów,
- W 2017 roku po raz drugi pojazd pochodzący z Galerii Motoryzacji i Techniki otrzymał specjalne wyróżnienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który docenił oryginalność i świetny stan techniczny pojazdów,
- Przygotowano stałą prezentację dokumentacji pojazdu MERCEDES Velo, który został wyprodukowany jako jeden z pierwszych pojazdów dostawczych na zlecenie Bytomskiego Wydawnictwa Katolik w 1898.

Galeria „Na Poziomie” w Centrum Handlowo-Usługowym „AGORA”

Imprezy edukacyjne, warsztaty, koncerty, spotkania w Agorze Bytom, między innymi:

- Klub odkrywców,
- Taniec przeciwko przemocy,
- Spotykamy mamy,
- 7 urodziny Agory Bytom - W programie wydarzenia m.in. koncerty Eweliny Lisowskiej, Filipa Mettlera, pokazy akrobatyczne Delfiny i Bartka, występy taneczne, pokazy karate oraz warsztaty i animacje dla dzieci,
- Fabryka Mikołaja,
- Mała książka, wielki człowiek.

Wystawy w „Galerii na Poziomie” - 12.

Galeria „Stalowe Anioły”

Najważniejszym wydarzeniem organizowanym przez Pracownię Stalowe Anioły jest **Festiwal Sztuki Wysokiej**. W roku 2017 odbyła się już osiemnasta edycja tego ważnego na kulturalnej mapie Śląska przedsięwzięcia. Festiwal to coroczne, plenerowe wydarzenie artystyczne. Festiwal jest przedsięwzięciem interdyscyplinarnym łączącym wiele różnorodnych dyscyplin sztuki takich jak: malarstwo, grafika, fotografia, instalacja artystyczna, rzeźba, muzyka, teatr i performance.

W trakcie imprezy prezentowane są koncerty muzyczne i spektakl teatralny, oraz wyświetlane są filmy. Z Festiwalem ściśle powiązany jest **Mały Festiwal Sztuki Wysokiej**, podczas którego prezentowana jest wystawa dzieci i młodzieży z terenu całego Śląska, będąca pokłosiem przeprowadzonych warsztatów na terenie placówek oświatowych przez uznanych artystów. Ważnym elementem działalności Galerii są warsztaty artystyczne z zakresu mozaika, witraż, metaloplastyka oraz grafika, malarstwo, rysunek

Pozostałe galerie funkcjonujące w Bytomiu

- Galeria „Pod Szychem” przy MDK nr 1,
- Śląska Galeria Sztuki & Studia ARTystycznych Realizacji,
- Galeria SPAP „PLASTYKA”-„KOLOR”,
- Galeria „SUPLEMENT”,
- Galeria „POD CZAPLĄ”,
- MUSEUM MUSIC REPUBLIC,
- Galeria w FOYER OPERY ŚLĄSKIEJ,
- Galeria ROTUNDA w MBP,
- Galeria BASZTA w BCK,
- Galeria Rynek 7 w Biurze Promocji Bytomia.

Domy kultury i placówki kulturalno - oświatowe

W Bytomiu funkcjonują dwa Młodzieżowe Domy Kultury. W ramach swojej pracy organizują liczne zajęcia i imprezy skierowane do dzieci i młodzieży w różnych grupach wiekowych.

Młodzieżowy Dom Kultury Nr 1 w Bytomiu

Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 w Bytomiu w 2017 roku organizował lub współorganizował **113 imprez**, w których uczestniczyło: **12 975 osób**.

Ważniejsze imprezy organizowane przez MDK Nr 1 w Bytomiu:

- XII Memoriał im. Henryka Gagatka oraz III Turnieju Seniorów w Brydża,
- Przegląd rejonowy „Małego” Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego oraz 62. Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego,
- IX Młodzieżowy Festiwal Keyboardowy BYTOM KEYBOARD TON 2017,
- XV Przegląd Piosenki Żeglarskiej „WIOSENNE SZANTOWISKO 2017”,
- XI Międzynarodowe Biennale Współczesnej Tkaniny Dzieci Młodzieży „SILEZIANY 2017”
- Międzynarodowe Spotkania Marimbowe,
- Koncert w ramach akcji „Świąteczne ciężarówki COCA-COLI na Rynku w Bytomiu”.

Młodzieżowy Dom Kultury Nr 2 w Bytomiu:

- ilość imprez –**51**,
- ilość uczestników –**3103 osób**.

Młodzieżowy Dom Kultury nr 2 w Bytomiu jest placówką oświatowo-wychowawczą obejmującą swym zasięgiem dzieci, młodzież uczącą się oraz osoby pozaszkolne. Celem działalności placówki jest rozwój zainteresowań, uzdolnień, doskonalenie umiejętności, pogłębianie wiedzy, oraz kształtowanie umiejętności spędzania czasu wolnego. Dzieci i młodzież biorą bezpłatny udział w wielu kołach zainteresowań, korzystają ze specjalistycznych dobrze wyposażonych pracowni m.in. muzycznych, baletowej, plastycznych, modelarskich, komputerowych. MDK nr 2 współpracuje z placówkami oświatowymi w dzielnicy Karb realizując bezpłatne zajęcia muzyczne, artystyczne, sportowe i rekreacyjne. MDK Nr 2 posiada swój oddział zamiejscowy w dzielnicy Bytom-Miechowice, gdzie również prowadzi działalność edukacyjną. MDK nr 2 organizuje tygodniowo czas wolny ponad **1500 uczestnikom**, zapewniając im możliwość rozwijania zainteresowań twórczych takich jak: plastycznych, muzycznych, wokalnych, literackich, tanecznych, sportowych, językowych i technicznych.

Ważniejsze wydarzenia w MDK Nr 2:

- XI Wojewódzki Konkurs Wokalny Motyw Miłości w Piosence Obcojęzycznej.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność o charakterze kulturalnym

Współpraca w tym zakresie dotyczyła realizacji zadań publicznych (konkurs ofert) z zakresu kultury i turystyki, a także tzw. małych grantów.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach konkursu ofert na zadania publiczne z dziedziny kultury dofinansowano **23** projekty na kwotę **163 999,75 zł.**

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach art.19a – tzw. mały grant w dziedzinie kultury dofinansowano **4** projekty na kwotę **26 000,00 zł.**

Inne wydarzenia kulturalne zorganizowane w 2017 roku na terenie Bytomia.

Obchody świąt narodowych:

- 1 marca, obchody **Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych** – część oficjalna uroczystości z udziałem Wojskowej Asysty Honorowej 34. Dywizjonu Rakietowego OP w Bytomiu odbyła się w Miechowicach przed pomnikiem Ofiar Tragedii Górnośląskiej, bezpośrednio po mszy św. w Kościele św. Krzyża. - udział wzięło ok. 200 osób,
- 2 maja, **Święto Flagi Państwowej** – happening dla dzieci w Parku Miejskim - udział wzięło ok. 200 osób,
- 3 maja, **obchody 226. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja i 95. rocznicy wybuchu III Powstania Śląskiego** - część oficjalna uroczystości z udziałem Wojskowej Asysty Honorowej 34. Dywizjonu Rakietowego OP w Bytomiu przed pomnikiem Wolności, bezpośrednio po mszy św. w intencji Ojczyzny w kościele św. Trójcy w Bytomiu) – udział wzięło ok. 500 osób,
- **11 listopada** - obchody miejskie 99. rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości- część oficjalna uroczystości z udziałem Wojskowej Asysty Honorowej 34. Dywizjonu Rakietowego OP w Bytomiu odbyła się przed pomnikiem Wolności, bezpośrednio po mszy św. w intencji Ojczyzny). Z okazji Narodowego Święta Niepodległości odbyło się szereg imprez towarzyszących, między innymi: Obywatelski Konkurs Strzelecki organizowany przez Bractwo Kurkowe Grodu Bytomskiego, IV Bieg Niepodległości, wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych z zespołem „Paka Rycha” w Bytomskim Centrum Kultury oraz jubileuszowy XX Międzynarodowy Turniej Piłki Wodnej Młodzików o „Puchar Niepodległości”. Dla uczczenia **Narodowego Święta Niepodległości** w BCK odbył się koncert muzyki polskiej w wykonaniu bytomskiej orkiestry wojskowej.

Pozostałe wydarzenia kulturalne:

- 6 stycznia 2017 r. - **Orszak Trzech Króli**, organizowany we współpracy z Sekcją ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezji Gliwickiej – w uroczystości w centrum miasta udział wzięło ok. 2 000 osób,
- 27 maja 2017 r. - **Koncert Bytomia Rodzinne Muzykowanie** w ramach **X Metropolitalnego Święta Rodziny** w sali im. Górczyckiego w Muzeum Górnośląskim z udziałem dzieci Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. F. Chopina w Bytomiu, ich rodzin, pedagogów oraz przyjaciół – udział wzięło ok. 100 osób,
- 9 września 2017 r. - **XIV Parada Pojazdów Zabytkowych** – zlot miłośników pojazdów zabytkowych, ok. 1000 osób odwiedzających,
- 23 czerwca 2017 r. - XVIII Festiwal Sztuki Wysokiej, - ponad 400 uczestników,
- 2 października 2017 r. - **wręczenie Nagrody „Ostoi Pokoju” imienia Matki Ewy** dla Bożeny Polak oraz Fundacji Centrum UskrzydliłDzieciaki.pl. Nagroda „Ostoi Pokoju” została ustanowiona wspólnie przez gminę Bytom, samorządy województw: śląskiego, opolskiego, Diecezję Katowicką Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP. Nagroda upamiętnia Ewę von Tiele-Winckler i dzieło jej życia. Po uroczystości nastąpiło otwarcie wystawy "Radą i czynem. Luteranie w Bytomiu w XIX i XX wieku" poświęconej 500-letniej historii ewangelików w Bytomiu. Na wystawie zaprezentowane zostały pamiątki społeczności luterńskiej w Bytomiu,
- 14 października 2017 r. – uroczystość wręczenia w BTTiR Rozbark **Nagród Prezydenta w dziedzinie kultury „Muza”**. Po zakończeniu części oficjalnej studenci IV roku Wydziału Teatru Tańca Akademii Sztuk Teatralnych im Stanisława Wyspiańskiego, zaprezentowali taneczny spektakl dyplomowy pod tytułem „Stany skupienia” w choreografii uznanego twórcy Jacka Przybyłowicza,
- 10 listopada 2017 r. - uroczystość w BCK wręczenia **Medali Miasta Bytomia**. Wręczenie Medali Miasta Bytomia odbyło się przed Koncertem Muzyki Polskiej w wykonaniu Orkiestry Wojskowej w Bytomiu, który towarzyszył obchodom Narodowego Święta Niepodległości,

- 15 grudnia - **Bytomska Wigilia** ze świątecznym barszczem z artystyczną oprawą w postaci koncertu w wykonaniu wychowanków Młodzieżowego Domu Kultury nr 1 i 2, zespołu Skarb ze Szkoły Podstawowej nr 21 oraz Bytomskiego Ogniska Artystycznego.

Najważniejsze imprezy kulturalno-rozrywkowe zorganizowane w 2017 roku:

- **INDUSTRIADA 2017** (10.06.2017) – wydarzenie organizowane przez samorząd regionu jako Święto Szlaku Zabytków Techniki woj. Śląskiego po raz ósmy odbyła się również w Bytomiu. Coroczna jednodniowa impreza pod hasłem „Rytm maszyn” wypełniona była zwiedzaniem obiektów przemysłowych, koncertami, wystawami, zawodami sportowymi, prezentacjami, wykładami, degustacjami, pokazami działania, nauką obsługi starych maszyn a także konkursami z nagrodami i zabawami dla dzieci. W Bytomiu można było zwiedzać z przewodnikiem EC Szombierki, a także stację kolejki wąskotorowej i parowozownię, poprowadzić lokomotywę i wykazać się umiejętnościami podczas przejazdu drezyną ręczną. EC Szombierki w trakcie Industriady zwiedziło około 500 osób. Z oferty Stowarzyszenia Górnośląskich Kolei Wąskotorowych skorzystało około 4000 osób (zwiedzanie plus przejazd kolejką do Tarnowskich Gór)
- **XVIII FESTIWAL SZTUKI WYSOKIEJ** (23.06.2017) - Celem imprezy jest połączenie sztuki, ludzi i miejsca, uwrażliwienie odbiorcy na różne formy artystycznego wyrazu i zainspirowanie mieszkańców Bytomia oraz przyjezdnych do aktywnego uczestnictwa w jej tworzeniu. Od kilku lat imprezie towarzyszy Mały Festiwal Sztuki Wysokiej skierowany do dzieci i młodzieży, a także pokaz tańca współczesnego w wykonaniu studentów bytomskiego Wydziału Teatru Tańca AST. Kulminacją wieczoru była akcja „Marzenie do nieba”, kiedy to za pomocą balonów ku niebu wzniosą się setki zapisanych marzeń.
- **COOLTURALNY WRZESIEŃ 2017** (16,23.09.2017) – tradycyjne Dni Bytomia, czyli duże letnie, plenerowe koncerty muzyczne przybrały w 207 formułę wydarzenia pod nazwą „Coolturalny Wrzesień”. Na scenie amfiteatru w Parku Miejskim 16 września 2017 r. wystąpił zespół Sztwywny Pal Azji oraz Krzysztof Bobecki. W drugiej części imprezy odbyło się Śląskie Biesiadowanie.
- **KWIATY NA KAMIENIACH – XXVI OGÓLNOPOLSKI FESTIWAL PIOSENKI POETYCKIEJ** (2-4.06.2017 r.) Laureaci wystąpili z towarzyszeniem Piekarskiej Orkiestry Kameralnej pod batutą Klaudiusza Janii. Na zakończenie zaśpiewały formacje rodzinne, czyli: Martyna i Wiesław Ciecieręga (Bytom), Andrzej i Maja Sikorowscy (Kraków) oraz Tadeusz i Piotr Woźniak (Warszawa).
- **XI BYTOMSKA JESIEŃ LITERACKA** (27.11.2017) Swoje utwory zaprezentowali artyści różnych miast naszego regionu. Wyłoniono zwycięzców Sceny Recytatora oraz Turnieju Jednego Wiersza im. Stanisława Horaka. Podczas finału zaprezentowali się wybrani laureaci konkursów.
- **XII MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL im. ks. G.GERWAZEGO GORCZYCKIEGO** (17.11.–03.12.2017) Na inaugurację Festiwalu wybrano kościół Świętej Trójcy w Bytomiu. Publiczność usłyszała kantaty Bacha w wykonaniu solistów oraz Baroque Collegium 1685 - Szczawnickiego Chóru Kameralnego i Musica Florea. W edycji festiwalu 2017 (20 koncertów) w Bytomiu odbyły się koncerty: 19 listopada w kościele św. Jacka w Bytomiu, 28 listopada w Bytomskim Centrum Kultury w Bytomiu, 30 listopada na dziedzińcu Sądu Rejonowego w Bytomiu. W tej edycji Festiwalu uczestniczyło około 2000 słuchaczy
- **IV BYTOMSKI JARMARK ŚREDNIOWIECZNY** (9-10.09.2017) Usiłując przybliżyć średniowieczną rzeczywistość Bytomskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej LEO CORDE wprowadziło mieszkańców naszego miasta w niezwykle świat tętniącej życiem osady handlowej, prezentując rzemiosło, walki i tańce z okresu XII-XV wieku. Odwiedzający mogli między innymi obejrzeć średniowiecznych rzemieślników przy pracy, a także nabyć ich produkty. Będzie można wybierać w miodach, historycznych ozdobach, czy uzbrojeniu. Całej imprezie towarzyszyły zmagania członków grup rekonstrukcji historycznej z całej Polski z inscenizacją bitwy husyckiej o Bytom, średniowieczny turniej czarnoprochowy, strzelanie z łuku tradycyjnego oraz walki na miecz i tarcze. W ramach obchodów Jarmarku Średniowiecznego organizatorzy przygotowali również koncert zespołu STOUT i RODERYK, kuglarski pokaz ognia, pokaz konny rumaka bojowego i pokazy sokolnicze.

- **FESTIWAL MUZYKA NARODÓW** (09.07.-27.08.2017) Festiwal to cykl kameralnych koncertów wprowadzających słuchaczy w świat różnych kultur muzycznych, wizji artystycznych i miejsc na mapie podróży nie tylko Europy. W ramach Festiwalu zrealizowano 8 koncertów muzyki kameralnej w Amfiteatrze w Parku Miejskim im. F. Kachla w Bytomiu. Na scenie zaprezentowało się blisko 30 artystów - muzyków i wokalistów. W programie były utwory z gatunku operowych, operetkowych, fortepianowych, muzyki kameralnej, klezmerskiej, musicali, były także ragtime'y, tanga, impresje jazzowe, popularne piosenki francuskie, ballady, rosyjskie, muzyka wielu kompozytorów - różnych narodowości. W edycji 2017 r. w Festiwalu uczestniczyło około 9 tysięcy słuchaczy, z których większość regularnie i wytrwale uczestniczyła we wszystkich koncertach plenerowych.
- **ŚLĄSKIE MANEWRY czyli XIII ZŁOT POJAZDÓW MILITARNYCH** (2-4.06.2017) Pojazdy militarne po raz 13-ty przejechały przez Bytom. W programie manewrów były m.in.: przejażdżki sprzętem wojskowym, strzelnice, przejazdy czołgiem, transporterem opancerzonym i wojskową ciężarówką. Główną atrakcją była inscenizacja historyczna – widowiskowy pokaz walk z wykorzystaniem sprzętu wojskowego i pirotechnicznego. W imprezie uczestniczyło około 15 tys. uczestników.
- **XIV PARADA POJAZDÓW ZABYTKOWYCH** (10.09.2017) Pasjonaci starych samochodów i wiekowych jednośladów z całego kraju zjeżdżają się cyklicznie do Bytomia od 2004 roku. W pierwszych latach swoje pojazdy prezentowało kilkadziesiąt osób. W roku 2017 było ich ponad sto. Paradę uświetniły występy artystyczne, atrakcje w postaci jazdy motocyklem.
- **ŚWIATOWY DZIEŃ TURYSTYKI** (27.09.2017) Gmina Bytom wraz ze Stowarzyszeniem na rzecz Zabytków i Fortyfikacji ProFortalicjum zorganizowała 27 września 2017 r. coroczne obchody Światowego Dnia Turystyki, który obchodzony był w tym roku pod hasłem: "Równoważona turystyka dla rozwoju". W Bytomiu Światowy Dzień Turystyki był okazją do promocji zabytkowych schronów przeciwlotniczych zlokalizowanych na terenie Bytomia. Tego dnia 8 grup, w sumie około 180 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych zwiedziło schron w Miechowicach przy ul. Kasztanowej pochodzące z czasów II Wojny Światowej. Podczas zwiedzania przewodnicy zorganizowali konkursy o historii II wojny światowej w naszym mieście.
- **XI MIĘDZYNARODOWE BIENNALE WSPÓŁCZESNEJ TKANINY ARTYSTYCZNEJ DZIECI I MŁODZIEŻY „SILEZIANY 2017”** - projekt Aleksandry Herisz realizowany w Młodzieżowym Domu Kultury nr 1 w Bytomiu od 1995 roku, który ma na celu propagowanie sztuki włókna przez rozwój aktywności twórczej dzieci i młodzieży, kultywowanie starych technik i poznanie współczesnych zjawisk w sztuce włókna. W biennale edycji 2017 uczestniczyło około 600 osób
- **OBCHODY MIĘDZYNARODOWEGO DNIA TAŃCA – GALA BALETOWA** (29 kwietnia 2017) Gala Baletowa jest świętem tańca, płaszczyzną integracji środowiska baletowego na Śląsku oraz promocji talentów i dorobku Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Ludomira Różyckiego. Na scenie bytomskiej Opery wystąpili m.in. artyści z Polskiego Baletu Narodowego Teatru Wielkiego w Warszawie, Opery Nova w Bydgoszczy, Opery Wrocławskiej oraz Opery Krakowskiej. Zatańczyli także artyści scen zagranicznych, uczniowie europejskich szkół baletowych oraz studenci Wydziału Tańca AST w Bytomiu. Bytomską baletówkę reprezentowali jej najlepsi uczniowie, m.in. laureatki i finalistki XX Ogólnopolskiego Konkursu Tańca w Gdańsku.
- **FESTIWAL POPULARYZATORÓW FILMOWYCH – BYTOM FILM FESTIVAL** (7-9 września 2017) Festiwal Popularyzatorów Filmowych Bytom Film Festival to impreza kierowana do profesjonalistów jak i amatorów branży filmowej, a przede wszystkim miłośników kina. Unikając utartych formuł, znanych z powtarzających się festiwali kina awangardowego, Bytom Film Festival zgromadził wokół siebie różnorodne grupy artystów i odbiorców. W ramach tego ważnego na filmowej mapie Polski wydarzenia na bytomskich scenach stają blogerzy, recenzenci, twórcy zwiastunów, zaś w centrum pojawiają się sami reżyserzy. Formuła przyznawania nagród w 2017 r. składała się z dwóch konkursów. Krótkie metraże walczyły o Bytomskie Lwy, zaś twórcy recenzji, blogów, vlogów i plakatów zostali ocenieni przez profesjonalne Jury oraz przez publiczność (głosowanie odbędzie się internetowo) W bytomskim Festiwalu wzięło udział około 700 uczestników i widzów.

Nagrody i wyróżnienia przyznane przez Prezydenta Miasta Bytomia w 2017 roku, w dziedzinie kultury.

MUZA - NAGRODA PREZYDENTA BYTOMIA W DZIEDZINIE KULTURY - Po raz dwudziesty pierwszy odbyła się uroczystość wręczenia Nagród Prezydenta Bytomia w dziedzinie kultury "Muza". Muza jest formą uznania za twórczość artystyczną w danym roku lub za całokształt dokonań artystycznych. Przyznaje się ją w trzech kategoriach: osiągnięcia twórcze, upowszechnianie kultury oraz zarządzanie kulturą. W 2017 r. laureatami Muzy zostali:

- Aleksandra Batog - w kategorii upowszechnianie kultury,
- Kasia Moś - w kategorii osiągnięcia twórcze i upowszechnianie kultury,
- Ilona Łuczak – w kategorii zarządzanie kulturą,
- zespół HAPPY CREW - w kategorii upowszechnianie kultury,
- Miechowskie Stowarzyszenie Muzyczno-Kulturalne Górnicza Orkiestra Dęta „Bytom” - w kategorii upowszechnianie kultury.

MEDAL MIASTA BYTOMIA - to forma honorowego uznania dla zasłużonych dla naszej wspólnoty osób i instytucji, których osiągnięcia w różnych dziedzinach życia, praca i sukces przekłada się na rozwój, dobry wizerunek i promocję naszego miasta. Medale Miasta Bytomia w 2017 roku otrzymali:

- Zenon Królik - w dziedzinie społecznej,
- Aleksander Teliga – w dziedzinie kulturalnej,
- Fundacja Brama Cukermana – w dziedzinie kulturalnej,
- Stowarzyszenie na rzecz Zabytków Fortyfikacji „Pro Fortalitium” - w dziedzinie kulturalnej,
- Tygodnik „Życie Bytomskie” - w dziedzinie społecznej,
- ks. Bogdan Peć – w dziedzinie społecznej.

SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE:

Wydział Teatru Tańca W Bytomiu Akademii Sztuk Teatralnych

Powstały dekadę temu wydział **Akademii Sztuk Teatralnych** kształci artystów w unikalnej specjalizacji aktor teatru tańca. W 2017 roku Wydział prowadził bogaty program edukacyjny, a studenci Wydziału prezentowali spektakle dyplomowe:

- „**Stany skupienia**” chor. Jacek Przybyłowicz. Premiera: 29.10.2017r. Spektakl zrealizowany we współpracy z Instytutem Muzyki i Tańca w ramach programu *Zamówienia choreograficzne 2017*. Pokazy: Bytom, Katowice,
- „**BAL manekinów**” wg **B. Jasieńskiego** Spektakl dyplomowy (aktorski) studentów IV roku Wydziału Teatru Tańca, Adaptacja i reżyseria – Jerzy Stuhr. Ilość spektakli: 13, w tym 8 spektakli wyjazdowych,
- „**BEZDECH**” Spektakl dyplomowy (taneczny) studentów IV roku Wydziału Teatru Tańca. Reżyseria i choreografia - Sylwia Hefczyńska - Lewandowska. Ilość spektakli: 17, w tym 11 spektakli wyjazdowych.

Studenci Wydziału zdobyli w 2017 wiele nagród indywidualnych oraz rocznikowych.

Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II st. im. Fryderyka Chopina (placówka artystyczna podlegająca Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

Ważniejsze imprezy artystyczne zorganizowane w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II stopnia w Bytomiu w 2017 r.:

- Koncert Polskiej Młodzieżowej Orkiestry Symfonicznej,
- Audycja Chopinowska,
- Koncerty dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku i dla przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych z Bytomia,
- Koncert z okazji inauguracji VIII Bytomskiego Festiwalu Nauki i Sztuki,
- Koncert uczniów klas I-III/II stopnia z okazji Dnia Matki,
- Koncert Dziecięcej Orkiestry Smyczkowej i Dziecięcej Orkiestry Kameralnej pod dyktando Wojciecha Gwiszczka,
- Koncert laureatów Szkolnego Konkursu Wokalnego „Pieśni Stanisława Moniuszki – na podstawie wybranych pozycji” Stanisława Moniuszki,

- VII Ogólnopolski Festiwal Fagotowo-Obojowy im. W. Osadzina i E. Mandery,
- Koncert kolęd w wykonaniu chóru żeńskiego oraz chóru kameralnego.

Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Ludomira Różyckiego (placówka artystyczna podlegająca Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego)

- 25 lutego 2017r. - Koncert Karnawałowy uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej w Operze Śląskiej
- 31 marca 2017r. -Wiosenna Szkolna Gala Baletowa z udziałem dyplomantów.
- 29 kwietnia 2017 r. - jubileuszowa X Gala Baletowa z okazji Międzynarodowego Dnia Tańca w Operze Śląskiej. Pomysłodawcą i organizatorem jest Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa we współpracy z Operą Śląską, zespołami baletowymi Śląska i licznymi gośćmi z Polski i zagranicy.

Ochrona dziedzictwa kulturowego

Na koniec 2017 r. ogólna liczba decyzji wpisanych do rejestru zabytków terenu miasta Bytomia to:

- 76 decyzje dotyczące obiektów z zakresu zabytków nieruchomych, tj. budynki i budowle, układ urbanistyczny, parki, stanowiska archeologiczne, cmentarze, w tym jeden nieistniejący lecz nieskreślony z rejestru zabytków,
- 38 decyzji dotyczących zabytków ruchomych.

W 2017 r. do rejestru zabytków nieruchomych wpisano:

- budynek maszyny wyciągowej kopalni Preusen (Późniejszej KWK Miechowice) usytuowany w Bytomiu - Miechowicach przy ul. Szyb Zachodni (decyzja numer A/487/2017 z dnia 22 marca 2017 roku),
- budynek nadszybia szybu wentylacyjnego Zachodniego wraz ze stalową konstrukcją Szybową Kopalni Preusen (Późniejszej KWK Miechowice), usytuowany w Bytomiu - Miechowicach przy ul. Szyb Zachodni (decyzja numer A/486/2017z dnia 22 marca 2017 r.),
- kaplicę p.w. św. Barbary, Park w rejonie ulic Wysokiej, Warszawskiej i Drobczyka, na wzniesieniu zwanym Górą Gryca w Bytomiu - Miechowicach (decyzja numer A/490/2017 z dnia 28 sierpnia 2017 r.).

W 2017 r. wykaz zabytków nieruchomych wyznaczonych przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków z terenu miasta Bytomia liczył 2851 obiektów.

Tabela 43. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Lata	2014	2015	2016	2017
Ilość obiektów nieruchomych	69	72	73	76
Ilość obiektów ruchomych	38*	38*	38*	38*

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków UM w Bytomiu

*Na podstawie wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków ruchomych, przekazanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach z dn. 15 stycznia 2015 r.

Rada Miejska w Bytomiu w 2017 r. przyznała dotację celową Rzymskokatolickiej Parafii pod wezwaniem św. Trójcy w Bytomiu przy ul. Kwietniewskiego 1 z przeznaczeniem na remont nawierzchni ścieżek cmentarnych na cmentarzu Mater Dolorosa w Bytomiu przy ul. Piekarskiej 71 wpisanym do rejestru zabytków nieruchomych decyzją nr A/1345/87 z dnia 26 listopada 1987 r.

Obiekty sakralne znajdujące się na terenie Bytomia to:

- 22 kościoły parafialne, w tym 9 wpisanych do rejestru zabytków,
- kaplica sióstr Boromeuszek przy ul. Krakowskiej 30,
- 19 cmentarzy, w tym:
  - 1 cmentarz żydowski,
  - 2 cmentarze ewangelickie,
  - 1 cmentarz komunalny,
  - 15 cmentarzy parafialnych.

Spośród powyższych, 3 cmentarze wpisane są do rejestru zabytków, w tym najślynniejsza, najstarsza i największa bytomska nekropolia - cmentarz Mater Dolorosa.

W 2017 roku Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków wykonało :

- konserwację i projekt posadowienia rzeźby górnika z metalu autorstwa Waltera Tuckermana usytuowanego na terenie Bytomskiego Teatru Tańca i Ruchu Rozbark przy ul. Wojciecha Kilara 29,
- wykonano Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bytom na lata 2018 - 2021,
- wykonano i zamontowano tabliczki informacyjne na obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych.

3.8. Sport i rekreacja

Najistotniejszą działalność sportową w mieście prowadzi **Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bytomiu**:

OSiR Bytom, realizując misję wspierania sportu młodzieżowego, w roku 2017 współpracował w ramach Miejskiego Ośrodka Sportu Młodzieżowego z 27 sekcjami sportowymi, reprezentującymi 17 różnych dyscyplin (piłka nożna, koszykówka, siatkówka, hokej, tenis ziemny, tenis stołowy, judo, rugby, boks, szachy, mma, lekka atletyka, łucznictwo, narty wodne, piłka wodna, szermierka, pływanie).

Łączna liczba dzieci trenujących w sekcjach wyniosła ponad **2800 osób**.

W ramach swych działań OSiR partycypuje w kosztach działalności sekcji tj. wynagrodzenia dla kadry szkoleniowej, transporcie drużyn za zawody i imprezy, organizacji imprez sportowych, opłatach ekwiwalentów sędziowskich, ubezpieczeń zawodników, opłat licencyjnych czy wynajmie obiektów treningowych.

Członkowie sekcji wspieranych przez MOSM w roku 2017 odnosili wiele sukcesów na arenach krajowych i międzynarodowych. Kilka, spośród nich plasuje się na wysokich miejscach w rankingu sportu młodzieżowego za ubiegły rok (Czarni Bytom, Górnik Bytom, TMH Polonia Bytom, WTS Polonia Bytom).

W roku 2017 Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bytomiu zaangażowany był w organizację lub bezpośrednio współorganizował ponad 20 imprez o charakterze rekreacyjno - sportowym.

- **Mistrzostwa Bytomia w Tenisie Stołowym** (06.02.2017) Hala TTS Polonia Bytom w Miechowicach- Mistrzostwa Bytomia dla osób z kat. open mężczyzn i kobiet.
- **Mistrzostwa Bytomia w Łyżwiarstwie Szybkim** (25.03.2017) Lodowisko sztuczne - Kolejna edycja mistrzostw dedykowana głównie dla dzieci i młodzieży. Wyścigi na czas na dystansach uzależnionych od wieku.
- **Mistrzostwa Bytomia w Badmintonie** (27.03.2017)- Hala Na Skarpie im. Józefa Wiśniewskiego - Mistrzostwa Bytomia dla osób z kat. open mężczyzn i kobiet.
- **Bieg Konstytucji 3 Maja** (03.05.2017) Rynek Bieg rekreacyjny głównymi ulicami centrum miasta w celu uczczenia ważnej daty w historii Polski.
- **XII Memoriał im. Leszka Błazyńskiego** (03-04.05.2017) Bytomski Teatr Tańca Rozbark. W turnieju wystartowali zawodnicy i zawodniczki z 16 klubów z Polski, Czech, Ukrainy i Niemiec. Impreza odbyła się Teatrze Tańca na Rozbarku.
- **Wojewódzkie Mistrzostwa Policji w Biegu Przełajowym im. st. sierż. Marka Sienickiego** (12.05.2017) Dolomity Sportowa Dolina Cykliczna impreza sportowa organizowana w celu uczczenia pamięci bytomskiego policjanta - Marka Sienickiego.
- **Bytomski Dzień Dziecka** (27.05.2017) Szkoła Podstawowa nr 23 w Bytomiu Gry i zabawy o charakterze sportowym przygotowane dla dzieci z okazji Dnia Dziecka.
- **Bytomski Cross Wiosenny** (13.06.2017) Park Miejski im. F. Kachla Bieg ulicami bytomskiego parku, w którym udział wzięło ponad 1000 uczestników, głównie młodzież.
- **Bytom Streetball** (25.06.2017) Parking Plejada Bytom Turniej koszykówki ulicznej, który rozgrywany jest na parkingu CH Atrium Plejada. W turnieju gier 3x3 udział wzięło 30 drużyn.
- **Mistrzostwa Bytomia w Siatkówce Piłkowej** (10-11.06.2017) Miasteczko Sportowe ul. Wrocławska. W rywalizacji udział wzięło kilkanaście dwuosobowych zespołów. Pierwszy dzień zawodów należał do kategorii męskich. Z kolei niedzielny poranek należał do kobiet. Podział wiekowy dla mężczyzn i kobiet był identyczny: do 16 lat, 17-20 lat oraz open.
- **XV Mistrzostwa Śląska Strażaków PSP w pływaniu** (20.06.2017) Basen Kryty / Park Miejski Zawody o Mistrzostwo Śląska Strażaków PSP odbywały się zarówno w kategorii indywidualnej jak i drużynowej. Na starcie zawodów stanęło blisko 40 zawodników.

- **Extreme City** (lipiec – sierpień 2017) Skatepark Podobnie, jak w ubiegłym roku, OSiR Bytom przygotował wakacyjne atrakcje dla fanów spędzania czasu na terenie skateparku. Extreme City to szkolenia i pokazy dla początkujących, jak również tych bardziej zaawansowanych fanów deskorolki, rolek i bmx. Udział w szkoleniach był bezpłatny.
- **Aktywne poniedziałki** (lipiec 2017) Torkacik By osłodzić dzieciom i młodzieży wakacje wmieście, na obiektach miejskiego „Torkaciku” zorganizowano szereg gier i zabaw o charakterze rekreacyjno sportowym.
- **Rowerowe na czas** (09.09.2017) Park Miejski Ponad setka fanów jazdy na rowerach stanęła na starcie kolejnej edycji Bytomskich Wyścigów Rowerowych. Impreza organizowana przez OSiR Bytom wraz z KMP Bytom w ramach Europejskiego Tygodnia Sportu oraz akcji Rok Pieszego 2017.
- **9 Bytomski Półmaraton** (17.09.2017) Bytom- Miechowice Już po raz dziewiąty ulicami Bytomia biegli półmaratończycy. Największa impreza biegowa w Bytomiu i jedna z największych na południu Polski ściągnęła do Miechowic blisko półtora tysiąca biegaczy. W tegorocznej edycji Bytomskiego Półmaratonu zwyciężył Polak, Dawid Malina. Trasę liczącą 21097 metrów ulicami Miechowic pokonał w czasie 01:12:47.
- **Bytomski Bieg Niepodległości** (11.11.2017) Park Miejski 11 listopada o 11:11 blisko 200 osób wyruszyło na trasę Bytomskiego Biegu Niepodległości. Tym razem bytomianie stanęli na dystansie 5 km a start zaplanowany był w Parku Miejskim im. F. Zachły. Zadaniem dla biegaczy było pięciokrotne pokonanie pętli o długości niespełna kilometra. Na trasę każdy wyruszyć mógł w pamiątkowej koszulce z patriotycznymi motywami. Na mecie na uczestników czekały medale.
- **Mistrzostwa Bytomia w Pływaniu** (18.11.2017) Basen Kryty / Park Miejski Rzesze młodych, ale również tych odrobinę starszych sympatyków sportów wodnych pojawiło się w 18 listopada na Pływalni Krytej przy ul. Parkowej, aby wziąć udział w kolejnej edycji Mistrzostw Bytomia w Pływaniu.
- **Otwarcie lodowiska plenerowego** (15.12.2017) Lodowisko sezonowe Oficjalne otwarcie lodowiska plenerowego, które usytuowane zostało jak zwykle na placu Sobieskiego.
- **Bytomska Liga Koszykówki Amatorów** (2017/18) Hala Na Skarpie im. Józefa Wiśniewskiego oraz Hala ul. Kosynierów Do sezonu 2017/18 przystąpiło 18 zespołów. Drużyny rywalizują w dwóch ligach (I Liga oraz II Liga) systemem „każdy z każdym”. Następnie jest faza play-off, w której rywalizacja toczy się już bezpośrednio o mistrzostwo ligi.
- **Górnośląska Liga Futsalu** (styczeń-maj 2017) Hala Na Skarpie im. Józefa Wiśniewskiego W sezonie 2017/18 rywalizuje 12 zespołów. Mecze rozgrywane są w Hali Na Skarpie w środy, czwartki lub piątki w godzinach wieczornych.

Liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych czynnych i udostępnianych mieszkańcom miasta (zarządzanych przez OSiR, kluby i stowarzyszenia sportowe oraz inne podmioty) na terenie Bytomia:

Tabela 44. Zestawienie obiektów sportowych na terenie Bytomia

Wyszczególnienie	Liczba obiektów
Hale sportowe (ul. Frycza-Modrzewskiego 5a, Kosynierów 17, Strzelców Bytomskich 131, Łużycka 90)	4
Stadiony piłkarskie (Frycza-Modrzewskiego 3, ul. Olimpijska 2-4, ul. Chorzowska 12, ul.Gombrowicza 11, ul. Worpie 11, ul. Dzierżonia 2a)	6
Kompleksy sportowe „Orlik” (ul. Chorzowska 38 h)	1
Strzelnice sportowe (ul. Powstańców Śl. 28, ZSM-E Pl. Sobieskiego 1, Techn. nr 4 ul. Katowicka 35)	3
Kąpieliska kryte (ul. Parkowa 1, ul. Chorzowska 28)	2
Kąpieliska otwarte (ul. Wrocławska – Park Miejski)	1
Lodowisko sztuczne kryte (ul. Pułaskiego 71)	1
Tymczasowe lodowisko (Pl. Sobieskiego)	1
Korty tenisowe otwarte (ul. Dzierżonia 19)	3
Korty tenisowe otwarte (ul. Tarnogórska 5)	10
Korty tenisowe kryte (ul. Dzierżonia 19)	3
Korty tenisowe kryte (ul. Tarnogórska 5)	6

Skatepark w Parku im. F. Kahla (ul. Wrocławska)	1
Kompleks sportowy „Torkacik” (ul. Tarnogórska 1)	1
Dolomity Sportowa Dolina – Kompleks Sportowy (ul. Blachówki 94 teren po Kop. Dolomitu Blachówka)	1
Pole Golfowe Armada Golf Club (ul. Golfowa 1, teren po KWK Szombierki)	1 (9-dółkowe pole)
Hala PEC dla tenisa stołowego (ul. Nickla 143 a)	1
Centrum Działalności Podwodnej Nurek (ul. Chorzowska 28A)	1

źródło: Wydział Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Bytomiu

W tym obiekty sportowo-rekreacyjne zarządzane przez OSiR Bytom:

- Pływalnia kryta przy ul. Parkowej 1,
- Pływalnia odkryta przy ul. Wrocławskiej,
- Lodowisko kryte przy ul. Pułaskiego 71.
- Lodowisko sezonowe na Placu Jana III Sobieskiego,
- Hala na Skarpie im. Józefa Wiśniewskiego przy Modrzewskiego 5a,
- Hala Sportowa przy ul. Kosynierów 17,
- Hala Sportowa przy ul. Strzelców Bytomskich 131,
- Stadion Miejski w Bytomiu przy ul. Frycza Modrzewskiego 3,
- Boisko Sportowe Worpie przy ul. Worpie 18,
- Skatepark przy ul. Wrocławskiej,
- Zespół Boisk Sportowych „Torkacik” przy ul. Tarnogórskiej 1,
- Kompleks Sportowy „Moje Boisko” Orlik 2012 przy ul. Chorzowskiej.

Strzelnice sportowe

- Technikum nr 4 (2 stanowiska),
- Zespół Szkół Mechaniczno-Elektronicznych (13 stanowisk),
- Strzelnica Combat Cragal

*w ewidencji Wydziału Kultury i Sportu

Stowarzyszenia kultury fizycznej oraz kluby sportowe prowadzące działalność w Bytomiu

Na terenie miasta Bytomia aktywnie działalność sportową w 2017 prowadziły:

- stowarzyszenia kultury fizycznej – 46,
- uczniowskie Kluby Sportowe – 25,
- kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej – 28.

Informacje na temat współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność o charakterze sportowym

Współpraca z organizacjami – klubami i stowarzyszeniami sportowymi w Wydziale Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Bytomiu dotyczyła realizacji zadań publicznych (konkurs ofert) z zakresu kultury fizycznej oraz rozwoju sportu, a także tzw. małych grantów.

Realizowany był nabór na **stypendia sportowe dla zawodników klubów** (zawodników zgłaszających kluby sportowe) zgodnie z zapisami uchwały nr XI/147/13 Rady Miejskiej z dn. 12.03.2013 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i pozbawiania oraz rodzajów i wysokości stypendiów sportowych. **Stypendia sportowe** otrzymało w sumie: **48 zawodników, z 7 klubów** tj.: TMH Polonia Bytom SA, GKS Czarni Bytom, KS Polonia Bytom SA, KS Górnik Bytom, MUKS przy ZOSSSTO Bytom, TS Szombierki Bytom na łączną kwotę: **99 144,97 zł.**

Na podstawie ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dotacje z kultury fizycznej otrzymało **21 podmiotów na łączną kwotę 90 000 zł.**

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach art.19 a – tzw. mały grant w dziedzinie kultury fizycznej dofinansowano **3 podmioty na łączną kwotę 10 000 zł**

Zgodnie z ustawą o sporcie, na podstawie uchwały nr XVII/242/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z późn. zm. w sprawie określenia warunków i trybu postępowania w sprawach o udzielenie dotacji klubom sportowym w zakresie rozwoju sportu w Gminie Bytom przyznano dotację w wysokości: **1 499 600,00 zł** dla Klubu Sportowego Górnik Bytom na **dofinansowanie budowy hali sportowej na 4 korty do tenisa ziemnego**. Wykonano: dokumentację projektową, przeprowadzono nadzór archeologiczny, roboty ziemne, roboty zewnętrzne, fundamentowanie, konstrukcję stalową hali z pokryciem, zabezpieczenie ogniowe hali, nawierzchnię kortów z podbudową, wentylację, instalację hydrantową, instalację elektryczną, stolarkę okienną i drzwiową, osprzęt sportowy, konstrukcję łącznika, roboty budowlane łącznika, zagospodarowano teren.

Największe osiągnięcia sportowe 2017 roku uzyskane przez zawodników bytomskich klubów sportowych.

- Drużyna kobiet TMH Polonia Bytom – Mistrzostwo Polski hokeja na lodzie w sezonie. 2016/2017.
- Drużyna mężczyzn TMH Polonia Bytom – Brązowi medaliści Mistrzostw Polski hokeja na lodzie w sezonie 2016/2017.
- Drużyna WTS Polonia Bytom w 2017 roku zdobyła Mistrzostwo Polski w kategorii juniorów oraz II miejsce w Pucharze Polski w kategorii senior.
- Zawodniczki i zawodnicy GKS Czarni Bytom po raz kolejny triumfowali w drużynowych Mistrzostwach Polski w Judo w kategorii senior organizowanych w Opolu.
- Drużyna kobiet MLKS Czarna Strzala zdobyła 2 miejsce w Ekstraklasie Łucniczkiej uzyskując tytuł Drużynowych Wicemistrzyń Polski.
- Zawodnicy Międzyszkolnego Uczniowskiego Klubu Sportowego przy Z.O.S.S. STO zdobyli w roku 2017 10 medali Mistrzostw Polski w karate tradycyjnym, 5 medali w Mistrzostwach Europy 2 złote, 2 srebrne, 1 brązowy oraz 3 medale w Mistrzostwach Świata złoty, srebrny i brązowy, a Michał Sowa zajął 1 miejsce w polskiej lidze karate tradycyjnego Orlen 2017 oraz 2 miejsce w pucharze świata. 7 medali z Pucharu Polski dzieci oraz 4 medale z Międzywojewódzkich Mistrzostw Młodzików w karate tradycyjnym.
- W lekkiej atletyce w kategorii juniorów młodszych Wicemistrzynią Świata na dystansie 100 metrów została reprezentująca MKS – MOSM Bytom Magdalena Stefanowicz. Mistrzostwa Świata odbyły się w Kenii.
- Beata Pacut (judo) – Drużynowa wicemistrzyni Europy oraz Mistrzyni Polski na Młodzieżowych Mistrzostwach Polski we Wrocławiu. Brązowa medalistka Mistrzostw Europy U23 w Czarnogórze
- Miłosz Bujak w 2017 roku zdobył Mistrza Polski Juniorów Młodszych w trójsboju w formacie olimpijskim. Powołany do kadry olimpijskiej zawodników w programie przygotowań do IO w Tokio 2020.

Sukces we Współzawodnictwie Sportowym Dzieci i Młodzieży. Bytom w 2017 r. uplasował się na wysokim 21 miejscu w Polsce na 928 gmin sklasyfikowanych w zestawieniu, awansując o jedno miejsce w porównaniu z rokiem 2016. W województwie śląskim młodzi bytomscy sportowcy ustąpili w ub. roku tylko Katowicom, w tyle zostawiając Gliwice, Sosnowiec, Bielsko-Białą oraz Częstochowę. Sukces jest efektem sukcesów Górniczego Klubu Sportowego „Czarni” Bytom. Klub ten zajął wysokie 48. miejsce na 3702 kluby sklasyfikowane. Wysoki wynik sportowy osiągnął także tenisowy Klub Sportowy „Górnik” Bytom zajmując w zestawieniu 68. miejsce. Na wyróżnienie zasługuje także MKS-MOSM Bytom sklasyfikowany na 177. pozycji.

Nagroda Prezydenta Bytomia w dziedzinie sportu „Sportowy Laur Bytomia”

Laureaci Nagrody Prezydenta Bytomia w dziedzinie sportu "Sportowy Laur Bytomia" Nagrodę Prezydenta Bytomia w dziedzinie sportu „Sportowy Laur Bytomia” za wyniki w 2016 roku otrzymali: **Michał Sowa** w kategorii „Sportowiec (senior)”, **Beata Pacut** w kategorii „Sportsmenka (senior)”, **Michał Kłosek** w kategorii „Sportowiec junior”, **drużyna kobiet KS „Górnik” Bytom** w składzie: **Agata Borgman, Paulina Czarnik, Marcelina Podlińska, Justyna Jegiołka, Paulina Lewandowska** w kategorii „Drużyna”, **Piotr Wicher** w kategorii „Trener lub Działacz Sportowy”, **Tadeusz Nikodemowicz** za dorobek sportowy (całokształt kariery), w kategorii „mecenas sportu” nagrodzono **Bartosza Gralińskiego** z firmy „Tempish” – firma była tytularnym sponsorem bytomskiej drużyny hokeja na lodzie. Po raz pierwszy w historii przyznano statuetkę w kategorii „Sportowiec amator”- otrzymał ją **Marian Adamus** za wysokie wyniki we współzawodnictwie nordic walking.

Nagrodę Specjalną za ogromne zaangażowanie w przebieg etapu Tour de Pologne przez Bytom w 2016 roku otrzymał Roman Badura.

W 2017 roku Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bytomiu przeprowadził następujące prace inwestycyjne i remontowe na obiektach sportowych:

Inwestycje:

- Modernizacja pływalni odkrytej w Bytomiu przy ul. Wrocławskiej – 35130,77 zł (wykonano wymianę zbiornika wyrównawczego uzdatniania wody basenowej wraz z robotami ziemnymi – odtworzenie terenu po pracach instalacyjnych oraz zakupiono i zamontowano piaskownicę sześciokątną o boku 300 cm z siedzeniami),
- Zakup oświetlenia na stadion piłkarski przy ul. Worpie 18 – 2952,00 zł,
- Rewitalizacja terenów poprzemysłowych dzielnic Szombierki i Łagiewniki w dolinie rzeki „Bytomki” – 3162290,77 (plan realizacji 2017-2019 – opracowano dokumentację techniczną, zawarto umowę o finansowanie projektów z Narodowym Funduszem Ochrony, ogłoszono przetarg a także wyłoniono wykonawcę. Trwały prace związane z porządkowaniem terenu budowy oraz wykonaniem nasypów przygotowujących teren pod boiska piłkarskie.

Remonty:

- Naprawa dwóch kompletów schodów zewnętrznych na lodowisku krytym,
- Remont belki koszarowej dachu pawilonu na terenie basenu odkrytego,
- Naprawa dachu budynku na boisku w Łagiewnikach przy ul. Krzyżowej 3a,
- Wymiana dwóch siatek asekuracyjnych parku linowego ul. Modrzewskiego 3,
- Naprawa płytek basenu dla niepływających na basenie odkrytym przy ul. Wrocławskiej.

Zgodnie z przepisami ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach konkursu ofert na zadania publiczne z dziedziny turystyki dofinansowano 2 projekty („Letnie pociągi turystyczne na Górnośląskich Kolejach Wąskotorowych” oraz „Udostępnienie do zwiedzania schronu w Bytomiu – Miechowicach wraz zajęciami tematycznymi”) na łączną kwotę **13 500 zł**.

Zgodnie z przepisami ustawy z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach art.19 a – tzw. mały grant w dziedzinie kultury dofinansowano projekt wydawniczy „Rozbark – Nikiszowiec. Na wspólnym szlaku” kwotą **1 500 zł**.

Akcja LATO W MIEŚCIE 2017

W ramach akcji Lato w Mieście w Kokotku zorganizowano przy współudziale Komendy Hufca ZHP w Bytomiu w terminie 24 lipca – 14 sierpnia wakacyjny wypoczynek pn. **„Żyj sportowo wyjazdowo” – miniobozy, czterodniowe pobyty wypoczynkowe w Ośrodku Wypoczynkowym ZHP Hufiec Bytom w Kokotku**” dla dzieci ze szkół podstawowych zamieszkałych w Bytomiu. **Łącznie w 7 turnusach udział wzięło 284 dzieci**. W 2017 r. miało miejsce wiele wakacyjnych imprez sportowo-rekreacyjnych wspieranych finansowo i organizacyjnie przez Gminę Bytom. Do ww. imprez można także zaliczyć imprezy turystyczne jak **wakacyjne przejazdy kolejką wąskotorową na trasie Bytom – Miasteczko Śląskie – Chechło** ok. 8 tysięcy uczestników i **jesienne przejazdy** pod nazwą **Srebrny Pociąg**. Z oferty Srebrnego Pociągu łączącego w sobie podróż pomiędzy Katowicami, Bytomiem i Tarnowskimi Górami wraz ze zwiedzaniem Zabytkowej Kopalni Srebra skorzystało kilkaset osób. Organizatorem przejazdów jest Stowarzyszenie Górnośląskich Kolei Wąskotorowych w Bytomiu.

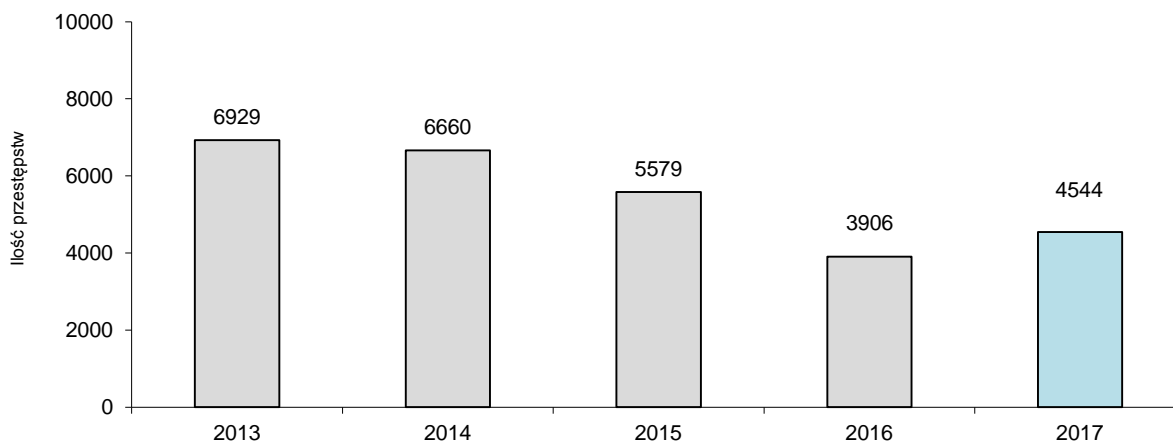
Ewidencja miejsc noclegowych: Wykaz obiektów hotelarskich niekategoryzowanych w ewidencji Gminy Bytom w Wydziale Kultury i Sportu obejmuje 14 obiektów quasihotelarskich, które zapewniają 312 miejsc noclegowych,

3.9 Bezpieczeństwo Publiczne

Działania Komendy Miejskiej Policji

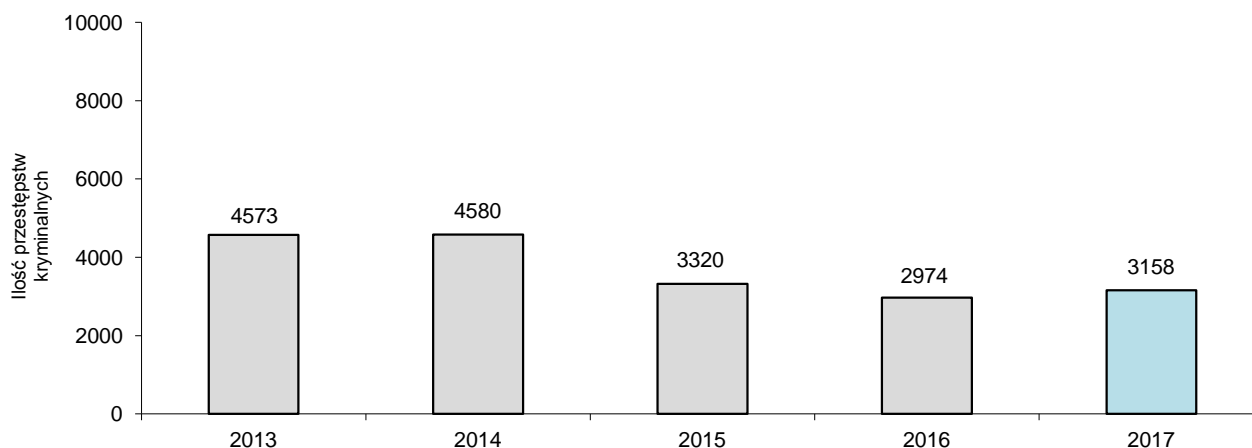
W 2017 roku na terenie miasta stwierdzono ogółem 4 544 przestępstw, z tego 11,7% stanowiły przestępstwa gospodarcze. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw kształtował się na poziomie 78,7%.

Wykres 16. Ilość przestępstw stwierdzonych na przestrzeni lat 2013-2017

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KMP w Bytomiu

Wykres 17. Ilość przestępstw kryminalnych na przestrzeni lat 2013-2017

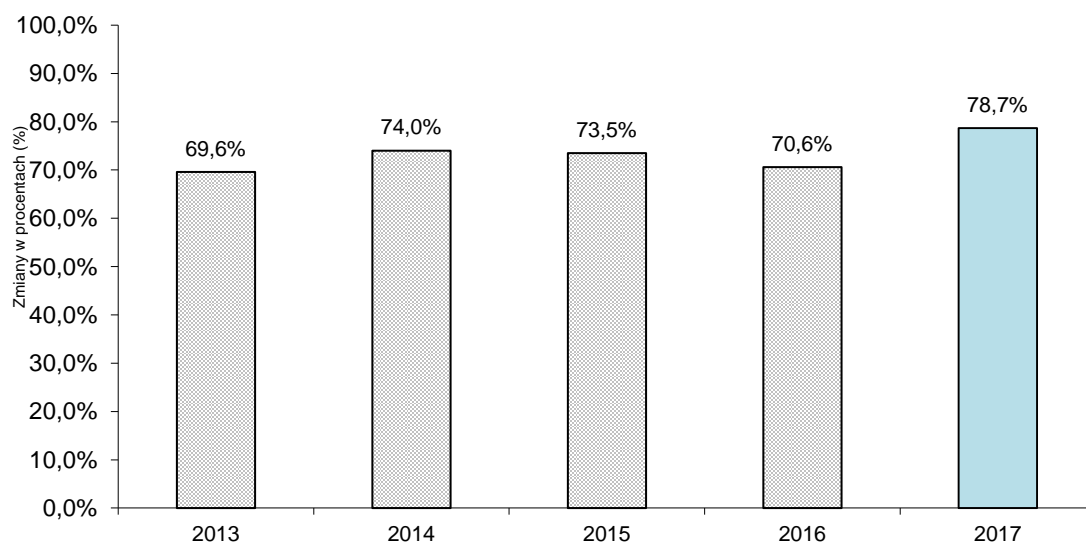
źródło: opracowanie własne na podstawie danych KMP w Bytomiu

Tabela 45. Liczba odnotowanych przestępstw na terenie Bytomia w 2017 r.

Przestępstwa	Dochodzenia wszczęte	Przestępstwa stwierdzone	Przestępstwa wykryte	Wykrywalność (%)
(wskaźniki statystyczne za okres od stycznia do grudnia 2017 r.)				
Ogółem w tym:	3 660	4 544	3 594	78,7
Kryminalne	2 876	3 158	2 266	71,3
Gospodarcze	423	1 090	1 047	95,9

źródło: dane KMP w Bytomiu

Wykres 18. Zmiany wskaźnika wykrywalności przestępstw na przestrzeni lat 2013-2017

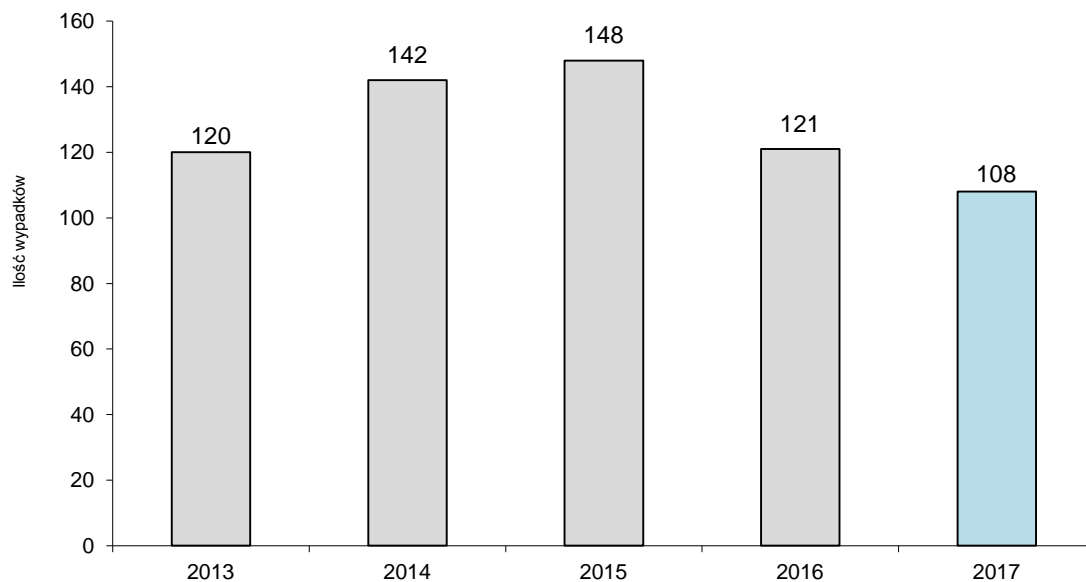

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KMP w Bytomiu

Do Sądu Rejonowego Wydział II i VIII Karny w Bytomiu skierowano od stycznia do grudnia 2017 r. 2 720 wnioski o ukaranie, z tego 32,2% stanowiły wykroczenia przeciwko mieniu. Nałożono 15 513 mandatów karnych, z tego 45,8% dotyczyło postępowania mandatowego przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi ruchu drogowego.

W 2017 r. na terenie miasta odnotowano 1 650 zdarzeń drogowych, w tym 1 542 kolizje i 108 wypadków, w wyniku których 121 osób zostało rannych, a 4 zabite.

Wykres 19. Ilość odnotowanych wypadków drogowych na przestrzeni lat 2013-2017

źródło: opracowanie własne na podstawie danych KMP w Bytomiu

Działania Straży Pożarnej

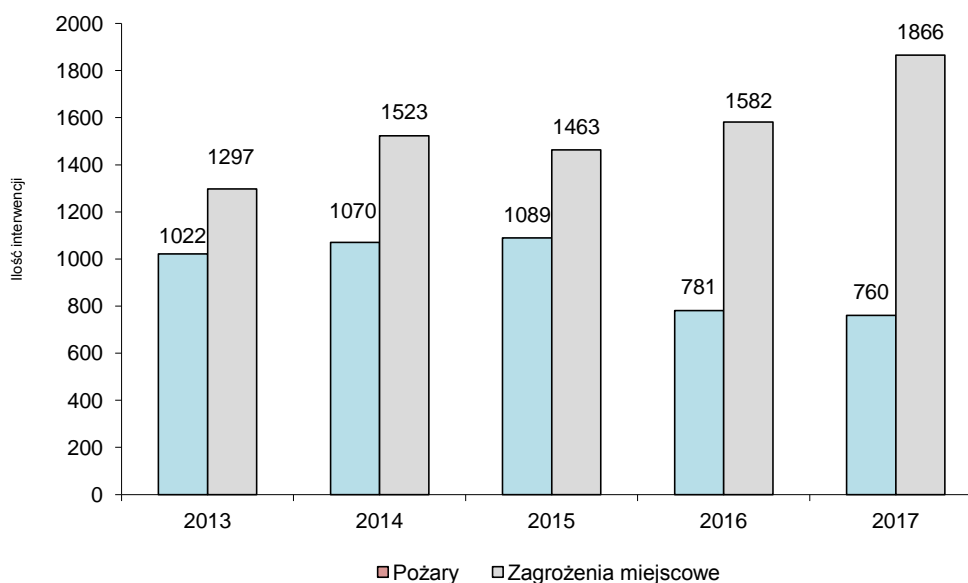
Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej od stycznia do grudnia 2017 r. odnotowała 760 pożarów, 1 866 miejscowe zagrożenia oraz 333 fałszywych alarmów.

Tabela 46. Liczba zdarzeń w Bytomiu oraz ich przyczyny

Lp.	Rodzaj zdarzenia oraz jego przyczyna	2017 r.
	Liczba zdarzeń ogółem, w tym:	2959
1.	Pożary, w tym:	760
	- nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym	168
	- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych	8
	- wady urządzeń instalacji elektrycznej (bez urządzeń ogrzewczych)	20
	- wady urządzeń i instalacji gazowych	17
	- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń gazowych	2
	- uszkodzenia sieci i instalacji przesyłowych	37
	- podpalenia (umyślne), w tym akty terroru	450
	- inne przyczyny	58
2.	Miejskowe zagrożenie, w tym:	1866
	- huragany, silne wiatry	407
	- gwałtowne opady atmosferyczne	58
	- wady konstrukcji budowlanych	43
	- nieumyślne działanie człowieka	26
	- celowe działanie człowieka	21
	- nieprawidłowa eksploatacja konstrukcji budowlanych, budynków	18
	- niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu	164
	- nietypowe zachowania zwierząt	148
	- nieustalone	32
	- inne przyczyny	949
3.	Alarmy fałszywe	333

źródło: dane Komendy Miejskiej PSP w Bytomiu

Wykres 20. Ilość interwencji Straży Pożarnej na przestrzeni lat 2013-2017

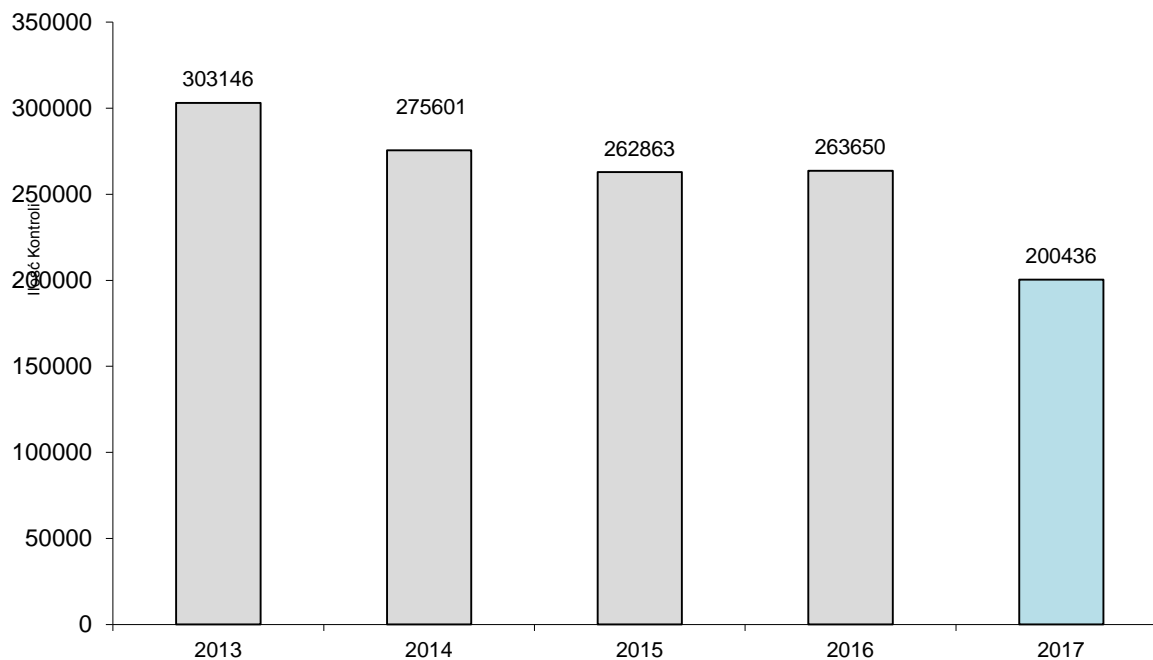

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSP w Bytomiu

Działania Straży Miejskiej

Od początku 2017 r. funkcjonariusze Straży Miejskiej w Bytomiu przeprowadzili 200 436 kontrole, ujawniając 7 929 uchybień. Udzielono 4 249 pouczeń, nałożono 6 966 mandatów karnych na łączną kwotę 751 700 zł oraz skierowano 336 wniosków o ukaranie do sądu. Liczba założonych urządzeń blokujących koła wyniosła 3 134, a liczba przyjętych skarg wyniosła 8 414.

Wykres 21. Ilość kontroli Straży Miejskiej na przestrzeni lat 2013–2017

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Straży Miejskiej w Bytomiu

W okresie od stycznia do grudnia 2017 r. Straż Miejska przekazała Policji 19 spraw noszących znamiona przestępstw, jak również ujęła i przekazała Policji 23 osoby. Ponadto przeprowadzono następujące działania:

- Akcja „Bezpieczne Ferie 2017” prowadzona w okresie 16.01.2017 - 29.01.2017 roku. Polegała na realizowaniu szeregu działań mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniom występującym w w/w okresie ferii, przeprowadzono między innymi:
  - kontrole boisk i placówek oświatowych,
  - kontrole akwenów wodnych,
  - kontrole miejsc zabaw dzieci i młodzieży,
  - kontrole pustostanów.
- Akcja „Bezpieczne Wakacje” mająca przeciwdziałać zagrożeniom występującym w czasie wakacji prowadzona w okresie od 24.06.2017 - 03.09.2017 roku. W ramach akcji prowadzono następujące działania:
  - kontrole zbiorników wodnych, w ramach czego pouczone 5 osób pełnoletnich, prowadzono rozmowy profilaktyczno – ostrzegawcze (głównie z opiekunami dzieci i młodzieżą przebywającą w rejonie akwenów wodnych), a 2 osoby ukarano mandatem karnym na podstawie art. 55 Kodeksu Wykroczeń,
  - współpraca z WOPR w Bytomiu,
  - patrolowanie terenu obiektu Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (kąpieliska odkrytego),
  - kontrola miejsc grupowania się dzieci i młodzieży, takich jak dworce, skwery i place,
  - we współpracy z Komendantem Miejskim Policji w Bytomiu został wyznaczony dodatkowy wspólny patrol Policji i Straży Miejskiej, który pracował przez 7 dni w tygodniu w godz. 9.00 – 17.00. Odkryto się 31 wspólnych patroli.
- Realizacja programu profilaktyczno - edukacyjnego skierowanego do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych pod hasłem „Bądź świadomy i odpowiedzialny”.
- Akcja „Straż Miejska przedszkolakom”, w trakcie której w oparciu o różne materiały dydaktyczne prowadzono zajęcia dla przedszkolaków promujące postawy społeczno akceptowane.

- Doroczna akcja zabezpieczania na bytomskich ulicach maluchów zmierzających po raz pierwszy do szkoły.
- Kontrole miejsc zabaw dzieci i młodzieży, w tym przeprowadzono:
  - 301 kontroli placów zabaw i miejsc zabaw dzieci,
  - 48 kontroli boisk szkolnych,
  - 133 kontroli innych miejsc grupowania się dzieci i młodzieży, takich jak dworce, skwery i place.
- Kontrole bytomskich parków.
- Kontrole terenów leśnych i przyleśnych - prowadzonych na mocy porozumienia z Lasami Państwowymi.
- Kontrole pustostanów, budynków przeznaczonych do rozbiórki oraz innych miejsc potencjalnie niebezpiecznych.
- Kontrole podwórek ze zwróceniem szczególnej uwagi na dzieci i młodzież pod kątem spożywania alkoholu lub innych środków odurzających oraz zachowania się w ruchu drogowym.
- Współdziałano z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w działaniach monitorujących warunki bytowe osób dotkniętych problemem bezdomności w okresie obejmującym zimowy przełom sezonu 2016/2017 w dniach 15.11.2016 r. - 28.03.2017 r.
- Kontrole lokali gastronomicznych oraz „letnich kawiarenek” pod kątem sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nieletnim.
- Realizacja działań naprawczych w „Programie ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego”. Stwierdzając uchybienia nałożeniem mandatu karnego ukarano 26 osób i pouczone 20 osób.
- Wdrożenie zaplanowanej wcześniej procedury wykorzystującej ustawowe uprawnienia do prowadzenia działań z zastosowaniem analizy spalin emitowanych przez piece i kotły (głównie w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i innych, użytkowanych przez podmioty gospodarcze), w ramach zwalczania nasilającego się zjawiska smogu w oparciu o wykonywanie badań próbek popiołu pobieranych przez strażników z palenisk i popielników pieców użytkowanych przez mieszkańców i kontrolowane podmioty gospodarcze. W rezultacie na ogólną liczbę 133 zgłoszeń o zadymieniu terenu przyjętych w roku 2017 potwierdzono to zjawisko w 15 przypadkach natomiast spośród 20 zgłoszeń o spalaniu odpadów kontrole potwierdziły ten fakt w 6 przypadkach. Na sprawców naruszenia przepisu art. 191 Ustawy o odpadach nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 800 zł.
- Zwalczanie nasilającego się procederu tworzenia się „dzikich wysypisk”. Mandatami karnymi na podstawie przepisu art. 145 Kodeksu Wykroczeń ukarano 22 sprawców na łączną kwotę 5 500 zł.
- Obserwacje przestrzeni miejskiej za pomocą monitoringu wizyjnego. Na podstawie prowadzonych działań ujawniono 1245 wykroczeń - zarejestrowanych i przekazanych do prowadzenia przez strażników. W wyniku podjętych czynności na sprawców wykroczeń nałożono 118 mandatów karnych.
- Eliminacja zagrożeń powodowanych niesprawnymi, uszkodzonymi i nie użytkowymi pojazdami.
- Realizacja zadań ustawowych dotyczących ochrony zdrowia publicznego.
- Aktywne uczestnictwo w konsekwentnie realizowanej akcji informacyjnej („Jak reagować w przypadku spotkania z dzikiem”) propagującej stosowanie procedury regulującej postępowanie w tym zakresie.
- Asysty oraz konwoje na rzecz Urzędu Miejskiego i miejskich jednostek organizacyjnych. W 2017 roku przeprowadzono 324 konwoje dokumentów lub wartości pieniężnych oraz 48 asyst.
- Udział w następujących akcjach we współpracy z policją: „Znicz”, „Bezpieczna Droga do Szkoły”, „Bezpieczne Wakacje”, „VIII Bytomski Półmaraton”, 74 „Tour de Pologne”, zabezpieczenie imprez w muszli koncertowej i na terenie Parku Miejskiego im. F. Kachla.
- Kontrole z zakresu przestrzegania przepisów obowiązujących właścicieli psów – w związku z nie usuwaniem zanieczyszczeń powodowanych przez psy zastosowano środek karny w postaci nałożonych 34 mandatów karnych na łączną kwotę 3.350,- zł.
- Wykonanie kontroli obowiązkowej akcji deratyzacji. Kontrolowano między innymi takie podmioty jak: Zakład Budynków Miejskich, Bytomska Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nasz Dom”. firma „Magnez”, firma „Elster”, firma „Niemiec”, Konsorcjum Ochrony Kopalń, firma „Ad rem”, firma „Ad-Dom”, firma „Avente”, PPUH „Enco”, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, firma „Badura”, Bytomskie Mieszkania, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Centrum”, Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa jak i inne wspólnoty mieszkaniowe i podmioty prywatne.
- Prowadzenie interwencji w sprawie naklejania ulotek, reklam i ogłoszeń w miejscach do tego nie przeznaczonych - sankcjami karnymi zakończono 26 przypadków nielegalnego plakatowania.

Działania Biura Bezpieczeństwa Miasta

1. W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego:

- sporządzanie miesięcznych analiz stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta,
- opracowywanie projektów porozumień i umów zawieranych przez Prezydenta Miasta z różnymi instytucjami w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i porządku oraz sprawowanie nadzoru nad ich wykonaniem,
- koordynowanie bieżącej współpracy Policji i Straży Miejskiej, zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy Prezydentem Miasta a Komendantem Miejskim Policji,
- realizacja i koordynacja zadań wynikających z Miejskiego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2015-2017, oraz Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej”,
- koordynowanie zadań wynikających z Rządowego Programu Ograniczenia Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej”,
- obsługa i uczestnictwo w posiedzeniach Komisji Bezpieczeństwa i Porządku (6 posiedzeń),
- przewodnictwo i obsługa posiedzeń Komisji Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (27 posiedzeń),
- uczestnictwo w posiedzeniach Komisji Prawa i Porządku Publicznego Rady Miejskiej (17 posiedzeń),
- uczestnictwo w posiedzeniach Zespołu ds. Organizacji i Koordynacji Służby Zewnętrznej KMP w Bytomiu (7 posiedzeń),
- przewodnictwo i obsługa posiedzeń Zespołu Doradczego ds. Imprez Masowych (1 posiedzenie),
- organizowanie cyklicznych objazdów miasta i wizji terenowych (21 objazdów i wizji terenowych),
- prowadzenie postępowania w zakresie zgromadzeń publicznych (44 zgromadzenia),
- prowadzenie postępowań odwoławczych dot. nałożenia kar porządkowych przez Straż Miejską, (1 postępowanie),
- sporządzano na bieżąco wystąpienia do różnych instytucji w sprawach związanych z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym (68 wystąpień),
- udzielano odpowiedzi na wnioski i skargi składane przez mieszkańców oraz interpelacje radnych Rady Miejskiej (9 odpowiedzi na interpelacje radnych),
- podejmowano bieżące interwencje na składane osobiście lub telefonicznie zgłoszeń przez mieszkańców w sprawach utrzymania bezpieczeństwa i porządku (22 interwencje).

2. W zakresie spraw obronnych:

- sporządzono plan szkolenia obronnego UM na 2017 r.,
- wdrożono Zarządzenie Prezydenta Bytomia nr 86/17 z dn. 08.03.2017 r. w sprawie przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń z zakresu spraw obronnych, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego,
- przeprowadzono wieloszczeblowe ćwiczenie obronne, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego pk. „Bytom 2017”,
- przeprowadzono szkolenie przeznaczone dla organizatorów Zastępczych Miejsc Szpitalnych,
- przeprowadzono treningi systemu stałych dyżurów,
- przygotowano plan realizacji zadań obronnych z zakresu przygotowań obronnych państwa w mieście Bytom w 2017 r.,
- sporządzono plan kontroli problemowych zadań obronnych na 2018 r.,
- sporządzono program szkolenia obronnego na lata 2018-2020,
- przeprowadzono kontrolę znajomości zadań obronnych zawartych w „Kartach realizacji zadań operacyjnych” w Wydziale Kadr, Płac i szkoleń, w Wydziale Realizacji Inwestycji i Remontów, w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie oraz w Bytomskim Przedsiębiorstwie Komunalnym Sp. z o.o.,
- przygotowano Zarządzenie nr 76/17 z dnia 01.03.2017 r. w sprawie organizacji Głównego Stanowiska Kierowania Prezydenta Miasta Bytomia,
- sporządzono Regulamin Głównego Stanowiska Kierowania Prezydenta Miasta Bytomia.

3. W zakresie zarządzania kryzysowego:

- opracowano nowy Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Bytomia (z chwilą zakończenia uzgodnień przez WBZK ŚUW oraz zatwierdzenie przez Wojewodę Śląskiego, plan zostanie wprowadzony do użytku na podstawie zarządzenia Prezydenta Bytomia);
- zaktualizowano Plan Obrony Cywilnej Miasta Bytomia;
- zaktualizowano Plan ewakuacji (przyjęcia) III stopnia dla miasta Bytomia;
- zmodernizowano system wykrywania i alarmowania miasta (m.in. zmodernizowano sterownik w 1 punkcie alarmowania i naprawiono 5 punktów alarmowych oraz wykonano nowe oprogramowanie centrali alarmowej RSW-S, zakupiono 5 kpl radiotelefonów Kenwood nowej generacji na potrzeby SWO).
- przeprowadzono posiedzenia Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, na których omawiano m.in. tematy związane z:
  - zwalczaniem ognisk chorób zakaźnych wśród zwierząt, w związku z afrykańskim pomorem świń oraz grypy ptaków;
  - możliwościami wykorzystania sprzętu oraz zasobów ludzkich, instytucji, przedsiębiorstw na potrzeby prowadzenia akcji ratowniczych;
  - zagrożeniem powodziowym, niecki bezodpływowe, zbiorniki wodne stwarzające zagrożenie powodziowe oraz system odprowadzania wód;
  - ewakuacją ludności po wystąpieniu katastrofy lub awarii technicznej oraz współpraca podmiotów i podział odpowiedzialności;
  - koncepcją działań oraz prac związanych z przygotowaniem do „akcji zima” z uwzględnieniem sytuacji wystąpienia długotrwałych, ponadnormatywnych opadów śniegu.

Działania Komisji Bezpieczeństwa i Porządku

W 2017 roku odbyło się 5 posiedzeń plenarnych Komisji Bezpieczeństwa i Porządku, podczas których omawiane były tematy i zagadnienia ujęte w zaakceptowanym przez wszystkich członków Komisji harmonogramie posiedzeń na 2017 rok. W trakcie każdego posiedzenia Komisji, przedstawiciele poszczególnych służb, inspekcji i straży przekazywali aktualne informacje o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz występujących zagrożeniach na terenie miasta.

Na kolejnych posiedzeniach Komisja Bezpieczeństwa i Porządku, realizowała swoje ustawowe zadania wynikające z art. 38a pkt 2a ustawy o samorządzie powiatowym, a w szczególności:

- przyjęła sprawozdanie z działalności Komisji za 2016 r.,
- przyjęła harmonogram posiedzeń Komisji w 2017r.,
- dokonała oceny realizacji zadań wynikających z Miejskiego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego za lata 2015 - 2017 za 2016 rok,
- zaopiniowała złożone na 2016 r. sprawozdania:
  - Komendy Miejskiej Policji w Bytomiu,
  - Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu,
  - Straży Miejskiej w Bytomiu,
- przyjęła sprawozdanie Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Bytomiu,
- przyjęła informację z działalności za 2016 rok od Prokuratury Rejonowej w Bytomiu,
- zaopiniowała projekt budżetu miasta Bytomia na rok 2018 w zakresie realizacji zadań dot. porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej,

W czasie odbywania się posiedzeń plenarnych Komisji Bezpieczeństwa i Porządku omawiane były ponadto następujące kwestie:

- omawiano stan przygotowań do akcji Bezpieczne Ferie 2017 oraz zapewnienia dzieciom i młodzieży bezpiecznych wakacji,
- omawiano program „Dzielnicowy bliżej nas” zainicjowany przez Komendę Miejską Policji w Bytomiu oraz kwestię związaną ze współpracą dzielnicowych z podmiotami zewnętrznymi w kontekście realizowanego programu,
- dokonano oceny systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz współpracy służb miejskich w tym zakresie,
- dokonano analizy i oceny wpływu infrastruktury drogowej na Niechronionych Uczestników Ruchu Drogowego.

3.10 Organizacje pozarządowe

W ewidencji Urzędu Miejskiego w Bytomiu na koniec 2017 roku figurowało 421 organizacji pozarządowych. Zarejestrowano 20 nowych podmiotów.

Tabela 47. Ilość Fundacji i Stowarzyszeń w Bytomiu

Ogółem	Fundacje	Stowarzyszenia zwykłe	Stowarzyszenia rejestrowe w tym:			
			Inne	Kultury fizycznej	Kultury fizycznej- nieprowadzące działalności gospodarczej	UKS
421 zarejestrowanych	49	61*	212	46	28	25
Nowe organizacje zarejestrowane w 2017 r. 20	4	4	9	1	0	2

źródło: Baza Informacji Biura Organizacji Pozarządowych

* stowarzyszenia zwykłe - w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo o stowarzyszeniach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1923) wszystkie nowe stowarzyszenia zwykłe od 20 maja 2016 r. są wpisywane do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, która jest publikowana w BIP. Na podstawie nowych przepisów prawnych stowarzyszenia zwykłe mogą uzyskiwać środki na działalność ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z majątku stowarzyszenia oraz ofiarności publicznej. Mogą również otrzymywać dotacje na zasadach określonych w odrębnych przepisach. W terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stowarzyszenia zwykłe działające na podstawie przepisów dotychczasowych są obowiązane dokonać wpisu do „nowej” ewidencji, o której mowa w art. 40 ust. 5 ustawy zmienianej w art. 1. Brak wpisu będzie skutkować rozwiązaniem stowarzyszenia zwykłego z mocy prawa. Do dnia dokonania wpisu do ewidencji, o której mowa wyżej, „stare” stowarzyszenia zwykłe działają na podstawie przepisów dotychczasowych. Powyższa tabela zawiera informację o ilości wszystkich stowarzyszeń zwykłych w tym zaewidencjonowanych na „starych” zasadach. W Bytomiu w 2017 r. zaewidencjonowano na nowych zasadach 4 stowarzyszenia zwykłe.

Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi jest jednym z czynników działania na rzecz społeczności bytomskiej. Harmonijna współpraca z organizacjami pozarządowymi jest jednym z elementów efektywnego i sprawnego zarządzania miastem oraz wykorzystywania inicjatyw środowisk lokalnych. Kształtowaniem partnerskich relacji współpracy pomiędzy Urzędem, a organizacjami pozarządowymi - w celu realizacji ich zadań statutowych - zajmuje się Biuro Organizacji Pozarządowych (przed reorganizacją - Referat Obsługi Klastra Rewitalizacji i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w Wydziale Strategii i Funduszy Europejskich).

W zakresie współpracy z NGO, w 2017 r. Biuro Organizacji Pozarządowych zorganizowało bądź współorganizowało następujące szkolenia i spotkania:

- zorganizowanie Spotkania Noworocznego Prezydenta Bytomia z przedstawicielami bytomskich organizacji pozarządowych, które odbyło się 20 stycznia 2017 r. w Restauracji Świetlik w Bytomiu prowadzonej przez Bytomskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej.
- w dniu 30 i 31 maja 2017 r. w siedzibie Biura Organizacji Pozarządowych (Referatu Obsługi Klastra Rewitalizacji i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi) przy Rynku 26/5 odbyły się warsztaty dla organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w trakcie których, wypracowano dodatkowe sposoby na zasilenie funduszu regrantingowego, w ramach umowy na „Opracowanie i wdrożenie innowacyjnego mechanizmu wdrażania funduszu regrantingowego dla Bytomia”.
- organizacja XIII Bytomskich Dni Organizacji Pozarządowych, które odbyły się w dniach 8-9 września 2017 r. Na program Dni NGO, złożyły się nie tylko występy artystyczne w wykonaniu bytomskiej młodzieży oraz seniorów, ale też spotkanie poświęcone działalności organizacji, której działania wykraczają poza granice kraju. Jak co roku nie zabrakło też wystaw, koncertów i pokazów sportowych.
- współorganizacja XII edycji gali „Bytomskiego Anioła Wolontariatu” oraz ceremonii wręczenia „Międzynarodowego Anioła Wolontariatu”, w ramach projektu „Nie jesteś sam...Festiwal Wolontariatu w Bytomiu”, realizowanym w programie unijnym Partnerstwo Miast - projekcie współfinansowanym w ramach unijnego programu Europa dla Obywateli. Uroczysta gala odbyła

się 2 grudnia 2017 r. w Bytomskim Teatrze Tańca i Ruchu Rozbark. Impreza cyklicznie organizowana jest z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza oraz Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych.

Ponadto w ubiegłym roku Biuro Organizacji Pozarządowych wykonało m.in. następujące zadania:

- opracowanie sprawozdania z realizacji Programu współpracy miasta Bytomia z organizacjami pozarządowymi za rok 2016, które przedłożone zostało Radzie Miejskiej 23 maja 2017 r. oraz opublikowane w BIP (zgodnie z art. 5a ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Dz.U.2016.1817 j.t. z późn. zm.);
- opracowanie i konsultacje dokumentu pn.: „Program współpracy miasta Bytomia z organizacjami pozarządowymi na rok 2018”. Prace nad programem poprzedzone były publicznym zaproszeniem wszystkich przedstawicieli organizacji pozarządowych do aktywnego włączenia się w proces tworzenia ww. dokumentu. Uchwała została przyjęta przez Radę Miejską 27.11.2017 r.;
- opracowanie ogólnych zasad przeprowadzenia konkursów ofert, ogłaszanych przez Prezydenta Bytomia na realizację zadań publicznych w 2018 r. w ramach art. 13 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- przeprowadzenie naboru na członków Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz organizacja „Forum bytomskich organizacji pozarządowych”, które odbyło się 29 marca 2017 r.
- opiniowanie wniosków o realizację zadań publicznych w ramach inicjatyw lokalnych;
- nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń i urządzeń biurowych (Biuro Organizacji Pozarządowych przy Rynku 26/5) przedstawicielom organizacji pozarządowych działających na terenie Bytomia (282 wpisów w księdze gości);
- udzielenie wsparcia dla organizacji pozarządowych poprzez poradnictwo i pomoc techniczną, w szczególności poprzez pomoc w przygotowaniu i wypełnianiu dokumentów wymaganych do rejestracji oraz opiniowanie statutów;
- współpraca z Bytomską Radą Działalności Pożytku Publicznego, organizowanie posiedzeń, obsługa administracyjno-biurowa (kadencja działalności Rady zakończyła się w marcu 2017).
- uruchomienie wyszukiwarki organizacji pozarządowych mających siedzibę w Bytomiu. Wyszukiwarka znajduje się pod adresem www.bytom.pl/bytomskie-ngo;
- administrowanie stroną internetową www.bytom.pl/ngo, przeznaczoną dla bytomskich organizacji pozarządowych;
- udostępnianie pomieszczeń przy Rynku 26/5, na rzecz działalności Punktu Informacji Partnerstwa Wschodniego i Współpracy z Regionem Bałkanów;
- stworzenie broszury promującej przekazanie 1% podatku na bytomskie stowarzyszenia i fundacje, które posiadają status OPP oraz przeprowadzenie akcji promującej;
- informowanie organizacji drogą e-mailową o trwających konkursach ofert i wydarzeniach dla organizacji;
- udział w akcji: „Wiosna w naszych sercach” dla polskiej społeczności zamieszkałej na Kresach II Rzeczypospolitej. Organizatorem był Górnośląski Oddział Stowarzyszenia Wspólnota Polska. Finał przedsięwzięcia odbył się 29 marca 2017 r.;
- udział w XI akcji „Podaruj znicz na Kresy”. Zebrane znicze zapłonęły na opuszczonych grobach Polaków pochowanych m.in. na cmentarzach w Borysławiu, Chmielnickim, Drohobycz, Lwowie, Samborze, Stryju, Truskawcu oraz Żytomierzu. Akcję zbiórki zakończono 20 października 2017 r.;
- współudział w akcji „Podziel się opłatkiem z seniorem na Kresach”. Do 12 grudnia 2017 r. trwała zbiórka produktów żywnościowych, z których przygotowano świąteczne paczki dla najbardziej potrzebujących.

Szczegółowe informacje dot. współpracy z organizacjami pozarządowymi znajdują się w corocznie przygotowywanym „Sprawozdaniu z realizacji programu współpracy miasta Bytomia z organizacjami pozarządowymi za dany rok”. Znajdują się tam m.in. dane o formach współpracy, środkach finansowych przekazywanych organizacjom, zespołach doradczych, w skład których wchodziłi przedstawiciele NGO, określony jest również tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – art. 5a ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie „Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż do dnia 31 maja każdego roku, jest obowiązany przedłożyć organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego oraz opublikować w Biuletynie Informacji Publicznej sprawozdanie z realizacji programu

współpracy za rok poprzedni”. Sprawozdania, o których mowa są również dostępne na stronie internetowej www.bytom.pl/ngo.

Z przedsięwzięć zrealizowanych w ciągu całego roku na szczególną uwagę zasługuje działalność prowadzona przez:

Górnicy Klub Sportowy „Czarni” Bytom

„Czarni” są jednym z większych klubów sportowych w Polsce. Ogółem klub posiada ponad 1000 członków i osób trenujących. Największy nacisk kładzie się na wychowanie przez sport i rozwój młodzieży traktując sportowe sukcesy jak rzecz tego pochodną. Klub posiada własny specjalistyczny obiekt sportowy, jeden z najlepszych w Polsce. „Czarni” Bytom to klub sportowych sukcesów, klub zdobywców medali na Igrzyskach Olimpijskich, Mistrzostwach Świata i Mistrzostwach Europy. Klub mistrzowskich tytułów zdobywanych w Mistrzostwach Polski i to we wszystkich kategoriach wiekowych.

W sekcji judo „Czarni” Bytom w 22 grupach w zajęciach treningowych uczestniczy ponad 700 trenujących przyszłych adeptów judo w tym głównie dzieci i młodzież. Z ww. grup najbardziej uzdolnieni trafiają do grup gdzie prowadzone są treningi wyczynowe. Dodatkowo opieką klub obejmuje prowadzenie zajęć w Liceum Mistrzostwa Sportowego, Gimnazjum Mistrzostwa Sportowego, Szkole Podstawowej Mistrzostwa Sportowego oraz w Szkole Podstawowej Nr 33 gdzie są prowadzone treningi w 4, 5 i 6 – klasie. Również w Szkole Podstawowej Nr 51 są utworzone 2 klasy sportowe judo. Dzieci Szkoły Podstawowej Nr 51 klasy 1-3 codziennie uczestniczą w zajęciach w ramach wf. Zajęcia prowadzi trenerzy judo GKS „Czarni” Bytom.

Klub „Czarni” Bytom był organizatorem zgrupowań, akcji szkoleniowych, campów i wielu innych imprez sportowych. Zorganizował 1 imprezę sportową rangi międzynarodowej oraz:

- cztery turnieje rozegrane w ramach Otwartych Mistrzostw Bytomia w Judo Dzieci;
- Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików – impreza obejmująca swoim zasięgiem 4 województwa – małopolskie, śląskie, podkarpackie i świętokrzyskie;
- dwie eliminacje do Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży - Młodzików – impreza obejmowała swoim zasięgiem 4 województwa – małopolskie, śląskie, podkarpackie i świętokrzyskie;
- Memoriał Józefa Wiśniewskiego - Międzynarodowy Turniej Ogólnopolski dla juniorów Młodszych w Judo;
- imprezę charytatywną „Dzieci pomagają dzieciom”, w której organizację zaangażowali się nieodpłatnie zawodnicy I zespołu, juniorzy, przedszkola, szkoły współpracujące, Straż Pożarna z Bytomia, Policja, Prezydent Miasta i Radni. Impreza charytatywna była organizowana po raz szósty. Co roku udaje się zebrać i przekazać choremu dziecku z Bytomia około 8 – 12 tysięcy złotych. Impreza cieszy się coraz większym zainteresowaniem i w roku 2017 zebrano rekordową ilość pieniędzy (17 tysięcy zł.), które zostały przekazane choremu dziecku.

Przy GKS „Czarni” Bytom działa również Śląski Związek Judo, który wraz z „Czarnymi” był organizatorem wielu wyjazdów szkoleniowych i 2 zgrupowań sportowych.

Tabela 48. Wyniki osiągnięte przez zawodników „Czarnych” w Mistrzostwach Polski Indywidualnych i Drużynowych

Indywidualni Medaliści Mistrzostw Polski Seniorów i Senierek	
Lniany Sonia	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Grabowski Kamil	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Pacut Beata	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Golus Łukasz	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Dziopa Paulina	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Tyman Daria	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Łoziak Patryk	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Kaczor Kacper	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Drużynowo Mistrzyni Polski Senierek Mistrzowie Polski Seniorów	

Indywidualni Medaliści Mistrzostw Polski Młodzieży	
Beata Pacut	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Skórka Szymon	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Wykupil Marta	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Indywidualni Medaliści Mistrzostw Polski Juniorów	
Dziopa Paulina	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Łoziak Patryk	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Walczyk Patryk	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Majowski Dominik	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Tymann Daria	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Kabata Klaudia	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Kaczor Kacper	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Woźniak Oliwia	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Drzymał Paweł	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Drużynowo Wicemistrzyni Polski Juniorek Wicemistrzowie Polski Juniorów	
Medaliści Mistrzostw Polski Juniorów/ek Młodszych	
Kropska Natalia	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Głogowska Karolina	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Matejko Natalia	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Gaj Aleksandra	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Binek Jakub	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Kolbusz Katarzyna	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Witalis Wojciech	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Chryst Bartosz	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Szewczyk Mateusz	OOMŁ. Mistrzostwa Polski - 3 miejsce
Drużynowo Wicemistrzyni Polski Juniorek Młodszych	
Medaliści Mistrzostw Polski Młodzików Opole	
Grela Filip	Mistrzostwa Polski - 1 miejsce
Badura Daniela	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Okuniewicz Jakub	Mistrzostwa Polski - 2 miejsce
Fityka Mateusz	Mistrzostwa Polski - 3 miejsce

źródło: Urząd Miejski w Bytomiu

Ważniejsze wyjazdy i osiągnięcia sportowe w roku 2017, głównie z zawodów rangi mistrzowskiej (Mistrzostwa Polski, Puchary Świata, Puchary Europy itp.):

- **Puchar Polski Seniorów I Seniorek Mysiadło/Warszawa – I –Runda** (11.02.2017 r.)
I miejsce Ewa Konieczny, Barbara Białas II miejsce Daria Tymann, Paweł Zagrodnik III miejsce Sonia Lniany, Patryk Łoziak, V miejsce Marta Wykupil;
- **Puchar Świata - "European Open Praga 2017** (4.03.2017 r.)
II miejsce Beata Pacut, V miejsce Ewa Konieczny, udział Sonia Lniany, Marta Wykupil i Barbara Białas - Trener Przemysław Matyjaszek;
- **Camp w Bytomiu** (17 - 19.03.2017 r.) udział około 150 zawodników w tym kadra narodowa seniorów i seniorek;
- **Międzynarodowy Turniej Judo Młodzików i Młodziczek – Bardejovo** (17,25 - 26.03.2017 r.)
I miejsce Daniela Badura, Okuniewicz Jakub, Bulanda Julia, Warzecha Patrycja, II miejsce Oleksy Mateusz, Michna Kamil, III miejsce Fityka Mateusz, Gwóźdź Jakub, Sawicka Natalia Śpiewak Kamil, V miejsce Labojko Piotr, Budzisz Amelia
Udział w imprezie 45 zawodników i zawodniczek – Trener P. Matyjaszek i M. Słyk;
- **Mistrzostwa Polski Juniorów i Juniorek Poznań** (01.04.2017 r.)
I miejsce Dziopa Paulina, Patryk Łoziak, Patryk Walczyk, Dominik Majowski, II miejsce Kacper

- Kaczor, Daria Tymann, Klaudia Kabata, III miejsce Oliwia Woźniak, Paweł Drzymała V miejsce Agnieszka Ukuś, VII miejsca Wiktoria Marciniak, Liberda Łukasz, Gołąb Justyna, udział Agnieszka Makosz, Karolina Cichy, Flejma Bolesław, Mateusz Chojnacki, Filip Niedziela, Oskar Burzyk – Trener P. Matyjaszek i M. Słyk;
- **Drużynowe Mistrzostwa Polski Juniorów i Juniorek Poznań (02.04.2017 r.)**
Wicemistrzyni Polski
Karolina Chojnacka, Aleksandra Kaleta, Agnieszka Ukuś, Agnieszka Makosz, Karolina Cichy, Alicja Lewandowska, Klaudia Kabata, Wiktoria Marciniak, Daria Tymann, Paulina Dziopa, Oliwia Woźniak, Justyna Gołąb,
Wicemistrzowie Polski
Bolesław Flejma, Patryk Łoziak, Kacper Kaczor, Mateusz Chojnacki, Patryk Walczyk, Filip Niedziela, Oskar Burzyk, Paweł Drzymała, Jakub Ozimek, Łukasz Liberda, Dominik Majowski – Trener P. Matyjaszek i M. Słyk;
  - **Puchar Europy Juniorów Lignano Włochy (08-09.04.2017 r.)**
II miejsce Majowski Dominik, VII miejsce Kacper Kaczor, VII miejsce Daria Tymann udział Patryk Łoziak - Trener M. Słyk;
  - **Mistrzostwa Europy – Warszawa (20 - 23.04.2017 r.)**
Beata Pacut – jedna wygrana walka – udział w Drużynie i Wicemistrzostwo Europy
Kamil Grabowski – jedna wygrana walka
Ewa Konieczny – 1 wygrana walka – Trener P. Matyjaszek;
  - **Młodzieżowe Mistrzostwa Polski Wrocław (29.04.2017 r.)**
I miejsce Pacut Beata, Skórka Szymon
II miejsce Marta Wykupil -63 kg;
  - **Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży – Mistrzostwa Polski Juniorów i Juniorek Młodszych – Gorzów Wielkopolski (01-06.05.2017 r.)**
Bardzo udany występ naszych zawodników na Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży w Gorzowie Wielkopolskim
I miejsce - Kropska Natalia, Głogowska Karolina
II miejsce - Matejko Natalia, Gaj Aleksandra, Binek Jakub
III miejsce - Kolbusz Katarzyna, Witalis Wojciech, Chryst Bartosz, Szewczyk Mateusz
V miejsca - Nolewajka Martyna, Dyr Dorian, Kasprzyński Szymon
VII miejsca - Woś Jakub
Juniorki Młodsze – I miejsce – klasyfikacja klubów PZJudo
Juniorzy Młodzi – I miejsce – klasyfikacja klubów PZJudo;
  - **Drużynowe Mistrzostwa Polski juniorek i Juniorów Młodszych**
II miejsce – Juniorki Młodsze
Chojnacka Karolina, Tała Jagoda, Matejko Natalia, Kolbusz Katarzyna, Kropska Natalia, Walczyk Wiktoria, Socha Izabela, Gaj Aleksandra, Nolewajka Martyna i Głogowska Karolina;
  - **Puchar Europy Juniorów Kowno- Litwa (13 -14.05.2017 r.)**
III miejsce - Daria Tymann, Dominik Majowski
VII miejsce - Woźniak Oliwia
IX miejsce - Kaczor Kacper -66 kg;
  - **Puchar Polski Seniorów i Seniorek – Luboń/Poznań (27.05.2017 r.)**
I miejsce – Patryk Łoziak, Łukasz Golus
III miejsca – Marta Wykupil, Barbara Białas, Dominik Majowski,
V miejsce – Sonia Lniany;
  - **Puchar Europy Juniorów Leibnitz - Austria (03 - 04.06.2017 r.)**
II miejsce Dominik Majowski, udział Patryk Walczyk, Paweł Drzymała;
  - **Mistrzostwa Europy Juniorów i Juniorek Młodszych Kowno (29.06 - 03.07.2017 r.)**
III miejsce Natalia Kropska udział Aleksandra Gaj
Drużynowo V- miejsce udział w drużynie Aleksandra Gaj i Natalia Kropska;
  - **Puchar Europy Juniorów Gdynia + Camp (08 - 09.07.2017 r.)**
III miejsce - Paulina Dziopa udział: Dominik Majowski, Paweł Drzymała, Patryk Łoziak, Karolina Głogowska, Katarzyna Kolbusz, Aleksandra Gaj i Natalia Kropska;
  - **Puchar Europy seniorów Saarbrücken – Niemcy (16.07.2017 r.)**
III miejsce - Kamil Grabowski udział Marta Wykupil;
  - **EUROPEAN YOUTH OLIMPIC FESTIVAL (EYOF) GYOR (HUN) (23 - 28.07.2017 r.)**
III miejsce – Natalia Kropska udział Karolina Głogowska, Katarzyna Kolbusz;

- **Puchar Świata seniorek Mińsk – Białoruś** (22 - 23.07.2017 r.)
II miejsce - Beata Pacut;
- **UNIWERSJADA TAIPEI** (20.08.2017 r.)
V miejsce - Kamil Grabowski;
- **Mistrzostwa Świata Juniorów/ek Młodszych Santiago – Chile** (09 - 13.08.2017 r.)
II miejsce – Natalia Kropska;
- **INDYWIDUALNE MISTRZOSTWA ŚWIATA BUDAPESZT, DRUŻYNOWE MISTRZOSTWA ŚWIATA** (28.08 - 03.09.2017 r.)
Beata Pacut - 1/16, Kamil Grabowski powołany do drużyny – drużyna;
- **Puchar Europy Seniorów Bratysława - Słowacja** (09 - 10.09.2017 r.)
I miejsce - Łukasz Golus udział Gwóźdź Sebastian, Patryk Łoziak;
- **Mistrzostwa Europy Juniorów i Juniorek, Drużynowe Mistrzostwa Europy - Maribor Słowenia** (15 - 17.09.2017 r.)
Paulina Dziopa
Daria Tyman
Dominik Majowski
W drużynie Paweł Drzymał;
- **Mistrzostwa Polski Seniorów i Seniorek - Opole** (22 - 23.09.2017 r.)
I miejsce - Kamil Grabowski , Sonia Lniany
II miejsce - Beata Pacut , Łukasz Golus
III miejsca Daria Tymann, Paulina Dziopa, Łoziak Patryk, Kacper Kaczor
5 miejsca:
Oliwia Woźniak , Patryk Walczyk
7 miejsca:
Marta Wykupil, Barbara Białas, Paweł Drzymał
Udział Startowali Gwóźdź Sebastian, Flejma Bolesław, Marciniak Wiktoria;
- **Drużynowe Mistrzostwa Polski Seniorek i Seniorów** (24.09.2017 r.)
Czarni Bytom zarówno w kobietach jak i mężczyznach zdobyli tytuł Drużynowych Mistrzów Polski
Mistrzynie Polski:
Beata Pacut, Daria Tymann, Paulina Dziopa, Barbara Białas, Wiktoria Marciniak, Sonia Lniany, Marta Wykupil, Anna Borowska, Karolina Pieńkowska
Mistrzowie Polski:
Kamil Grabowski, Grzegorz Słabiak, Grzegorz Kłoczko, Hubert Maglewski, Dominik Majowski, Piotr Kuczera, Paweł Drzymał, Sebastian Gwóźdź, Patryk Walczyk, Łukasz Golus, Kacper Kaczor, Patryk Łoziak;
- **Grand Prix Tashkent- Kazachstan** (08.10.2017 r.)
II miejsce - Beata Pacut srebrny medal;
- **Mistrzostwa Polski Młodzików** (14 - 15.10.2017 r.)
I miejsce - Filip Grela
II miejsce - Jakub Okuniewicz, Daniela Badura
III miejsce - Mateusz Fityka.
V miejsce - Janowi Romanie, Marcel Kobylecki
VII miejsce - Martyna Glubiak;
- **Baltic Cup** (11-12.11.2017 r.)
Juniorzy
I miejsce - Paulina Dziopa
II miejsce - Mateusz Szewczyk, Ola Gaj
III miejsce - Bolesław Flejma
V miejsca – Wiktoria Marciniak
VII miejsce - Wiktoria Walczyk
Juniorzy młodszy
III miejsce - Grela Filip, Skipiła Michalina
V miejsca – Bartos Wojciech, Woś Jakub
VII miejsce - Glubiak Martyna, Gargas Denis;
- **Mistrzostwa Europy Młodzieży U 23 - Czarnogóra** (12.11.2017 r.)
III miejsce - Beata Pacut;
- **Puchar Europy Juniorów Młodszych - Győr** (19.11.2017 r.)
III miejsce - Skipiła Michalina;

Liga Kobiet Nieobojętnych

Ligę tworzą kobiety, którym los miasta i jego mieszkańców nie jest obojętny, które nie boją się wyzwań, chcą i potrafią działać, kobiety wyjątkowe, mieszkające lub pracujące w Bytomiu. Skupione w ramach stowarzyszenia wspierają swoje miasto społeczną inicjatywą, promując postawę pomocy i dawania drugiemu człowiekowi wartości, na które on właśnie w tej chwili czeka. Połączyła ich wspólna pasja - chęć "nieobojętnego" działania - i wspólne poglądy, ponieważ w dzisiejszych czasach najbardziej oczekiwaną i poszukiwaną cechą społeczności obywatelskiej jest nieobojętna postawa wobec tego, co się wokół nas wydarza.

Stowarzyszenie w 2017 r. zorganizowało lub współorganizowało następujące przedsięwzięcia:

- koncert - noworoczne kolędowanie, który odbył się 22 stycznia 2017 r. w kościele Św. Trójcy. Koncert poświęcony był zbiorce dla Szymona Szpaka. Zainicjowany pomysłem - Marcin Gad - od dwóch lat współorganizuje ze stowarzyszeniem tą inicjatywę.
- 14 lutego 2017 r. – „Nazywam się Miliard”. Około 60 osób głównie kobiet, zatańczyło specjalny taniec, który manifestował sprzeciw przeciw przemocy, jakiej doświadczają kobiety na całym świecie. Bytom kolejny raz włączył się w tę światową akcję. W Polsce akcja nosi nazwę "Nazywam się Miliard", na świecie – One Billion Rising".
- 4 edycje Plebiscytu Bytomianek 2017.

Bytomianką Wiosny została Pani Mariola Wiatr (27 kwietnia). Pani Mariola Wiatr jest dyrektorem WNZOZ „PROMED” w Bytomiu. Łączy w sobie cechy przedsiębiorczego menadżera z przymiotami dobrego człowieka, pochylającego się nad potrzebującymi, otwartego na marzenia innych. Zadziwia inicjatywą, otwartością i energią, którą potrafi dzielić się z innymi. Konsekwentnie udowadnia, że działania charytatywne, pomocowe są najważniejsze. Zyskała tym szacunek środowiska lokalnego. Angażuje się w rozmaite projekty, mobilizując bliskie jej otoczenie do działań bezinteresownych. Taka postawa zaowocowała współpracą m.in. z TMH Polonia Bytom, Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy, Bytomską Masą Krytyczną. Ogromna potrzeba wychodzenia naprzeciw ludziom zainspirowała panią Mariolę Wiatr do wspierania kolejnych inicjatyw. Akcja Feriada, Śląskie Manewry, Industriada, Bytomski Jarmark Średniowieczny, Memoriał im. Andrzeja Motyki, Szpilki kontra Bruk, Zakręcony Bieg, Aktywny Rozbark to tylko niektóre z wydarzeń, które wspomaga swoją empatią, autorytetem, uśmiechem i ogromnym sercem.

Bytomianką Lata została Pani Ruth Skaletz. Uroczyste wręczenie nagrody nastąpiło 2 września podczas wyjazdu delegacji stowarzyszenia do Vestlandhalle w Recklinghausen. Uroczystość odbyła się w mieście partnerskim Bytomia - Recklinghausen, podczas uroczystego otwarcia 34 obchodów Beuthener Heimattreffen, w którym uczestniczyli: Burmistrz Recklinghausen – Christoph Tesche, przewodniczący – Georg Möllers oraz Prezydent Bytomia – Damian Bartyla wraz z małżonką. Ruth Skaletz wspiera działania zespołu Piccolo, aktywnie uczestniczącego w wymiennych spotkaniach, a jej aktywność łączy środowiska z obydwu miast w różnych grupach wiekowych. Od 1993 Pani Skaletz nieprzerwanie organizuje pobyt zespołu muzycznego Piccolo na spotkaniach bytomian, którego jest matką chrzestną. Do 2004 roku organizacją pobytu zespołu w mieście Recklinghausen zajmowała się wspólnie z mężem, Henrykiem Skaletz, honorowym obywatelem Bytomia od 1990 roku. Ponadto Ruth Skaletz organizowała pomoc finansową oraz medyczną (zakup lekarstw) dla ośrodków opiekuńczych i szpitali w Bytomiu.

Bytomianką Jesieni została Katarzyna Grzesiek (22 listopada). Piosenkarka, młoda, zdolna, wrażliwa kobieta. Jej obecny wybór drogi artystycznej jest konsekwencją wcześniejszych zainteresowań, poszukiwań, doświadczeń. Bytomianka, bardzo ładna, utalentowana, posiada fantastyczny głos, a do tego jest niezwykle skromna. Pani Kasia pomimo swojego sukcesu pozostała skromną, wrażliwą, empatyczną dziewczyną, chętną do udziału w działaniach na rzecz innych.

Bytomianką zimy została Anna Lenkiewicz (24 stycznia 2018 r.) Wyjątkowa, profesjonalna aktywność pani Anny Lenkiewicz od lat przeplata się z jej pozazawodowym zaangażowaniem w życie Bytomia. Jest inicjatorką i uczestniczką licznych projektów i przedsięwzięć ściśle związanych z realizowaniem profilaktyki społecznej, mającej na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców. Jej działalność jest skierowana do każdej z grup wiekowych bytomian, w tym głównie do dzieci i młodzieży oraz osób nieaktywnych zawodowo, jak również wymagających opieki innych. Stąd też bierze się jej wykraczające poza godziny i obowiązki służbowe zaangażowanie, także w działalność edukacyjną prowadzoną w bytomskich placówkach oświatowych, klubach integracji społecznej lub zrzeszających środowiska emerytów

i rencistów. Jako przedstawiciel Komendanta Miejskiego Policji w Bytomiu uczestniczy w pracach powołanego przez Prezydenta Bytomia Zespołu Interdyscyplinarnego, wykonującego zadania na rzecz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jest też koordynatorem prowadzonego we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie programu „Prawo Ochronnym Parasolem Dziecka”. Jest to program strategiczny, mający realny wpływ na ograniczenie patologicznych zachowań dorosłych wobec dzieci.

Projekt Plebiscyt oraz Gala Bytomianki i Bytomianina Roku 2016 w Operze Śląskiej - laureaci Aleksandra Batog i Kamil Czarnecki (7 kwietnia 2017) był realizowany w ramach konkursu ofert z kultury – zadanie dofinansowano przez Gminę Bytom. Na widowni Opery Śląskiej w Gali uczestniczyło 200 osób, a każda z 4 edycji bytomianek oglądało ok. 100 - 120 osób. Podczas Gali został wręczony Anioł dobrego gestu, który został przekazany Damianowi Ługowskiemu chłopakowi z SP 45 choremu na guza mózgu.

- co roku członkinie stowarzyszenia biorą czynny udział w konkursie „Kroszonek” organizowanym w Muzeum Górnośląskim. Członkinie stowarzyszenia zasiadają w roli jury, ponadto Stowarzyszenie nagradza zawsze jednego ze zwycięzców.
- 25 maja zorganizowano koncert w BCK-u dla dwóch chorych na nowotwory chłopców z dzielnicy Szombierki. Koncert miał na celu zebranie pieniędzy na leczenie obojga chłopaków. Koncert „Matczyne ręce” bo taką miał nazwę cieszył się dużym zainteresowaniem uczniów szkół jak i mieszkańców Bytomia.
- Koncert „Rodzina źródłem miłości”, w ramach X Metropolitalnego Święta Rodziny - współorganizacja wydarzenia wraz z Muzeum Górnośląskim, Urzędem Miasta i Ogólnokształcącą Szkołą Muzyczną, który odbył się 27 maja 2017 r. w Teatrze Rozbark. Koncertu wysłuchało ok. 90 osób na widowni, a udział wzięło w nim 25 dzieci i 12 osób dorosłych, towarzyszyły temu wydarzeniu również warsztaty malowania światłem i cieniem, malowanie piaskiem (Współorganizacja z Wydziałem Kultury i Sportu w Bytomiu - pozyskanie małego grantu).
- Współorganizacja wraz z Bytomskim Centrum Kultury i Juliuszem Ursynem – Niemcewiczem Festiwalu Muzyka Narodów. Przedsięwzięcie organizowane już od 2 lat cieszące się dużym zainteresowaniem i akceptacją w ramach wakacyjnych weekendów dla naszego miasta. W okresie 2017 roku odbywały się koncerty w okresie od 2 lipca do 27 sierpnia w Amfiteatrze Parku Miejskiego im. F. Kachla w Bytomiu. W ramach festiwalu odbyło się 10 koncertów kameralnych muzyki klasycznej. Na scenie Amfiteatru zaprezentowało się blisko 30 artystów - muzyków i wokalistów. Festiwalowe koncerty obejrzało i wysłuchało ponad 8.000 osób. Repertuar koncertów: Węgierski, Grecki, Polski, Francuski, Rosyjski, Niemiecki, Latino Amerykański i Włoski.
- 30 września odbyła się wystawa przygotowana przez członkinie stowarzyszenia, prace wystawiane to prace zmarłej koleżanki RITY DUBAS. Wystawę można było oglądać w SALI BALETOWEJ w BCK-u.
- Stowarzyszenie w dalszym ciągu prowadzi pomoc w postaci zbiorów pieniężnych jak i darów rzeczowych dla Szymona Szpaka. Stowarzyszenie ma również pod opieką pana Józefa - akcja trwająca już około 2 lat zainicjowana przez Joannę Stępień radną Bytomia, a także przy pomocy sąsiadów ze Stolarzowic, którzy chętnie pomogli wyremontować pomieszczenia w domu, doprowadzić prąd a obecnie mają stały kontakt i kontrolę nad stanem zdrowia pana Józefa. Uczniowie szkół również charytatywnie ,w ramach wakacyjnej pomocy, odmalowali i wysprząkali dom panu Józefowi.
- 2 grudnia 2017 r. pani Prezes Stowarzyszenia Anna Kowolik odebrała nagrodę Anioła Wolontariatu. Wręczenie nagrody odbyło się w Teatrze Rozbark.
- Członkinie stowarzyszenia brały także czynny udział w różnych przedsięwzięciach charytatywnych i społecznych jak m.in.: „Gonitwa” dla OREW-u , bieg dla Szymona Szpaka organizowany z okazji MIKOŁAJEK w Lublińcu.

Towarzystwo Miłośników Hokeja Polonia Bytom - klub z wieloletnią tradycją i sukcesami.

Najważniejsze osiągnięcia w 2017 r.:

- Seniorzy - III miejsce w rozgrywkach Polskiej Hokej Ligi,
- Drużyna Kobiet - I miejsce w rozgrywkach Polskiej Ligi Hokeja Kobiet,
- Juniorzy - IV miejsce w rozgrywkach ligowych,
- Juniorzy Mł. - III miejsce w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży,
- Młodziki - III miejsce w rozgrywkach ligowych,

- Żaki Starsze - I miejsce w rozgrywkach ligowych,
- Żaki Młodsze - III miejsce w rozgrywkach ligowych,
- Drużyna Amatorów - I miejsce w rozgrywkach śląskiej amatorskiej ligi,
- Drużyna Old Boys - II miejsce MP.

Uczniowski Klub Sportowy „Karb” przy MDK nr 2 w BYTOMIU

Ważniejsze imprezy:

- Organizacja i uczestnictwo w Mistrzostwach Śląska w Rugby Tag - 150 osób,
- I Edycja Ligi Rugby Tag - 120 osób,
- Indywidualne Mistrzostwa Bytomia w szachach dziewcząt i chłopców szkół podstawowych z okazji 11 Listopada - 88 osób,
- Wojewódzki Zajączkowy Turniej Koszykówki klas V dziewcząt i chłopców - 120 osób,
- Udział w Mistrzostwach Polski - 4 miejsce w Polsce - Kinder + sport mini siatkówka - 5 osób.

Klub Sportowy Skarpa Bytom

Ważniejsze przedsięwzięcia realizowane przez KS Skarpa Bytom

W roku 2017 Klub Sportowy Skarpa Bytom był organizatorem nw. wydarzeń sportowych związanych ze wspinaczką sportową:

- 12.01.2017 r. - Zawody wspinaczkowe pn. „Puchar Śląska Dzieci i Młodzieży”. Zadanie było realizowane we współpracy z Śląskim Okręgowym Związkiem Wspinaczki Sportowej,
- 10.06.2017 r. - Organizacja zawodów wspinaczkowych pn. „PUCHAR POLSKI MŁODZIKÓW I DZIECI”. Zadanie było realizowane we współpracy z Polskim Związkiem Alpinizmu,
- 05 - 11.2017 r. - Program ogólnopolski „W górę” - popularyzacja wspinaczki sportowej i narciarstwa wysokogórskiego wśród dzieci i młodzieży. Program realizowany we Współpracy z Polskim Związkiem Alpinizmu i współfinansowany przez Ministerstwo Sportu i Turystyki,
- 24.09.2017 r. - Organizacja zawodów wspinaczkowych pn. „PUCHAR REGIONALNY MŁODZIKÓW I DZIECI”. Zadanie było realizowane we współpracy z Polskim Związkiem Alpinizmu,
- 24.09.2017 r. - Organizacja zawodów wspinaczkowych pn. „PUCHAR REGIONALNY JUNIORÓW MŁODSZYCH, JUNIORÓW I MŁODZIEŻOWCÓW”. Zadanie było realizowane we współpracy z Polskim Związkiem Alpinizmu,
- 21.10.2017 r. - Ogólnopolskie zawody bulderowe organizowane we współpracy z ściankami wspinaczkowymi na Śląsku pn. „ŚLĄSKA LIGA BULDEROWA 2017/2018”.

Współpraca z instytucjami i organizacjami krajowymi i zagranicznymi.

KS Skarpa Bytom w roku 2017 współpracował z następującymi instytucjami:

- Polski Związek Alpinizmu – przy organizowaniu następujących imprez:
  - PUCHAR POLSKI MŁODZIKÓW I DZIECI,
  - Program ogólnopolski „W górę” - popularyzacja wspinaczki sportowej i narciarstwa wysokogórskiego wśród dzieci i młodzieży,
  - PUCHAR REGIONALNY MŁODZIKÓW I DZIECI,
  - PUCHAR REGIONALNY JUNIORÓW MŁODSZYCH, JUNIORÓW I MŁODZIEŻOWCÓW;
- Śląski Okręgowy Związek Wspinaczki Sportowej przy organizowaniu:
  - Puchar Śląska Dzieci i Młodzieży;
- Urząd Miasta w Bytomiu:
  - współpraca przy projektach ogólnopolskich dotyczących wspinaczki sportowej;
- Ministerstwo Sportu i Turystyki:
  - realizacja zadania „Klub 2017”.

Najważniejsze osiągnięcia, otrzymane nagrody.

Klub można pochwalić się szczególnymi osiągnięciami obecnie już juniora Miłosza Bujak, który w 2017 roku na arenie krajowej zajął 1 miejsce w rankingu ogólnym i 2 miejsce w rankingu światowym we wspinaczce sportowej. Miłosz jest członkiem Kadry Narodowej.

Na sukces Miłosza składają się m.in.:

- tytuł Mistrza Polski w konkurencjach: na czas, w bulderingu, oraz w trójboju podczas Mistrzostw Polski Juniorów i Juniorów Młodszych we wspinaczce sportowej, dodatkowo zdobył również tytuł V-ce Mistrza Polski w prowadzeniu.

Z najważniejszych osiągnięć międzynarodowych to:

- tytuł Mistrza Słowacji w bulderingu
- 1 miejsce w Pucharze Europy Juniorów we wspinaczce na czas – w Tarnowie
- 3 miejsce w Pucharze Europy Juniorów we wspinaczce na czas – we Włoszech – Bolonia
- 4 miejsce w Mistrzostwach Świata Juniorów – Austria – Innsbruck.

Reprezentująca młodszą kategorię wiekową Zuzia Mientus drugi rok z rzędu wygrała klasyfikację generalną Pucharu Młodzików. To najważniejsze trofeum w tej kategorii wiekowej jakie jest do zdobycia w Polsce. Dodatkowo brała udział w licznych zawodach krajowych i międzynarodowych w Austrii, Włoszech, Wielkiej Brytanii, Czechach zdobywając doświadczenie oraz stając na podium. W 2017 roku Zuzanna została powołana przez Polski Związek Alpinizmu do Kadry Narodowej.

Klub Sportowy Skarpa Bytom we współpracy z Szkołą Podstawową Mistrzostwa Sportowego w Bytomiu utworzyli pierwszą w Polsce klasę sportową o profilu wspinaczka sportowa.

Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły IV Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu „Sikorak”.

„Śląskie Obrazy w Sikoraku” to całoroczny projekt, który był skierowany nie tylko do młodzieży licealnej, ale także do różnych grup środowiska lokalnego naszego miasta. W przestrzeni publicznej (gmach IV Liceum Ogólnokształcącego im. B. Chrobrego) stworzono galerie reprodukcji śląskiego malarstwa współczesnego. Prezentowane prace są autorstwa czołowych śląskich artystów. Dzięki uzyskanemu wsparciu ze strony Wydziału Kultury Urzędu Miejskiego w Bytomiu, Urzędu Marszałkowskiego oraz nawiązanej współpracy z fundacją Śląskie Obrazy możliwe było zgromadzenie kilkunastu wybitnych reprodukcji dzieł sztuki współczesnej.

Galeria była początkiem aktywności w sferze kultury, która kierowana była do społeczności miasta. Czołową akcją młodzieży był projekt „Chuligani sztuki”, w trakcie którego uczniowie, wychodząc na ulice miasta z obrazami, zaczepiali przypadkowych przechodniów, nawiązywali rozmowę na temat obrazów, zachęcali do wspólnych zdjęć i w ten sposób organizowali mobilną wystawę.

Inne działania związane z galerią to warsztaty rozwijające aktywność twórczą młodzieży oraz umiejętności interpersonalne, prowadzone wspólnie z dziećmi ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz słuchaczami Uniwersytetu III Wieku. Dzięki tym działaniom zostały przełamane stereotypowe uprzedzenia środowiskowe wśród wszystkich uczestników. Liczne warsztaty plastyczne pozwoliły na aktywny udział twórczy wszystkich grup społecznych, a bogata oferta ukazała szerokie spektrum możliwości interpretacji dzieł sztuki.

Fundacja „Śląskie Obrazy”

Najważniejsze przedsięwzięcia w 2017 r.:

- XVIII Festiwal Sztuki Wysokiej – dzięki nawiązanej współpracy z Pracownią Stalowe Anioły organizacja imprezy plenerowej dla wszystkich mieszkańców miasta oraz regionu (23.06.2017 r., ul. Jajnty);
- organizacja Małego Festiwalu Sztuki Wysokiej – warsztaty i konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży – ekspozycja prac konkursowych czerwiec – sierpień 2017 w budynku IV Liceum Ogólnokształcącego, pl. Sikorskiego 1;
- pomoc w organizacji ekspozycji stałej reprodukcji śląskich malarzy współczesnych w budynku IV Liceum Ogólnokształcącego, pl. Sikorskiego 1 – współpraca ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Szkoły IV Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Bytomiu „Sikorak”;
- czasowa ekspozycja obrazów śląskich artystów w holu biurowca Opal Maksimum w Katowicach, ul. Opolska (wrzesień 2017 r. do nadal);
- uroczyste zakończenie wystawy czasowej śląskich obrazów w galerii AYA salonu Toyoty (kwiecień 2017 r.);
- czasowa ekspozycja obrazów śląskich artystów w foyer Opery Śląskiej w trakcie Gali Bytomianki i Bytomianina 2016 organizowanej przez Ligę Kobiet Nieobojętnych (kwiecień 2017 r.);
- czasowa ekspozycja obrazów śląskich artystów w kawiarni Suplement (czerwiec – wrzesień 2017 r.).

Grupa Pedagogów Ulicy - Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego

Grupa Pedagogów Ulicy rozpoczęła 1 stycznia 2017 roku projekt „Program placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w postaci pracy podwórkowej”. Jego celem jest wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na terenie miasta Bytomia poprzez działania na rzecz rozwoju środowiskowych form usług społecznych w postaci programu profilaktycznego „Rozwiń Skrzydła” dla 48 osób (24 dziewcząt i 24 chłopców) oraz Szkoły Mobilnej dla 200 dzieci i młodzieży w okresie 24 miesięcy trwania projektu. W ramach projektu przewidziano pedagogikę podwórkową o charakterze animacyjnym i profilaktyczno-wychowawczym dla dzieci i młodzieży od 6 do 16 lat, spędzających czas wolny na podwórku, placu zabaw osiedla mieszkaniowego, zamieszkających w trzech dzielnicach Bytomia: Bobrek, Rozbark i Karb. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014 - 2020, oś priorytetowa: IX. Włączenie społeczne, działanie: 9.2. Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, poddziałanie: 9.2.1. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – ZIT).

Ważniejsze przedsięwzięcia realizowane przez Grupę Pedagogów Ulicy Uno:

■ FESTIWAL ZABAWY

Już po raz szósty na Bobrku, po raz czwarty na Rozbarku i po raz pierwszy na Karbiu zorganizowano akcję Festiwal Zabawy. Festiwal (odbywający się w wakacje) przebiegał pod hasłem „CZY INDIANIE SĄ WŚRÓD NAS?”. Na każdej z dzielnic przez 3 dni organizowane były warsztaty, gry, zabawy, animacje oraz konkursy. Festiwal skierowany był nie tylko dla podopiecznych, ale wszystkich chętnych dzieci wraz z rodzicami. Łączna ilość uczestników, którzy skorzystali z atrakcji w 2017 roku wyniosła 428 osób.

■ LIST DO DZIECIĄTKA

Dzieci z trzech bytomskich dzielnic (Bobrek, Karb, Rozbark) - objęte programem placówki wsparcia dziennego (24 podopiecznych) oraz Szkoły Mobilnej (100 podopiecznych) napisało list do Dzieciątka. Nie były to tylko listy życzeń, ale prawdziwe, osobiste refleksje, w których dzieci dzieliły się swoimi pragnieniami. Dziecięce marzenia przekazane zostały osobom i grupom (sponsorom), którzy przygotowali dla nich prezenty. W całej akcji nie chodziło o przekazanie środków finansowych, a o samodzielne zakupienie, zapakowanie i przekazanie prezentu dla konkretnego dziecka. Do napisania listu dołączyło również rodzeństwo podopiecznych, więc łącznie udało się przygotować 137 prezentów.

■ WIGILIA

Przed samymi świętami zorganizowane zostało spotkanie wigilijne dla 24 podopiecznych programu „Rozwiń Skrzydła”. Streetworkerzy wraz z dziećmi zasiedli w restauracji do wspólnej kolacji. Prawdziwie rodzinnej atmosfery dodawały wigilijne przysmaki, żywa choinka, śpiewanie kolęd, składanie życzeń oraz dzielenie się opłatkiem, rozmowy o Bożym Narodzeniu i to, na co dzieci czekają najbardziej, czyli prezenty. Podczas Wigilii podopiecznym zostały wręczone prezenty, przygotowane podczas akcji List do Dzieciątka.

■ MIKOŁAJ, DZIEŃ DZIECKA

Akcje skierowane do wszystkich dzieci zamieszkujących objęte programem dzielnice (Bobrek, Karb, Rozbark). Podczas animacji na dzielnicach, każde dziecko mogło wziąć udział w zabawach oraz wylosować garść słodkości z toreb streetworkerów.

■ PÓŁKOLONIE ZIMOWE

Podczas ferii zimowych dla 24 podopiecznych zorganizowano półkolonie zimowe w których udział wzięło 24 podopiecznych. Podczas półkolonii dzieci uczyły się wykorzystywać w nowy sposób najbliższą przestrzeń, w której zamieszkują biorąc udział w grach terenowych, zabawach na śniegu, animacjach, ale również wybierały się na lokalne wycieczki, sprawdzały w roli kucharzy podczas zajęć kulinarnych oraz uczestniczyły w innych aktywnościach dostosowanych do zainteresowań.

■ MINIPROJEKTY

Pod koniec rocznej pracy z grupami, każda z dzielnic zrealizowała swój własny mini-projekt. Dzieci pod koordynacją psycholog, od podstaw, samodzielnie stworzyły i zrealizowały swoje własne społeczne projekty. Dotyczyły one między innymi: pomocy zwierzętom (spacery

z psami ze schronisk, zbiórka karmy i akcesoriów niezbędnych zwierzętom, tworzenie recyklingowych zabawek dla kotów, udział w zajęciach edukacyjnych itp.). Jedna z grup stworzyła własny Escape Room, do którego przejścia i rozwiązania mrocznych zagadek zaprosiła swoich rówieśników i przyjaciół. Ponadto dzieci angażowały się w akcje charytatywne prowadząc warsztaty baniek mydlanych (których tajniki tworzenia wcześniej sami zgłębili) podczas festynów. Podopieczni na jednej z dzielnic zorganizowali również Turniej Gier Planszowych. Oprócz tego uczestnicy projektu odwiedzili również pacjentów Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego nr 4 w Bytomiu, by w świąteczny czas, w strojach Mikołajów poczęstować ich słodkościami i podarować uśmiech chorym. Podczas Festiwalu Zabawy na każdej dzielnicy podopieczni bardzo mocno zaangażowali się w pomoc w organizacji oraz prowadzeniu aktywności dla innych.

▪ SZKOLENIE "SZKOŁA INNA NIŻ WSZYSTKIE"

Na przełomie marca i kwietnia zorganizowane zostało szkolenie "Szkoła Inna niż Wszystkie", dotyczące pracy z narzędziem, jakim jest Szkoła Mobilna. Szkolenie było adresowane do wszystkich chętnych powyżej 18 roku życia. Uczestnicy mogli poznać metodę pracy streetwork z dziećmi zagrożonymi wykluczeniem społecznym, zaznajomili się z elementami terapii kreatywnej oraz doświadczyli praktycznych aspektów wzrostu samooceny dziecka z grupy tzw. wysokiego ryzyka, podczas sesji Szkoły Mobilnej na bytomskich podwórkach. Przeszkolonych zostało 12 osób.

Współpraca z instytucjami i organizacjami krajowymi i zagranicznymi

- Grupa Pedagogów Ulicy UNO w ramach programu "Placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w postaci pracy podwórkowej" podejmuje ścisłą współpracę ze środowiskiem lokalnym podopiecznych w celu kompleksowego zapewnienia wsparcia uczestnikom. W zależności od indywidualnych potrzeb i problemów podopiecznych, Grupa Pedagogów Ulicy UNO współpracuje z:
  - Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie (pracownicy socjalni, asystenci rodzin);
  - Kuratorami,
  - rodzinami podopiecznych,
  - szkołami, do których uczęszczają uczestnicy programu (pedagodzy, wychowawcy, dyrekcja),
  - dzielnicowi.
- Ponadto Grupa Pedagogów Ulicy UNO rozpoczęła współpracę z Samodzielnym Publicznym Zakładem Terapii Uzależnień i Współzależnień w Siemianowicach Śląskich. Część obecnych oraz byłych podopiecznych wzięła udział w programie wczesnej interwencji „FReD goes net” przeznaczonym dla osób w wieku 14-21 lat, którego celem jest dotarcie do młodych osób eksperymentujących lub ryzykownie używających substancji psychoaktywnych, w celu uchronienia ich przed uzależnieniem. Dla pozostałych podopiecznych, niezakwalifikowanych do programu, pracownicy Zakładu Terapii Uzależnień i Współzależnień przeprowadzili warsztaty profilaktyczne o zbliżonej tematyce.
- Współpraca z Biurem Organizacji Pozarządowych w Bytomiu umożliwia prowadzenie zajęć dzielnicowych, także w deszczowe i chłodne dni. Pedagodzy mogą bowiem korzystać z udostępnionej sali oraz sprzętów, w które jest wyposażona i przeprowadzać zajęcia z podopiecznymi, które niejednokrotnie byłyby niemożliwe lub bardzo trudne do przeprowadzenia w warunkach terenowych, zwłaszcza podczas złej pogody.
- Podczas wakacji wspólnie z Grupą Animacji Społecznej "REZERWAT" z Poznania, na jednej z bytomskich dzielnic, zorganizowano mecz piłki nożnej. Grupa podopiecznych z Poznania kontra grupa podopiecznych z Bytomia. Spotkanie służyło wymianie doświadczeń, wspólnej integracji zarówno dzieci, jak i pedagogów pracujących metodą streetwork.
- Organizacja MOBILE SCHOOL z Belgii - partnerstwo strategiczne od 2013 r. związane z realizacją projektu Szkoła Mobilna.
- Parafia Ewangelicko-Augsburska w Miechowicach - partnerstwo strategiczne od 2010r.

3.10.1 Bytomska Rada Seniorów

Od roku 2015 w naszym mieście aktywnie działają członkowie Bytomskiej Rady Seniorów. Bez nich nie może odbyć się żadne spotkanie i miejska impreza. Pomysłami i energią zarażają innych. Niejeden młody człowiek mógłby pozazdrościć im zapału do pracy. Namawiają do wyjścia z domu, konsultują zachodzące zmiany. Prześcigają się w pomysłach jak zorganizować wolny czas starszym mieszkańcom naszego miasta. Świecą przykładem w jaki sposób można rozwiązywać ich problemy.

Rady Seniorów to ciała kolegialne o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym, które wspierają rady gminy w realizacji polityki senioralnej. Dzisiaj jest coraz więcej seniorów, którzy chcą sami kształtować swoją przyszłość i decydować o najbliższym otoczeniu. Uczestniczą w interesujących projektach obywatelskich i chcą się rozwijać. Uczestniczą w zajęciach w licznych instytucjach, biorą udział w debatach, szkoleniach oraz konsultacjach.

Bytomska Rada Seniorów w 2017 r. zwoływała swoje posiedzenia w każdy trzeci wtorek miesiąca. Natomiast dyżury Rady odbywały się w każdy drugi i czwarty wtorek miesiąca w Biurze Organizacji Pozarządowych przy Rynku 26/5. Podobnie jak w latach ubiegłych również i w 2017 r. Bytomska Rada Seniorów była bardzo aktywna w swoim działaniu.

Członkowie Bytomskiej Rady Seniorów w 2017 r.:

1. Uczestniczyli w posiedzeniach Komisji Edukacji, Kultury, Sportu i Rekreacji Rady Miejskiej w Bytomiu i Komisji Zdrowia, Ochrony Środowiska i Spraw Społecznych Rady Miejskiej w Bytomiu, w trakcie których, pracowano nad projektami uchwał Rady Miejskiej w Bytomiu.
2. Opracowali regulamin wyboru "Bytomskiego Seniora Roku 2016". Plebiscyt Seniora Roku ma na celu promowanie i nagradzanie aktywnych seniorów, którzy w różnych społecznie cenionych formach działalności wyróżniają się na tle innych. Jest to głosowanie na najciekawszą postać starszego pokolenia minionego roku, mogącą stanowić wzór do naśladowania i przykład dla innych.
3. Przystąpili do projektów realizowanych przez Stowarzyszenia "Most", "Bona Fides" i "Kuznia Inicjatyw Obywatelskich", których celem jest wypracowanie strategii działań Rad Seniorów i podniesienie jakości ich pracy.
4. Wspólnie ze Stowarzyszeniem „Muza” zorganizowali w operze 2 koncerty „Międzypokoleniowe Zapusty” i „Wiosna jest Kobietą” oraz 1 koncert w dniu 1 grudnia 2017 r. z okazji ogólnopolskiego Dnia Seniora "Młodzież Seniorom" w Bytomskim Teatrze Tańca i Ruchu ROZBARK.
5. Zorganizowali spotkanie w sprawie przedstawienia strategii pracy Bytomskiej Rady Seniorów na lata 2017-2018, prezentacji programu „Gmina OK Senior”, a także omówienia polityki senioralnej miasta w świetle rewitalizacji. Celem spotkania było także przedstawienie propozycji przystąpienia gminy Bytom do programu Ogólnopolskiej Karty Seniora przez przedstawicieli Stowarzyszenia MANKO w Krakowie. W spotkaniu wzięło udział kilkadziesiąt osób w tym przedstawiciele Rady Miejskiej w Bytomiu oraz Urzędu Miejskiego w Bytomiu. Spotkanie odbyło się 21 marca 2017 r. w sali 200 budynku Urzędu Miejskiego w Bytomiu przy ul. Parkowej 2.
6. W ramach otwartego posiedzenia Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów zorganizowali spotkanie, które odbyło się w dniu 25 kwietnia 2017 r. w Bytomskim Teatrze Tańca i Ruchu Rozbark. W spotkaniu wzięło udział ok. 100 osób, w tym m.in. śląskie Rady Seniorów, Zarząd OPoWRS, Prezes Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Rzecznik Praw Obywatelskich, Pełnomocnik Prezydenta Krakowa ds. Polityki Senioralnej.
7. „III Bytomska Senioriada” odbyła się w dniach 8 – 10 września 2017 r. W ramach wydarzenia zorganizowano mnóstwo propozycji spędzania wolnego czasu dla osób starszych. Była możliwość wykonania badań, wysłuchania wykładów na temat zdrowia oraz można było wziąć udział w różnego rodzaju warsztatach. Po raz drugi w dniu 8 września 2017 r. przyznany został w plebiscycie tytuł „Seniora Roku 2016”, który przyznany został Panu Piotrowi Mankiewiczowi. 61 osób wzięło udział w wycieczce do Centrum Dokumentacji Deportacji Górnoślązaków do ZSRR w 1945 roku oraz Muzeum Chleba, Szkoły i Ciekawostek w Radzionkowie.
8. Członkowie Bytomskiej Rady Seniorów uczestniczyli również w licznych konferencjach, spotkaniach, warsztatach:
  - konferencja na temat "Współpraca Rad Seniorów z Samorządem", którą organizowała w Sejmie Małgorzata Zwiercan - przewodnicząca Sejmowej Komisji ds. polityki senioralnej, w spotkaniu Zarządu OPoWRS w Krakowie oraz w wizycie studyjnej na Mazurach;
  - spotkanie pn.: "Organizacja opieki środowiskowej", które odbyło się w styczniu 2017 r. w Parku Śląskim;
  - II Forum Seniora w Katowicach;
  - spotkanie pn.: "Masz prawo do świadczeń opiekuńczych" we współorganizacji z Uniwersytetem Trzeciego Wieku w miesiącu lutym 2017 r.;
  - warsztaty "Promotor Zdrowia 65+" w dniu 23 marca 2017 r. w Krakowie;
  - jubileusz 15-lecia działalności Zespołu Kabaretu Kresowego PAKA RYCHA. Koncert odbył się 22 kwietnia 2017 r. w Bytomskim Centrum Kultury;

- warsztaty wyjazdowe do Koszęcina i Szczawnicy. Warsztaty odbyły się 12-16 czerwca 2017 r. oraz od 30 czerwca do 2 lipca 2017 r.;
- Trzecie Posiedzenie Obywatelskiego Parlamentu Seniorów, które odbyło się 1 października w Warszawie w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Sesja plenerowa rozpoczynająca III kadencję OPS była najważniejszym wydarzeniem obchodów Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, ogłoszonego przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, a zarazem kontynuacją zainaugurowanej w Sali Posiedzeń Sejmie RP w dniu 1 października 2015 r. I kadencji OPS;
- spotkanie w Sejmie w dniu 2 października 2017 r., udział w pracach komisji senioralnej poświęconym przede wszystkim służbie zdrowia;
- spotkanie zorganizowane w Urzędzie Miasta Legionowo w dniu 3 października 2017 r. gdzie przewodnicząca BRS wzięła udział w konferencji: Mazowieckiego Porozumienia Rad Seniorów pt.: „W drodze do modelowego funkcjonowania Rad Seniorów na Mazowszu”;
- I Wojewódzkie Spotkanie Rad Seniorów, które odbyło się w dniach 4 - 5 października 2017 r. w Olsztynie. Na spotkaniu goszczono wielu ekspertów, m.in. przewodniczącą i członkinię zarządu Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy na Rzecz Rad Seniorów; – jednocześnie reprezentantki: krakowskiej i Bytomskiej Rady Seniorów, a także przedstawicieli Gdańskiej Fundacji Innowacji Społecznych czy Stowarzyszenia Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP;
- udział w Ogólnopolskiej akcji "Senior znaczy szacunek", która otwarta została w dniu 25 października 2017 r.;
- spotkanie Forum Rad Seniorów Województwa Śląskiego oraz Seminarium Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów, które odbyło się dnia 22 listopada 2017 r. w Chorzowie;
- na Gali Wolontariatu w Parku Śląskim, gdzie Barbara Sochacka otrzymała dyplom Wolontariatu Seniora Roku;
- I Konwent Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów (9 grudnia 2017 r.) w Krakowie, w którym uczestniczyli Przewodniczący Gminnych Rad Seniorów z Miast i Gmin należących do Ogólnopolskiego Porozumienia o Współpracy Rad Seniorów;
- Konferencja „Zdrowie Seniora” zorganizowana pod patronatem Prezydenta Miasta Bytomia w dniu 15 grudnia 2017 r.

Warto również zaznaczyć, że w 2017 r. zmienił się skład osobowy Bytomskiej Rady Seniorów. Zarządzeniem nr 2 z 11 stycznia 2017 r. Prezydenta Bytomia w sprawie imiennego powołania członków do Bytomskiej Rady Seniorów powołano nowego członka BRS, którym została Elżbieta Synowiec – IOGT Polska.

3.10.2 Bytomska Rada Działalności Pożytku Publicznego

Bytomska Rada Działalności Pożytku Publicznego powołana została zarządzeniem Prezydenta w marcu 2015 roku. W jej skład wchodził przedstawiciele władz miasta i organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji, klubów sportowych), których działalność jest bardzo zróżnicowana. Powołanie Rady było kolejnym krokiem w kierunku lepszej współpracy miasta z trzecim sektorem. W jej skład wchodził przedstawiciele organizacji pozarządowych, którzy dobrze znają środowisko i problemy, z jakimi się borykają. Ogromne znaczenie ma też fakt, że zasiadają w niej przedstawiciele Prezydenta i Radni Rady Miejskiej w Bytomiu.

Zgodnie z art. 41 i. ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r., poz. 450) do zadań Rady Powiatowej oraz Rady Gminnej należy w szczególności:

- 1) opiniowanie projektów strategii rozwoju odpowiednio powiatów lub gmin;
- 2) opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ww. uchwały, oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ww. uchwały, w tym programów współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ww. uchwały;
- 3) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ww. uchwały;
- 4) udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ww. uchwały;

5) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych, w tym zlecania tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ww. uchwały, oraz w sprawach rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych.

Kadencja członków Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, którzy zostali powołani w drodze zarządzenia nr 132 Prezydenta Bytomia z dnia 25 marca 2015 r. z późn. zm. upłynęła w 2017 r. W tym samym roku nastąpiła również zmiana przepisów prawnych dot. trybu powoływania członków oraz organizacji działania Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. 30 stycznia 2017 r. Rada Miejska w Bytomiu podjęła nową uchwałę nr XXXVI/474/17 w sprawie określenia trybu powoływania członków oraz organizacji i trybu działania Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, a tym samym utraciły moc obowiązującą poprzednie uchwały regulujące tą kwestię (uchwała nr XII/170/15 Rady Miejskiej z dnia 27 lipca 2015 r. oraz uchwała nr XXIII/312/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 listopada 2013 r.).

Z początkiem 2017 r. podjęto czynności zmierzające do wyłonienia kandydatów do Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego nowej kadencji. W drodze zarządzenia nr 58/17 Prezydenta Bytomia z dnia 20 lutego 2017 r. określono wzór karty zgłoszenia kandydata na członka Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Od 28 lutego do 13 marca 2017 r. można było zgłaszać kandydatów na członków Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. 29 marca 2017 r. zorganizowano Forum bytomskich organizacji pozarządowych, podczas którego wyłonieni zostali przedstawiciele NGO mający wejść w skład nowej Rady.

Kolejną zmianę prawną w zakresie trybu powoływania członków oraz organizacji działania Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego dokonano na podstawie uchwały nr L/622/17 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 lipca 2017 r. Do najważniejszych zmian wprowadzonych na podstawie ww. aktów prawnych należy powiększenie składu Rady z 10 osób do 14.

W chwili obecnej podejmowane są czynności zmierzające do imiennego powołania członków Bytomskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego na nowych zasadach.

4. GOSPODARKA

4.1 Przedsiębiorczość w mieście

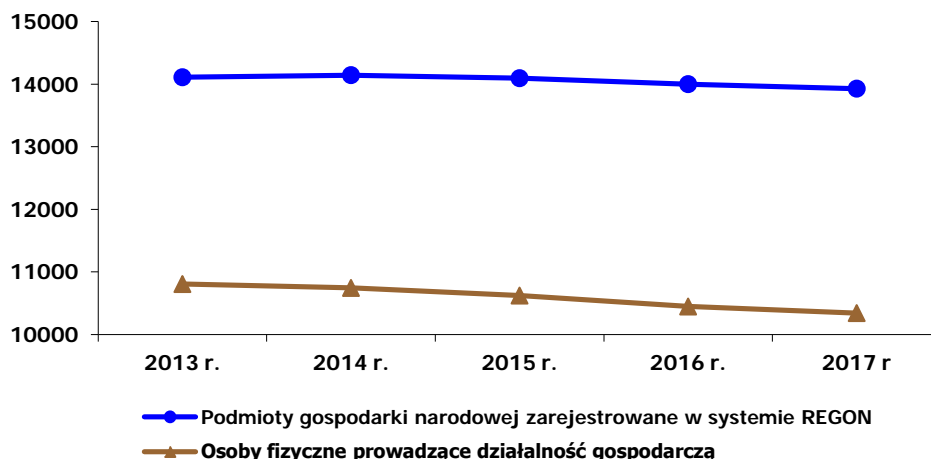
Na koniec 2017 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 13 928 podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Bytomia, w tym ok. 10,3 tys. osób fizycznych oraz ponad 3,6 tys. osób prawnych i jednostek niemających osobowości prawnej.

W stosunku do roku 2016 ilość podmiotów gospodarczych ogółem zmniejszyła się o 0,1%. O 4,4% wzrosła liczba spółek handlowych, a wśród nich znaczący wzrost odnotowano w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, tj. o 4,3% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Nieznacznie zmalała liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą -1,0%.

Tabela 49. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w Bytomiu w latach 2010-2017

Wyszczególnienie	Wg stanu na dzień 31.12. 2013 r.	Wg stanu na dzień 31.12. 2014 r.	Wg stanu na dzień 31.12. 2015 r.	Wg stanu na dzień 31.12. 2016 r.	Wg stanu na dzień 31.12. 2017 r.
Podmioty gospodarki narodowej, w tym:	16 613	16 682	16 734	16 685	16 669
1. Przedsiębiorcy, z tego:	14 110	14 144	14 095	14 000	13 928
a. Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, w tym m.in.:	3 305	3 401	3 474	3 555	3 587
- przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1	0	0
- spółdzielnie	37	37	37	36	35
- spółki handlowe, w tym m.in.:	1 171	1 257	1 360	1 456	1 520
akcyjne z udziałem kapitału zagranicznego	33 1	32 1	34 2	32 2	29 2
z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego	976 103	1 054 104	1 139 104	1 220 112	1 273 122
- spółki cywilne	1 746	1 748	1 723	1 706	1 686
b. osoby fizyczne	10 805	10 743	10 621	10 446	10 341
2. Wspólnoty mieszkaniowe, organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, fundacje	2 503	2 538	2 639	2 685	2 741

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu REGON Urzędu Statystycznego w Katowicach

Wykres 22. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Bytomiu w Latach 2010-2017

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu REGON US Katowice

Spośród 13 928 przedsiębiorców zarejestrowanych w systemie REGON 86,3 % to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne.

Wśród osób fizycznych najwięcej prowadziło działalność gospodarczą w sekcjach:

- handel i naprawy – 29,0%,
- budownictwo – 12,5%,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 10,8%,
- transport, gospodarka magazynowa – 7,9%,
- przetwórstwo przemysłowe – 8,1%,
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 6,7%,
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 4,8%,
- zakwaterowanie i gastronomia – 3,0%.

Działalność gospodarczą prowadziło 1 302 spółek kapitałowych⁶ (wzrost o 4,0% w porównaniu z 2016 r.), z tego:

- z wyłącznym kapitałem krajowym 1 178 (wzrost o 3,5%), w tym:
  - 1 151 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
  - 27 spółki akcyjne.
- z udziałem kapitału zagranicznego 124 (wzrost o 8,7%), w tym:
  - 122 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
  - 2 spółki akcyjne.

W strukturze przedsiębiorców spółki kapitałowe z wyłącznym kapitałem krajowym stanowiły 8,5%, w tym spółki z udziałem kapitału zagranicznego 0,9%.

Wśród spółek kapitałowych z wyłącznym kapitałem krajowym działalność w zakresie:

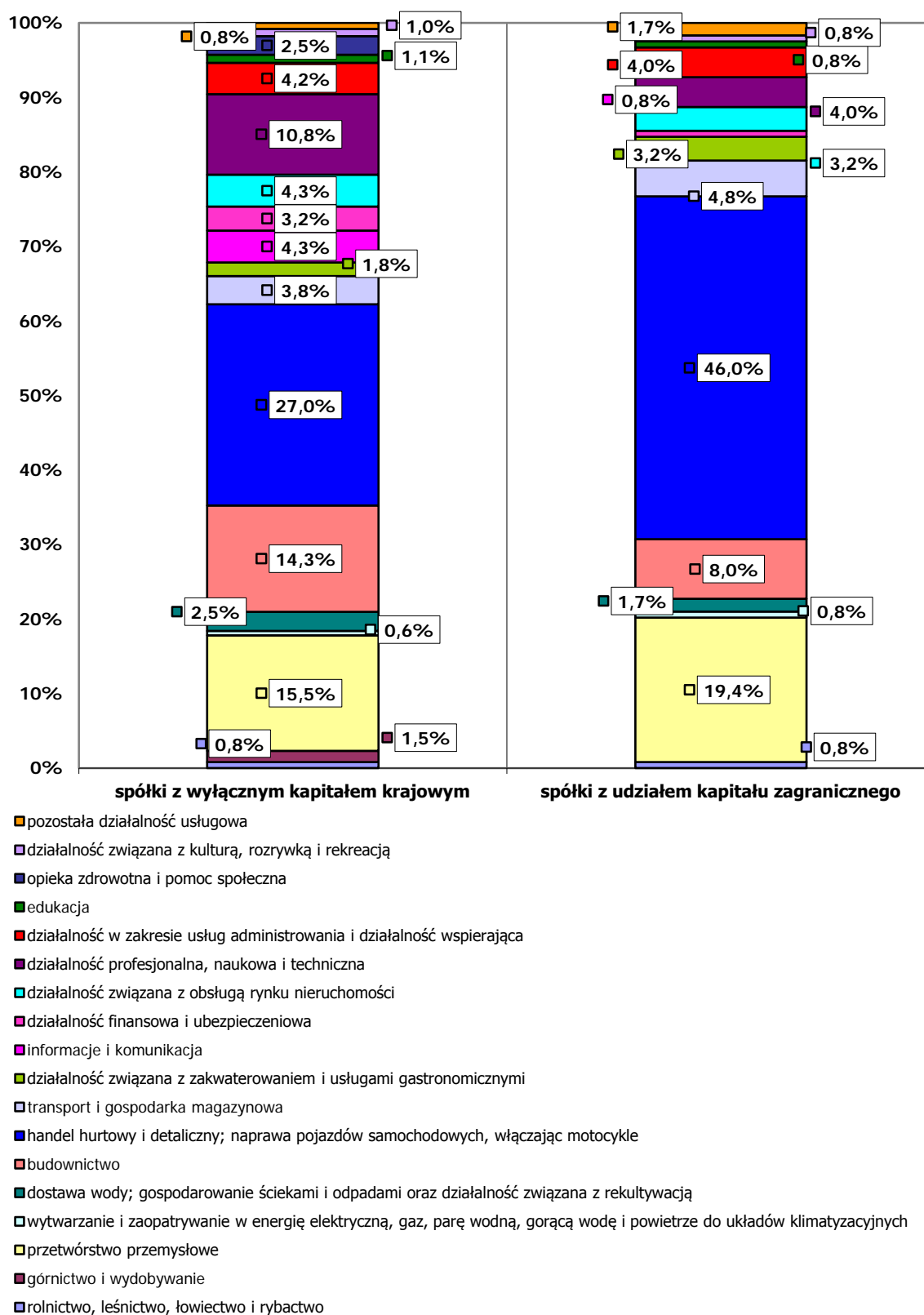
- handlu i napraw pojazdów samochodowych, włączając motocykle, prowadziło 24,9 % spółek,
- budownictwa prowadziło 15,0% spółek,
- przetwórstwa przemysłowego prowadziło 15,0% spółek,
- działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej prowadziło 11,5% spółek,
- obsługi rynku nieruchomości 4,4% spółek,
- transportu i gospodarki magazynowej 3,8% spółek.

Wśród spółek kapitałowych z udziałem kapitału zagranicznego, dominujący udział mają spółki prowadzące działalność w zakresie handlu oraz napraw pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 46,0% oraz prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego - 19,4% podmiotów.

⁶ Spółki kapitałowe to spółki z o.o. i spółki akcyjne

Wykres 23. Spółki z wyłącznym kapitałem krajowym oraz z udziałem kapitału zagranicznego wg prowadzonej działalności, zdefiniowanej zgodnie z PKD 2007.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu REGON US Katowice

Analiza struktury podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON dokonana według liczby zatrudnienia wykazuje dominujący udział podmiotów zatrudniających do 9 osób, które na koniec 2017 r. stanowiły 93,4% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów. Pozostaje to w bezpośrednim związku z bardzo wysokim udziałem przedsiębiorstw osób fizycznych i spółek cywilnych w ogólnej zbiorowości zarejestrowanych podmiotów.

Tabela 50. Liczba przedsiębiorców z uwzględnieniem wielkości zatrudnienia w 2017 r.

Forma prawna	Ogółem	Liczba zatrudnionych					
		A 0-9	B 10-49	C 50-249	D 250-999	E pow. 999	Brak informacji o liczbie zatrudnionych
Ogółem	13 918	13 007	644	108	8	-	152
▪ Osoby prawne i jednostki nie posiadające osobowości prawnej, w tym m.in.:	3 577	2 834	478	105	8	-	152
- spółki akcyjne	29	13	12	3	1	-	0
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	1 273	897	207	35	2	-	132
- spółki jawne	115	76	32	2	1	-	4
- spółki cywilne	1 686	1 580	105	1	-	-	-
- spółki komandytowe	89	69	6	14	-	-	-
- przedsiębiorstwa państwowe	-	-	-	-	-	-	-
- spółdzielnie	35	20	8	7	-	-	-
- przedstawicielstwa zagraniczne	2	2	-	-	-	-	-
- oddziały przedsiębiorców zagranicznych	5	4	-	-	-	-	1
▪ Osoby fizyczne	10 341	10 173	165	3	-	-	-

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu REGON US Katowice

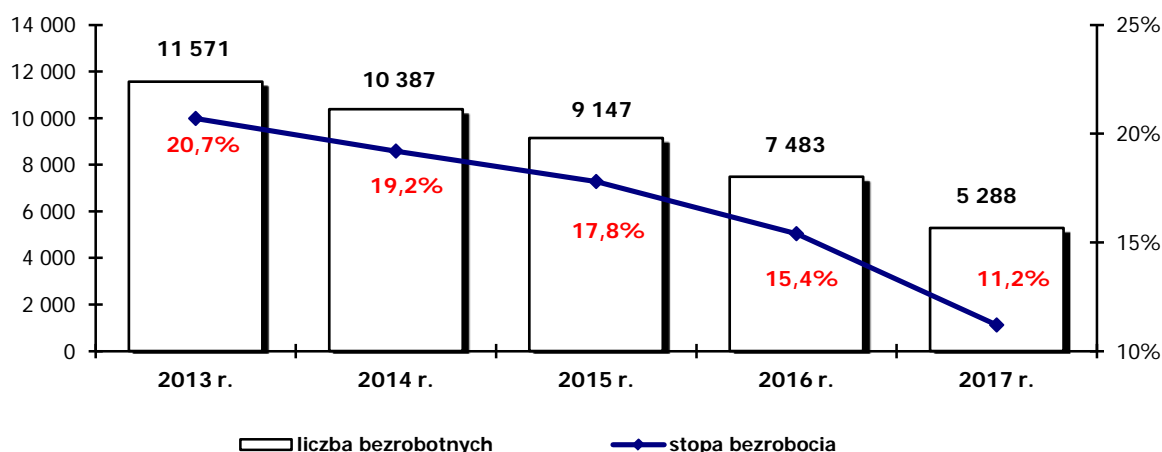
Wśród 3 577 osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej zarejestrowanych w systemie REGON podmioty o liczbie zatrudnienia:

- od 0 – 9 stanowiły 79,2%,
- od 10 – 49 stanowiły 13,3%,
- od 50 – 249 stanowiły 2,9%,
- od 250 – 999 stanowiły 0,2%,
- pow. 999 stanowiły 0%,
- brak informacji o liczbie zatrudnionych dla 4,2% podmiotów.

4.2. Rynek pracy

4.2.1 Bezrobocie

Na koniec 2017 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytomiu zarejestrowanych było 5 288 osób, tj. o 6 463 osób mniej niż w 2013 r. W stosunku do roku 2016 liczba ta spadła o 2 195. W latach 2013 – 2017 stopa bezrobocia zmniejszyła się o 9,5 punktu procentowego. W 2017 r. w stosunku do roku 2016 spadła ona o 4,2 punktu procentowego.

Wykres 24. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytomiu oraz stopa bezrobocia wg stanu na dzień 31.12

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z PUP Bytom oraz danych GUS

Tabela 51. Poziom i struktura bezrobocia rejestrowanego w Bytomiu

Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.					Dynamika w % 2017/2013
	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	
Zarejestrowani bezrobotni, w tym:	11 571	10 387	9 147	7 483	5 288	45,7
kobiety	6 348	5 705	4 991	4 259	3 160	49,8
mężczyźni	5 223	4 682	4 156	3 224	2 128	40,7
zarejestrowani po raz pierwszy	1 683	1 163	1 014	788	603	35,8
zarejestrowani po raz kolejny	9 888	9 224	8 133	6 695	4 685	47,4
uprzednio pracujący	9 385	8 505	7 587	6 265	4 498	47,9
pozostający bez pracy ponad 12 miesięcy (długotrwale bezrobotne)	4 742	6 846	5 910	4 983	3365	71,0

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 z PUP Bytom

W okresie od stycznia do grudnia 2017 r. w PUP w Bytomiu zarejestrowało się jako osoby bezrobotne 9 007 osób. Liczba bezrobotnych rejestrujących się po raz pierwszy zmalała w stosunku do 2013 r. aż o 47,9%, a w stosunku do roku poprzedniego o 12,8%. Z ewidencji osób bezrobotnych wyłączonych zostało 11 202 osoby, tj. o 14% mniej niż w 2013 r.

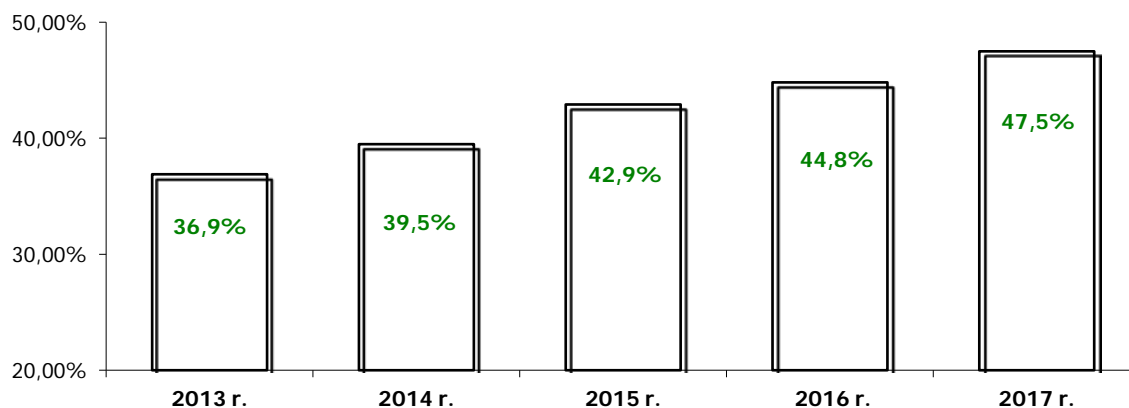
Tabela 52. Bezrobotni nowo rejestrowani i wyłączani z ewidencji PUP

Wyszczególnienie	Razem w okresie roku:					Dynamika w % 2017/2013
	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	
Bezrobotni rejestrujący się, w tym:	13 623	12 133	12 083	10 427	9007	66,1
po raz pierwszy	2 503	1 817	1 795	1 497	1 305	52,1
po raz kolejny	11 120	10 316	10 288	8 930	7 702	69,3
Bezrobotni wyłączeni z ewidencji, w tym z powodu:	13 025	13 334	13 323	12 091	11 202	86,0
podjęcia pracy	5 025	4 790	5 183	4 671	4 278	85,1
rozpoczęcia szkolenia lub stażu	1 751	1 605	2 174	1 886	1 468	83,8
niepotwierdzenia gotowości do pracy	4 114	3 992	3 744	2 999	2 891	70,3
z innych powodów	2 135	2 947	2 222	2 535	2 565	120,1

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 z PUP Bytom

W 2017 r. PUP w Bytomiu odnotował informacje od 10 zakładów pracy o zamiarze dokonania zwolnień grupowych z przyczyn nie dotyczących pracowników. W sumie we wskazanym okresie zamierzano zwolnić 3 osoby z terenu Bytomia oraz 26 osób z całego województwa. W celu zminimalizowania negatywnych skutków zwolnień – Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu realizował „Ścieżkę aktywizacji zawodowej osób zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracowników”.

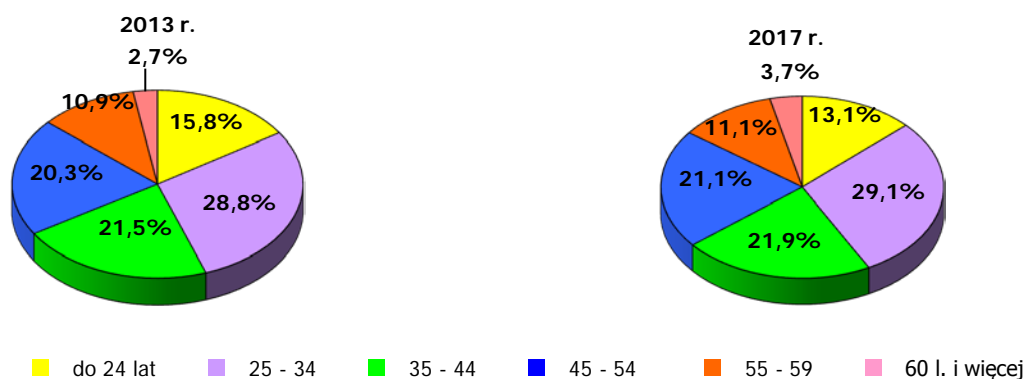
Wykres 25. Średnioroczny współczynnik rynku pracy

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 z PUP Bytom

Średnioroczny współczynnik płynności rynku pracy, liczony jako procentowy stosunek liczby bezrobotnych podejmujących pracę do liczby nowo rejestrowanych bezrobotnych, będący ważnym miernikiem szans osób bezrobotnych na uzyskanie zatrudnienia, w 2017 r. wyniósł 47,5% i zwiększył się w stosunku do 2016 r. o 2,7 punktu procentowego. W porównaniu do 2013 roku uległ on także zwiększeniu o 10,6 punktów procentowych. Strukturę demograficzną i społeczną zbiorowości bezrobotnych przedstawiają poniższe wykresy.

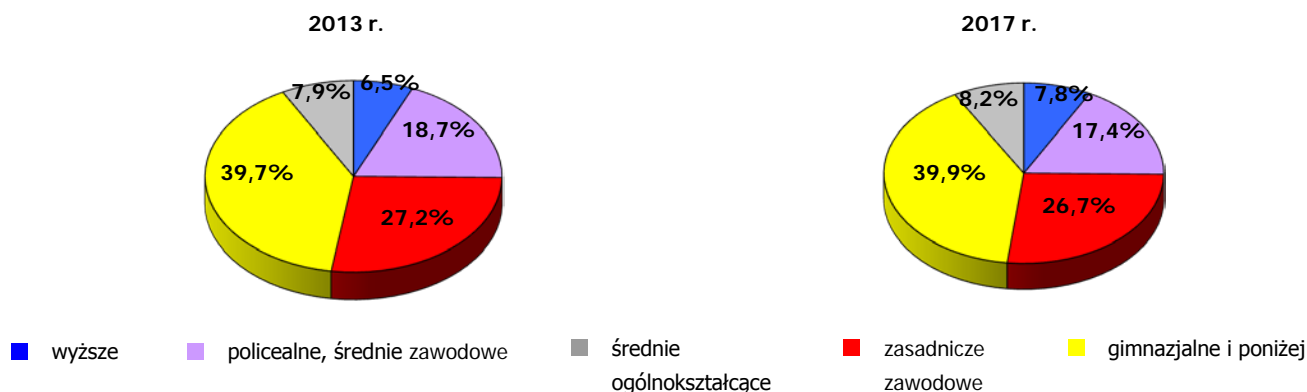
Wykres 26. Bezrobotni według wieku

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 z PUP Bytom za IV kwartał 2017 r.

Porównując rok 2013 i 2017, można zauważyć, iż w strukturze bytomskich bezrobotnych w kategorii wieku zwiększył się udział bezrobotnych w przedziale wiekowym od 55 do 59 lat o 0,2 punktu procentowego, w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat o 0,3 punktu procentowego, w przedziale od 35 do 44 lat o 0,4 punktu procentowego. W pozostałych przedziałach nastąpił spadek udziału bezrobotnych, w tym największy w przedziale do 24 lat – o 2,7 punktu procentowego. Największą grupę bezrobotnych stanowiły osoby reprezentujące przedział wiekowy od 25 do 34 lat.

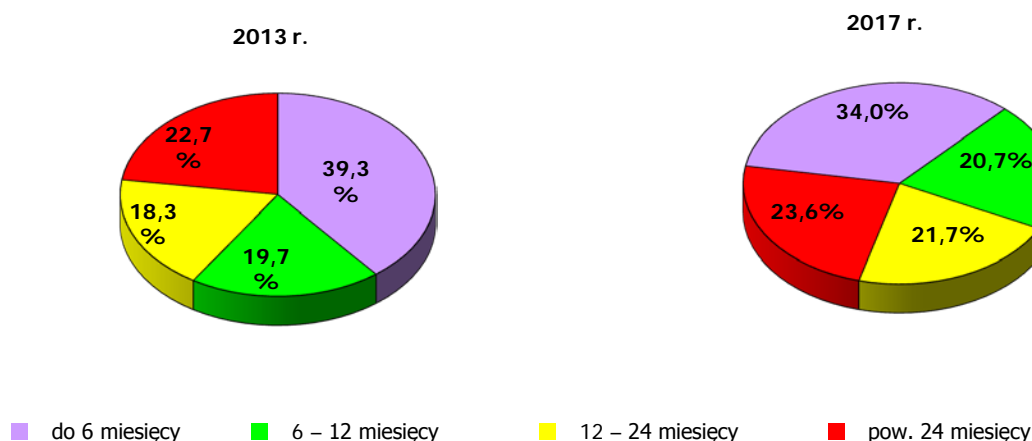
Wykres 27. Bezrobotni według poziomu wykształcenia

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiPS-01 z PUP Bytom za IV kwartał 2017 r.

W 2017 r., podobnie jak w roku 2013, najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. W okresie 5 lat udział tych osób zwiększył o 0,2 punktu procentowego. Drugą pod względem wielkości udziału grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym, których udział zmalał z 27,2% w 2013 r. do 26,7% w roku 2017.

Wykres 28. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań MPiP-01 z PUP Bytom za IV kwartał 2017 r.

Udział osób pozostających bez pracy do 6 miesięcy zmalał z 39,3% w 2013 r. do 34% w 2017 r. Udział osób długotrwale bezrobotnych, pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy zwiększył się z 22,7% w 2013 r. do 23,6% w roku 2017. Największą grupę bezrobotnych reprezentują osoby, pozostające bez pracy do 6 miesięcy.

W 2017 r. do PUP w Bytomiu zgłoszonych zostało 7 612 ofert pracy.

Zgodnie z „Barometrem zawodów”⁷ zapotrzebowanie na pracowników w 2018 r. będzie w następujących zawodach:

- Betoniarze i zbrojarze,
- Brukarze,

⁷ „Barometr zawodów” to krótkookresowe, jednoroczne badanie jakościowe określające zapotrzebowanie na pracowników w kolejnym roku, które jest przeprowadzane na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

- Cieśle i stolarze budowlani,
- Cukiernicy,
- Dekarze i blacharze budowlani,
- Fryzjerzy,
- Inspektorzy nadzoru budowlanego,
- Kelnerzy i barmani,
- Kierowcy autobusów,
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,
- Kosmetyczki,
- Krawcy i pracownicy produkcji odzieży,
- Kucharze,
- Masarze i przetwórcy ryb,
- Mechanicy pojazdów samochodowych,
- Monterzy instalacji budowlanych,
- Murarze i tynkarze,
- Operatorzy obrabiarek skrawających,
- Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej,
- Piekarze,
- Pielęgniarki i położne,
- Pracownicy administracyjni i biurowi,
- Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych,
- Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie,
- Pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy,
- Robotnicy budowlani,
- Robotnicy obróbki drewna i stolarze,
- Spawacze,
- Sprzątaczk i pokojowe,
- Sprzedawcy i kasjerzy,
- Ślusarze.

Tabela 53. Zawody najczęściej występujące w ofertach pracy

31.12.2013 r.			31.12.2017 r.		
nazwa zawodu		liczba ofert pracy	nazwa zawodu		liczba ofert pracy
Lp.	razem, w tym m.in.:	3 690	Lp.	razem, w tym m.in.:	7 612
1	robotnik gospodarczy	757	1	technik prac biurowych	663
2	technik prac biurowych	447	2	pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani	580
3	pozostali pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani	109	3	robotnik gospodarczy	428
4	sprzedawca	109	4	pomocniczy robotnik budowlany	297
5	robotnik budowlany	105	5	kierowca ciągnika siodłowego	263
6	sprzątaczk biurowa	94	6	sprzedawca	229
7	przedstawiciel handlowy	75	7	sprzątaczk biurowa	217
8	asystent sędziego	53	8	spawacz	193
9	kierowca samochodu ciężarowego	52	9	ślusarz	145
10	murarz	52	10	murarz	143

źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności PUP w Bytomiu za 2017 r.

Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu realizował szereg przedsięwzięć mających na celu realizację zadań z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i przeciwdziałania bezrobociu, które finansowane były z Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego - EFS oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - PFRON. Zadania były realizowane poprzez cele strategiczne – rozwój zasobów ludzkich, partnerstwo lokalne oraz obsługa formalna urzędu.

W 2017 roku Urząd wydatkował łącznie środki w kwocie: 16 702 211,61 zł.

Podejmowano następujące przedsięwzięcia:

- staże zawodowe trwające od 3 do 6 miesięcy bądź od 3 do 12 miesięcy dla osób do 30 roku życia, którymi objęto łącznie 1 133 osoby,
- bony stażowe - instrument aktywizacji bezrobotnych do 30 roku życia na okres 6 miesięcy poprzez staż, jeżeli pracodawca zobowiązał się do zatrudnienia bezrobotnego po zakończeniu stażu przez okres 6 następnych miesięcy. Przyznanie bonu stażowego następowało na podstawie indywidualnego planu działania, którymi objęto 3 osoby,
- prace interwencyjne, w ramach których osoby bezrobotne zarejestrowane mogły otrzymać zatrudnienie na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na okres 9 miesięcy, w ramach prac interwencyjnych 162 osoby ukończyły program,
- roboty publiczne, w ramach których 432 osoby bezrobotne otrzymały zatrudnienie w ramach umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na okres 6 miesięcy,
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej przyznano 116 osobom, na łączną kwotę 2 678 041,25 zł,
- refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy - wyposażono lub doposażono 27 stanowisk pracy,
- zatrudnienie bezrobotnych 50+ - zatrudnienie otrzymało 31 osób bezrobotnych,
- bon zasiedleniowy – Urząd Pracy może przyznać bezrobotnemu, który nie ukończył 30 roku życia bon zasiedleniowy, w związku z podjęciem przez niego poza miejscem dotychczasowego zamieszkania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej – 11 osób otrzymało bon na zasiedlenie dla bezrobotnych,
- prace społecznie - użyteczne wykonywane 10 godzin tygodniowo, którymi objęto 272 osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku,
- program Aktywizacja i Integracja realizowany we współpracy z MOPR w Bytomiu – objęto 31 osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- dodatek aktywizacyjny - został wypłacony 538 osobom bezrobotnym, które posiadając prawo do zasiłku z własnej inicjatywy podjęły zatrudnienie,
- zatrudnienie osób bezrobotnych do 30 roku życia – objęto łącznie 185 osób,
- bon zatrudnieniowy – celem tego instrumentu aktywizacyjnego jest zachęcenie osób bezrobotnych do 30 roku życia do samodzielnego podejmowania działań zmierzających do uzyskania zatrudnienia – tą formą wsparcia zostały objęte 3 osoby,
- świadczenia integracyjne – osoby były uczestnikami zajęć w Centrum Integracji Społecznej w Bytomiu i Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Starszych i Niepełnosprawnych Fizycznie, Intelktualnie „Pomocna Dłoń” w trakcie realizacji indywidualnych programów otrzymują świadczenia integracyjne przez 12 miesięcy w wysokości zasiłku dla bezrobotnych - zostały podpisane 2 umowy o refundację świadczeń integracyjnych, natomiast programem objęto 124 osoby,
- zatrudnienie wspierane – oznacza udzielenie wsparcia o charakterze doradczym i finansowym w utrzymaniu aktywności zawodowej, tą formą objęto 5 osób i podpisano 1 umowę o refundację kosztów zatrudnienia,
- współpraca z agencjami zatrudnienia – Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu zawarł w 2016 r. umowę z agencją MANPOWER Sp. z o.o. – w ramach, której 5 osób w 2017 r. otrzymało zatrudnienie na okres co najmniej 6 miesięcy w ramach umowy o pracę,
- szkolenia, które zostały zrealizowane ze środków krajowych: Fundusz Pracy - 146 osób, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - 5 osób, Europejski Fundusz Społeczny - RPO 174 osoby, POWER 238 osób (ze szkoleń grupowych skorzystało 412 osób),
- kształcenie ustawiczne pracowników i pracodawców: realizowane było ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego, ogółem Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu, w ramach szkoleń grupowych i indywidualnych skierował na szkolenia 604 osoby,

Urząd Miejski w Bytomiu

- bony szkoleniowe – zrealizowano usługę dla 33 osób do 30 roku życia,
- finansowanie kosztów studiów podyplomowych 22 osobom bezrobotnym, posiadającym wykształcenie wyższe,
- stypendium z tytułu podjęcia nauki – z tej formy skorzystały 2 osoby.

Ponadto Powiatowy Urząd Pracy podejmował działania na rzecz partnerstwa lokalnego, do których należały:

- realizacja programu MRPiPS „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu – nowy wymiar 2020” pn.: „Nowe horyzonty aktywnej integracji w środowisku lokalnym – animacja, edukacja, aktywizacja na rzecz zmniejszenia wykluczenia społecznego” – edycja 2017 – w ramach współpracy PUP i MOPR;
- Targi Pracy w Centrum Handlowo-Usługowym Agora w Bytomiu oraz spotkanie dla przedsiębiorców i pracodawców pn. *„Bytomski model współpracy Publicznych Służb Zatrudnienia z przedsiębiorcami”*;
- organizacja „Wakacyjnego kiermaszu ofert pracy” we współpracy z OHP;
- uczestnictwo w sesji panelowej pn. „Praca 4.0, czyli wyzwania stawiane rynkowi pracy”, podczas VII Europejskiego Kongresu Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach;
- realizacja przedsięwzięcia pn.: „Punkty Pomocy Koleżeńskiej” wspólnie z MOPR;
- zorganizowanie spotkania dla osób niepełnosprawnych intelektualnie celem przedstawienia form wsparcia oferowanych przez Centrum DZWONI w Bytomiu;
- zorganizowanie zajęć dla uczestników Klubu Integracji Społecznej (KIS) – celem zajęć było przygotowanie uczestników KIS do samodzielnego, aktywnego poruszania się po rynku pracy;
- „Program Aktywizacja i Integracja” – program został zrealizowany z udziałem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Bytomiu, w programie uczestniczyły osoby bezrobotne, dla których za pomocą kwestionariusza do profilowania pomocy ustalono III profil pomocy oraz korzystające z pomocy MOPR;
- zajęcia z zakresu orientacji zawodowej dla młodzieży bytomskich szkół – oferta zajęć była nakierowana na potrzeby zgłaszane przez pedagogów szkolnych;
- organizacja Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery oraz Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości;
- obchody Europejskich Dni Pracodawców organizowanych w ramach sieci europejskich Publicznych Służb Zatrudnienia w dniach 13-24 listopada 2017 r.;
- organizacja konferencji dla pracodawców i przedsiębiorców pn.: „PUP + PRACODAWCA = WSPÓŁPRACA”;
- zajęcia dla słuchaczy studiów wyższych;
- poradnictwo zawodowe – w ramach realizacji jednej z podstawowych usług rynku pracy: porad indywidualnych, porad grupowych, informacji indywidualnych, informacji grupowych oraz udostępniono zasoby informacji zawodowych.

Oprócz tego, Powiatowy Urząd Pracy w Bytomiu współpracował z Powiatową Radą Rynku Pracy w Bytomiu – realizowana przez władze publiczne polityka rynku opierała się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach działalności rad rynku pracy. W 2017 r. odbyły się 4 posiedzenia Powiatowej Rady Zatrudnienia w Bytomiu. Rada m.in. zaopiniowała pozytywnie kryteria podziału środków Funduszu Pracy oraz wprowadzenie nowych kierunków kształcenia w szkołach na terenie Bytomia.

4.3 Infrastruktura techniczna i usługi komunalne

4.3.1 Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Zadania związane z obsługą infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie naszego miasta realizowane są przez Bytomskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., której właścicielem w 100% jest Gmina Bytom. Zadania spółki obejmują zaopatrzenie miasta w wodę i sprzedaż wody odbiorcom, odbiór i oczyszczanie ścieków oraz eksploatację: sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków i obiektów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. W ramach działań spółki prowadzone są także prace remontowe, modernizacje sieci oraz inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

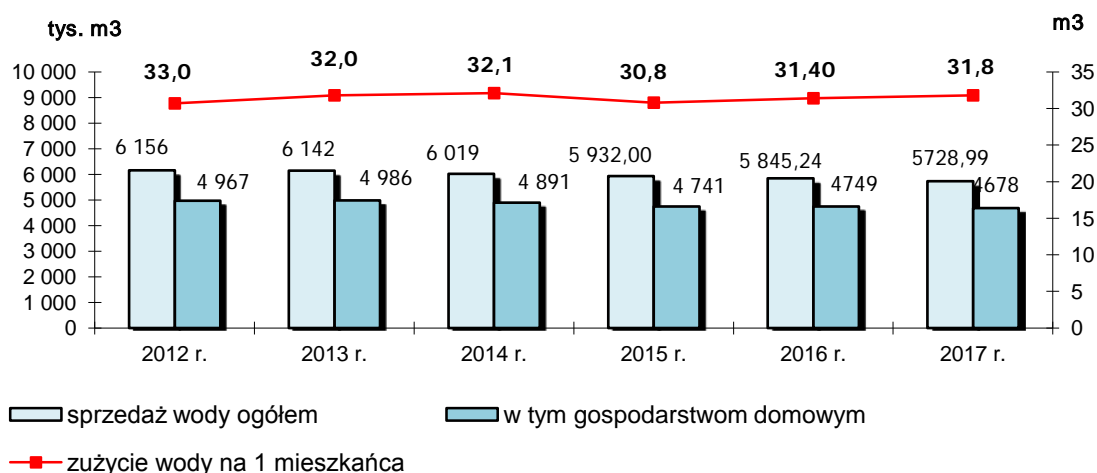
Producentem i hurtowym dostawcą wody przeznaczonej do spożycia jest Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach. Woda transportowana jest siecią rurociągów magistralnych do sieciowych zbiorników wyrównawczych. Na koniec roku długość sieci wodociągowej wynosiła 463,1 km, z czego 72,7% stanowiła sieć rozdzielcza.

Tabela 54. Wybrane dane dotyczące gospodarki wodociągowej w Bytomiu

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na:					
		31.12. 2012 r.	31.12. 2013 r.	31.12. 2014 r.	31.12. 2015 r.	31.12. 2016 r.	31.12. 2017 r.
Długość sieci wodociągowej, w tym:	km	444,7	448,2	454,6	457,8	459,3	463,1
- sieci magistralnej	km	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6	12,6
- sieci rozdzielczej	km	325,9	327,9	332,5	334,0	334,5	336,9
- połączeń	km	106,2	107,7	109,5	111,2	112,2	113,5
Sprzedaż wody, w tym:	tys. m ³	6 155,62	6 142,51	6 019,75	5 931,72	5 845,24	5 728,99
- dla gospodarstw domowych	tys. m ³	4 966,66	4 986,59	4 891,50	4 741,37	4 749,64	4 678,31
- dla pozostałych odbiorców	tys. m ³	1 188,96	1 155,92	1 128,25	1 190,35	1 095,60	1 050,67
Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³	30,7	31,8	32,1	30,8	31,4	31,8
Liczba awarii sieci wodociągowej	ilość	530	298	284	264	161	228

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BPK Sp. z o.o. w Bytomiu

Wykres 29. Zużycie wody w mieście

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BPK Sp. z o.o. w Bytomiu

W całym analizowanym okresie ogólne zapotrzebowanie na wodę systematycznie spada, wynosząc w 2017 r. 5 728,99 tys. m³. W gospodarstwach domowych zapotrzebowanie na wodę po 2012 roku zaczęło spadać i w 2017 r. wyniosło 4 678,31 tys. m³. U pozostałych odbiorców zapotrzebowanie na wodę, w stosunku do roku poprzedniego spadło o 44,93 tys. m³. Zapotrzebowanie na wodę w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2017r. zwiększyło się o 0,4 m³ w stosunku do 2016 r. i wynosi 31,8 m³.

W 2017 r. odnotowano 228 awarii sieci wodociągowej, tj. o 67 więcej niż w 2016 r. Awarie spowodowane były pęknięciami, załamaniem oraz rozszczelnieniem sieci powstałymi w wyniku szkód górniczych, korozją materiału lub uszkodzeniami powstałymi podczas prowadzenia robót ziemnych.

W celu poprawy funkcjonowania istniejącej infrastruktury wodociągowej, przeprowadzono remonty sieci, w ramach których wykonano awaryjną wymianę sieci i połączeń, wymianę zasuw, wymianę hydrantów oraz remonty obiektów wodnych i sieci (wcinki).

Ponadto, w 2017 r. Bytomskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. zrealizowało następujące zadania inwestycyjne:

- przebudowa sieci wodociągowej w rejonie ulicy Kędzierzyńskiej/Ułańskiej/Witczaka;
- budowa sieci wodociągowej w rejonie ulicy Strzelców Bytomskich/Leśnej/Topolowej;
- przebudowa sieci wodociągowej w rejonie ulicy Zabrzeńskiej/Ustronie/Baczyńskiego;

- budowa sieci wodociągowej w rejonie ulicy Hajdy (teren BSAG);
- przebudowa sieci wodociągowej wraz z podłączeniami przy ulicy Sikorskiego oraz placu Żeromskiego;
- budowa sieci wodociągowej w rejonie ulicy Wrocławskiej/Łużyckiej;
- budowa nowych podłączeń do sieci wodociągowej;
- modernizacja studni wodomierzowych, pompowni wody i hydroforni;
- wykonanie dokumentacji projektowych.

Tabela 55. Wybrane dane dotyczące gospodarki ściekowej w Bytomiu

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na:					
		31.12. 2012 r.	31.12. 2013 r.	31.12. 2014 r.	31.12. 2015 r.	31.12. 2016 r.	31.12. 2017 r.
Długość sieci kanalizacyjnej, w tym:	km	603,2	609,1	610,7	613,9	614,3	615,8
- sanitarnej	km	333,9	336,9	338,4	340,0	340,4	341,9
- deszczowej	km	190,8	192,9	193,0	194,6	194,6	192,8
- ogólnospławnej	km	78,5	79,3	79,3	79,3	79,3	79,3
Długość podłączeń	km	86,5	86,8	86,9	88,5	88,5	88,9
Liczba oczyszczalni ścieków*	obiekt	3	3	3	3	3	3
Przepustowość oczyszczalni	m ³ /d	51 500	51 500	51 500	51 500	51 500	51 500
Ścieki odprowadzone miejską siecią kanalizacyjną, w tym:	tys. m ³	6 015,15	6 035,68	5 942,44	5 788,26	5 718,47	5580,11
- z gospodarstw domowych	tys. m ³	4 909,81	4 946,55	4 854,90	4 657,45	4 666,12	4594,77
- od pozostałych odbiorców	tys. m ³	1 105,34	1 089,13	1 087,54	1 130,81	1 052,35	985,34
Liczba awarii sieci kanalizacyjnej	ilość	120	90	112	94**	79**	92**

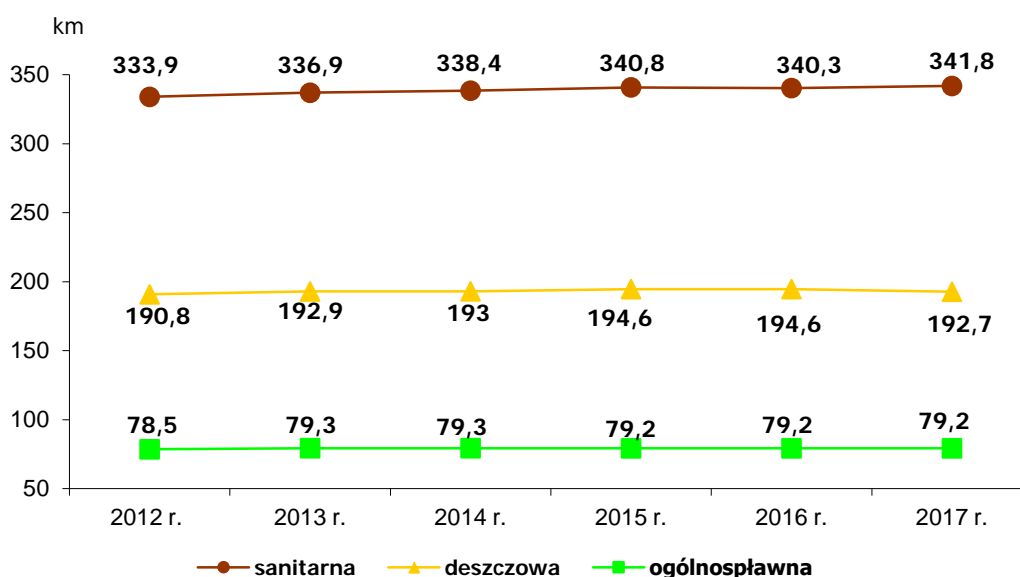
* bez oczyszczalni „W.O.R.D.” – ze względu na małą przepustowość

** bez zapchań

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BPK Sp. z o.o.

System sieci kanalizacyjnej miasta obejmuje sieci: sanitarną, deszczową, ogólnospławną oraz podłączenia do budynków. Długość sieci kanalizacyjnej eksploatowanej przez BPK Sp. z o.o. wynosiła 615,8 km i zwiększyła się w stosunku do 2012 r. o 12,6 km.

Wykres 30. Długość sieci kanalizacyjnej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BPK Sp. z o.o.

Miejski system oczyszczania ścieków obejmuje 3 oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne, posiadające obowiązujące pozwolenia wodnoprawne:

- Oczyszczalnia Ścieków Centralna,
- Oczyszczalnia Ścieków Miechowice
- Oczyszczalnia Ścieków Bobrek.

Łączna ilość oczyszczonych ścieków komunalnych w roku 2017 wynosiła 9 027 066 m³, w tym 608 153 m³ ścieków z gminy Radzionków oraz 16 194,55 m³ ścieków dowożonych wozami asenizacyjnymi. Ponadto, oczyszczalnie ścieków wytworzyły 12 717 ton osadów, z czego 12 398 ton zagospodarowano rolniczo dla roślin nieprzeznaczonych do bezpośredniego spożycia lub na paszę oraz do uprawy roślin na kompost. które zostały zagospodarowane rolniczo przy uprawie roślin nie przeznaczonych do bezpośredniego spożycia lub na paszę oraz do uprawy roślin na kompost.

W 2017 r. miejska sieć kanalizacyjna odprowadziła łącznie 5 580 105,64 m³ ścieków bytowych i przemysłowych, tj. o 435,04 tys. m³ mniej niż w 2012 r. Zdecydowana większość tj. 82,3% ścieków pochodzi z gospodarstw domowych.

W roku 2017 odnotowano 92 awarie sieci kanalizacyjnej wymagającej naprawy, w ramach których przeprowadzono 146 remontów studni na sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, oraz 25 remontów studni na kanalizacji deszczowej. Ponadto, w celu poprawy funkcjonowania infrastruktury kanalizacyjnej na terenie Bytomia, wykonano awaryjną wymianę rurociągów o długości ok. 395,5 mb, przeprowadzono remonty urządzeń i obiektów przepompowni ścieków oraz oczyszczalni ścieków Centralna, Miechowice i Bobrek.

Zrealizowano również następujące inwestycje:

- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z podłączeniami w ulicy Kędzierzyńskiej/Ulańskiej/ Witczaka;
- przebudowa kanału sanitarnego w rejonie ul. Frenzla;
- przebudowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w ulicy Falistej;
- przebudowa kanalizacji deszczowej w ulicy Holeczków;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ulicy Strzelców Bytomskich. Obszar I – etap I;
- wykonanie dokumentacji projektowych.

4.3.2 Gospodarka odpadami komunalnymi i oczyszczanie miasta

W zakresie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi gmina prowadziła odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, w ramach którego realizowano następujące zadania:

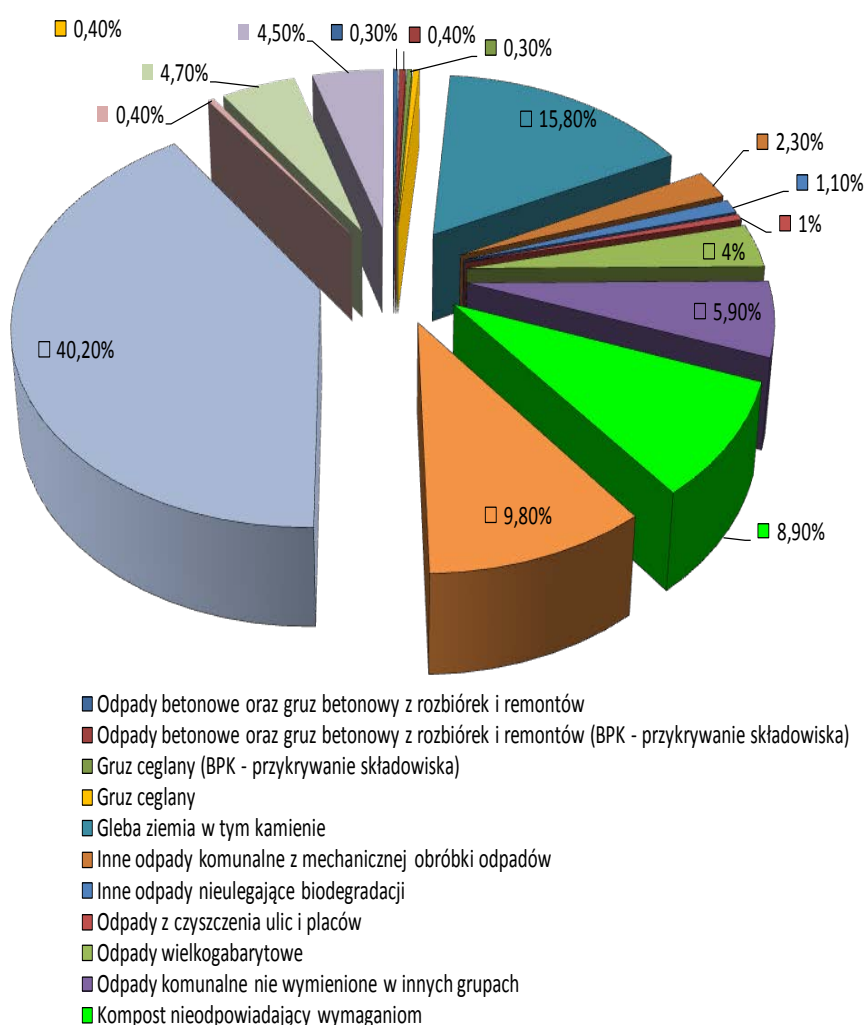
- Prowadzono działania mające na celu stałe informowanie mieszkańców o zasadach systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
- Na terenie składowiska odpadów komunalnych przy Al. Jana Pawła II nr 10 działał Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy mogli bezpłatnie oddawać powstałe w gospodarstwach domowych odpady takie jak: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (2,173 Mg), zużyte baterie i zużyte akumulatory, zużyte opony (3,0 Mg), przeterminowane leki i chemikalia, łącznie zbierane frakcje odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła i opakowań wielomateriałowych, (11,44 Mg) odpady komunalne ulegające biodegradacji, odpady wielkogabarytowe (80,28 Mg), odpady budowlane i zbiórkowe (83,28 Mg), odpady zielone (27,86 Mg);
- W 35 punktach adresowych na terenie miasta przeprowadzono raz na kwartał mobilną zbiórkę odpadów komunalnych (MPSZOK) zebranych selektywnie przez mieszkańców miasta takich jak: przeterminowane leki i chemikalia (0,46 Mg), zużyte baterie i zużyte akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (1,647 Mg), zużyte opony (2,76 Mg);
- W 26 aptekach prowadzono zbiórkę odpadów niebezpiecznych w postaci przeterminowanych leków, w trakcie, której odebrano 2,381 Mg odpadów;
- Prowadzono odbieranie – na żądanie właścicieli – z nieruchomości zamieszkałych odpadów zielonych (2 530,92 Mg), wielkogabarytowych (1 911,77 Mg) oraz budowlanych i rozbiórkowych (2 672,14 Mg);
- Z nieruchomości zamieszkałych odebrano 41 809,098 Mg odpadów komunalnych, które zostały przekazane do przetwarzania w instalacjach do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów (MBP), kompostowni oraz sortowni odpadów komunalnych. Instalacje te zlokalizowane są poza terenem miasta;

- W 220 punktach selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych mieszkańcy mieli możliwość oddawania odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych i szkła. Miejsca usytuowania punktów zostały dostosowane do potrzeb mieszkańców;
- W budynkach Urzędu Miejskiego prowadzono zbiórkę świetlówek (odbiór realizowany przez ElektroEko Organizacja Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego SA) i baterii (odbiór realizowany przez REBA S.A.). Zbiórka baterii była także prowadzona w bytomskich placówkach oświatowych.

W Urzędzie Miejskim działał Punkt Konsultacyjny, gdzie mieszkańcy mogli m.in. uzyskać informacje dot. gospodarki odpadami w mieście, zamówić kontener na odpady i uzyskać pomoc w wypełnieniu deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Bytomskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. prowadzi działalność polegającą na unieszkodliwianiu i odzysku odpadów na „składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne” zlokalizowanym w Bytomiu przy Al. Jana Pawła II.

Wykres 31. Struktura odpadów przyjętych na składowisko przy Al. Jana Pawła II

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BPK Sp. z o.o. w Bytomiu

Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej

Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej w Bytomiu został powołany jako jednostka organizacyjna miasta Bytom, działająca w formie jednostki budżetowej na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Bytomiu nr VII/73/12 z dnia 17 grudnia 2012 roku.

W ramach bieżącego prowadzenia zadań statutowych związanych z oczyszczaniem dróg, chodników, zieleńców, utrzymaniem obiektów komunalnych - fontann, placów zabaw, szaleńców miejskich i przejść podziemnych nadzorowane są prace związane z :

- oczyszczaniem ulic na pow. 2 132 181,34 m²;
- oczyszczaniem chodników (w tym przystanków komunikacyjnych, kładek przejść podziemnych) na pow. ok 489 177 m²;
- utrzymaniem 5 szaleńców miejskich, 8 fontann, 45 placów zabaw, 13 placów zabaw wielofunkcyjnych, 11 boisk, 7 siłowni plenerowych;
- oczyszczaniem terenów zieleni na pow. 3 101 674 m²;
- koszeniem terenów zieleni na pow. 2 122 464 m²;
- pielęgnacją ok. 45 600 m² krzewów;
- likwidacją „dzikich” wysypisk (zlikwidowano około 310 dzikich składowisk odpadów);
- dekoracją świąteczną miasta;
- rewaloryzacją zabytkowych parków;
- realizacją inwestycji komunalnych;
- realizacją inwestycji w ramach Budżetu Obywatelskiego;
- pozyskiwaniem środków zewnętrznych na realizację zadań statutowych;
- prowadzeniem działań związanych z edukacją ekologiczną;
- organizowaniem i współorganizowaniem imprez dla mieszkańców oraz zabezpieczaniem i obsługą imprez miejskich.

Wszystkie prowadzone działania Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej w Bytomiu realizuje ze środków budżetowych przekazanych przez Gminę. Aktualnie zawarta jest umowa z firmą wyłonioną w drodze zamówienia publicznego na realizację pakietu usług sanitarno – porządkowych i konserwacyjnych na terenie Bytomia.

Tereny, które nie są objęte ww. umową są oczyszczane przez brygady robocze jednostki. Część prac remontowych dotyczących remontów chodników, elementów infrastruktury, prac konserwacyjnych i zieleniarskich w ramach posiadanych zasobów również jest realizowana przez pracowników zatrudnionych w jednostce. Pozostałe projekty inwestycyjne są realizowane przez wykonawców wyłonionych w drodze przetargów zarówno z własnych środków finansowych jak również z pozyskiwanych dotacji.

Jednostka bierze również czynny udział w pracach zespołu ds. Gminnego Projektu Rewitalizacji, realizując dwa projekty dla tzw. Obszarów Strategicznej Interwencji w ramach RPO WSL 2014-2020 tj. projektu pn. „Stworzenie przyjemnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku” oraz projektu pn. „Uporządkowanie ruchu turystycznego na terenie Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Żabie Doły celem ochrony przyrody i bioróżnorodności oraz przystosowanie obszaru na cele edukacyjne i rekreacyjno - wypoczynkowe”. Ponadto Miejski Zarząd Zieleni i Gospodarki Komunalnej w Bytomiu realizuje projekt pn. „Odnowa zieleni w parkach miejskich w Bytomiu” dzięki dofinansowaniu przyznanym w ramach działania 2.5 II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020. Zadanie obejmuje prace w pięciu parkach miejskich w tym trzech zabytkowych oraz trzech zieleńcach.

Ciepłownictwo

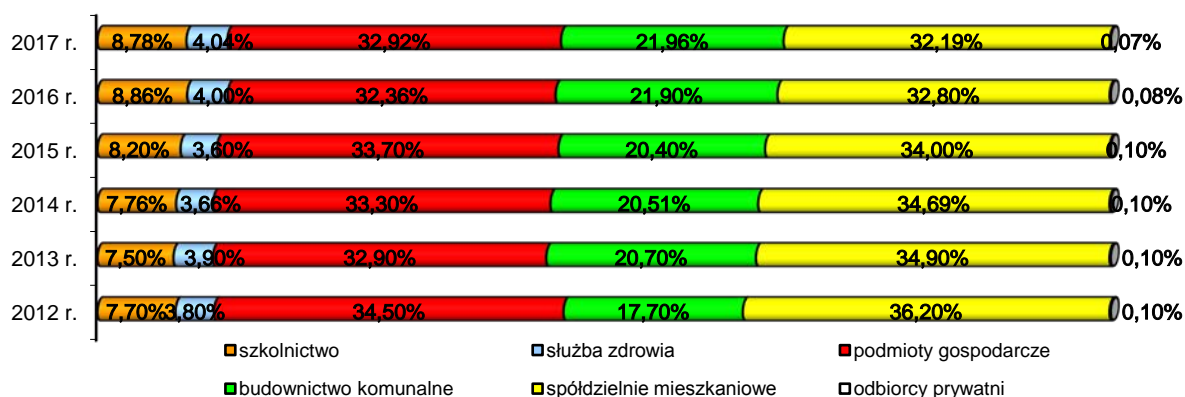
Głównym producentem energii cieplnej w mieście jest Fortum Bytom S.A., natomiast zadania w zakresie dostarczenia energii cieplnej dla celów grzewczych oraz ciepłej wody użytkowej w obszarze Miasta Bytom wykonuje Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (PEC Sp. z o.o.). Spółka zarządza siecią ciepłą o długości 122,5 km, z tego sieć ciepłownicza stanowiła 83,3 km, a zewnętrzna instalacja odbiorcza 39,2 km. Poza tym spółka prowadziła eksploatację 3 kotłowni o łącznej mocy 0,758 MW, w tym 2 lokalnych i 1 zdalczynnej.

Tabela 56. Podstawowe dane dot. infrastruktury ciepłej PEC Sp. z o.o.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na:					
		31.12. 2012 r.	31.12. 2013 r.	31.12. 2014 r.	31.12. 2015 r.	31.12. 2016 r.	31.12. 2017 r.
Długość sieci ciepłej, w tym:	km	120,8	119,6	117,8	121,1	122,4	122,5
- sieć ciepłownicza	km	72,6	71,7	71,9	78,3	79,6	83,3
- zewnętrzna instalacja odbiorcza	km	48,2	47,9	45,9	42,8	42,8	39,2
Liczba kotłowni ogółem, w tym:	ilość	3	3	3	3	3	3
- kotłownie lokalne	ilość	2	2	2	2	2	2
- kotłownie zdalaczynne	ilość	1	1	1	1	1	1
Wielkość produkcji energii ciepłej z własnych źródeł ciepła ogółem, w tym:	GJ	2 220	2 264	1 748	1 998	2 030	2 123
- z kotłowni lokalnych	GJ	797	885	720	780	733	795
- z kotłowni zdalaczynnych	GJ	1 423	1 379	1 028	1 218	1 297	1328
Liczba węzłów ciepłych ogółem, w tym:	ilość	383	391	431	502	524	619
- grupowe węzły ciepłe	ilość	66	66	64	63	63	60
- indywidualne węzły ciepłe	ilość	213	217	259	339	359	458

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEC Sp. z o.o.

Wykres 32. Struktura odbiorców PEC Sp. z o.o. według zamówionej mocy ciepłej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEC Sp. z o.o.

W 2017 r. wielkość zamówionej przez odbiorców mocy ciepłej uległa zmniejszeniu w stosunku do 2016 r. z 218,50 MW do 216,04 MW. Największymi odbiorcami ciepła były podmioty gospodarcze. W 2017 r. łączna powierzchnia lokali centralnie ogrzewanych wynosiła 2 328,5 tys. m², natomiast łączna powierzchnia lokali objętych dostawą ciepłej wody użytkowej – 929,3 tys. m².

W ramach inwestycji służących poprawie efektywności działania systemu ciepłowniczego wykonano m. in.:

- budowę węzła ciepłego w budynku Bytom SQUARE przy ulicy Wrocławskiej 32/34 w Bytomiu;
- modernizację systemu ogrzewania budynków w rejonie ulicy Tuwima, Schenka, Smółki, Prokopa, Głowackiego, Chorzowskiej w Bytomiu (III etap);
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku mieszkalno-usługowym przy ulicy Gajdasa 1b w Radzionkowie;
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku przy ulicy Gajdasa 6 w Radzionkowie;
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego ciepłej wody technologicznej oraz ciepłej wody użytkowej dla potrzeb budynku Szkoły Podstawowej nr 54 przy ulicy Reptowskiej 86 w Bytomiu;

- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku przy ulicy Szymanowskiego 1 w Bytomiu;
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku przy ulicy Chrobrego 2 w Bytomiu;
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku Szklarni Miejskiego Zarządu Zieleni i Gospodarki Komunalnej przy ulicy Tarnogórskiej 1a w Bytomiu;
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku przy ulicy Katowickiej 19-21 w Bytomiu;
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku przy ulicy Strzelców Bytomskich 274b w Bytomiu (obok LIDL'a);
- budowę przyłącza sieci ciepłowniczej oraz węzła ciepłego w budynku przy ulicy Armii Krajowej 29 w Bytomiu;
- przyłączenie do sieci ciepłowniczej instalacji odbiorczych 16 budynków jednorodzinnych przy ulicy Knosały w Radzionkowie (8 budynków);
- przebudowę sieci ciepłowniczej na odcinku od odgałęzienia w rejonie skrzyżowania ulicy Prusa i Chrobrego do budynku przy ulicy Chrobrego 6 w Bytomiu (etap I i II);
- Budowę sieci ciepłowniczej oraz przyłączy sieci ciepłowniczej na odcinku od stacji zasuw Z-1 do budynków przy ulicy Kuźaja 72a-72b i Kuźaja 74a-74d w Radzionkowie, zabudowę węzłów ciepłych;
- budowę sieci ciepłowniczej oraz przyłączy sieci ciepłowniczej do budynków zasilanych z GWC-2 Hlonda 54 oraz do WC-6 Szymały 122 wraz z zabudową węzłów ciepłych;
- budowę sieci ciepłowniczej zasilającej pawilony handlowe przy ulicy Falistej w Bytomiu;
- budowę węzła ciepłego w budynku OREW przy ulicy Małachowskiego 36 w Bytomiu;
- budowę węzła ciepłego w budynku przy ulicy Worpie 7, Worpie 17 i Worpie 21 w Bytomiu;
- przebudowę izolacji termicznej Magistrala Spinającej w rejonie ulicy Konstytucji w Bytomiu;
- montaż układu stabilizacji temperatury c.w.u. w węźle ciepłym GWC Nowa 70 oraz GWC Nowa 74 w Bytomiu;
- montaż falownika do pompy kotłowej kotła WR 29 w Ciepłowni Radzionków;
- montaż 3 sztuk przemienników częstotliwości do istniejącego układu pompowego GWC-0 Plac Pokoju 4 w Bytomiu;
- wykonanie robót montażowych przy budowie przyłącza sieci na terenie EC Szombierki do Renozator S.A.;
- montaż układu pomiarowo-rozliczeniowego oraz uruchomienie węzła ciepłego w budynku ELIM przy ulicy Matki Ewy 1 w Bytomiu.

W 2017 r. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. podpisało dwie umowy o dofinansowanie ze środków unijnych dla projektów „Modernizacja gospodarki ciepłej dla gmin: Bytom i Radzionków – 2015-2020” oraz „Wdrażanie programu ograniczania niskiej emisji przez PEC Bytom – uciepłownienie zabudowy wielorodzinnej”. Ww. projekty dofinansowane są w ramach Poddziałania 1.7.2 „Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w województwie śląskim” POIŚ 2014-2020.

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. kontynuowało również przygotowania do realizacji kompleksowego projektu inwestycyjnego planowanego do dofinansowania ze środków unijnych w ramach Poddziałania 1.7.3 „Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w województwie śląskim” POIŚ 2014-2020 pn.: „Modernizacja Ciepłowni Radzionków poprzez budowę wysokosprawnej kogeneracji wraz z modernizacją systemu zaopatrzenia miasta Bytomia w ciepło na potrzeby c.w.u. z sieci ciepłowniczej”. Głównym celem przedmiotowego Projektu jest zwiększenie stopnia wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na obszarze realizacji Projektu.

Gazownictwo

Na terenie Bytomia eksploatację sieci gazowej prowadzi Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrze – Rozdzielnia Gazu w Bytomiu. Długość sieci gazowej (bez przyłączy) w mieście na koniec 2017 r. wynosiła 292,8 km.

Podstawowe dane dot. sieci gazowej w mieście przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 57. Podstawowe dane dot. sieci gazowej w Bytomiu

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na:					
		31.12. 2012 r.	31.12. 2013 r.	31.12. 2014 r.	31.12. 2015 r.	31.12. 2016 r.	31.12. 2017 r.*
Liczba użytkowników gazu ogółem, w tym:	ilość	55 710,0	55 718,0	55 660,0	53 215,0	52 667,0	-
- gospodarstw domowych	ilość	54 771,0	54 780,0	54 703,0	52 303,0	51 754,0	-
Zużycie gazu ogółem, w tym:	tys. m ³	28 054,6	26 732,8	23 925,6	21 838,3	20 464,2	-
- w gospodarstwach domowych	tys. m ³	16 787,2	16 492,2	15 709,8	15 445,5	15 926,0	-
- przemysł	tys. m ³	6 221	5 478	4 488	2 467	883,0	-
- usługi	tys. m ³	3 791	3 580	3 722	3 921	3 648	-
- handel	tys. m ³	1 254	1 179	0	0	0	-
- pozostali użytkownicy	tys. m ³	0,2	2,7	4,9	3,6	5,7	-

*brak danych na dzień 31 grudnia 2017 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGNiG OD Sp. z o.o. – Region Górnśląski w Zabrze.

Telekomunikacja

Potrzeby mieszkańców w zakresie telekomunikacji zaspokaja telefonia przewodowa i bezprzewodowa.

W zakresie telefonii przewodowej usługi telekomunikacyjne świadczą m. in. operatorzy: Telekomunikacja Polska S.A., Netia S.A oraz UPC Polska.

W mieście dostępne są usługi wszystkich operatorów sieci bezprzewodowej działających na terenie naszego kraju, tj. Polskiej Telefonii Cyfrowej S.A. (sieć T - MOBILE), Polskiej Telefonii Komórkowej Centertel Sp. z o.o. (sieć ORANGE), Polkomtel S.A. (PLUS GSM) oraz P4 Sp. z o.o., która jest operatorem sieci PLAY.

Włączono w system 6 nowych kamer systemu monitoringu wizyjnego miasta ulokowanych w Parku Amendy oraz dokonano wymiany 5 kamer monitoringu wizyjnego miasta:

- kamera nr 18 zlokalizowana przy skrzyżowaniu ulicy Strzelców Bytomskich z Aleją Legionów,
- kamera nr 28 zlokalizowana przy skrzyżowaniu ulicy Korfantego z ulicą Żeromskiego,
- kamera nr 13 zlokalizowana przy skrzyżowaniu ulicy Piłsudskiego z ulicą Podgórną,
- kamera nr 2 zlokalizowana przy skrzyżowaniu ulicy Miarki z ulicą Jagiellońską,
- kamera nr 19 zlokalizowana przy skrzyżowaniu ulicy Strzelców Bytomskich z ulicą Chrzanowskiego.

Komunikacja

Siecią dróg publicznych oraz drogami wewnętrznymi, stanowiącymi własność Gminy lub Skarbu Państwa nie oddanymi we władanie innym podmiotom, placami i ciągami pieszymi w granicach miasta Bytomia, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, zarządza jednostka budżetowa pod nazwą Miejski Zarząd Dróg i Mostów z siedzibą w Bytomiu.

O dostępności komunikacyjnej Bytomia w dużej mierze decyduje transport drogowy. Bytom jest ważnym węzłem logistycznym z uwagi na przebiegające przez miasto drogi krajowe:

- DK nr 11 relacji: Kołobrzeg – Koszalin – Piła – Poznań – Ostrów Wlkp. – Kluczbork – Lubliniec – Bytom,
- DK nr 78 relacji: Chałupki – Wodzisław Śl. - Rybnik – Gliwice – Bytom – Katowice - Pyrzowice - Siewierz – Zawiercie – Chmielnik,
- DK nr 79 relacji: Warszawa – Sandomierz – Kraków – Katowice – Bytom,
- DK nr 88 relacji: Strzelce Opolskie – Gliwice – Bytom,
- DK nr 94 relacji: Legnica – Wrocław – Opole – Bytom – Sosnowiec – Olkusz – Kraków.

Dodatkowe połączenia zapewniają drogi wojewódzkie nr 911 oraz 925. Przez Bytom przebiega również autostrada A-1 (jej węzeł znajduje się przy ul. Strzelców Bytomskich) oraz obwodnica bytomska (Al. Jana Nowaka Jeziorańskiego), która pozwala na skrócenie przejazdu przez miasto.

Mapa 7. Układ drogowy Bytomia

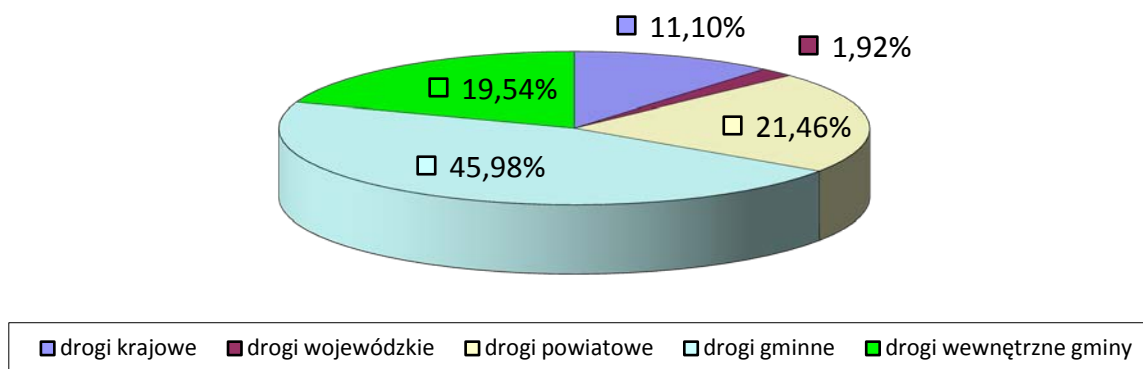
źródło: opracowanie własne

Sieć dróg w Bytomiu stanowią drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Długość dróg znajdujących się w granicach miasta wynosiła 261km, w tym:

- Krajowe 29 km;
- Wojewódzkie 5 km;
- Powiatowe 56 km;
- Gminne 120 km;
- Drogi wewnętrzne gminy 51 km.

Zdecydowaną większość sieci drogowej miasta stanowiły drogi gminne i powiatowe, których łączna długość wynosiła 176 km, tj. 68%.

Wykres 33. Struktura dróg w Bytomiu

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MZDiM w Bytomiu

Na infrastrukturę drogową miasta składały się następujące obiekty: 5 mostów, 22 wiadukty, 3 kładki dla pieszych, 5 przejść podziemnych, 10 przepustów, 2 tunele, wpusty uliczne 5 773 szt., rowy przydrożne 63 900 mb.

Do ważniejszych przedsięwzięć realizowanych w 2017 r. przez MZDiM należą:

- opracowanie dokumentacji technicznej Bytomskiej Centralnej Trasy Północ-Południe BCT N-S jako nowego ciągu drogi wojewódzkiej, uzyskano zezwolenie na Realizację Inwestycji Drogowej (ZRID),
- projektowanie oraz opracowanie dokumentacji technicznej węzła przesiadkowego na Placu Wolskiego w Bytomiu wraz z przystosowaniem układu komunikacyjnego,
- przebudowanie ul. Strzelców Bytomskich na odcinku od ul. Wrocławskiej poprzez rondo autostradowe (A1) przy ul. Dąbrowa Miejska do ul. Długiej – kontynuacja,
- wybudowanie dróg dojazdowych do placówek oświatowych: Szkoły Podstawowej nr 45 i Przedszkola Miejskiego nr 39 w Szombierkach,
- opracowanie dokumentacji technicznej dla zadania przebudowa ul. Piekarskiej w związku z planowaną przez Tramwaje Śląskie S.A. przebudową torowiska tramwajowego.
- opracowanie dokumentacji technicznej dla I i II etapu budowy drogi gminnej pomiędzy ul. Orzegowską a ul. Konstytucji.
- Przebudowa ul. Karlika

Ogółem w 2017 roku przeprowadzono remonty dróg gminnych o powierzchni 17 226 m² o wartości 1 177 563,00 zł, remonty dróg powiatowych o powierzchni 9 084 m² o wartości 937 195,00 zł, remonty chodników o powierzchni 4 888 m² o wartości 441 278,00 zł.

Na terenie miasta funkcjonowała Strefa Płatnego Parkowania, za którą odpowiedzialny był Miejski Zarząd Dróg i Mostów z siedzibą w Bytomiu. Opłatę za parkowanie umieszcza się w parkometrze bądź za pomocą telefonu komórkowego w strefie oznaczonej znakiem D-44, D-45, D-18 „strefa parkowania”.

W strefie tej zabroniony jest postój pojazdu bez wniesienia opłaty, z wyjątkiem postoju pojazdów osób lub jednostek, dla których uznana została zerowa stawka opłaty, oraz postoju pojazdów komunikacji publicznej na wyznaczonych dla nich miejscach.

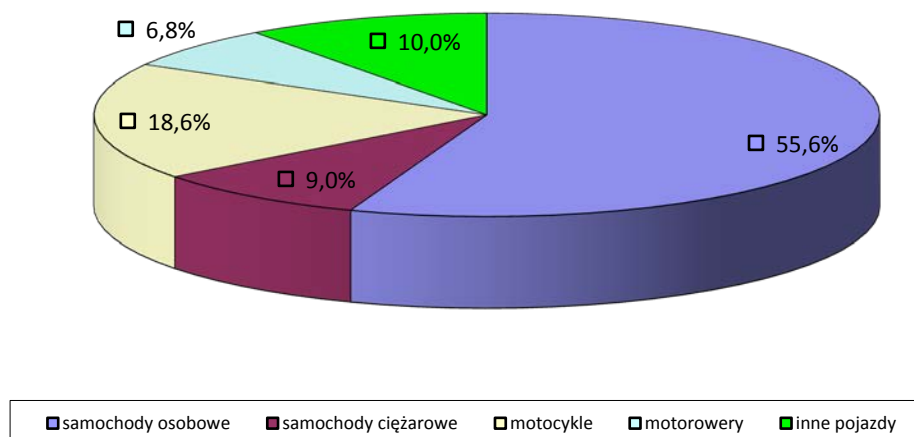
Zgodnie z uchwałą nr XVIII/242/15 Rady Miejskiej miasta Bytomia z dnia 23 listopada 2015 r., ustalono następujące stawki za postój w strefie płatnego parkowania:

- za pierwszą godzinę - 1,50 zł,
- za drugą godzinę - 1,80 zł,
- za trzecią godzinę - 2,10 zł,
- za czwartą godzinę i każdą kolejną - 1,50 zł.

Parkowanie pojazdów samochodowych w SPP jest płatne w dni robocze (od poniedziałku do piątku) w godzinach od 9.00 do 17.00 z wyjątkiem parkingu pod Urzędem Miejskim, na którym opłaty są pobierane w dni robocze w poniedziałki w godzinach od 8.00 do 17.30 a od wtorku do piątku od 8.00 do 15.00. Ponadto wprowadzona została zerowa opłata dla klientów Urzędu Miejskiego na parkingu przy ul. Parkowej pod Urzędem Miejskim, przez pierwszą godzinę parkowania, po pobraniu biletu zerowego w parkomacie, z zastrzeżeniem, że bilet zerowy na dany nr rejestracyjny można otrzymać tylko raz dziennie.

W dalszym ciągu obsługa SPP realizowana jest przy pomocy 74 parkomatów uruchomionych w ramach projektu ŚKUP i pozwalające dokonywać płatności za pomocą karty ŚKUP oraz za pomocą gotówki.

Systematycznie wzrasta liczba pojazdów zarejestrowanych na terenie Bytomia. Według stanu na koniec 2017 r., na terenie naszego miasta zarejestrowanych było 118 194 pojazdy, z czego 65 741 pojazdów to samochody osobowe.

Wykres 34. Struktura pojazdów zarejestrowanych w Bytomiu

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Komunikacji UM

Liczba zarejestrowanych pojazdów (wg stanu na dzień 31.12.2017r.) wynosiła 9 049, natomiast wyrejestrowanych 4 257.

Na terenie miasta funkcjonowało 12 stacji kontroli pojazdów oraz 18 ośrodków szkolenia kierowców. Uprawnienia do kierowania pojazdami uzyskało 4 406 osób, z czego:

- prawo jazdy - 4 053 osoby,
- międzynarodowe prawo jazdy - 24 osoby,
- pozwolenia na tramwaj - 27 osób.

Transport publiczny

Komunikacja autobusowa i tramwajowa

Organizatorem komunikacji zbiorowej jest Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego w Katowicach oraz Międzygminny Związek Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach. Transport kolejowy w całości realizuje spółka Koleje Śląskie Sp. z o.o.

Komunikację tramwajową na terenie całej aglomeracji realizują Tramwaje Śląskie S.A.

Mieszkańcy mogli korzystać z 47 linii autobusowych o łącznej długości sieci 84,38 km i 9 linii tramwajowych o łącznej długości sieci torowisk 25,21 km.

Na terenie miasta usytuowanych było 297 przystanków, w tym:

- autobusowych - 189 w tym 1 dworzec autobusowy,
- tramwajowych - 103,
- autobusowo-tramwajowych 5.

Zostały ustawione dwie nowe wiaty dla pasażerów:

- wiata przystankowa na peronie przystanku tramwajowego Bytom Łagiewnicka kierunek Katowice,
- wiata przystankowa na peronie przystanku autobusowego Miechowice Francuska kierunek Bytom Dworzec.

Gmina Bytom przystąpiła do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii

Przyjęto uchwałę nr LIII/651/17 w sprawie ustalenia stawek opłat za korzystanie przez operatorów i przewoźników z przystanków komunikacyjnych i dworca autobusowego, których właścicielem lub zarządzającym jest gmina Bytom, umożliwiającą od 2018 roku pobieranie opłat za korzystanie z przystanków należących do gminy Bytom.

W związku z dynamicznym rozwojem oraz przejęciem części obowiązków organizacji transportu publicznego przez Górnośląsko – Zagłębiowską Metropolię zachodzi konieczność opracowania nowych planów transportowych jak i całej organizacji komunikacji publicznej, konsolidującej Koleje Śląskie z przewoźnikami drogowymi oraz Tramwajami Śląskimi S.A.

Tabela 58. Dane na temat linii tramwajowych, autobusowych oraz przystanków na terenie Bytomia

Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Komunikacja autobusowa	48	52	50	50	47	47
-ponadlokalna	42	42	brak danych	40	brak danych	brak danych
-lokalna	6	10	brak danych	10	brak danych	brak danych
Komunikacja tramwajowa	9	12	10	8	9	9
-ponadlokalna	7	10	brak danych	3	brak danych	brak danych
-lokalna	2	2	brak danych	5	brak danych	brak danych
Przystanki	137	138	140	317*	317	279

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Referatu Inżynierii Komunalnej i Transportu UM

* według ustawy z dn. 16.12.2010 o publicznym transporcie zbiorowym tj. Dz.U. z 2015 poz.1440

Górnośląska Kolej Wąskotorowa

Od połowy XIX w. na terenie Bytomia funkcjonuje Górnośląska Kolej Wąskotorowa (GKW), której operatorem jest Stowarzyszenie Górnośląskich Kolei Wąskotorowych, posiadające licencję na wykonywanie transportu kolejowego. Wzdłuż trasy GKW znajduje się wiele atrakcji turystycznych oraz terenów rekreacyjnych takich jak: kompleks leśny „Dąbrowa Miejska”, Dolomity Sportowa Dolina, Rezerwat Przyrody „Segiet”, Kopalnia Srebra. Górnośląska Kolej Wąskotorowa jest wpisana w Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego i jest doskonałym łącznikiem pomiędzy terenami rekreacyjno-turystycznymi znajdującymi się na jej trasie.

W 2017 r. w zakresie oferty przewozowej:

- zorganizowano Święto Szlaku Zabytków Techniki – Idustriada – w dniu 10.06.2017 odnotowano około 2 500 zwiedzających,
- uruchomiono Letnie pociągi turystyczne na GKW – wakacje 2017 – 21 dni kursowania pociągów - odnotowano blisko 10 000 pasażerów,
- uruchomiono Srebrny pociąg – wspólną ofertę Górnośląskich Kolei Wąskotorowych, Zabytkowej Kopalni Srebra i Kolei Śląskich – 11 dni kursowania pociągów – 700 podróży,
- wyprawiano pociągi specjalne zamawiane przez klientów indywidualnych.

Ponadto przeprowadzono liczne przeglądy sezonowe taboru kolejowego oraz wykonano bieżące naprawy linii kolejowej.

Inni przewoźnicy

Połączenia krajową komunikacją autobusową organizowane są przez podmioty prywatne, zapewniające połączenie m.in. do: Sanoka, Kłodzka, Sieradza i Częstochowy.

Stale połączenia lotnicze krajowe i zagraniczne, a także połączenia czarterowe umożliwia znajdujący się w odległości ok. 20 km od Bytomia Międzynarodowy Port Lotniczy „Katowice” w Pyrzowicach. Port lotniczy Katowice Airport oferuje szeroki wybór połączeń lotniczych z Polski do Europy. Lotnisko obsługuje zarówno regularne połączenia pasażerskie, jak i loty cargo oraz czarterowe. Te ostatnie realizowane są z kilkudziesięcioma popularnymi w kraju touroperatorami. Pasażerowie mają do wyboru loty z Polski do kilkudziesięciu destynacji w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej, w tym do największych europejskich miast i stolic. Połączenia lotnicze obsługiwane są przez pięciu przewoźników – niemieckie linie Lufthansa i Germanwings, węgierski Wizz Air, irlandzki Ryanair oraz rodzime Polskie Linie Lotnicze LOT.

Komunikację pozamiejską realizuje także sieć linii autobusowych PKS, które zapewniają bezpośrednie połączenia z miastami, takimi jak m.in.: Częstochowa, Kłobuck, Kłodzko, Łódź, Nowy Targ, Kraków, Zakopane.

Z przystanku Komunikacji Międzynarodowej, zlokalizowanego w Bytomiu przy C.H. Plejada, połączenie autobusowe, realizowane było do niemieckich miast takich jak: Giessen, Bad Hamburg, Frankfurt am Main, Darmstadt, Mannheim, Heidelberg, Karlsruhe, Pforzheim, Stuttgart.

Sieć kolejowa PKP zapewnia stałe połączenia z miastami takimi jak, m.in.: Przemyśl, Częstochowa, Gliwice, Katowice, Kraków, Lubliniec, Tarnów, Rzeszów, Poznań, Szczecin oraz Tarnowskie Góry.

4.4. Inwestycje

4.4.1 Inwestycje miasta

W 2017 r. na terenie miasta realizowane były zadania inwestycyjne mające na celu poprawę stanu infrastruktury technicznej, w tym m.in.:

w ramach zadań własnych gminy:

Modernizacja wewnętrznych instalacji sanitarnych budynków oraz wykonanie izolacji pionowej ściany Szkoły Podstawowej nr 45 w Bytomiu /zakończenie całości zadania w 2017 r./

Zakres remontu obejmował m.in.:

- Przebudowę wewnętrznej instalacji wody zimnej, ciepłej i cyrkulacji, instalacji hydrantowej, kanalizacji sanitarnej i deszczowej na poziomie piwnic,
- Wymianę zaworów podpionowych instalacji centralnego ogrzewania,
- Izolację ściany zewnętrznej budynku.

Modernizacja sanitariatów w Przedszkolu Miejskim nr 15

W ramach realizacji zadania przeprowadzono remont sanitariatów i przyległych pomieszczeń gospodarczych przy salach zabaw dla dzieci.

Przebudowa i dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i pobytu dziennego oraz ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych na parterze budynku ŚDS „Integracja” w Bytomiu

Zakres robót obejmował:

- Przebudowę wewnętrzną pomieszczeń sanitarnych,
- Wymianę stolarki drzwiowej wewnętrznej,
- Wymurowanie pilastra przeciwpożarowego od strony zachodniej oraz wymianę pasa izolacji termicznej na niepalną.

Wykonanie drenażu oraz izolacji ściany budynku w Szkole Podstawowej nr 43 w Bytomiu.

Zakres robót obejmował:

- wykonanie izolacji ściany fundamentowej,
- wykonanie drenażu z włączeniem do istniejącej studni kanalizacji,
- odtworzenie nawierzchni z kostki betonowej na odcinku wykopów do stanu pierwotnego.

w ramach zadań własnych gminy – środki z UE

Adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 21 w Bytomiu

W ramach inwestycji wykonano:

- Roboty wewnątrz budynku:
  - przebudowa wejścia do budynku,
  - korytarz i klatka schodowa,
  - szatnie na parterze i I piętrze,
  - sale zabaw na parterze i piętrze,
  - dobudowa i remont łazienek,
  - doposażenie kuchni,

- doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny,
- Wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- Zabezpieczenia ppoż.,
- Dostawę i montaż dźwigu osobowego dla osób niepełnosprawnych,
- Pochylnię zewnętrzną dla osób niepełnosprawnych.

Adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola miejskiego nr 24 w Bytomiu

W ramach inwestycji wykonano:

- Roboty wewnątrz budynku:
  - korytarz i klatka schodowa,
  - szatnie na przyziemiu, parterze i I piętrze,
  - sale zabaw na parterze i piętrze,
  - dobudowa i remont łazienek,
  - doposażenie kuchni,
  - doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny,
- Częściową wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- Zabezpieczenia ppoż.,
- Dostawę i montaż dźwigu towarowego,
- Budowę poliuretanowego placu zabaw.

Adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 25 w Bytomiu

W ramach inwestycji wykonano:

- Roboty wewnątrz budynku:
  - korytarz i klatka schodowa,
  - szatnie na parterze i I piętrze,
  - sale zabaw na parterze i piętrze,
  - pomieszczenia dla personelu,
  - dobudowa i remont łazienek,
  - doposażenie kuchni i sal dla dzieci,
- Wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- Zabezpieczenia ppoż.,
- Pochylnię zewnętrzną dla osób niepełnosprawnych.

Adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 54 w Bytomiu

W ramach inwestycji wykonano:

- Dobudowę nowego budynku obejmującego strefę wejściową, wiatrołap, szatnię i toaletę.
- Roboty wewnątrz budynku:
  - Wymiana instalacji elektrycznej, wod.-kan, c.w., c.o., wentylacji,
  - Rozbudowa kuchni,
  - Rozbudowa sali dydaktycznej z całym zapleczem i sanitariatami,
  - Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej,
  - Wymiana podłóg.
- Dostosowano obiekt do obowiązujących przepisów ppoż.,
- Rozbudowano plac zabaw.

Adaptacja pomieszczeń na sale dydaktyczne dla Przedszkola Miejskiego nr 63 w Bytomiu

W ramach inwestycji wykonano:

- Roboty wewnątrz budynku:
  - remont pięciu sanitariatów przy salach dydaktycznych,
  - remont podłóg w dwóch salach dydaktycznych,
  - wymiana wykładzin podłogowych w dwóch korytarzach,
  - wymiana instalacji elektrycznej wraz z wymianą opraw oświetleniowych,
  - remont kuchni głównej i zmywalni wraz z doposażeniem,
- Wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- Dostawę i montaż dźwigu osobowego dla osób niepełnosprawnych.

W ramach budżetu obywatelskiego zrealizowano:

Budowa boiska wielofunkcyjnego w dzielnicy Górniki – I etap / budżet obywatelski 2016 r., realizacja w 2017 r./

Wykonano I etap budowy boiska o wym. 140x140, o nawierzchni poliuretanowej w kolorze ceglastym, z namalowanymi liniami boisk. Przeznaczone do piłki siatkowej i koszykowej, wyposażone w jeden kosz do koszykówki i piłkochwyty.

Wykonanie placu zabaw obok Domu Działkowca oraz ułożenie dwóch pasów drogi z płyt ażurowych na głównej alei przy ul. Worpie w Bytomiu.

Wykonano plac zabaw z nawierzchni bezpiecznej poliuretanowej, zamontowano urządzenia zabawowe, ławki i kosze. Wykonano dwa pasy drogi z płyt ażurowych.

4.4.2 Gospodarka nieruchomościami

Sprzedaż i oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości

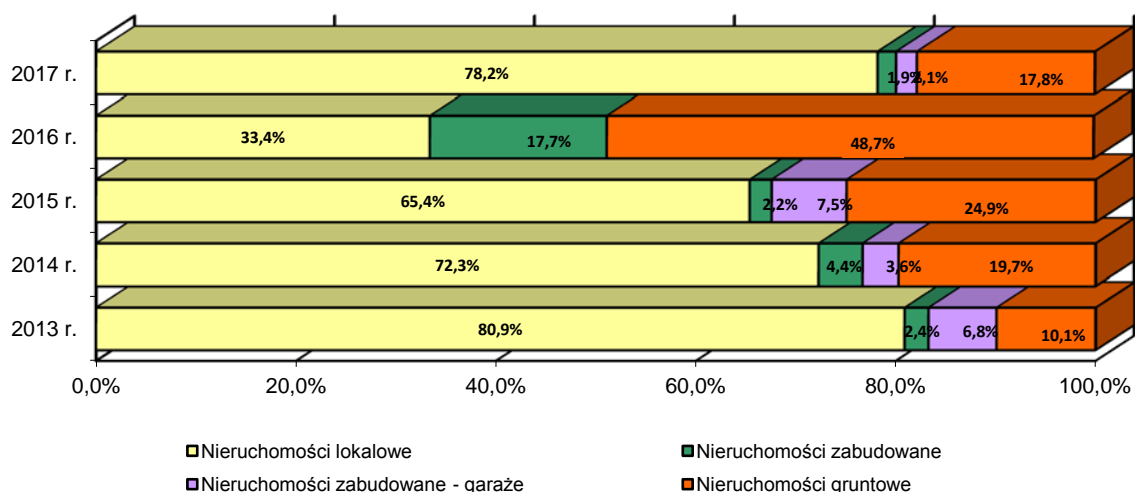
Nieruchomości stanowiące własność gminy lub Skarbu Państwa są sprzedawane lub oddawane w użytkowanie wieczyste w drodze przetargu lub w trybie bezprzetargowym. Przetargi na zbycie nieruchomości przeprowadzane są w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości. Zastosowanie trybu bezprzetargowego następuje w przypadkach określonych w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, w tym m.in. przy zbywaniu nieruchomości na rzecz osoby, której przysługuje pierwszeństwo w jej nabyciu lub sprzedaż następuje na rzecz użytkownika wieczystego nieruchomości.

Tabela 59. Sprzedaż nieruchomości będących własnością Gminy i Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	2013 r.		2014		2015 r.		2016 r.		2017 r.	
	Ilość	Łączna wartość sprzedaży (w tys. zł)	Ilość	Łączna wartość sprzedaży (w tys. zł)	Ilość	Łączna wartość sprzedaży (w tys. zł)	Ilość	Łączna wartość sprzedaży (w tys. zł)	Ilość	Łączna wartość sprzedaży (w tys. zł)
Nieruchomości ogółem, w tym:	455	26 685,3	386	22 572,5	358	15 310,3	334	14 218,4	432	13 220,5
nieruchomości lokalowe	368	4 305,7	279	7 896,4	234	7 307,6	236	4 750,3	338	6 220,6
nieruchomości zabudowane	11	2 918,6	17	3 987,1	8	177,2	29	2 524,8	8	768,7
nieruchomości zabudowane - garaże	30	141,4	14	83,0	27	3 773,2	2	17,7	9	127,5
nieruchomości gruntowe	46	19 319,6	76	10 606,0	89	4 052,3	67	6 925,6	77	6 103,7

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Obrotu Nieruchomościami UM Bytom

W latach 2013-2017 sprzedano łącznie 1 965 nieruchomości o łącznej wartości ok. 90,08 mln zł. Największą liczbę sprzedaży odnotowano w 2013 r., tj. 455 nieruchomości, zaś największą wartość ze sprzedaży nieruchomości uzyskano również w 2013 r., która wynosiła blisko 26,7 mln zł. W 2017 r. zbyto 4 nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa o łącznej wartości gruntu, pierwszych opłat z tytułu użytkowania wieczystego i zabudowań w wysokości 250,2 tys. zł.

Wykres 35. Struktura zbytych nieruchomości będących własnością Gminy i Skarbu Państwa

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Obrótu Nieruchomościami UM Bytom

W strukturze zbytych w latach 2012-2017 nieruchomości dominujący udział stanowiły nieruchomości lokalowe. Zdecydowanie przeważają tu lokale mieszkalne sprzedawane na rzecz dotychczasowego najemcy. Najmniejszy udział w badanych latach stanowiły nieruchomości zabudowane. Ich udział mieścił się w przedziale od 1,9% do 4,4%.

Nieruchomości nabyte do gminnego zasobu nieruchomości

W 2017 r. do gminnego zasobu nieruchomości nabyto prawo własności lub użytkowania wieczystego 48 działek położonych na terenie miasta o łącznej powierzchni 93 904 m² za kwotę 4 235,19 tys. zł. Kontrahentami były zarówno osoby fizyczne, jak i prawne, a zakup nieruchomości do zasobu gminy związany był przede wszystkim z regulacjami stanu terenowo – prawnego nieruchomości lub nabyciem ich pod realizację konkretnej inwestycji.

Tabela 60. Nieruchomości gruntowe nabyte do zasobu Gminy Bytom

Obręb	Kontrahent	2017 r.		
		Ilość	Powierzchnia działek (w m ²)	Wartość (tys. zł)
Ogółem, w tym:	X	48	93 904	4 235,19
Bytom	os. pr.	2	870	1,17
Bobrek	os. pr.	6	3 814	0,002
Łagiewniki	os. pr.	19	6 896	9,31
Miechowice	os. pr.	2	3 288	220,58
Karb ⁽¹⁾	os. fiz.	3	112	3,02
Rozbark	os. pr.	4	68 075	3 745,16
	os. pr.	2	385	0,52
	os. pr.	2	1 627	17,9
	os. pr.	2	7 329	197,53
Szombierki	os. fiz.	1	823	40,00
Radzionków	os. pr.	4	581	nieodpłatnie
	os. pr.	1	104	nieodpłatnie

(1) dotyczy udziału w nieruchomości

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Obrótu Nieruchomościami UM Bytom

Tabela 61. Nieruchomości gruntowe nabyte do zasobu Gminy Bytom w latach 2012-2017

Rok	Ilość nieruchomości	Powierzchnia działek (w m ²)	Wartość (w tys. zł)
Ogółem, w tym:	130	711 581	16 881
2012	15	37 123	487,9
2013	18	86 639	964,8
2014	31	368 173	4 451,6
2015	12	21 830	1 733,4
2016	36	103 912	5008,1
2017	18	93 904	4 235,2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Obrotu Nieruchomościami UM Bytom

W latach 2012-2017 nabyto 130 nieruchomości o łącznej wartości ok. 16,9 mln zł.

4.4.3 Inne inwestycje w mieście

Na terenie Bytomia w okresie od stycznia do grudnia 2017 r. wydano łącznie 170 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, w tym m.in. dotyczących budowy:

- samodzielnych budynków mieszkalnych jednorodzinnych przy ul.: Gombrowicza, Wrzosowej, Górniczej, Gajowej, Kokota, Poniatowskiego, Musioła, Stolarzowickiej, Wiejskiej, Mieszka, Podleśnej, Strzelców Bytomskich, Tęczowej, Ptakowickiej, Krzemienia, Orzegowskiej, Prywatnej, Koksowej, Fredry, Jaskółki, Kościuszki, Suchogórskiej, Wiejskiej, Blachówka, Dunikowskiego, Drzewnej, Batalionów Chłopskich, Bema;
- zespołów budynków jednorodzinnych projektowanych przy ul.: Kaczmarczyków, Kawki, Orzegowskiej, Strzelców Bytomskich, Polnej, Holeczków;
- budynków biurowych projektowanych przy ul. Strzelców Bytomskich;
- budynków mieszkalnych wielorodzinnych o trzech i więcej mieszkaniach przy ul. Krzyżowej;
- budynków handlowo-usługowych przy ul. Stolarzowickiej, Suchogórskiej, Pułaskiego, Wrocławskiej, Narutowicza - obiekt handlowo - usługowy na terenie stadionu;
- budynków handlowo-usługowych projektowanych przy ul. Zabrzeńskiej i Strzelców Bytomskich;
- budynków garaży projektowanych przy ul. Okólnej;
- budynków garaży przy ul. Adamka, Smółki;
- budynków przemysłowych projektowanych przy ul. Elektrownia - pompownia;
- budynków przemysłowych przy ul. Łużyckiej, Bernardyńskiej;
- budynków magazynowych projektowanych przy ul. Cyryla i Metodego, Krzyżowej;
- nowych sieci uzbrojenia terenu - budowa sieci wodociągowej przy ul. Bernardyńskiej i dotyczących przebudowy, zmiany sposobu użytkowania lub remontów już istniejących przy ul.: Wyszyńskiego, Krzyżowa Góra, Krzemienia, Pl. Jana, Mieszka I, Osiedle Hutnicze, Siemianowickiej, Strzelców Bytomskich, Wojciechowskiego, Planeta, Składowej, Drzewnej, Szymały, Bema, Gajowej, Piastów Bytomskich, Kosynierów, Prywatnej.

Ponadto w 2017 r. wydano 189 decyzji o pozwoleniu na budowę 202 obiektów, dotyczących:

- budowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych (samodzielnych) przy ul.: Gombrowicza, Podleśnej, Wrzosowej, Górniczej, Orzegowskiej, Krzemienia, Podleśnej, Winklera, Kwiatowej, Słonecznej, Planeta, Mieszka I, Wiejskiej, Wyszyńskiego, Gombrowicza, Kaczmarczyków, Blachówka, Poniatowskiego, Towarzyskiej, Północnej, Długosza, Granicznej, Dębowej, Karbowskiej, Jaskółki, Krzyżowa Góra, Musioła, Dunikowskiego, Leśnej, Rostkowskiego, Bema, Drzewnej, Cyryla i Metodego, Strzelców Bytomskich, Wodnej, Paczyńskiej, Lipowej, Tęczowej, Kościuszki/ Tęczowej;
- budowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych o dwóch mieszkaniach przy ul. Blachówka;
- budowy budynków mieszkalnych wielorodzinnych o dwóch mieszkaniach przy ul. Kawki, Blachówka;

- budowy 2 budynków mieszkalnych wielorodzinnych o trzech i więcej mieszkaniach przy ul. Golfowej, Sandomierskiej/ Witczaka;
- budowy budynków zamieszkania zbiorowego - nie wydano decyzji;
- budowy budynków użyteczności publicznej, budynki biurowe przy ul. Świętochłowickiej, Dworskiej, Warszawskiej i Łużyckiej - KMPSP;
- budowy budynków użyteczności publicznej, budynek szkoły;
- budowy budynków użyteczności publicznej, budynek zakładu opieki medycznej;
- budowy budynków użyteczności publicznej, obiekty wpisane do rejestru zabytków przy ul. Olejniczaka – USC;
- budowy budynków garaży;
- budowy budynków przemysłowych i magazynowych przy ul. Kolonia Zygmunt, Długosza, Leśnej, Kosynierów;
- budowy sieci uzbrojenia terenu dotyczących:
  - budowy sieci wodociągowej przy ul. Blachówka, Przy Kopalni, Bernardyńskiej, Krzyżowa Góra, Glinki, Strzelców Bytomskich;
  - budowy sieci kanalizacyjnej przy ul. Podleśnej, Zgrzebnioka;
  - budowy sieci gazowej przy ul. Pszczelnej, Hakuby, Konstytucji, Mickiewicza, Styczyńskiego, Drobczyka, Wiejskiej;
  - budowy sieci energetycznej przy ul. Piekarskiej, Łużyckiej, Strzelców Bytomskich;
  - budowy wewnętrznych instalacji gazowych (w tym nowe, przebudowy i kotłownie);
- budowy dróg i parkingów przy ul. Olimpijskiej, Broniewskiego, Szafranka, Fałata.

4.4.4 Obsługa inwestorów i oferty inwestycyjne

Zwracając szczególną uwagę na potrzeby i zainteresowania inwestorów, Gmina Bytom podejmuje szereg działań celem przyciągnięcia ich do Bytomia. Realizowanie zadań jest konsekwencją polityki miasta, zorientowanej na pozyskanie partnerów gospodarczych, jak również wspieranie istniejących podmiotów gospodarczych.

Narzędziami do realizacji tej polityki są m.in.:

- **Biuro Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy** – to miejsce, w którym pracownicy przygotowują kompleksową informację o planach zagospodarowania przestrzennego, bazie terenów inwestycyjnych, znajdujących się w zasobach gminy, o ich obecnym stanie i sposobie wykorzystania. Ponadto potencjalni inwestorzy zgłaszający się do bytomskiego Urzędu Miejskiego mają możliwość konsultacji z pracownikami innych wydziałów, tak aby klient nie musiał odwiedzać każdego z osobna w zakresie interesującej go oferty. W 2017 r. Biuro Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy udzieliło informacji **51** inwestorom poszukującym terenów pod swoje inwestycje lub przedsiębiorcom planującym poszerzenie działalności na terenie Bytomia. Największe zainteresowanie, niezmiennie wzbudzały tereny włączone do Bytomskiej Strefy Aktywności Gospodarczej oraz tereny Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zlokalizowane w Bytomiu;
- **Portal dla Inwestora wraz z Przewodnikiem dla Inwestora**, to aplikacja znajdująca się na www.bytom.pl, która zawiera informacje o Bytomiu, w tym o otoczeniu biznesowym, atutach inwestycyjnych oraz procedurach związanych z procesem inwestycyjnym (włącznie z dokumentami/formularzami do pobrania). Istotnym elementem tej aplikacji są wyszukiwarki. Za ich pomocą inwestor może uzyskać zestawienie ofert inwestycyjnych, nieruchomości do zbycia, czy wyszukać obszary miasta objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Portal umożliwia również wyszukiwanie nieruchomości wg własnych kryteriów przydatności inwestycyjnej (np. odległość od węzła autostrady, wydanych w pobliżu pozwoleń na budowę, obowiązujących lub będących w przygotowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego). Dzięki połączeniu aplikacji z planem miasta wyniki wyszukiwania można przeglądać na mapie;
- **Katalog ofert inwestycyjnych** – w skład którego wchodzi nieruchomości gminne przeznaczone m.in. pod działalność produkcyjną i usługową, budownictwo mieszkaniowe, budowę hoteli. Do katalogu ofert inwestycyjnych w 2017 r. dodano 6 nieruchomości gruntowych i 3 zabudowane. W skład katalogu ofert wchodziło zatem **21 nieruchomości**, w tym **16 nieruchomości gruntowych i 5 zabudowanych**. Według stanu na dzień 31.12.2017 r. pośród nich znalazły się:

➤ **Nieruchomości gruntowe:**

- **ul. Strzelców Bytomskich** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana, o dość regularnym wydłużonym kształcie. Teren przeznaczony jest pod zabudowę usługowo-techniczną i usługowo-komunikacyjną. Powierzchnia nieruchomości to 0,87 ha.,
- **ul. Świętochłowicka** – nieruchomość gruntowa, położona w dzielnicy Łagiewniki, bezpośrednio przy ul. Świętochłowickiej. Kształt działki nieregularny i płaski. Na tym obszarze istnieje możliwość lokalizacji zabudowy usługowej oraz związanej z drobną wytwórczością. Powierzchnia nieruchomości: 0,28 ha,
- **ul. Mickiewicza – ul. Północna** – nieruchomość gruntowa, o nieregularnym kształcie. Teren przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. Powierzchnia nieruchomości: 0,69 ha.,
- **Al. Nowaka-Jeziorańskiego – ul. Węglowa – ul. Strzelców Bytomskich** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Skomunikowanie terenu z drogą publiczną należy przewidzieć od ulicy Węglowej. Teren przeznaczony jest pod: zabudowę usługowo-techniczną, zabudowę usługowo-komunikacyjną oraz dopuszcza się zabudowę usług komercyjnych. Powierzchnia nieruchomości: 0,98 ha,
- **ul. Krzyżowa** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana, o regularnym kształcie. Teren jest płaski, porośnięty trawą, drzewami i krzewami. Przedmiotowy teren przeznaczony jest częściowo pod drogę oraz w przeważającej części pod zabudowę usług komercyjnych. Powierzchnia nieruchomości: 0,32 ha,
- **Al. Nowaka-Jeziorańskiego – Węglowa (I)** - nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Dla przedmiotowego terenu brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przedmiotowy teren oznaczony jest jako tereny zieleni pozostałej. Powierzchnia nieruchomości: 4,28 ha,
- **ul. Elektrownia – Racjonalizatorów** – nieruchomość o nieregularnym kształcie, gruntowa, niezabudowana, położona w bezpośrednim sąsiedztwie DK 88 oraz Obwodnicy Bytomia, w odległości ok. 4 km od węzła Bytom autostrady A1. Teren przeznaczony jest pod działalność usługowo-produkcyjną, składy i magazyny. Powierzchnia nieruchomości to 23,7 ha,
- **ul. Hakuby – Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna** - teren po byłej KWK Powstańców Śląskich znajdujący się w granicach Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, nieruchomość gruntowa, niezabudowana, zlokalizowana na terenie poprzemysłowym, w kształcie wielokąta. Na tym terenie istnieje możliwość lokalizacji obiektów produkcyjnych i logistycznych. Aktualna powierzchnia niesprzedanych nieruchomości to 12,82 ha,
- **ul. Zabrzańska 112** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Teren w kształcie wielokąta, częściowo ogrodzony. Dojazd do nieruchomości dobry, drogą utwardzoną o nawierzchni asfaltowej. Teren przeznaczony jest pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz usług komercyjnych. Powierzchnia nieruchomości to 21,8 ha,
- **ul. Zabrzańska** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana, zlokalizowana w dzielnicy Szombierki. Teren o nieregularnym i wydłużonym kształcie, zróżnicowany wysokościowo, porośnięty trawami, krzewami i licznymi drzewami. Centralną część działki stanowi skarpa o dużym nachyleniu. Teren przeznaczony jest pod zabudowę usługową, a w zachodniej części pod zielenią urządzonej. Powierzchnia nieruchomości wynosi 0,47 ha,
- **Al. Nowaka-Jeziorańskiego – Węglowa (II)** - nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Dla przedmiotowego terenu brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przedmiotowy teren oznaczony jest jako tereny zieleni pozostałej. Powierzchnia nieruchomości: 3,29 ha,
- **ul. Piekarska** – nieruchomość gruntowa, znacznie zadrzewiona i porośnięta zielenią nie urządzonej, obrys granic działki tworzy dość regularny kształt. Teren, na którym usytuowana jest działka jest zróżnicowany wysokościowo wzdłuż zachodniej granicy. Bezpośrednie sąsiedztwo stanowią tereny cmentarza, zabudowa usługowo – produkcyjna, w dalszej odległości zabudowa mieszkaniowa. Powierzchnia nieruchomości: 0,49 ha,
- **ul. Ostatnia** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Skomunikowanie terenu do ul. Ostatniej. Powierzchnia nieruchomości: 10,87 ha,
- **ul. Kolonia Zgorzelec** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Skomunikowanie do ul. Ostatniej poprzez działkę nr 1410/85. Działka nr 1399/85 wpisana do rejestru zabytków pod nr A/1553/94 decyzją z dnia 28.02.1994 r. Nieruchomość położona w bezpośrednim sąsiedztwie osiedla robotniczego Kolonia Zgorzelec (zespół urbanistyczno - architektoniczny dawnej kolonii hutniczej przy Hucie Zygmunt). Powierzchnia nieruchomości: 1,19 ha,
- **ul. Hakuby** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana, położona na terenie dawnej KWK "Powstańców Śląskich". Skomunikowanie działek przez ul. Hakuby do ul. Dąbrowa Miejska. Powierzchnia nieruchomości: 0,84 ha,

- **ul. Kolonia Azotów** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana, brak bezpośredniego dostępu do drogi publicznej, szczegółowe warunki skomunikowania zostaną określone przez Miejski Zarząd Dróg i Mostów z siedzibą w Bytomiu, odrębnym postępowaniem, po przedłożeniu koncepcji zagospodarowania nieruchomości. Przez działkę 765/5 przebiega Rów Miechowski, gdzie zlokalizowana jest jego część zarurowana – kolektor DN 2000 beton. Na działce 765/5, zgodnie z wydaną decyzją Prezydenta Miasta Bytomia, prowadzony był odzysk odpadów poza instalacjami i urządzeniami poprzez wypełnienie terenów niekorzystnie przekształconych oraz utwardzanie powierzchni terenu, z wykorzystaniem odpadów innych niż niebezpieczne. Powierzchnia nieruchomości: 8,83 ha,
- **Nieruchomości zabudowane:**
  - **ul. Piłsudskiego 63** – nieruchomość zabudowana o charakterze mieszkalno-usługowym, budynek frontowy, czterokondygnacyjny, podpiwniczony. Powierzchnia użytkowa budynku 742 m²,
3 lokale użytkowe, 6 lokali mieszkalnych. Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego śródmieścia – plan Rewitalizacji i Rozwoju Śródmieścia „ReRoś” przedmiotowy budynek położony jest w kwartale 43 MU – teren zabudowy mieszkaniowo – usługowej. Powierzchnia nieruchomości: 0,07 ha,
  - **ul. Orzegowska 82** – nieruchomość zabudowana budynkiem trzykondygnacyjnym, podpiwniczonym. Teren przeznaczony na usługi z zakresu ochrony zdrowia i opieki społecznej, zabudowę usług komercyjnych, zabudowę usługowo – komunikacyjną. Powierzchnia nieruchomości wynosi 1,79 ha,
  - **ul. Składowa 42** – nieruchomość gruntowa, zabudowana zdewastowanymi budynkami magazynowymi oraz portierni i ruinami dwóch budynków. Część niezabudowana porośnięta jest roślinnością nieuporządkowaną i przebiega przez nią droga z trylinki. Budynek magazynowy został wybudowany w technologii tradycyjnej. Środkowa część dwukondygnacyjna, zachodnia jednokondygnacyjna, wschodnia część zrujnowana. Biorąc pod uwagę zużycie techniczne i funkcjonalne budynek nie nadaje się do użytkowania. Sąsiedztwo stanowią obiekty magazynowe i tereny kolejowe. Nieruchomość posiada bezpośredni dostęp do drogi publicznej. Powierzchnia nieruchomości: 0,75 ha,
  - **ul. Stolarzowicka 19** – nieruchomość gruntowa, zabudowana budynkiem dawnej szkoły oraz budynkiem sali gimnastycznej. Na terenie działek przylegających do nieruchomości znajduje się schron o nieustalonym przebiegu, nabywca będzie zobowiązany do zapewnienia ewentualnego dostępu do tej budowli. budynek byłej szkoły jest wolnostojący, trzykondygnacyjny, podpiwniczony. Fundamenty kamienne. Mury nośne wykonane z cegły kratówki oraz cegły pełnej, stropy żelbetowe. Dach drewniany, kopertowy, kryty blachą. Stolarka okienna drewniana oraz częściowo z PCV, drzwiowa drewniana. Na poziomie piwnic znajduje się: wymiennikownia c.o., magazyn, kuchnia, pomieszczenia sanitarne. Parter stanowi: portiernia, szatnia, sale lekcyjne, sala gimnastyczna, gabinety, sekretariat, małą salą gimnastyczną. I i II piętro stanowią sale lekcyjne. Budynek sali gimnastycznej niepodpiwniczony, jednokondygnacyjny, wolnostojący. Fundamenty żelbetowe. Mury nośne z cegły kratówki oraz cegły pełnej. Dach drewniany dwuspadowy, kryty blachą. Stolarka okienna PCV, drzwiowa drewniana. Powierzchnia nieruchomości: 0,49 ha,
  - **ul. Prusa 31 A** – nieruchomość gruntowa, zabudowana budynkiem pralni, położona na terenie kompleksu Szpitala Specjalistycznego Nr 1 w Bytomiu. Budynek wolnostojący, posiadający jedną kondygnację nadziemną i jedną podziemną, wykonany w technologii tradycyjnej. Stropodach stanowi płyta żelbetowa, pokryty papą na lepiku. Stolarka okienna drewniana. Dla nieruchomości zostanie ustanowione ograniczone prawo rzeczowe - odpłatna służebność przejazdu i przechodu przez działkę nr 234/44 położoną przy ul. Żeromskiego 7. Powierzchnia nieruchomości wynosi 0,08 ha;
- **Bytomska Baza Nieruchomości** to wirtualny katalog terenów należących do osób fizycznych, prawnych, a także innych jednostek organizacyjnych, które posiadają nieruchomości gruntowe, hale produkcyjno-magazynowe oraz budynki biurowe zlokalizowane w granicach administracyjnych Gminy Bytom i zamierzają je sprzedawać, oddać w użytkowanie wieczyste lub wydzierżawić. Nieruchomości takie, w przypadku spełnienia kryteriów określonych w regulaminie BBN na prośbę właściciela zostają zamieszczona na stronie Urzędu Miejskiego w Bytomiu bezpłatnie. W 2017 r. Bytomska Baza Nieruchomości zawierała **22 nieruchomości**. Według stanu na dzień 31.12.2017 r. pośród nich znalazły się:
  - **ul. Adamka** – nieruchomość w kształcie czworokąta z dwoma bokami dłuższymi i dwoma krótszymi. Topografia terenu – teren płaski, porośnięty trawą, krzewami i pojedynczymi drzewami. Działka niezabudowana, obecne użytkowanie – niezagospodarowane tereny

zielone. Nieruchomość położona blisko DK 79 dzięki temu jest dobrze skomunikowana z miastem i regionem. Otoczenie: cmentarz, niezagospodarowane tereny zielone, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna. Powierzchnia nieruchomości 4340 m². Właściciel - 3S Data Center SA.,

- **ul. Pułaskiego 49** – Budynek czterokondygnacyjny, ogrodzony, 12 miejsc parkingowych. Powierzchnia użytkowa – 2 175,24 m². Powierzchnia magazynowa - 750 m² - na 3 kondygnacjach z własną rampą. Stan techniczny budynku bardzo dobry. Powierzchnia nieruchomości 1 906 m². Właściciel - Budynek własnością Dom Invest Sp. z o.o.,
- **ul. Wrocławska 58** – Dwa budynki o powierzchni 855,94 m² i 235,94 m². Budynek frontowy posiada 4 kondygnacje, budynek tylny – 2. Budynki willowe w stylu neoklasycy, rok budowy 1900-1902. Stan techniczny bardzo dobry. Powierzchnia nieruchomości 990 m². Właściciel - Dom Invest Sp. z o.o.,
- **ul. Chorzowska 2/Katowicka 72** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Teren równy, o nieregularnym kształcie położony w odległości 0,5 km od Rynku, 3 km od węzła autostrady A1, 1 km od dworca PKP. Teren przeznaczony jest pod funkcję mieszkaniowo-usługową. Powierzchnia nieruchomości to 0,3 ha. Właściciel – osoba prywatna,
- **ul. Moniuszki 22** – czteropiętrowa kamienica znajdująca się w ścisłym centrum Bytomia, po generalnym remoncie w 2014 r. Budynek przeznaczony jest pod wynajem powierzchni biurowych. Powierzchnia nieruchomości to 0,13 ha. Właściciel – Inwestor HM Sp. z o.o.,
- **ul. Strzelców Bytomskich 127** – nieruchomość w kształcie wielokąta nieforemnego, teren płaski do zabudowy usług produkcyjnych. Obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – 1UP, 2UP. Obecne użytkowanie – baza sprzętowo - magazynowo-warsztatowa. Powierzchnia nieruchomości to 23 ha. Właściciel – Kopex S.A. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2016 r. obszar przy ul. Strzelców Bytomskich został włączony w granice terenu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- **ul. Wrocławska 32/34** – nieruchomość zabudowana budynkami produkcyjno-biurowymi, zlokalizowana w centrum miasta. Otoczenie stanowi zabudowa zwarta. Plac parkingowy wewnątrz lokalizacji. Teren przeznaczony jest pod wytwórczość, usługi, składy i budownictwo oraz zabudowę mieszkaniowo-usługową. Powierzchnia nieruchomości to 0,37 ha. Właściciel – Skarb Państwa – użytkownik wieczysty – Bytom Square,
- **ul. Świętej Elżbiety** – nieruchomość częściowo zabudowana. Teren równy, o regularnym kształcie. Nieruchomość przeznaczona do zabudowy usług komercyjnych. Powierzchnia nieruchomości to 1,6 ha. Właściciel – MIFAMA OPA CARBO,
- **ul. Strzelców Bytomskich** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Teren równy, przygotowany do realizacji inwestycji o regularnym kształcie. Otoczenie nieruchomości to Centrum Handlowe M1, autostrada A1, w pobliżu przystanki komunikacji publicznej (tramwaj, autobus, pociąg). Teren przeznaczony jest pod zabudowę usługową, w tym obiekty handlu o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², obiekty produkcyjne, magazyny i składy, centra logistyczne. Powierzchnia nieruchomości to 25 ha. Właściciel – Mostostal Zabrze,
- **ul. Dąbrowa Miejska i ul. Przy Kopalni Bytom** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana, teren jest zadrzewiony i zakrzewiony. W tym obszarze istnieje możliwość lokalizacji zabudowy mieszkaniowej. Powierzchnia nieruchomości to 1,25 ha. Właściciel – Kompania Węglowa S.A.,
- **ul. Małgorzatki 8** – nieruchomość zabudowana halą produkcyjno-magazynową. Teren w kształcie zbliżonym do wielokąta, lekko pochylony. Budynek hali dwukondygnacyjny w kształcie litery T o powierzchni 600 m². W najbliższym otoczeniu nieruchomości znajdują się: Kościół św. Małgorzaty, zabudowa mieszkaniowa. Teren przeznaczony jest pod zabudowę usługową. Powierzchnia nieruchomości to 0,09 ha. Właściciel – osoba prywatna,
- **ul. Konstytucji 3** – nieruchomość gruntowa, niezabudowana. Teren w kształcie nieregularnego prostokąta, płaski. Przedmiotowy teren przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniową wielorodziną. Powierzchnia nieruchomości to 0,3 ha. Właściciel – osoba prywatna,
- **ul. Zabrzańska (I)** – nieruchomość gruntowa niezabudowana. Teren o nieregularnym kształcie, płaski. Teren przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniowo-usługową. Powierzchnia nieruchomości to 3,2 ha. Właściciel – Armada Development,
- **ul. Zabrzańska (II)** – nieruchomość gruntowa niezabudowana. Teren o nieregularnym kształcie, płaski. Teren przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniowo-usługową. Powierzchnia nieruchomości to 0,8 ha. Właściciel – Armada Development,
- **ul. Zabrzańska (III)** – nieruchomość gruntowa niezabudowana. Teren o nieregularnym kształcie, płaski. teren przeznaczony jest pod zabudowę mieszkaniowo - usługową, tereny komunikacji, teren zieleni urządzonej i wód powierzchniowych i śródlądowych, teren zieleni

urządzonej i usług sportu i rekreacji. Powierzchnia nieruchomości to 4 ha. Właściciel – Armada Development,

- **ul. Szyby Rycerskie** – nieruchomość zabudowana, o nieregularnym kształcie. Na terenie nieruchomości znajduje się kompleks obiektów przemysłowych. Dojazd do nieruchomości od ul. Łagiewnickiej, Szyby Rycerskie. Nieruchomość przeznaczona jest pod zabudowę usługowo-produkcyjną. Teren przeznaczony jest pod zabudowę produkcyjną. Powierzchnia nieruchomości to 3,7 ha. Właściciel – Conbelts Bytom. S.A. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2016 r. obszar przy ul. Szyby Rycerskie został włączony w granice terenu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- **ul. Szyby Rycerskie 4 (I)** – nieruchomość stanowią dwa połączone pola obsługiwane łącznie przez trzy suwnice o udźwigu od 8T do 12,5T. Teren przeznaczony jest pod zabudowę produkcyjną. Powierzchnia nieruchomości to 0,9 ha. Właściciel – Conbelts Bytom S.A. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2016 r. obszar przy ul. Szyby Rycerskie 4 (I) został włączony w granice terenu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
- **ul. Szyby Rycerskie 4 (II)** – nieruchomość zabudowana budynkiem o charakterze magazynowo-produkcyjnym, położona jest w Bytomiu w dzielnicy Łagiewniki. Powierzchnia nieruchomości to 1,4 ha. Właściciel – Conbelts Bytom. S.A. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2016 r. obszar przy ul. Szyby Rycerskie 4 (II) został włączony w granice terenu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
- **ul. Dworska** (nr 3583/3) – nieruchomość gruntowa, niezabudowana w kształcie zbliżonym do trapezu. Teren równy ze spadem w kierunku ulicy Dworskiej. W najbliższym otoczeniu nieruchomości znajdują się: autostrada A1, Al. Jana Nowaka – Jeziorańskiego, bytomski odcinek obwodnicy, ogródki działkowe oraz tereny niezagospodarowane. Teren przeznaczony jest pod zabudowę usługową, teren zieleni urządzonej oraz drogi klasy zbiorczej. Powierzchnia nieruchomości to 1,1 ha. Właściciel – osoba prywatna,
- **ul. Dworska** (nr 2377/3) – nieruchomość gruntowa, niezabudowana w kształcie wielokąta. Teren równy ze spadem w kierunku ulicy Dworskiej. W najbliższym otoczeniu nieruchomości znajdują się: autostrada A1, Al. Jana Nowaka - Jeziorańskiego – bytomski odcinek obwodnicy, ogródki działkowe oraz tereny niezagospodarowane. Teren przeznaczony jest pod zabudowę usługową. Powierzchnia nieruchomości to 1,1 ha. Właściciel – osoba prywatna,
- **ul. Dworska 5** – nieruchomość niezabudowana, o nieregularnym kształcie. Dojazd do nieruchomości od ul. Dworskiej. Część działki 4501/85 oraz część działki 3623/82 przeznaczone są pod zabudowę usługowo-mieszkaniową, wschodnie części powyższych działek przeznaczone są pod drogi klasy zbiorczej. Zachodnia część działek 3623/82 raz 4516/86 przeznaczona jest pod zabudowę usługowo-mieszkaniową oraz tereny wód powierzchniowych. Powierzchnia nieruchomości to 1,3 ha. Właściciel – osoba prywatna,
- **ul. Zabrzańska 3** – nieruchomość zabudowana. Teren o nieregularnym kształcie, płaski. Dojazd do nieruchomości od ul. Zabrzańskiej i ul. Małgorzatki w Bytomiu. Działki zabudowane są: budynkiem biurowo-socjalnym o pow. użytkowej 239,5 m², wiatą magazynową o konstrukcji stalowej o pow. użytkowej 390,6 m², czterema budynkami portierni o pow. użytkowej ok. 2,4 m² każdy, budynkiem technicznym o pow. użytkowej 15,66 m², stacją transformatorową, słupami żelbetowymi oświetlenia zewnętrznego. Powierzchnia nieruchomości to 6,7 ha. Właściciel – Armada Development.

Gmina Bytom w 2017 r. podejmowała działania promocyjne ofert inwestycyjnych miasta, poprzez:

- dystrybucję ofert w wersji wydrukowanej oraz w wersji elektronicznej zainteresowanym inwestorom;
- zamieszczenie ofert inwestycyjnych na stronach internetowych zajmujących się promocją terenów inwestycyjnych tj.:
  - Portal miejski www.bytom.pl,
  - Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego www.invest-in-silesia.pl,
  - Polska Agencja Informacji i Handlu www.paih.gov.pl,
  - Górnośląski Związek Metropolitalny www.gzm.org.pl,
  - Regionalne Centrum Obsługi Inwestora www.rcoi.pl,
  - Śląskie Centrum Obsługi Inwestora www.invest.slaskie.pl,
- rozprowadzanie ofert inwestycyjnych wśród określonej wcześniej grupy odbiorców docelowych np. sieci hotelowych, deweloperów itp.;
- Zorganizowanie spotkania dla Wydziałów Urzędu Miasta Bytomia przy udziale przedstawiciela Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w zakresie warunków i zasad inwestowania na terenach Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej;

- Aktualizacja „Przewodnika dla Inwestora” i zamieszczenie go na stronie www.bytom.pl;
- Udział w targach terenów inwestycyjnych Investate Poland w Nadarzynie jako wystawca wraz z Bytomską Agencją Rozwoju Inwestycji;
- Informowanie potencjalnych przedsiębiorców o możliwościach uzyskania wsparcia w zakresie funduszy europejskich w ramach perspektywy finansowania 2014-2020;
- Podejmowanie działań promujących tereny inwestycyjne Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej przy ul. Strzelców Bytomskich, poszukiwanie nowych inwestorów w Polsce i zagranicą m.in. poprzez korespondencje e-mail oraz drogą listową;
- Uruchomienie profilu Invest In Bytom w serwisie społecznościowym Facebook.

4.5. Otoczenie biznesu

4.5.1 Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

W 2012 r. uchwałą numer XXVI/396/12 Rada Miejska w Bytomiu wyraziła wolę włączenia w granice Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSE) prawie 18 hektarowego terenu po byłej KWK Powstańców Śląskich położonego przy ul. Hakuby. 31 maja 2014 r. teren o powierzchni 17,4 ha, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów został włączony do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Podstrefy Gliwickiej. 5 listopada 2015 r. miasto Bytom oddało do użytku potencjalnych inwestorów w pełni uzbrojony teren po KWK Powstańców Śląskich w Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Inwestycja kosztowała ponad 21 milionów zł. 5,5 mln zapewniło miasto, a reszta – 15,7 mln pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL na lata 2007-2013.

Z włączeniem terenów do KSSE miasto wiąże spore nadzieje. To przede wszystkim szansa na nowe miejsca pracy i większe wpływy do budżetu z podatków. Przedsiębiorcom działającym w strefie przysługują preferencyjne warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Strefą zarządza spółka Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. z siedzibą w Katowicach.

KSSE – ul. Hakuby;
źródło: Archiwum UM Bytom

21 marca 2017 r. została zawarta umowa sprzedaży nieruchomości przez Gminę Bytom na rzecz Spółki Epko Polska Sp. z o. o. Planowana jest budowa hali produkcyjno – magazynowej wraz z zapleczem socjalno – biurowym o łącznej powierzchni około 6.000 m². Prace budowlane rozpoczęły się w kwietniu 2017 r.

30 grudnia 2016 r. Konsorcjum Spółek Bytomskiej Agencji Rozwoju Inwestycji i Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zakupiło działkę na terenie KSSE na realizację inwestycji, której przedmiotem jest budowa hali produkcyjno – magazynowej wraz z zapleczem socjalno – biurowym. W 2017 r. Konsorcjum przystąpiło do realizacji drugiego etapu inwestycji czyli organizacji przetargu na prace projektowe. W Bytomiu są również inne nieruchomości włączone w granice KSSE S.A. Pierwsza z nich to nieruchomość spółki 3S Factory z siedzibą w Katowicach, która już od 2011 r. jest wpisana w granice specjalnej strefy ekonomicznej.

Na jej włączenie w obszar KSSE, zgodnie z ustawą o specjalnych strefach ekonomicznych, musieli wyrazić zgodę bytomscy radni. W ślad za 3S Factory, poszły również spółki: Conbelts Bytom S.A. oraz Kopex S.A. W maju oraz w czerwcu 2015 r. Rada Miejska w Bytomiu podjęła uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na włączenie do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej terenów należących do ww. spółek.

W ślad za 3S Factory, poszły również spółki: Conbelts Bytom S.A. oraz Kopex S.A. W maju oraz w czerwcu 2015 r. Rada Miejska w Bytomiu podjęła uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na włączenie do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej terenów należących do ww. spółek. W lipcu

2015 r. KSSE S.A. złożyła wnioski do Ministerstwa Gospodarki o włączenie powyższych nieruchomości w granice Specjalnej Strefy Ekonomicznej, następnie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2016 r. tereny obu spółek zostały wpisane w granice terenu Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

4.5.2 Bytomska Strefa Aktywności Gospodarczej

Dnia 27 maja 2013 r. uchwałą Rady Miejskiej w Bytomiu nr XV/201/13 z późn. zm. została powołana Bytomska Strefa Aktywności Gospodarczej (BSAG).

Bytomska Strefa Aktywności Gospodarczej ma na celu ożywienie gospodarcze niezagospodarowanych obecnie terenów oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta poprzez:

- zwiększenie możliwości zagospodarowania terenów objętych BSAG dzięki stworzeniu sprzyjających warunków do lokowania nowych inwestycji, za sprawą licznych ulg podatkowych,
- powstanie nowych miejsc pracy oraz nowych form działalności gospodarczej w BSAG,
- wyprowadzenie poza Śródmieście funkcji produkcyjnej i usługowej, będących dużym generatorem ruchu i co z tym związane poprawę jakości życia mieszkańców.

Bytomska Strefa Aktywności Gospodarczej obejmuje 4 obszary o łącznej powierzchni 82. 668 m².

Obszar I położony przy ulicy Hajdy, na obrzeżu strefy śródmiejskiej, około 3 km od centrum Bytomia, w bliskiej odległości od bytomskiego odcinka obwodnicy oraz przy autostradzie A1. Teren skomunikowany do ulicy Hajdy. W najbliższym otoczeniu nieruchomości znajdują się ogródki działkowe, zakłady usługowe, nieużytki i tereny zadrzewione. Teren przeznaczony jest pod działalność w zakresie produkcji, usług, składowania i magazynowania, z wyłączeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Powierzchnia nieruchomości – 21.898 m². Właściciel – Gmina Bytom.

Obszar II położony na obrzeżu strefy śródmiejskiej, około 3 km od centrum Bytomia, pomiędzy ulicą Hajdy oraz bytomskim odcinkiem al. Jana Nowaka - Jeziorańskiego oraz autostrady A1. Teren płaski o nieregularnym kształcie. Teren skomunikowany do ulicy Hajdy. W najbliższym otoczeniu nieruchomości znajdują się ogródki działkowe, zakłady usługowe, nieużytki i tereny zadrzewione.

Teren przeznaczony jest pod działalność w zakresie produkcji, usług, składowania i magazynowania, z wyłączeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Powierzchnia nieruchomości - 28.115 m². Właściciel – Gmina Bytom.

Obszar III położony przy ulicy Łagiewnickiej i Kilara oraz Dojazd. Skomunikowanie terenu od ul. Dojazd lub ul. Kilara. Nieruchomość znajduje się poza terenem górniczym. Teren przeznaczony jest pod:

a) zabudowę usługową, w tym obiekty handlu wielkopowierzchniowego, obiekty sportowe, obiekty produkcyjne nowoczesnych technologii, obiekty usług kultury oraz usług publicznych (działki nr 7871/605, 8287/605, 8288/605 oraz część wschodnia działki 8019/633);

b) usługi publiczne, tj. administracja, biura, banki, szkolnictwo, dopuszczone są inne usługi zintegrowane z funkcją podstawową terenu (część północno – zachodnia działki 8019/633).

Powierzchnia nieruchomości - 23.340 m².

Właściciel - Skarb Państwa, użytkowanie wieczyste – Gmina Bytom.

BSAG – ul. Wojciecha Kilara;
źródło: Archiwum UM Bytom

Obszar IV położony przy ul. Dworskiej, skomunikowanie przedmiotowego terenu od ul. Dworskiej. Teren przeznaczony jest pod budowę obiektów usługowych, produkcyjnych oraz składów i magazynów. Powierzchnia: 9.315 m². Właściciel – Gmina Bytom.

4.5.3 Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji

Historia

Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji Sp. z o.o. została powołana do życia na podstawie uchwały nr XII/156/13 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 25 marca 2013 r. oraz na podstawie Aktu Notarialnego nr 6229/2013 z dnia 20.05.2013 r. Firma zarejestrowana jest w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach, Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000473025. Spółka działa pod numerem NIP 626 301 29 43 oraz symbolem REGON 243284124.

Cel istnienia Spółki

Głównym celem Spółki jest kreowanie wizerunku Bytomia, jako miejsca, w którym warto inwestować. Spółka realizuje ten cel poprzez angażowanie się w promocję terenów inwestycyjnych miasta (uczestnictwo w targach, wspieranie przedsiębiorców – doradztwo inwestycyjne, fundusze unijne) poszukiwanie potencjalnych inwestorów (kontakty ze środowiskiem przemysłowo-handlowym) oraz realizację inwestycji, jak w przypadku współpracy z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną (budowa hali przemysłowej), Wydziałem Edukacji UM (inwestycja w wyposażenie sal szkolnych w ramach projektu „Bytomska Akademia Kompetencji”) oraz bliźniaczym podmiotem - Rudzką Agencją Rozwoju „Inwestor” w Rudzie Śląskiej oraz Powiatowym Urzędem Pracy w Bytomiu (wspólna realizacja projektów dotacyjno-doradczych).

BARI;
źródło: Archiwum UM Bytom

Programy Regionalne

Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji angażuje się w realizację programów regionalnych. Prezes Zarządu Radosław Nowakowski jest przedstawicielem Gminy Bytom w Radzie Konsultacyjnej przy Zarządzie Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, gdzie pełni rolę Przewodniczącego. Zadaniem Rady jest angażowanie instytucji i środowisk w realizację założeń Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020, a w szczególności zapewnienie skutecznej realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji realizuje inwestycje infrastrukturalne

Jako lider konsorcjum z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną Spółka rozpoczęła w grudniu 2016 roku realizację inwestycji, której przedmiotem jest budowa hali produkcyjno – magazynowej wraz z zapleczem socjalno – biurowym na poprzemysłowych terenach przy ulicy Dąbrowa Miejska, Strzelców Bytomskich. Inwestycja zakłada realizację następujących działań:

- zakup działki – sfinalizowany 30 grudnia 2016 roku podpisaniem aktu notarialnego;
- opracowaniu dokumentacji projektowej wraz z pozwoleniem na budowę (wiosna 2017);
- realizacja inwestycji w formule deweloperskiej (koniec 2018).

Koszt zakupu działki wyniósł 2,1 mln zł, natomiast koszt realizacji przedsięwzięcia biorąc pod uwagę aktualne wskaźniki cenotwórcze nie przekroczy 7 mln zł. Całkowity koszt przedsięwzięcia zamknie się kwotą około 9 milionów złotych. Koszty inwestycji będą współdzielone przez Członków Konsorcjum w równej proporcji po 50 % na każdą ze spółek. W chwili obecnej Konsorcjum przystępuje do realizacji drugiego etapu inwestycji czyli organizacji przetargu na prace projektowe. Zakończenie inwestycji planuje się w IV kwartale 2018 roku. Jest to pierwsza sfinalizowana inwestycja na terenie bytomskiej KSSE, która została zrealizowana w ciągu roku od oddania strefy do użytkowania. W chwili obecnej trwają rozmowy z kolejnym inwestorem, zainteresowanym uruchomieniem produkcji w strefie.

Bytomska Agencja angażuje się w proces rewitalizacji miasta

Zarząd Spółki przygotował założenia ośmiu projektów rewitalizacyjnych, które zostały włączone do pakietu projektów rewitalizacyjnych, stanowiących załącznik do Gminnego Projektu Rewitalizacji (GPR). Prezydent Miasta powierzył Wiceprezesowi BARI, Dariuszowi Stankiewiczowi stanowisko koordynatora ds. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Bytomia 2020+ (GPR). W zakresie wdrażania GPR 2020+ BARI ściśle współpracuje z Wydziałem Strategii i Funduszy Europejskich – liderem bytomskiej rewitalizacji oraz pozostałymi wydziałami i jednostkami miejskimi zaangażowanymi w ten proces, w tym z Wydziałem Polityki Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy, bytomskim MOPR-em, Wydziałami Edukacji, Realizacji Inwestycji i Remontów, Obrotu Nieruchomościami, Ekologii oraz z MZZIGK i Bytomskimi Mieszkaniami.

Inne podejmowane działania i zdarzenia mające istotny wpływ na działalność spółki

Targi INVESTATE POLAND 2017 - Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji we współpracy z Wydziałem Strategii i Funduszy Unijnych Urzędu Miejskiego w Bytomiu przygotowała i prowadziła stoisko na targach INVESTATE POLAND 2017, które odbywały się w dniach 21 - 23 kwietnia 2017. Targi INVESTATE POLAND 2017 to prestiżowa impreza skierowana do inwestorów nie tylko z Polski ale i całej Europy. Obok miast i gmin z całego kraju, wśród wystawców znalazły się takie instytucje jak: Parki Przemysłowo-Technologiczne, Specjalne Strefy Ekonomiczne, Agencje Rozwoju Regionalnego, Agencje Nieruchomości Rolnych, Banki, Instytucje Finansowe oraz krajowe i międzynarodowe Izby Przemysłowo-Handlowe. Targi były doskonałą okazją do zaprezentowania bytomskiej oferty inwestycyjnej.

Ukraina - Wiceprezes Bytomskiej Agencji Rozwoju Inwestycji uczestniczył wraz z I Zastępcą Prezydenta Robertem Dederko i bytomskimi działaczami społecznymi w organizowanych w Żytomierzu na Ukrainie Dniach Europy. Obok delegacji polskiej z Bytomia i Płocka do Żytomierza przybyli również przedstawiciele miast partnerskich z Bułgarii, Gruzji i Słowenii. Pobyt w Żytomierzu był kolejną okazją do rozmów o współpracy gospodarczej między Żytomierzem i Bytomiem. Obok spotkań na najwyższym szczeblu z Merem Żytomierza Siergiejem Suhomlinem delegacja BARI odbyła również spotkania robocze z pracownikami Urzędu Miejskiego w Żytomierzu, odpowiedzialnymi za współpracę gospodarczą i politykę inwestycyjną miasta. Odbyło się również spotkanie z radnymi miejskimi, którym przedstawiono bytomską ofertę inwestycyjną podkreślając, że Bytom może stać się dla Żytomierza i całego obwodu żytomierskiego gospodarczą bramą do Unii Europejskiej.

Termomodernizacja - Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji przygotowała i złożyła w imieniu OSP Sucha Góra projektu pn. „Termomodernizacja budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Suchej Górze”. Wniosek aplikacyjny został złożony dnia 30 maja 2017 roku w ramach konkursu RPSL.04.03.01-IZ.01-24-105/16 (poddziałanie 4.3.1 Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna / Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej RPO WSL 2014-2020).

Zespół ds. wdrażania GPR Bytom 2020+ Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji prowadzi prace Zespołu ds. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Bytom 2020+. W ramach prac zespołu odbywają się cotygodniowe spotkania (sprawozdanie z działalności zespołu w załączeniu).

Konsultacje - Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji uzgodniła i przygotowała w dniu 22 czerwca spotkania konsultacyjne z Wydziałem EFS dla bytomskich organizacji pozarządowych w Urzędzie Marszałkowskim w Katowicach. W spotkaniach udział wzięły następujące organizacje: Fundacja Inicjatywa; Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej; Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego

Rada Konsultacyjna ZIT 28 kwietnia br., Zarząd Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego przyjął sprawozdanie z działalności Rady Konsultacyjnej ds. ZIT za rok 2016. Rada stanowi ciało doradcze Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego w procesach związanych z wdrażaniem i ewaluacją Strategii ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 oraz służy zapewnieniu pogłębienia włączenia społecznego w realizację niniejszej Strategii. W skład Rady wchodzi przedstawiciele partnerów społecznych, pracodawców, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, a także osoby delegowane przez organy samorządowe pięciu subregionów tworzących Związek Subregionu Centralnego. Przewodniczącym Rady jest Radosław Nowakowski – Prezes Bytomskiej Agencji Rozwoju Inwestycji.

Realizacja projektów unijnych - w 2017 podpisane zostały dwie umowy z Urzędem Marszałkowskim na realizację projektów unijnych:

- Umowa o dofinansowanie Projektu RPSL.07.03.01-24-073B/16-00: Masz pomysł – masz firmę finansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2014-2020 r. w ramach Osi Priorytetowej VII Regionalny rynek pracy, Działanie 7.3 Wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, Poddziałanie 7.3.1 Promocja samozatrudnienia na obszarach rewitalizowanych – ZIT na kwotę 1 657 734,00 zł (słownie: jeden milion sześćset pięćdziesiąt siedem tysięcy siedemset trzydzieści cztery złote),
- Umowy o dofinansowanie Projektu RPSL.07.01.01-24-0609/16-00: Droga do aktywności zawodowej finansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2014-2020 r. w ramach Osi Priorytetowej VII Regionalny rynek pracy, Działanie 7.1 Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, Poddziałanie 7.1.1 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez pracy na obszarach rewitalizowanych – ZIT na kwotę 885 791,87 zł (słownie: osiemset osiemdziesiąt pięć tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt jeden złotych 87/100).

Przygotowanie projektów unijnych - w III i IV kwartale 2017 w Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji przygotowała i złożyła osiem wniosków o dofinansowanie projektów w ramach konkursów ZIT i OSI:

- Bytom opiekuńczy i bezpieczny dla seniorów – Poddziałanie 9.2.3 (pozytywna ocena formalna),
- Bytomscy Transformersi - strażnicy kapitału społecznego I – Poddziałanie 9.1.3 (pozytywna ocena formalna),
- Metamorfozy Mieszkańców DPS Bytom Poddziałanie 9.1.3 (pozytywna ocena formalna),
- Usługi rozwojowe dla bytomskich przedsiębiorstw. Bytomski Podmiotowy System Finansowania - Poddziałanie 8.2.3 (ocena pozytywna – przyznane dofinansowanie),
- Droga do aktywności zawodowej – Bytomianie na start – Poddziałanie 7.1.3 (ocena pozytywna – przyznane dofinansowanie),
- Masz pomysł – masz firmę OSI - Poddziałanie 7.3.3 (ocena pozytywna – przyznane dofinansowanie),
- Kształcenie komputerowe i językowe osób pracujących z terenów rewitalizowanych – Poddziałanie 11.04.01 (ocena pozytywna – przyznane dofinansowanie),
- NHZ - Nowe horyzonty zawodowe – Poddziałanie 7.04.01 (pozytywna ocena formalna).

Działalność szkoleniowo-doradcza - Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji we współpracy z Wydziałem Europejskiego Funduszu Społecznego Śląskiego Urzędu Marszałkowskiego, Powiatowym Urzędem Pracy w Bytomiu, Związkiem Subregionu Centralnego i Zespołem ds. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Bytom 2020+ przygotowała inicjatywę LAWA (Letnia Akademia Wniosków Aplikacyjnych), czyli cykl spotkań warsztatowych i informacyjnych dla instytucji i jednostek miejskich, które zamierzają aplikować o środki unijne w ramach OSI. Celem spotkań było podniesienie jakości działań w ramach OSI. W ramach inicjatywy LAWA odbyły się trzy spotkania warsztatowe i cykl konsultacji indywidualnych z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego.

Na spotkaniu 3 sierpnia pani Anna Kalinowska z Biura Związku Subregionu Centralnego przedstawiła dobre praktyki nowej perspektywy EFS – na przykładzie wybranych do realizacji wniosków. Natomiast pani Maria Krzysztolik - Miketa z Referatu Wsparcia Projektów Wydziału Europejskiego Funduszu Społecznego (FS) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego omówiła praktyczne aspekty aplikowania o fundusze w ramach podziałania 9.1.3 i 9.2.3;

W dniu 10 sierpnia, w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytomiu odbyło się drugie spotkanie dla instytucji i jednostek miejskich, które zamierzają aplikować o środki unijne w ramach OSI. Tym razem dyskutowano o praktycznych aspektach przygotowania i późniejszej realizacji projektu. Szkolenie było kolejnym wydarzeniem w ramach inicjatywy LAWA, wspólnego przedsięwzięcia Powiatowego Urzędu Pracy w Bytomiu, Biura Związku Subregionu Centralnego, Bytomskiej Agencji Rozwoju Inwestycji oraz Zespołu ds. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Bytom 2020+. Celem inicjatywy jest podniesienie jakości działań w ramach OSI.

W dniu 28 września br., w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego w Katowicach odbyło się trzecie spotkanie w ramach LAWA, na którym omówiono praktyczne aspekty pracy z elektroniczną platformą przygotowania i składania wniosków aplikacyjnych LSI.

Równolegle do działań szkoleniowych uruchomiono program konsultacji indywidualnych. Projektodawcy z Bytomia mogli za jego pośrednictwem spotkać się z pracownikami Wydziału

Europejskiego Funduszu Społecznego UMWSL celem omówienia wątpliwości dotyczących szczegółowych rozwiązań w zakresie programów aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych. Po serii spotkań warsztatowych (sierpień i wrzesień br.), których celem było ugruntowanie wiedzy o możliwych rodzajach wsparcia oraz prezentacja dobrych praktyk w przedmiotowym obszarze, etap konsultacji indywidualnych był kolejną odsłoną dobrej współpracy bytomskich instytucji z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego. Omawiana edycja konsultacji trwała do początków października br.

Konferencje - Bytomska Agencja Rozwoju Inwestycji współorganizowała w dniu 22 listopada 2017 r. konferencję w Powiatowym Urzędzie Pracy poświęconej współpracy z pracodawcami. Na konferencji został przedstawiony program wsparcia w ramach baza usług rozwojowych dla bytomskich przedsiębiorców.

Inwestycje w oświatę - dzięki współpracy Bytomskiej Agencji Rozwoju Inwestycji z Wydziałem Edukacji Urzędu Miejskiego w Bytomiu Miasto otrzymało blisko 4 mln złotych unijnego dofinansowania na program poprawy efektywności kształcenia ogólnego w bytomskich podstawówkach. W projekcie realizowanym od września tego roku do maja 2019 udział weźmie 14 szkół podstawowych z Bytomia, w których wprowadzone zostaną innowacyjne metody kształtujące tzw. kompetencje kluczowe, czyli: umiejętność porozumiewania się w językach obcych i języku ojczystym, umiejętność uczenia się, pracy zespołowej, przedsiębiorczości i znajomość technik informacyjnych. Za unijne pieniądze szkoły zostaną wyposażone w pracownie przyrodniczo-matematyczne.

4.5.4 BIPH - Bytomska Izba Przemysłowo – Handlowa

W 1995 roku z inicjatywy Wiesława Wiśniewskiego, Ewy Blaut oraz Jerzego Chojnackiego powstało Stowarzyszenie Inwestorów Krajowych i Zagranicznych. Po krótkiej działalności zostało przekształcone w Bytomską Izbę Przemysłowo – Handlową w Bytomiu.

Celem działalności BIPH jest integracja środowiska przedsiębiorców, reprezentowanie ich interesów przed organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i samorządowej. Kojarzenie partnerów handlowych, informacja gospodarcza, szkolenia i seminaria, przekazywanie informacji o programach pomocowych z Unii Europejskiej i wiele innych działań skierowanych do przedsiębiorców.

Pierwszym Prezesem Bytomskiej Izby Przemysłowo – Handlowej była Pani Ewa Blaut. W latach 2007-2017 prezesem był Tadeusz Gapiński, a od ubiegłego roku Krzysztof Gajos.

BIPH;
źródło: Archiwum UM Bytom

Przez wiele lat Bytomska Izba Przemysłowo – Handlowa zorganizowała wiele ciekawych imprez, z których na szczególną uwagę zasługują:

- organizacja Forum i Seminarium Gospodarczego miasta Bytomia,
- kiermasze Promocyjno – Handlowe w Bytomiu,
- szkolenia w mieście Stuttgart – Niemcy w zakresie marketingu i managementu,
- stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, Państwową Inspekcją Pracy, Urzędem Skarbowym,
- w ostatnim okresie nawiązujemy dobre kontakty z Izbami Przemysłowo – Handlowymi z Niemiec i Ukrainy,
- pikniki biznesu i sportu jak wyraz integracji środowiska sportu i środowiska gospodarczego.

Najważniejsze wydarzenia 2017 roku:

- Spotkanie z dr hab. Grzegorzem Głodem, wykładowcą Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach w dniu 25 kwietnia 2017. Temat spotkania „Konkurencyjni przetrwają.” Dr hab. Grzegorz Głód oprócz funkcji wykładowcy i Prodziekana na UE, jest również doskonałym praktykiem. Doradza w sprawach ekonomiczno - rynkowych wielu firmom państwowym i prywatnym. Uważamy, że tematyka i wiedza wykładowcy bardzo przybliżyła bytomskim przedsiębiorcom zagadnienia sprawnego prowadzenia firmy w gospodarce rynkowej i przyczyni się do ich rozwoju.
- 1 września 2017 r., na kortach tenisowych odbył się Piknik Izby Przemysłowo-handlowej w Bytomiu. Wśród licznych atrakcji gwiazdą wieczoru była Ewa Uryga, laureatka Festiwalu w Opolu oraz licznych imprez jazzowych. Plenerowe spotkanie swoją obecnością zaszczyliło wielu gości ze świata sportu oraz biznesu. Spotkanie miało również charakter akademicki, zostały wręczone certyfikaty nowych oraz zasłużonych członków Bytomskiej Izby Przemysłowo-Handlowej. Złoty medal otrzymała założycielka oraz I prezes Bytomskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Ewa Blaut.
- 14 grudnia spotkali się członkowie BIPH na corocznym Spotkaniu Oplątkowym. Uczestniczyli w nim m.in. wiceprezydent m. Bytomia Robert Dederko oraz Pani dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy Joanna Cimoch. Po krótkim omówieniu przez prezesa Izby Krzysztofa Gajosa wydarzeń gospodarczych mijającego roku głos zabrał Pan Wiceprezydent wskazując na ważną rolę BIPH w zachodzących procesach gospodarczych Miasta. W świąteczny nastrój wprowadził gości ks. kapelan Bartosz Podhajecki i tradycyjne łamanie opłatkiem.

4.5.5 Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Bytomiu

Ogólna historia Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Bytomiu:

Po II wojnie światowej rzemieślnicy byli tymi, którzy przywracali miasto Bytom do życia. To piekarze założyli Cech Piekarzy i Cukierników. W Bytomiu w 1945 r. działało 9 branżowych cechów a w połowie 1946 r. już 502 zakłady.

Dzisiejszy kształt władze rzemieślnicze uzyskały w 1953 r., kiedy to powstał Cech Rzemiosł Różnych w Bytomiu. Pierwszym Starszym Cechu został Kazimierz Cygan ale rozkwit bytomskiego rzemiosła rozpoczął się wraz z nową kadencją zarządu Cechu w 1968 r., kiedy Starszym Cechu został Jan Paluch i był nim przez kolejne 33 lata, aż do roku 2001. Do roku 1972 Cech mieścił się przy ul. Browarnianej 6.

W roku 1971 Cech kupił obiekt do remontu przy ul. Pułaskiego 3.

28 czerwca 1972 r. nastąpiło uroczyste otwarcie pięknie wyremontowanego i wyposażonego przez rzemieślników Domu Rzemiosła oraz nadanie nowego sztandaru Cechu w Urzędzie Miejskim. Po dzień dzisiejszy jest ośrodkiem dokształcania i wychowywania młodzieży rzemieślniczej oraz spotkań branżowych.

W 30-lecie powstania Cechu, w czerwcu 1975 r. Cech Rzemiosł Różnych został uhonorowany różnymi odznaczeniami i pamiątkami natomiast w 40-lecie powstania Cechu, w listopadzie w 1985 r. Cech został uhonorowany srebrnym medalem im. J. Kilińskiego za zasługi dla rzemiosła.

W czerwcu 2003 r. Cech otrzymał najwyższe odznaczenie w rzemiośle polskim tj. złoty medal im. J. Kilińskiego nadany przez Związek Rzemiosła Polskiego w Warszawie.

Za czynny udział w życiu miasta Bytomia, nasz Cech zostaje uhonorowany przez władze miejskie i wojewódzkie, w grudniu 2003 r. Cech otrzymuje Medal Miasta Bytomia nadany przez Prezydenta Miasta Bytomia a w czerwcu 2009 r. Cech otrzymuje Medal za zasługi dla województwa Śląskiego nadany przez Przew. Sejmiku Śląskiego.

Zadaniem Cechu było nie tylko popieranie rozwoju produkcji i usług rzemieślniczych, ale także rozwój szkolnictwa, kursów zawodowych, organizowanie prac i świadczeń na cele społeczne, a także pielęgnowanie tradycji rzemiosła na tym terenie.

Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Bytomiu - bo taką obecnie nosi nazwę, organizuje pokazy i prezentacje, spotkania z przedstawicielami; Powiatowego Urzędu Pracy, Urzędu Skarbowego, Państwowej Inspekcji Pracy, Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz przedstawicielami władz miejskich. Prowadzi kursy, konsultacje prawne, badania profilaktyczne, sprawuje nadzór nad przygotowaniem zawodowym, organizuje szkolenia.

Od 2005 r. w Cechu działa Ośrodek Szkoleniowy, który co roku organizuje szkolenia głównie w zawodach rzemieślniczych.

Kunst młodych rzemieślników można podziwiać na konkursach i egzaminach.

Uczniowie, którzy uczą się praktycznej nauki zawodu w zakładach zrzeszonych w naszym Cechu, pod czujnym okiem Mistrzów Szkolących, odnoszą sukcesy w konkursach na poziomie wojewódzkim i ogólnopolskim. W 2017 r. startowali w:

- XXIV Wojewódzkim Konkursie Fryzjerstwa Uczniów w Katowicach,
- XXII Ogólnopolskim Turnieju na najlepszego ucznia w zawodzie cukiernik i piekarz we Wrocławiu,
- XVII Ogólnopolskim Konkursie wiedzy o zasadach Bezpieczeństwa i Higieny Pracy – etap regionalny w Katowicach.

Rzemieślnicy bytomscy potrafią się też bawić, czego dowodem są coroczne Bale Charytatywne z których dochód zawsze przeznaczony jest dla najbardziej potrzebujących: szkoły, zakłady opiekuńcze, domy dziecka, chore dzieci i fundacje.

Od 2006 r. corocznie Sekcja Piekarzy i Cukierników oraz Cech organizuje połączone obchody święta Piekarzy i Cukierników (patron św. Klemens) oraz święta Rzemiosła (patron św. Józef) na tzw. Gali Rzemiosła z finałem konkursu Wzorowy Zakład. Laureaci otrzymują statuetki „Złota Rączka”. Tą tradycję rozpoczęli kol. Zbigniew Śliwieński i Antoni Wojciechowski.

Cech podejmuje wiele inicjatyw społecznych, chociażby rozdając paczki z okazji „Dnia Dziecka” „Mikołaja” dla podopiecznych Zespołu Dziennych Ośrodków Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczych dla dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych (ZDOREWIR), ul. Plac Jana Pawła II 4 w Radzionkowie.

Działalność i udział Cechu w 2017 r.:

11.02.2017 r. odbył się XIV „Bał Karnawałowy Rzemiosła” organizowany przez nasz Cech w Restauracji „Parkowa” w Tarnowskich Górach, ul. Wyszyńskiego 1. W karnawałowy nastrój tanecznymi krokami wprowadził nas zespół OMEGA z Gliwic. Wzorem lat ubiegłych nie zabrakło wspaniałych atrakcji, na czele z konkursem z nagrodami, licytacją, z których dochód został przeznaczony w tym roku dla Szkoły Baletowej z Bytomia.

18.02.2017 r. odbyły się w budynku Cechu – egzaminy kontrolne II i III roku nauki, dla pracowników młodocianych w zawodzie „Fryzjer” organizowane przez nasz Cech.

01.03.2017 r. obchody Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, które rozpoczęły się od mszy świętej w Kościele p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Delegacja naszego Cechu uczestniczyła w obchodach.

15.03.2017 r. XVIII Gala Umiejętności Zawodowych Zespołu Szkół Usługowo-Rzemieślniczych w Bytomiu. Program Gali obejmował występ młodzieży ZSU-R na czele z Panem Dyrektorem Piotrem Lempą. Cech reprezentował m.in. Starszy Cechu Antoni Wojciechowski, członkowie Zarządu, pracownicy biura i rzemieślnicy. Cech i nasi rzemieślnicy byli również sponsorami Gali. Członkowie naszego Cechu: Pan Mieczysław Pamuła otrzymał tytuł Honorowego Przyjaciela Szkoły a Pani Aleksandra Siennicka otrzymała dyplom dla absolwenta Szkoły, która teraz w swoim zakładzie szkoli uczniów z tej szkoły.

17.03.2017 r. Regionalny Konkurs Umiejętności Zawodowych w Cukiernictwie i Piekarnictwie organizowanym przez ZSZ nr 8 Specjalna z Bytomia. Sekcja Cechu Piekarzy i Cukierników ufundowała nagrody dla zwycięzców konkursu w zawodzie piekarz i cukiernik.

18.03.2017 r. odbyła się organizowana przez nasz Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Bytomiu coroczna Gala Rzemiosła św. Józefa i św. Klemensa. Jak co roku członkowie naszego Cechu otrzymali liczne odznaczenia.

19.03.2017 r. obchody 100-lecia Cechu Rzemiosł Różnych z Dąbrowy Górniczej. Cech w obchodach reprezentowali Antoni Wojciechowski i Agnieszka Morys, którzy na ręce Starszego Cechu w imieniu naszego Zarządu wręczyli statuetkę.

01.04.2017 r. XXIV Wielka Gala Izby Rzemieślniczej oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Katowicach w Domu Muzyki i Tańca w Zabrze. Z naszego Cechu w Gali udział wzięło 90 osób wraz z zaproszonymi gośćmi.

21.04.2017 r. uroczystości podsumowania roku 2016 RIG Delegatury w Bytomiu.

26.04.2017 r. Targi Pracy PUP Bytom w Centrum Handlowym AGORA. Nasz Cech na przygotowanym stanowisku przedstawił ofertę szkoleniową naszego Ośrodka Szkoleniowego. Cech reprezentowali Starszy Cechu Antoni Wojciechowski i pracownicy Biura Cechu.

29.04.2017 r. Śląska Gala Baletowa z okazji Międzynarodowego Dnia Tańca. Z ramienia Cechu udział wzięł Starszy Cechu Antoni Wojciechowski.

03.05.2017 r. odbyły się uroczyste odchody 226. rocznicy uchwalenia przez Sejm Wielki - Konstytucji 3 -go Maja w Bytomiu i Radzionkowie w których uczestniczył delegacja z naszego Cechu.

11.05.2017 r. Targi Pracy PUP Świętochłowice. Nasz Cech na przygotowanym stanowisku przedstawił ofertę szkoleniową naszego Ośrodka Szkoleniowego. Cech reprezentowali pracownicy Biura Cechu.

18.05.2017 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Bytomiu w siedzibie naszego Cechu przy ul. Pułaskiego 3. W tym roku został zmieniony Statut Cechu, gdzie między innymi uległa zmiana nazwy „Starszy Cechu” na „Cechmistrz Cechu”.

25.05.2017 r. – konferencja w Areszcie Śledczym w Bytomiu poświęconej tematyce zatrudnienia skazanych. Nasi rzemieślnicy w różnych zawodach przedstawiali różne zawody rzemieślnicze skazanym według uzgodnionego harmonogramu.

30.05.2017 r. spotkanie w Izbie Rzemieślniczej MiSP Katowice z Śląską Wojewódzką Komendą OHP dot. rzemieślniczego kształcenia zawodowego młodocianych.

31.05.2017 r. spotkanie „Dzień Przygody z ZDZ” w Zespole Szkół w Bytomiu ZDZ Katowice. Z ramienia Cechu w spotkaniu udział wzięła Pani Dyrektor Agnieszka Morys.

06.06.2017 r. z okazji Dnia Dziecka przedstawiciele naszego Cechu: Antoni Wojciechowski – Cechmistrz Cechu, Irena Kalamorz, Mariola Fischer – Członkowie Zarządu oraz Agnieszka Morys – Dyrektor Cechu odwiedzili dzieci i młodzież niepełnosprawną z Bytomia i Radzionkowa, korzystającą z opieki w Zespole Dziennych Ośrodków Rewalidacyjno – Edukacyjno - Wychowawczych i Rehabilitacyjnych dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Radzionkowie (ZDOREWIR). Z tej okazji podopieczni zostali obdarowani słodkościami wykonanymi przez Cukiernię Pana Bączkowicza a uczennice z Zespołu Szkół Usługowo – Rzemieślniczych w Bytomiu – Łagiewnikach pod okiem przewodniczącej Sekcji Fryzjerskiej Pani Ireny Kalamorz czesały oraz malowały dzieci zgodnie z ich życzeniem.

10.06.2017 r. odbyło się coroczne Walne Zgromadzenie Izby Rzemieślniczej w Katowicach.

11.06.2017 r. Piknik Rzemieślniczy Izby Rzemieślniczej MiSP Katowice w Restauracji Łania w Chorzowie, w którym uczestniczyli Członkowie i pracownicy naszego Cechu.

25.06.2017 r. odbyła się XXXVI Ogólnopolska Pielgrzymka Rzemiosła na Jasną Górę. Jak co roku nasz Cech wraz ze sztandarami uczestniczył w pielgrzymce na czele z Cechmistrzem Cechu Antonim Wojciechowskim.

26.08.2017 r. odbył się Turniej Tenisa Stołowego o „Puchar Cechmistrza Cechu”, organizowany po raz szósty przez nasz Cech w Sali Gimnastycznej Szkoły Podstawowej nr 2, w którym udział wzięli Członkowie Cechu, ich pracownicy, rodziny oraz Seniorzy. W turnieju o "Puchar Cechmistrza Cechu" udział wzięło 18 osób.

27.08.2017 r. na Księżej Górze w Radzionkowie odbył się VI Festyn Rzemieślniczy, który rozpoczął się w ramach tygodnia - Senioralia 2017. Tak jak w latach ubiegłych nasz Cech wraz z Urzędem Miejskim w Radzionkowie był organizatorem festynu. Na stoiskach swoje rzemiosło zaprezentowali rzemieślnicy zrzeszeni w naszym Cechu: Cukiernia-Piekarnia Tadeusz Bączkowicz Radzionków, Restauracja „Figaro” Joanna i Leszek Machoń Radzionków, Cukiernia Perełka Marcin Warzecha Bytom.

06.10.2017 r. w siedzibie naszego Cechu odbyła się uroczystość Rozpoczęcia Roku Szkolnego 2017/2018 dla uczniów klas I wraz z pasowaniem na ucznia. Po uroczystym otwarciu roku szkolnego odbyła się dyskoteka dla uczniów.

06.11.2017 r. spotkanie w Areszcie Śledczym w Bytomiu. Z ramienia Cechu w spotkaniu uczestniczył Leszek Machoń, który przedstawił więźniom zawód kucharza i kelnera.

10.11.2017 r. Koncert Muzyki Polskiej z okazji miejskich obchodów Narodowego Święta Niepodległości oraz uroczystości wręczenia „Medali Miasta Bytomia”. Z ramienia Cechu w koncercie udział wzięł Cechmistrz Antoni Wojciechowski.

11.11.2017 r. odbyły się miejskie obchody Święta Niepodległości, które tradycyjnie już rozpoczęły się od złożenia kwiatów pod tablicą „Solidarności” przy kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ul. Pułaskiego w Bytomiu. Po mszy świętej odprawionej za Ojczyznę w uroczystym przemarszu z udziałem wojskowej asysty honorowej 34. Śląskiego Dywizjonu Rakietowego Obrony Powietrznej w Bytomiu, Orkiestry Wojskowej w Bytomiu, udano się pod Pomnik Wolności przy ulicy Piłsudskiego. Nasz Cech reprezentowali: Cechmistrz Cechu Antoni Wojciechowski, Skarbnik Zarządu Jacek Arndt, Członek Zarządu Mariola Fischer.

06.12.2017 r. z okazji Mikołaja przedstawiciele naszego Cechu wręczyli paczki ze słodkościami dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej z Bytomia i Radzionkowa korzystających z opieki w Zespole Dziennych Ośrodków Rewalidacyjno – Edukacyjno - Wychowawczych i Rehabilitacyjnych dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Radzionkowie. Ze strony Cechu udział wzięli: Starszy Cechu Antoni Wojciechowski, II Podstarszy Cechu Tadeusz Bączkowicz, Przewodniczący Sądu Cechowego Apolinary Komór i Dyrektor Cechu Agnieszka Morys. W tym roku z pomocą w rozdawaniu prezentów (piernikowych choinek i paczków) przybył Święty Mikołaj. Wspólnie z dziećmi, również były śpiewane kolędy. Słodkości przygotowały cukiernie z Radzionkowa: firmy Pana Tadeusza Bączkowicza i Rodziny Wylenzek.

08.12.2017 r. odbyła się Wigilia Cechowa. W tym roku Cech gościła Restauracja Figaro w Radzionkowie Joanny i Leszka Machonia – członków naszego Cechu. W Wigilii udział wzięli Członkowie naszego Cechu ich rodziny oraz seniorzy i zaproszeni goście. W tym roku w Wigilii uczestniczyło 80 osób.

11.12.2017 r. konferencja doradztwa edukacyjno zawodowego w kontekście zmian w kształceniu zawodowym organizowana przez Delegaturę Kuratorium Oświaty w Szkole Budowlanej ZS ul. Powstańców Śląskich 10 w Bytomiu. Nasz Cech reprezentował rzemieślnik Pan Bogdan Mikos.

11.12.2017 r. Wigilia Izby Rzemieślniczej MiSP w Katowicach w której z Cechu udział wzięli Antoni Wojciechowski, Jacek Arndt, Maria Mońka-Mikos.

14.12.2017 r. w siedzibie naszego Cechu odbyło się szkolenie dotyczące wdrożenia Ustawy o Ochronie danych osobowych. W spotkaniu uczestniczyło ok. 20 rzemieślników – Członków naszego Cechu.

22.12.2017 r. Rzemieślnicy z naszego Cechu Bytomskiego wykonali nieodpłatnie renowację 2 taboretów na oddz. otorynolaryngologii w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym nr 4 w Bytomiu. Renowację wykonały firmy: Komór Apolinary Ślusarstwo Produkcyjno-Usługowe z Radzionkowa i Jacek Arndt Zakład Tapicerski z Bytomia.

4.5.6 Bytomska Rada Biznesu

Bytomska Rada Biznesu została powołana przez Prezydenta Bytomia zarządzeniem nr 111 z dnia 06 marca 2013 roku z późn. zm. Rada jest organem doradczym Prezydenta i reprezentuje środowisko lokalnych przedsiębiorców w celu efektywnego współdziałania z władzami miasta w zakresie kształtowania kierunku rozwoju i polityki gospodarczej.

5. ŚRODOWISKO

5.1 Uwarunkowania środowiskowe

5.1.1 Morfologia terenu i warunki geologiczne

Teren Bytomia, zgodnie z podziałem Polski na jednostki fizyczno-geograficzne J. Kondrackiego, należy do prowincji – Wyżyna śląsko-krakowska w skład której wchodzi Wyżyna Śląska. Do Wyżyny Śląskiej natomiast należą mezoregiony, tj. Wyżyna Katowicka oraz Garb Tarnogórski. W skutek wielu czynników w formie przemysłu i zabudowy rzeźba straciła swój pierwotny charakter. Naturalne formy terenu uległy znacznemu przekształceniu, a obok nich powstały nowe wyrobiska, zwałowiska, niecki osiadań oraz sztuczne nasypy i wały. W podłożu dominują utwory triasowe (najstarszy okres ery mezozoicznej) w postaci dolnotriasowych piaskowców, mułowców, dolomitów, margli (skał osadowych) i wapieni, a także środkowotriasowych wapieni oraz dolomitów epigenetycznych (wytworzonych na wskutek dolomitacji wapieni przez krążących w nich wodach, zawierających magnez). W nakładzie występują utwory młodsze, nierozpuszczalne w wodzie pozostałości tzw. eluwia glin zwałowych, a doliny rzeczne wypełniają mulki, piaski i żwiry rzeczne.

5.1.2 Warunki glebowe

Bytom charakteryzuje się bardzo dużym zróżnicowaniem ukształtowania się gleby. Można wyróżnić tu następujące typy:

- rędziny – gleby na ogół żyzne, jednak z powodu trudności w ich uprawianiu zakwalifikowane są do klas bonitacyjnej III b, IV,
- zdegradowane rędziny klasy V,
- brunatne – mało żyzne, wytworzone pod wpływem lasów liściastych lub mieszanych z różnych skał macierzystych zasobnych w wapń i gleby bielcowe charakteryzujące się bardzo kwaśnym odczynem oraz małą zawartością próchnicy, o klasie IVb i V,
- zabagnione i bagienne z wysokim poziomem wody gruntowej V i VI klasy botanicznej,
- antropogeniczne – związane są z terenami przemysłowymi, zabudową mieszkaniową oraz sąsiedztwem dróg.

5.1.3 Warunki hydrologiczne

Bytom leży w strefie wododziałowej Wisły i Odry. Do dorzecza Odry należy rzeka Bytomka z głównymi dopływami – Rowem Granicznym, Rowem Miechowskim oraz Potokiem Rokitnickim, natomiast do dorzecza Wisły – rzeka Szalejka wraz z dopływami. Cieki, w głównej mierze przepływają przez tereny miejskie, silnie zurbanizowane i uprzemysłowione. Wody zasilane są głównie wodami kopalnianymi, ściekami komunalnymi, przemysłowymi oraz wodami opadowymi, charakteryzującymi się wysokim stopniem zanieczyszczenia.

Poza wodami płynącymi, na terenie miasta znajdują się liczne zbiorniki powierzchniowe – naturalne oraz sztuczne, powstałe w wyniku działalności człowieka lub wskutek osiadań terenu związanych z prowadzeniem eksploatacji górniczej. Obecnie zalewiska powstałe wskutek osiadań, pełnią funkcję zbiorników retencyjnych, magazynujących nadmiar wód gruntowych oraz wód pochodzących ze spływów powierzchniowych.

Ponadto, północna część Bytomia zlokalizowana jest na obszarze dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP 329 – Bytom oraz GZWP 330 – Gliwice.

5.1.4 Warunki klimatyczne

Bytom zaliczany jest do śląsko-krakowskiej dzielnicy klimatycznej, której cechą jest przewaga oceanicznych mas powietrza nad kontynentalnymi, a bliskość Bramy Morawskiej przyczynia się do niewielkiego wpływu mas powietrza zwrotnikowego. Leży w obrębie typu klimatów podgórskich nizin i kotlin krainy górnośląskiej. Średnia roczna ilość opadów wynosi 732 mm, co powoduje, że wilgotność powietrza na terenie miasta wynosi ok. 75%. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi +7,7°C. Najwyższe temperatury powietrza przypadają na lipiec, gdzie średnia temperatura wynosi +17,7°C, a najniższe występują w styczniu o wysokości średniej -2,5°C. W ciągu roku odnotowuje się 34 dni

mroźne oraz 27 dni z temperaturą przewyższającą +25°C. Kierunek i prędkość wiatrów tu panujących przyczyniają się do niekorzystnych wpływów emisji pyłowo-gazowych z terenów sąsiadujących.

5.1.5 Szata roślinna i fauna

Wśród terenów zielonych na obszarze Bytomia przeważają kompleksy leśne, stanowiące ok. 20% powierzchni miasta. Drzewostan stanowi głównie sosna i świerk z domieszką buka i innych drzew liściastych. Na terenie Bytomia zachowało się kilka cennych przyrodniczo obszarów wyróżniających się dużą bioróżnorodnością, które bardziej szczegółowo opisane są w podrozdziale 5.1.6 „Obszaru cenne przyrodniczo”.

Różnorodność świata zwierzęcego na terenie Bytomia podobnie jak w przypadku flory skupia się na obszarach chronionych. Na terenie rezerwatu Segiet oraz w Podziemiach Tarnogórsko-Bytomskich wytworzyły się dogodne warunki dla zimowiska nietoperzy. Poza tym w skład gatunkowy fauny wchodzi: chronione chrząszcze, trzmiele, kilka gatunków motyli, płazy, gady i ptaki, a także ssaki w tym m.in.: lis, dzik i sarna. Bardzo dużą bioróżnorodnością charakteryzuje się także obszar Żabich Dołów. Stwierdzono tutaj występowanie łącznie ok. 130 gatunków ptaków, kilkaset gatunków owadów, 9 gatunków płazów, a także kilkanaście gatunków ssaków, takich jak: jeże, krety, ryjówki aksamitne, nietoperze, zające, piżmaki, karczowniki, myszy, szczury wędrownie, nornice, lisy pospolite, kuny domowe, tchórze zwyczajne i łasice.

5.1.6 Obszary cenne przyrodniczo

Do najcenniejszych obszarów przyrodniczych na terenie naszego miasta, ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych należą:

- Rezerwat Przyrody Segiet – został utworzony w celu ochrony lasu bukowego i obejmuje obszar o pow. 24,54 ha leżący na pograniczu Bytomia i Tarnowskich Gór. Zbudowany jest z trzech typów buczyn – ciepłolubnej buczyny storczykowej, kwaśnej buczyny niżowej oraz buczyny karpackiej. Poza 15 gatunkami drzew, na terenie rezerwatu występuje ponad 100 gatunków krzewów, roślin zielonych mszaków,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Żabie Doły” - w którego skład wchodzi obszary o pow. 44,57 ha położone w granicach administracyjnych Bytomia oraz obszary o pow. 173,09 ha położone w granicach administracyjnych Chorzowa. Zespół tworzy kompleks nieużytków, stawów oraz gruntów rolnych stanowiących miejsca gniazdowania nielicznych w skali województwa śląskiego ptaków. Na terenie zespołu zarejestrowano kilkaset gatunków roślin naczyniowych, w tym chronionych oraz występowanie ssaków reprezentowanych przez gatunki owadożerne, drapieżne i gryzonie,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Suchogórski Labirynt Skalny – leżący na pograniczu Bytomia i Tarnowskich Gór, w rejonie ulic: Wodczaka, Prywatnej i Obrońców Westerplatte. Celem ochrony niniejszego zespołu jest zachowanie fragmentu krajobrazu, który powstał na skutek działalności człowieka jak i naturalnej sukcesji przyrodniczej. O objęciu ochroną zdecydowały przede wszystkim jego walory krajobrazowe oraz duże zróżnicowanie flory, wśród której są także rośliny objęte prawną ochroną gatunkową. Nie bez znaczenia jest tu także unikatowa rzeźba terenu, powstała przed laty na skutek działalności wydobywczej kopalni dolomitu i żelaziaka brunatnego. Pozostałościami po górnictwie kruszcowym są tam głębokie dolinki, strome grzbiety z wychodniami dolomitu oraz liczne wąwozy, pagórki, kopce i wzniesienia ze stromymi stokami. Ten urozmaicony system licznych niecek, zagłębień i parowów w połączeniu ze stromymi zboczami wielu pagórków i wyniesień terenu tworzy odmienną rzeźbę o wysokich walorach krajobrazowych. Do unikatowych walorów przyrodniczych i krajobrazowych tego terenu należą przede wszystkim: ukształtowanie terenu o zróżnicowanej rzeźbie genezy antropogenicznej, zbiorowisko muraw i lasów grądowych, a także duże zróżnicowanie gatunkowe flory, stanowiące ostoję bioróżnorodności. Na terenie Suchogórskiego Labiryntu Skalnego wstępuje duże zróżnicowanie flory, wśród której obecne są drzewa i krzewy objęte prawną ochroną gatunkową,
- Stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej Kamieniołom Blachówka – gdzie na obszarze chronionego wyrobiska dolomitu obowiązują szczególne przepisy z zakresu ochrony przyrody. Na uwagę zasługują wyloty sztolni, w których gnieździ się 8 gatunków nietoperzy. Ogromnym zagrożeniem dla podziemi i przebywających w niej nietoperzy jest rozwijająca się w ostatnich latach niekontrolowana penetracja podziemi, mimo zabezpieczenia wylotów sztolni metalowymi kratami.

Na terenie Bytomia znajdują się również parki spacerowo-wypoczynkowe, w tym m.in.:

- Park Miejski im. Franciszka Kachla w Śródmieściu – założony ok. 1840 r. na terenach dawnych wyrobisk górniczych, zajmujący pow. 43 ha,
- Park Fazaniec w Szombierkach – założony w drugiej połowie XIX wieku jako park prywatny na terenach o bardzo specyficznej rzeźbie, wykorzystujący istniejący las grądowy z niewielką domieszką dębów, zajmujący pow. 18,1 ha,
- Park Ludowy w Miechowicach – zajmujący pow. 13,95 ha, założony na początku XIX wieku jako park pałacowy. W latach 1840-1850 ogród pałacowy połączono z przylegającym do niego lasem,
- Park Mickiewicza – założony na początku XX wieku, wykorzystując naturalny las, a także ukształtowanie terenu,
- Park Grota w Suchej Górze – założony siłami mieszkańców na wyrobiskach rud na powierzchni ok. 2 ha. Zajmuje pierwsze miejsce w rankingu parków nieobjętych ochroną konserwatorską,
- Park Amendy w Łagiewnikach, na którego terenie znajduje się duży staw oraz ruiny starego kąpieliska.

Parki zajmują obszar o łącznej powierzchni 97 ha (ok. 1.4% pow. Miasta), z czego parki: Ludowy, Miejski i Fazaniec objęte są ochroną Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ze względu na szczególne ukształtowanie ekosystemów, parki te wyróżniają się dużymi wartościami przyrodniczymi oraz bogactwem gatunków.

5.1.7 Obszar NATURA 2000

Natura 2000 to spójna sieć obszarów tworzona na terytorium Unii Europejskiej, celem zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy poprzez ochronę zagrożonych wyginięciem roślin i zwierząt oraz miejsc ich występowania. Na terenie gminy Bytom występuje Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie”, które stanowi jedno z największych systemów podziemnych na świecie obejmujący 5 sztolni odwadniających oraz liczne szyby i odsłonięcia w kamieniołomach. Powierzchnia tego terenu wynosi 3 490,8 ha i graniczy z obszarem rezerwatu przyrody Segiet i stanowiskiem dokumentacyjnym Kamieniołom Blachówka. Położony jest w obrębie następujących gmin: Bytom, Tarnowskie Góry, Radzionków i Zbroslawice. Podziemia tworzą wyrobiska po eksploatacji kruszców metali ciężkich, które powstały w czasie od XII do XX wieku, obejmują ponad 300 km chodników oraz liczne komory i wybierki. Obszar „Podziemia Tarnogórsko – Bytomskie” stanowią jedno z największych w Europie oraz drugie, co do wielkości w Polsce, zimowisko nietoperzy, które liczy kilkanaście tysięcy osobników. Obiekt zasiedlany jest przez nietoperze również w okresie letnim. Poza ssakami podziemia zasiedlają między innymi: pajęczaki, skoczogonki, dżdżownice, muchówki i chrząszcze. Przedstawicielami flory są mszaki i paprocie, które występują w strefach trzyotworowych podziemi. Wewnątrz podziemi występują formy naciekowe: stalaktyty, stalagmity, stalagnaty, perły jaskiniowe i inne.

5.2 Działania na rzecz ochrony środowiska

Stan ogólny środowiska naturalnego w Bytomiu

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

W województwie śląskim, organem właściwym do prowadzenia monitoringu jakości powietrza jest Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach, który w przedmiotowym zakresie realizuje następujące zadania:

- badanie i ocenę jakości powietrza w strefach, w tym w strefie Aglomeracja Górnośląska, w której zlokalizowana jest gmina Bytom,
- pięcioletnią ocenę jakości powietrza na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu wykonywania rocznych ocen jakości powietrza,
- monitoring tła miejskiego pod kątem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych,
- pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia,
- monitoring chemizmu opadów atmosferycznych i ocenę depozycji zanieczyszczeń do podłoża,

- pozyskiwanie informacji o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do powietrza dla potrzeb realizacji ocen i prognoz w ramach monitoringu jakości powietrza,
- pomiary składu pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz rtęci w stanie gazowym.

Na terenie gminy Bytom, brak jest stanowiska pomiarowego. Stacją pomiarową reprezentatywną dla obszaru Bytomia, jest stanowisko zlokalizowane w Zabrze przy ulicy Marii Curie-Skłodowskiej 34. Na stronie internetowej WIOŚ w Katowicach, zamieszczane są na bieżąco powiadomienia o jakości powietrza w województwie śląskim. Komunikaty są również na bieżąco publikowane na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Bytomiu w zakładce „Aktualności”. Z uwagi na fakt, iż gmina Bytom, zgodnie z *„Programem Ochrony Powietrza dla terenu województwa śląskiego mającym na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji”*, zlokalizowana jest na terenie Aglomeracji Górnośląskiej, komunikaty dotyczące jakości powietrza w tej strefie, odnoszą się również do terenu Bytomia.

Zanieczyszczenie wód

Jakość wód powierzchniowych oraz podziemnych określana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach na podstawie badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Na terenie Bytomia brak jest urządzeń kontrolno-pomiarowych służących określeniu jakości wód powierzchniowych i podziemnych znajdujących się w granicach administracyjnych miasta.

W celu oceny jakości wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych należy posiłkować się pośrednio oceną wynikającą z istniejących punktów kontrolno-pomiarowych jednolitych części wód.

Na dzień dzisiejszy brak jest aktualnych danych dotyczących stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w roku 2016, jednolite części wód rzeki Szarlejka charakteryzują się słabym potencjałem ekologicznym oraz stanem chemicznym - poniżej stanu dobrego. W przypadku rzeki Bytomki, nie określono stanu ekologicznego wód, natomiast stan chemiczny jednolitych części wód określono jako poniżej stanu dobrego.

Zanieczyszczenie gleb

Gleby występujące na obszarze Bytomia są w większości zanieczyszczone i zdegradowane. Nadal uznaje się, że na terenie Bytomia występują gleby naturalne – zmienione w mniejszym lub większym stopniu w wyniku antropogenicznej działalności człowieka oraz gleby o pogłębionym poziomie próchnicznym czy ulepszonej strukturze. W roku 2017 nie stwierdzono, by stan gleb na terenie Bytomia, w stosunku do roku 2016 i lat ubiegłych uległ zmianie. Obecność zanieczyszczeń w glebie wynika zarówno z lokalizacji na terenie GOP-u, jak i historycznego rozwoju Bytomia (rozwój przemysłu hutniczego, wydobywczego i przeróbczego). Istotne znaczenie ma też wysoka naturalna zawartość metali w glebie. Również przebieg przez miasto głównych tras tranzytowych sprzyja intensyfikacji zanieczyszczeń gleby w rejonach bezpośrednio do nich przyległych.

Ochrona powietrza

Program ochrony powietrza

Bytom, jako jedno z czternastu miast tworzących Aglomerację Górnośląską, objęty jest *„Programem Ochrony Powietrza dla terenu województwa śląskiego mającym na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji”*, przyjętym uchwałą Nr IV/57/3/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 listopada 2014 r., aktualnie z uwagi na stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych stężeń: pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(a)pirenu oraz dwutlenku azotu (na podstawie rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim dokonanej w roku 2012).

W roku 2017, w dalszym ciągu kontynuowane były zadania naprawcze, wskazane w w/w dokumencie oraz mające na celu poprawę stanu jakości powietrza atmosferycznego, w tym m.in.:

- ograniczenie emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy (do 1 MW),
- ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych,
- ograniczenie emisji ze źródeł punktowych,

- prowadzenie spójnej polityki planowania przestrzennego,
- prowadzenie działań wspomagających (informowanie o stanie jakości powietrza, edukacja ekologiczna, działania kontrolne, termomodernizacja obiektów podłączonych do sieci ciepłowniczej),
- wdrożenie i zarządzanie realizacją programu ochrony powietrza,
- prowadzenie innych działań wspomagających, przewidzianych do warunkowej realizacji.

W ramach działań naprawczych, na terenie gminy Bytom kontynuowana była realizacja programu zmierzającego do ograniczenia niskiej emisji poprzez udzielanie osobom fizycznym i wspólnotom mieszkaniowym dotacji na dofinansowanie kosztów inwestycji związanych ze zmianą systemu ogrzewania na proekologiczne tj. W roku 2017 wypłacono dofinansowanie dla 143 wniosków na kwotę 198 909,00 zł.

W celu zmniejszenia zanieczyszczeń pyłowo gazowych, kontynuowano realizację „Programu ograniczenia niskiej emisji dla zabudowy wielorodzinnej na terenie miasta Bytomia - KAWKA”. W roku 2017 złożono 8 wniosków (inwestycje przy ul. Smółki 5,5a; Głowackiego 2,2a,2b,2c, Pl. Grunwaldzki 8,8a, Smółki 6a, Chorzowska 14b,14c, Podgórna 7-9, Głowackiego 10, 10a, Głowackiego 6a,6b) na kwotę dofinansowania 541 826,40 zł.

Na zadanie pozyskano dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Uchwała antysmogowa

Od dnia 1 września 2017 r., na terenie całego województwa śląskiego, w tym na obszarze Bytomia, obowiązuje Uchwała nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie *wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw* (tzw. uchwała antysmogowa), zgodnie z którą:

a) obowiązuje zakaz spalania najgorszej jakości paliw węglowych, w tym:

- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm (miału węglowego) wynosi więcej niż 15 %.

b) obowiązuje zakaz spalania biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20 %,

c) użytkownicy urządzeń grzewczych, są zobowiązani wymienić je na kotły klasy 5 lub urządzenia spełniające wymagania tzw. ekoprojektu, zgodnie z terminami określonymi w uchwale, uzależnionymi od daty produkcji urządzeń.

Uchwała antysmogowa dotyczy wszystkich użytkowników kotłów, pieców i kominków na paliwa stałe o mocy do 1 MW. Wprowadzone regulacje prawne mają doprowadzić do poprawy jakości powietrza w regionie, a tym samym – przyczynić się do poprawy zdrowia i większego komfortu życia mieszkańców.

Ochrona przed hałasem

Na podstawie aktualizacji mapy akustycznej wykonanej w roku 2016 można stwierdzić poprawę klimatu akustycznego w relacji do stanu z roku 2012. Wszystkie grupy źródeł hałasu tj. hałas drogowy, kolejowy, tramwajowy, przemysłowy charakteryzują się lepszymi wskaźnikami akustycznymi. We wszystkich obszarach zanotowano spadek liczby mieszkańców narażonych na poszczególne źródła hałasu. Pomimo faktu, iż wartości odnoszące się do liczby mieszkańców obciążone są błędem wynikającym z faktu zameldowań, przemeldowań (co nie ma związku z parametrami akustycznymi), można zauważyć wyraźny trend spadkowy liczby osób narażonych na hałas.

Ochrona wód/Gospodarka wodno-ściekowa

W ramach ochrony wód oraz prowadzonej gospodarki wodno-ściekowej, w roku 2017r. prowadzono kontrolę jakości odprowadzanych ścieków, na podstawie wyników analiz przekazywanych zgodnie z warunkami ustalonymi w pozwoleniach wodnoprawnych. Dodatkowo, celem umożliwienia monitoringu ilości odprowadzanych ścieków pochodzących z indywidualnych systemów oczyszczania, prowadzona jest ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Przedmiotowa ewidencja pozwala także na bieżącą kontrolę przestrzegania przepisów z zakresu ochrony środowiska przez jej użytkowników.

Ponadto, na terenie gminy realizowany jest Krajowy projekt oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK), opracowany na potrzeby spełnienia wymogów określonych w Dyrektywie Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r., dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Głównym celem programu jest ograniczanie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a w konsekwencji ochronę środowiska wodnego. Program zawiera wykaz inwestycji w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych, a także terminy ich realizacji, niezbędnych do wykonania dla osiągnięcia standardów jakości odprowadzanych ścieków do środowiska.

Ochrona przyrody

W 2017 roku miasto Bytom podjęło działania w zakresie ochrony przyrody i środowiska. Zmodernizowało i unowocześniło schronisko dla bezdomnych zwierząt, udało się wymienić zużyty piec olejowy c.o. na nowy w budynku administracyjno – socjalnym poprawiając tym efektywność systemu ogrzewania. Ponadto wymieniono elektryczny ogrzewacz wody (bojler) w pomieszczeniu gospodarczym obsługi schroniska oraz 12 sztuk drzwi zewnętrznych wraz z ośnieżnicami i osprzętem w obiektach znajdujących się na terenie bytomskiego schroniska.

Gmina Bytom z uwagi na przypadki pojawiania się dzikich zwierząt, w tym w szczególności dzików na terenach zamieszkałych podjęła szereg działań mających na celu ochronę mieszkańców oraz zwierząt. W tym celu:

- podpisano umowę na odławianie dzików zagrażających życiu oraz zdrowiu mieszkańcom na terenach zabudowanych,
- podpisano umowę na odławianie rannych dzikich zwierząt z terenów miasta Bytomia,
- wprowadzenie procedury postępowania przypadku pojawienia się dzików na terenie zabudowanym Gminy Bytom,
- notatka dot. zachowania w przypadku spotkania z dzikiem,
- miasto wsparło koła łowieckie w zakupie karmy oraz środków odstraszających dzikie zwierzęta w celu ich zatrzymania w lasach,
- wsparcie poprzez zakup leków dla pszczoł lokalne Koła pszczelarskie zraszające naszych mieszkańców.

Od lipca 2017 roku część terenów m.in. znajdujących się w Bytomiu – Rezerwat Przyrody Segiet z otuliną, Stanowiska Dokumentacyjnego „Blachówka” wraz z terenami przyległymi w Suchej Górze znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO pod oficjalną nazwą „Kopalnie rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach”.

Edukacja ekologiczna

W 2017 roku, w ramach edukacji ekologicznej Wydział Ekologii (do 31 lipca 2017 r.) i Wydział Inżynierii Środowiska (od 1 sierpnia 2017 r.) Urzędu Miejskiego prowadził następujące działania:

- propagowanie akcji: „Sprzątanie Świata Polska 2017”, która w ubiegłym roku odbyła się pod hasłem „**Nie ma śmieci – są surowce**” – organizacja całej akcji, podczas której zostały rozdane placówkom oświatowym ulotki informacyjne, plakaty, worki i rękawice. W trakcie akcji zebranych zostało 4,1 Mg odpadów,
- rozpowszechnienie wśród mieszkańców ulotek dot. zasad segregacji odpadów i częstotliwości odbioru odpadów oraz worków biodegradowalnych przeznaczonych do zbierania odpadów kuchennych – odpadków warzywnych i owocowych (z opisem co należy do nich wrzucać),
- kampania informacyjno-edukacyjna wskazującą na korzyści zdrowotne i społeczne wynikające z eliminacji niskiej emisji - rozpowszechnienie wśród mieszkańców ulotek informacyjnych pn. „Czyste powietrze dla Bytomia”.

Ponadto sfinansowano nasadzenia oraz pomoc w zaprojektowaniu terenów zielonych w różnych placówkach dydaktycznych m.in.:

- Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych,
- Dom Pomocy Społecznej Kombatant,
- Przedszkole Miejskie Nr 4 w Bytomiu.

W 2017 r., na rzecz ochrony środowiska w zakresie edukacji ekologicznej, istotnym przedsięwzięciem zrealizowanym przez Bytomskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. było zorganizowanie konkursu skierowanego do uczniów bytomskich szkół podstawowych klas I-III pt.: „Znam metody oszczędzania wody”.

Gospodarka odpadami

W zakresie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi gmina prowadziła odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, w ramach którego realizowano następujące zadania:

- Prowadzono działania mające na celu stałe informowanie mieszkańców o zasadach systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- Na terenie składowiska odpadów komunalnych przy Al. Jana Pawła II nr 10 działał Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy mogli bezpłatnie oddawać powstałe w gospodarstwach domowych odpady takie jak: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (2,173 Mg), zużyte baterie i zużyte akumulatory, zużyte opony (3,0 Mg), przeterminowane leki i chemikalia, łącznie zbierane frakcje odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła i opakowań wielomateriałowych, (11,44 Mg) odpady komunalne ulegające biodegradacji, odpady wielkogabarytowe (80,28 Mg), odpady budowlane i zbiórkowe (83,28 Mg), odpady zielone (27,86 Mg),
- W 35 punktach adresowych na terenie miasta przeprowadzono raz na kwartał mobilną zbiórkę odpadów komunalnych (MPSZOK) zebranych selektywnie przez mieszkańców miasta takich jak: przeterminowane leki i chemikalia (0,46 Mg), zużyte baterie i zużyte akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (1,647 Mg), zużyte opony (2,76 Mg),
- W 26 aptekach prowadzono zbiórkę odpadów niebezpiecznych w postaci przeterminowanych leków, w trakcie, której odebrano 2,381 Mg odpadów,
- Prowadzono odbieranie – na żądanie właścicieli – z nieruchomości zamieszkałych odpadów zielonych (2 530,92 Mg), wielkogabarytowych (1 911,77 Mg) oraz budowlanych i rozbiórkowych (2 672,14 Mg),
- Z nieruchomości zamieszkałych odebrano 41 809,098 Mg odpadów komunalnych, które zostały przekazane do przetwarzania w instalacjach do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów (MBP), kompostowni oraz sortowni odpadów komunalnych. Instalacje te zlokalizowane są poza terenem miasta,
- W 220 punktach selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych mieszkańcy mieli możliwość oddawania odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych i szkła. Miejsca usytuowania punktów zostały dostosowane do potrzeb mieszkańców,
- W budynkach Urzędu Miejskiego prowadzono zbiórkę świetlówek (odbiór realizowany przez ElektroEko Organizacja Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego SA) i baterii (odbiór realizowany przez REBA S.A.). Zbiórka baterii była także prowadzona w bytomskich placówkach oświatowych,
- W Urzędzie Miejskim działał Punkt Konsultacyjny, gdzie mieszkańcy mogli m.in. uzyskać informacje dot. gospodarki odpadami w mieście, zamówić kontener na odpady i uzyskać pomoc w wypełnieniu deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W Bytomiu w roku 2017 w oparciu o gospodarowanie odpadami prowadziły działalność podmioty gospodarcze. Demontażem pojazdów wycofanych z eksploatacji zajmowały się firmy: „JUPOL” S.A. przy ul. Konstytucji 61 oraz „EKO – ZŁOM” Marcin Wróbel przy ul. Siemianowicka 98. Instalacja do przetwarzania odpadów złomu akumulatorowego eksploatowana była przy ul. Siemianowickiej 98 przez „ORZEŁ BIAŁY” S. A., natomiast instalacja do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych eksploatowana była przy ul. Elektrownia 16 przez Schoeler Allibert Sp. z o.o. oraz przez Interplast Plastic Products Sp. z o.o.

Zbierający zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym była spółka Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami MB Recykling Sp. z o.o. z siedzibą przy

ul. Bartosza Głowackiego 4a/15 w Kielcach, adresy zbierania w Bytomiu: ul. Zabrzeńska 9 oraz Al. Jana Nowaka-Jeziorańskiego 25.

Na terenie miasta prowadzona b również przedsiębiorcy prowadzący zagospodarowanie odpadów polegające na odzysku odpadów pozyskiwanych z rozbiórki hałd, które poddawane są kruszeniu i frakcjonowaniu do postaci handlowej kruszywa.

W 2017 roku prowadzono szczególny nadzór nad terenami przemysłowymi, w związku z nielegalnym zwożeniem odpadów w miejsca do tego nieprzeznaczone. Działania prowadzone były we współpracy z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska i służbami miejskimi.

5.3 Eksploatacja górnicza

5.3.1 Zakłady górniczne prowadzące działalność na terenie Bytomia

W 2017 r. na terenie miasta funkcjonowały następujące zakłady górniczne:

- Węglukoks - Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek - Piekary”,
- ZG „Eko - Plus” Sp. z o.o. w Bytomiu,
- Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. Zakład „Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji” prowadzący likwidację byłych kopalń: „Bobrek – Miechowice”, „Centrum - Szombierki”, „Powstańców Śląskich”, KWK „Rozbark” (ZG „Bytom II”) i KWK „Centrum”.

5.3.2 Wpływ i skutki eksploatacji górnicznej – ujęcie dzielnicowe

Śródmieście

W filarze ochronnym Śródmieścia Bytomia w 2017 r. nie była prowadzona eksploatacja górnicza. Spółka Restrukturyzacji Kopalń Spółka Akcyjna w Bytomiu Oddział w Bytomiu Kopalnia Węgla Kamiennego „Centrum” z siedzibą w Bytomiu nie prowadzi eksploatacji od jej zakończenia w kwietniu 2015 r. przez Kompanię Węglową S.A. Oddział KWK Bobrek – Centrum Ruch Centrum prowadzi likwidację zakładu górnicznego na podstawie Planu Ruchu Likwidowanego Podziemnego Zakładu Górnicznego na lata 2016 – 2020 oraz Programu Likwidacji Zakładu Górnicznego KWK Centrum na okres od 09.05.2015 – 31.12.2020. Decyzją Ministra Środowiska pismem z dnia 31.05.2017 r. znak DGK-VI.4771.18.2017.IK.4 została wygaszona koncesja nr 6/2008 z dnia 10.04.2008 r. na wydobywanie węgla kamiennego ze złoża Centrum objętego obszarem górnictwem Bytom – Centrum I. W 2017 r. kontynuowano pomiary geodezyjne (obniżenia i odkształcenia poziome) linii obserwacyjnych oraz pomiary wysokościowe wybranych obiektów budowlanych.

Pomiar wiosenny 2017 r. w porównaniu do pomiaru jesiennego 2016 r. wykazał wygaszenie obniżeń i deformacji terenu. Obniżenia za ten okres w punktach węzłowych niwelacji precyzyjnej Śródmieścia Bytomia wynosiły od 0,2 mm do 5,9 mm. Odkształcenia na liniach pomiarowych Śródmieścia Bytomia za ten okres mieszczą się w 0 (zerowej) kategorii. Wyniki pomiarów mieszczą się w granicach błędów pomiarowych.

Pomiar wykonany jesienią 2017 r. w stosunku do pomiaru wiosennego (maj 2017 r.) potwierdził wygaszenie obniżeń terenu. Obniżenia na punktach węzłowych niwelacji precyzyjnej Śródmieścia Bytomia wynosiły od +0,1 mm do -2,6 mm. Odkształcenia nie były obserwowane. Wyniki pomiarów mieszczą się w granicach błędów pomiarowych.

W 2018 r. i w latach następnych nie planuje się pomiarów obniżeń i deformacji na terenie miasta Bytomia. Ostatnie pomiary (wiosna i jesień 2017) wykazały wygaśnięcie bezpośrednich wpływów eksploatacji pod miastem Bytom.

Dzielnica Rozbark

W obszarze górnictwem „Rozbark V” eksploatacja węgla kamiennego w złożu „Bytom II-1” została zakończona 6 listopada 2013 roku. Była ona wówczas prowadzona przez Kompanię Węglową S.A. Oddział KWK „Piekary” w pokładzie 510/III ścianą 52 z zawalem stropu.

Przewidziany do likwidacji zakład górniczy o nazwie SRK S.A. w Bytomiu Oddział w Bytomiu KWK „Rozbark V” z siedzibą w Bytomiu nie prowadził w 2017 r. eksploatacji górnicznej.

Likwidacja podziemnego zakładu górniczego KWK „Rozbark V” prowadzona jest w oparciu o plan ruchu sporządzony na okres od 01.10.2016 r. do 31.12.2020 r., zatwierdzony decyzją Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach.

Ostatnie pomiary deformacji terenu wykonano w 2014 r. Pomiary te wykazały, że wpływy od dokonanej w złożu „Bytom II-1” eksploatacji górniczej uległy wygaszeniu.

Nie stwierdzono również występowania deformacji nieciągłych w wyniku prowadzonych robót górniczych.

Dzielnica Karb

W rejonie filara ochronnego dzielnicy Karb kopalnia nie prowadziła eksploatacji górniczej.

Monitoring wpływów eksploatacji górniczej w kopalni „Bobrek – Piekary” prowadzony był zgodnie z zatwierdzonym przez Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego „Harmonogramem obserwacji geodezyjnych dla określenia deformacji powierzchni terenu górniczego na rok 2017”.

Generalnie pomiary geodezyjne prowadzone są w okresach półrocznych (cykl wiosenny i cykl jesienny). Obiekty o szczególnym znaczeniu lub obiekty użyteczności publicznej, w okresie ujawniania się wpływów eksploatacji, są monitorowane ze zwiększoną częstotliwością.

Do obiektów tych należą min.:

- szlak PKP Bytom - Tarnowskie Góry,
- inne wytypowane obiekty.

Pomierzone wielkości deformacji terenu nie przekroczyły wartości prognozowanych w planie ruchu kopalni na 2017 r.

Nie stwierdzono występowania deformacji nieciągłych w nowych rejonach, w wyniku prowadzonych robót górniczych.

Obiekty znajdujące się w zasięgu wpływów eksploatacji górniczej objęte były bieżącym nadzorem budowlanym, który prowadzony jest przez pracowników ITB w Katowicach przy współpracy pracowników GIG w Katowicach. Z ww. nadzorów wykonywane były w okresach kwartalnych sprawozdania techniczne, na podstawie których prowadzone są na bieżąco doraźne prace naprawcze i zabezpieczające.

W rejonie dzielnicy Karb miasta Bytomia wartości obniżenia terenu pomierzone w okresie od października 2016 r. do października 2017 r. kształtowały się następująco:

- rejon bud. Kościoła pw. Dobrego Pasterza	0,01 m
- skrzyżowanie ul. Konstytucji z ul. Miechowicką	0,05 m
- ul. Falista	0,09 m
- ul. Młodzieżowa	0,07 m
- ul. Św. Marka	0,04 m
- ul. Orkana	0,06 m
- ul. Kołtąja	0,1 m
- ul. Krańcowa	0,05 m
- ul. Raclawicka	0,05 m
- ul. Św. Tomasza	0,04 m
- ul. Łanowa	0,03 m
- ul. Braci Śniadeckich	0,04 m

Dzielnica Miechowice

Eksploatacja ścianą nr 5 w pokładzie 503 prowadzona była w południowej części filara ochronnego dzielnicy Miechowice, na północny – wschód od filara oraz w jego części wschodniej. Ściana 6 eksploatowana była w części środkowej przedmiotowego filara ochronnego, natomiast eksploatacja ściany 7 prowadzona była poza filarem ochronnym dzielnicy, na południowy zachód od tego filara.

Monitoring wpływów eksploatacji górniczej w kopalni „Bobrek – Piekary” prowadzony był zgodnie z zatwierdzonym przez Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego „Harmonogramem obserwacji geodezyjnych dla określenia deformacji powierzchni terenu górniczego na rok 2017”.

Generalnie pomiary geodezyjne prowadzone są w okresach półrocznych (cykl wiosenny i cykl jesienny). Obiekty o szczególnym znaczeniu lub obiekty użyteczności publicznej, w okresie ujawniania się wpływów eksploatacji, są monitorowane ze zwiększoną częstotliwością.

Do obiektów tych należą min.:

- Kościół pw. Świętego Krzyża w Bytomiu-Miechowicach – pomiary prowadzone były zgodnie z harmonogramem wprowadzającym zwiększoną częstotliwość pomiarów w okresie ujawniania się wpływów eksploatacji na budynek kościoła (zaplanowano obserwację z największą częstotliwością raz dziennie w czasie przechodzenia frontem eksploatacji śc. 6 bezpośrednio pod obiektem kościoła, normalnie pomiary były prowadzone 2 razy w tygodniu niwelacją precyzyjną).
- III Etap Obwodnicy Północnej miasta Bytomia z uwagi na zakończoną eksploatację głównie ścianą 3 w pokł. 504 w.g. oraz prowadzoną eksploatację ścianą 7 w pokładzie 503 poddawany jest obserwacjom w cyklach miesięcznych.
- III Etap Obwodnicy Północnej miasta Bytomia z uwagi na ostatnio zakończoną eksploatację ścianą 7 w pokł. 503 poddawany jest obserwacjom w cyklach miesięcznych.
- inne wytypowane obiekty.

W rejonie dzielnicy Miechowice miasta Bytomia wartości obniżeń pomierzone w okresie od października 2016 r. do października 2017 r. kształtowały się następująco:

- ul. Andersa	od 0,70 m do 1,57 m
- ul. Chroboka	od 0,05 m do 0,20 m
- ul. Elsnera	od 0,10 m do 0,70 m
- ul. Hutnicza	od 0,10 m do 0,97 m
- ul. Karbowska	od 0,30 m do 1,50 m
- ul. Ks. Jana Frenzla	0,06 m (w rejonie Pl. Szpitalnego) do 1,0 m (w rejonie skrzyżowania z ul. Andersa)
- ul. Warszawska	od 0,10 m do 1,60 m
- ul. Wolnego	od 0,01 m do 0,50 m
- ul. Zamkowa	od 0,20 m do 0,70 m
- Plac Słoneczny	od 0,50 m do 0,79 m
- Rejon budynku Kościoła pw. Św. Krzyża	od 1,00 m do 1,60 m

Obiekty znajdujące się w zasięgu wpływów eksploatacji górniczej objęte były bieżącym nadzorem budowlanym, który prowadzony jest przez pracowników ITB w Katowicach przy współpracy pracowników GIG w Katowicach. Z ww. nadzorów wykonywane były w okresach kwartalnych sprawozdania techniczne, na podstawie których prowadzone są na bieżąco doraźne prace naprawcze i zabezpieczające.

Okolice Dąbrowy Miejskiej, Stroszka (eksploatacja prowadzona przez Zakład Górniczy „EKO-PLUS”)

Zakład Górniczy „EKO-PLUS” prowadzi eksploatację ze złoża „Bytom I –1”, w oparciu o Koncesję Nr 2/2015 na wydobywanie węgla kamiennego ważną do 2043 r. Z.G. „EKO-PLUS” Sp. z o. o. w Bytomiu posiada plan ruchu zatwierdzony decyzją Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach na okres od 1 lipca 2016 r. do 31 grudnia 2018 r.

Na terenie Gminy Bytom zakład prowadził roboty górnicze polegające na drażeniu chodników wydobywczych, udostępniających, przygotowawczych w pokładach 509 i 510. Chodniki wydobywcze są likwidowane z zastosowaniem podsadzki zestalanej.

Zakład Górniczy „EKO-PLUS” Sp. z o. o. prowadził eksploatację w rejonie szlaku PKP Tarnowskie Góry – Bytom (w km 22.3 – 22.9) oraz Autostrady Bursztynowej A-1.

W okresie wrzesień 2016 – wrzesień 2017 stwierdzono, że max obniżenia wystąpiły:

- w szlaku PKP w km 22.8	150 mm
- Autostrady A-1 po stronie południowej	149 mm
- Autostrady A-1 po stronie północnej	152 mm
- ulicy Nowocelnej	129 mm

Maksymalne pomierzone osiadania punktów nie przekraczają prognozowanych wartości osiadań w rozpatrywanym okresie obowiązywania aktualnie realizowanego planu ruchu ZG EKO-PLUS Sp. z o. o. w Bytomiu i są zgodne z projektem zagospodarowania złoża.

Okolice obrzeża Bytomia cz. wschodnia (eksploatacja prowadzona przez KWK „Bobrek - Piekary”)

KWK „Bobrek - Piekary” Ruch „Piekary” w 2017 r. w obrębie miasta Bytomia nie prowadziła eksploatacji górniczej.

5.3.3 Zadania związane z usuwaniem szkód górniczych

Na terenie Gminy Bytom w 2017 r. kwoty zrealizowanych przez zakłady górnicze napraw szkód górniczych kształtują się następująco:

- 1) Węglokoks Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek - Piekary” zrealizowała usuwanie szkód górniczych:
  - dla spraw Kompanii Węglowej S.A. za kwotę 8 098 205,16 zł,
  - dla spraw Węglokoks Kraj Sp. z o.o. za kwotę 8 758 198,50 zł.
- 2) Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. Oddział w Bytomiu KWK „Centrum” zrealizowała usuwanie szkód górniczych za kwotę 6 611 288,61 zł.
- 3) Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji zrealizowała usuwanie szkód górniczych w dwóch dotychczasowych obszarach działania, tj. odwadniania niecek bezodpływowych oraz zwrotu kosztów za utrzymanie przepompowni ścieków do Bytomskiego Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o. o. za kwotę 1 685 109,70 zł.

Łączne nakłady na naprawę szkód górniczych na terenie Bytomia poniesione przez Kompanię Węglową S.A., Węglokoks Kraj Sp. z o.o. i Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. w okresie sprawozdawczym wynosiły: 25 152 801,97 zł.

W 2017 roku Węglokoks Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek - Piekary” prowadził prace naprawcze między innymi w następujących obiektach:

- bieżące odwadnianie niecek bezodpływowych i utrzymanie przepompowni,
- szkoła Podstawowa nr 33 przy ul. Matki Ewy 9,
- dom Dziecka Nr 1 przy ul. Matki Ewy 5,
- realizowano rektyfikacje budynków mieszkalnych przy ul. Miechowickiej, Frenzla oraz budynku Miejskiego Domu Kultury,
- Parafii Św. Krzyża przy ul. Frenzla 42,
- opracowanie projektu naprawy wiaduktu w ul. Wrocławskiej oraz naprawa awaryjna łożyska na podporze i barier energochłonnych,
- wypłacono odszkodowanie i przystąpiono do rozbiórki obiektu przy placu Słonecznym.

Niezależnie od powyższego kopalnia posiada zawarte ugody z gestorami sieci uzbrojenia podziemnego i umowy z wykonawcami, w ramach których wykonywane są prace naprawcze związane z usuwaniem ewentualnych awarii, jak i naprawy realizowane w normalnym trybie.

W ramach prac związanych z zastosowaniem profilaktyki budowlanej, zgodnie z zaleceniami z prowadzonego nadzoru i obserwacji, w trybie awaryjnym kopalnia wykonywała doraźne prace zabezpieczające i naprawy.

Ponadto pracownicy kopalni prowadzą niezależne obserwacje i przeglądy zabudowy znajdującej się w zasięgu oddziaływania prowadzonej eksploatacji górniczej zgodnie z ustaleniami zawartymi w Planie Ruchu i zarządzeniach Dyrektora.

W 2017 roku zgodnie z zaleceniami Komisji ds. Ochrony Powierzchni przy WUG kontynuowano nadzory i obserwacje budowlane obiektów o niskiej odporności na wpływy eksploatacji górniczej. Na zlecenie Kopalni nadzór i obserwacje budynków wykonuje zespół Instytutu Techniki Budowlanej we współpracy z Głównym Instytutem Górnictwa.

Monitoringiem tym objęto:

- w I półroczu 2017 r. - 216 obiektów budowlanych,
- w II półroczu 2017 r. - 208 obiektów.

Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. Kopalnie Węgla Kamiennego w całkowitej likwidacji w ramach ugody z Gminą Bytom finansowała odwadnianie prowadzone na terenie niecek bezodpływowych – Karb II, Kościuszko, Łan i Zachodnia oraz realizowała odwadnianie niecek: Dworska Ogródki, Staw 32, Północna – Zielona.

Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. w roku 2017 odpowiedzialna była również za utrzymanie i eksploatację przepompowni wód opadowych i ścieków przy ulicach Piłsudskiego, Przelotowej, Łanowej i Technicznej w Bytomiu.

Węglokoks Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek - Piekary” w ramach ugody z Gminą Bytom współfinansował odwadnianie prowadzone na terenie niecki bezodpływowej Staw 24 oraz refinansował odwadnianie zalewiska Ws-47.

Węglokoks Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek - Piekary” ruch „Piekary” w 2017 r. w obrębie miasta Bytomia nie prowadziła eksploatacji górniczej oraz nie odnotowała zgłoszeń dotyczących szkód górniczych terytorialnie związanych z Gminą Bytom.

Zakład Górniczy „EKO-PLUS” w zakresie swojej działalności w 2017 r. nie prowadził usuwania szkód górniczych w obiektach budowlanych i infrastrukturze na terenie Bytomia. W okresie sprawozdawczym nie zgłaszano wniosków o naprawę szkody w Bytomiu.

Plany ruchu podmiotów górniczych związane z planowanym wydobywaniem oraz z zagrożeniami z tego płynącymi dla miasta Bytomia

W związku z podziałem Oddziału KWK „Bobrek - Centrum” na dwa oddzielne podmioty, Oddział KWK „Centrum” i Oddział KWK „Bobrek”, Okręgowy Urząd Górniczy w Gliwicach zatwierdził plan ruchu dla KW S.A. Oddziału KWK „Centrum” na czas od 1 maja 2015 r. do 31 grudnia 2016 r. oraz plan ruchu dla KW S.A. Oddziału KWK „Bobrek”, a następnie dla Węglokoks Kraj Sp. z o.o. KWK „Bobrek”, na czas od 1 maja 2015 r. do 31 grudnia 2016 r. uwzględniające warunki określone w udzielonych koncesjach.

W grudniu 2016 roku Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach zatwierdził plan ruchu dla Węglokoks Kraj Sp. z o.o. Kopalnia Węgla Kamiennego „Bobrek – Piekary” na okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 r.

W 2016 roku został zatwierdzony przez Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach, plan ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego na lata 2016 – 2020 dla Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu Oddział w Bytomiu Kopalnia Węgla Kamiennego „Centrum” z siedzibą w Bytomiu.

KWK „Centrum” w ramach SRK S.A. w Bytomiu nie prowadziła eksploatacji w okresie sprawozdawczym. Likwidacja KWK „Centrum” nie wpłynie negatywnie na obiekty i urządzenia znajdujące się na powierzchni terenu górniczego. W przypadku wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko związanego z emisją hałasu lub zanieczyszczeniem do powietrza Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu Oddział KWK „Centrum” z siedzibą w Bytomiu zobowiązana jest do podjęcia niezbędnych czynności ograniczających to oddziaływanie.

W okresie obowiązywania planu ruchu likwidowanego podziemnego zakładu górniczego na lata 2016 – 2020 dla SRK S.A. w Bytomiu Oddział KWK „Centrum” będą prowadzone prace rekultywacyjne na określonych obiektach oraz na terenach zakładu górniczego po przeprowadzonej likwidacji infrastruktury przemysłowej.

W posiadanych planach ruchu zakłady górnicze zobowiązały się do zapobiegania i ograniczania szkód poprzez prowadzenie profilaktyki zarówno górniczej jak i budowlanej. Nadzorem konstrukcyjno – budowlanym objęto obiekty o kategorii niższej bądź równej projektowanemu wpływom eksploatacji górniczej. W celu umożliwienia bezpiecznego przejścia przez obiekty wpływów projektowanej eksploatacji górniczej realizowano prace naprawcze i zabezpieczające oraz rozbiórkowe. W przypadku ujawnienia się poważnych uszkodzeń w tym w obiektach liniowych tj. sieciach wodociągowo – kanalizacyjnych, gazowych, obiektach inżynieryjno – drogowych kopalnia usuwała je w trybie awaryjnym.

W roku 2017 kontynuowane były prace (narady w okresach półrocznych koordynowane przez Okręgowy Urząd Górniczy w Gliwicach), Zespołu Porozumiewawczego dla okresowej oceny wpływów eksploatacji górniczej na powierzchnię terenu w granicach Gminy Bytom, z udziałem Prezydenta Bytomia oraz przedstawicieli Wyższego Urzędu Górniczego Departamentu Ochrony Środowiska i Gospodarki Złożem w Katowicach, Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. oraz dyrektorów zakładów górniczych prowadzących eksploatację w granicach Gminy Bytom.

Powierzchnia terenów zdegradowanych ogółem (w km²) oraz w ujęciu dzielnicowym:

Orientacyjne wielkości powierzchni terenów zdegradowanych w Bytomiu wg dzielnic, przedstawione w „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla miasta Bytomia na lata 2012 - 2015” z perspektywą na lata 2016 – 2019, wynoszą:

▪ Miechowice	- 0,55 km ² ,
▪ Łagiewniki	- 0,03 km ² ,
▪ Karb	- 0,10 km ² ,
▪ Bobrek	- 0,27 km ² ,
▪ Śródmieście	- 0,40 km ² ,
▪ Szombierki	- 1,18 km ² .
co stanowi łącznie 2,53 km ² .	

SPIS MAP

Mapa 1. Powierzchnia i granice miasta Bytomia	5
Mapa 2. Obszar Subregionu Centralnego	17
Mapa 3. Projekt Stworzenie przyjemnych i bezpiecznych przestrzeni dla mieszkańców Rozbarku	24
Mapa 4. Projekt dot. Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego Żabie Doły.....	25
Mapa 5. System WIIP - warstwa: Prawa do gruntu	31
Mapa 6. Internetowy plan miasta Bytom na urządzeniu mobilnym - warstwa: Decyzje odpady	32
Mapa 7. Układ drogowy Bytomia	156

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Zakładane efekty realizacji strategii.....	8
Rysunek 2. Strategia rozwoju miasta a rozwój przedsiębiorczości	9
Rysunek 3. Specyficzne efekty realizacji strategii w kontekście przedsiębiorczości.....	10
Rysunek 4. Uchwała Rady Miejskiej – GPR. Bytom 2020+.....	12
Rysunek 5. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (Załącznik 1 do GPR. Bytom 2020+)	13
Rysunek 6. Cele Strategii ZIT	14
Rysunek 7. Procedura oceny projektów ZIT	15
Rysunek 8. Alokacja ZIT	17

SPIS TABEL

Tabela 1. Ludność obszaru rewitalizacji (2015 r.)	11
Tabela 2. Powierzchnia obszaru rewitalizacji	11
Tabela 3. Stan wdrażania ZIT Subregionu Centralnego	18
Tabela 4. Lista projektów inwestycyjnych zaproponowana do wsparcia ze środków EFRR w ramach OSI (stan na grudzień 2017 r.)	21
Tabela 5. Liczba projektów nieinwestycyjnych zaproponowana do wsparcia ze środków EFS w ramach OSI w poszczególnych poddziałaniach RPO WSL na lata 2014-2020 (stan na grudzień 2017 r.)	22
Tabela 6. Zestawienie dochodów i przychodów budżetu miasta według rodzaju zadań (w mln zł)	33
Tabela 7. Zestawienie wydatków i rozchodów budżetu miasta według rodzaju zadań (w mln zł).....	35
Tabela 8. Liczba projektów dofinansowanych ze środków unijnych w 2017 r.	38
Tabela 9. Zestawienie projektów dofinansowanych ze środków unijnych w 2017 r.	39
Tabela 10. Zestawienie projektów dofinansowanych z innych niż unijne źródła zewnętrznych w 2017 r.	42
Tabela 11. Struktura mieszkańców Bytomia wg grup ekonomicznych	51
Tabela 12. Gęstość zaludnienia w ujęciu dzielnicowym	52
Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w Bytomiu	52
Tabela 14. Komunalne zasoby mieszkaniowe w Bytomiu w latach 2013-2017	53
Tabela 15. Wspólnoty mieszkaniowe w Bytomiu w latach 2013-2017	54
Tabela 16. Struktura budynków wspólnot mieszkaniowych na dzień 31.12.2017 r. wg stanu technicznego	55
Tabela 17. Typy i ilość bytomskich szkół publicznych, prowadzonych przez gminę i powiat Bytom, liczba uczniów i absolwentów, w roku szkolnym 2017/2018 – stan SIO na dn. 30.09.2017 r.	58
Tabela 18. Zespoły szkół publicznych w roku szkolnym 2017/2018	59
Tabela 19. Baza lokalowa bytomskich szkół publicznych.....	61
Tabela 20. Pracownie dydaktyczne do kształcenia w zawodach	61
Tabela 21. Wyposażenie szkół i placówek w sprzęt komputerowy	61
Tabela 22. Specjalistyczne wyposażenie szkół i placówek oświatowych.....	62
Tabela 23. Obiekty sportowe w bytomskich szkołach publicznych.....	62
Tabela 24. Uczniowie objęci opieką w świetlicach bytomskich szkół publicznych w latach 2012–2017	62
Tabela 25. Placówki oświatowe – liczba zatrudnionych nauczycieli	64
Tabela 26. Zestawienie i podział zajęć pozalekcyjnych w bytomskich szkołach publicznych	64
Tabela 27. Działalność bytomskich placówek wychowania pozaszkolnego w roku 2017	70
Tabela 28. Typy szkół, liczba oddziałów, słuchaczy oraz absolwentów CKU w roku szkolnym 2016/2017	76
Tabela 29. Wybrane dane dot. funkcjonowania placówek leczenia zamkniętego, publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz Pogotowia Ratunkowego w Bytomiu w latach 2013-2017	81
Tabela 30. Dane dot. zachorowań na choroby społeczne i cywilizacyjne oraz liczby osób hospitalizowanych w latach 2013-2017	82
Tabela 30. Kontrole przeprowadzone na terenie Bytomia przez Powiatową Stację Sanitarno Epidemiologiczną w latach 2013–2017	85

Tabela 32. Ilość osób, którym decyzją przyznano świadczenia oraz liczba wypłaconych świadczeń w ramach pomocy społecznej w latach 2013-2017.....	87
Tabela 33. Prace społecznie-użyteczne	93
Tabela 34. Świadczenia rodzinne wypłacone w Bytomiu w latach 2013-2017.....	94
Tabela 35. Liczba złożonych wniosków o przyznanie dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2017	95
Tabela 36. Wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2013-2017.....	95
Tabela 37. Porównanie danych dot. MBP w Bytomiu w latach 2013-2017	97
Tabela 38. Porównanie liczby imprez i widzów w BCK w latach 2013-2017	98
Tabela 39. Porównanie liczby spektakli i widzów w BTTiR Rozbark w latach 2013-2017	99
Tabela 40. Porównanie liczby spektakli i widzów w Operze Śląskiej w latach 2013-2017	100
Tabela 41. Porównanie liczby wystaw i odwiedzających w Muzeum Górnos Śląskim w latach 2013-2017 ...	101
Tabela 42. Porównanie liczby wystaw i odwiedzających w CSW „Kronika” w latach 2013-2017	103
Tabela 43. Obiekty wpisane do rejestru zabytków	110
Tabela 44. Zestawienie obiektów sportowych na terenie Bytomia	112
Tabela 45. Liczba odnotowanych przestępstw na terenie Bytomia w 2017 r.	116
Tabela 46. Liczba zdarzeń w Bytomiu oraz ich przyczyny	118
Tabela 47. Ilość Fundacji i Stowarzyszeń w Bytomiu	123
Tabela 48. Wyniki osiągnięte przez zawodników „Czarnych” w Mistrzostwach Polski Indywidualnych i Drużynowych	125
Tabela 49. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w Bytomiu w latach 2010-2017....	138
Tabela 50. Liczba przedsiębiorców z uwzględnieniem wielkości zatrudnienia w 2017 r.	141
Tabela 51. Poziom i struktura bezrobocia rejestrowanego w Bytomiu	142
Tabela 52. Bezrobotni nowo rejestrowani i wyłączani z ewidencji PUP	142
Tabela 53. Zawody najczęściej występujące w ofertach pracy	145
Tabela 54. Wybrane dane dotyczące gospodarki wodociągowej w Bytomiu	148
Tabela 55. Wybrane dane dotyczące gospodarki ściekowej w Bytomiu	149
Tabela 56. Podstawowe dane dot. infrastruktury ciepłej PEC Sp. z o.o.....	153
Tabela 57. Podstawowe dane dot. sieci gazowej w Bytomiu	155
Tabela 58. Dane na temat linii tramwajowych, autobusowych oraz przystanków na terenie Bytomia	159
Tabela 59. Sprzedaż nieruchomości będących własnością Gminy i Skarbu Państwa	162
Tabela 60. Nieruchomości gruntowe nabyte do zasobu Gminy Bytom	163
Tabela 61. Nieruchomości gruntowe nabyte do zasobu Gminy Bytom w latach 2012-2017	163

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Kształtowanie się dochodów i przychodów miasta w latach 2013–2017	33
Wykres 2. Struktura dochodów i przychodów budżetu miasta wg rodzaju	34
Wykres 3. Struktura dochodów budżetu miasta według źródeł pochodzenia.....	34
Wykres 4. Kształtowanie się wydatków i rozchodów miasta w latach 2013–2017	35
Wykres 5. Struktura wydatków budżetu miasta według rodzajów wydatków	36
Wykres 6. Wykonanie wydatków budżetowych miasta na 1 mieszkańca Bytomia (w złotych) według działów klasyfikacji budżetowej	36
Wykres 7. Wydatki i zakupy inwestycyjne w latach 2013–2017 (w tys. zł)	37
Wykres 8. Struktura wydatków majątkowych finansowanych ze środków budżetu miasta według podstawowych działów klasyfikacji budżetowej.....	37
Wykres 9. Struktura wydatków na działalność remontową według podstawowych działów klasyfikacji budżetowej	38
Wykres 10. Piramida płci i wieku mieszkańców Bytomia na dzień 31.12.2017r.....	51
Wykres 11. Struktura wiekowa budynków komunalnych w Bytomiu /%/	53
Wykres 12. Struktura budynków mieszkalnych według stanu technicznego	54
Wykres 13. Stopień wyposażenia technicznego lokali mieszkalnych we wspólnotach mieszkaniowych (%)55	
Wykres 14. Liczba uczestników zajęć stałych prowadzonych przez bytomskie placówki wychowania pozaszkolnego w latach 2012 - 2017	70
Wykres 15. Ilość niepublicznych placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Bytomia na przestrzeni lat 2013-2017.....	80
Wykres 16. Ilość przestępstw stwierdzonych na przestrzeni lat 2013-2017.....	116
Wykres 17. Ilość przestępstw kryminalnych na przestrzeni lat 2013-2017	116
Wykres 18. Zmiany wskaźnika wykrywalności przestępstw na przestrzeni lat 2013-2017.....	117
Wykres 19. Ilość odnotowanych wypadków drogowych na przestrzeni lat 2013-2017	117
Wykres 20. Ilość interwencji Straży Pożarnej na przestrzeni lat 2013-2017	118
Wykres 21. Ilość kontroli Straży Miejskiej na przestrzeni lat 2013–2017	119
Wykres 22. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Bytomiu w Latach 2010-2017	139

Wykres 23. Spółki z wyłącznym kapitałem krajowym oraz z udziałem kapitału zagranicznego wg prowadzonej działalności, zdefiniowanej zgodnie z PKD 2007.	140
Wykres 24. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bytomiu oraz stopa bezrobocia wg stanu na dzień 31.12	142
Wykres 25. Średnioroczny współczynnik rynku pracy	143
Wykres 26. Bezrobotni według wieku	143
Wykres 27. Bezrobotni według poziomu wykształcenia	144
Wykres 28. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy	144
Wykres 29. Zużycie wody w mieście	148
Wykres 30. Długość sieci kanalizacyjnej	149
Wykres 31. Struktura odpadów przyjętych na składowisko przy Al. Jana Pawła II	151
Wykres 32. Struktura odbiorców PEC Sp. z o.o. według zamówionej mocy cieplnej	153
Wykres 33. Struktura dróg w Bytomiu	156
Wykres 34. Struktura pojazdów zarejestrowanych w Bytomiu	158
Wykres 35. Struktura zbytych nieruchomości będących własnością Gminy i Skarbu Państwa	163